

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

DEVLET YARDIMLARINDA KÜRESEL GELİŞMELER

2025

Devlet Yardımları Genel Müdürlüğü
Şubat, 2026

(Bu sayfa bilerek boş bırakılmıştır)

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLIĞI
STRATEJİ VE BÜTÇE BAŞKANLIĞI

DEVLET YARDIMLARINDA KÜRESEL GELİŞMELER

2025

Devlet Yardımları Genel Müdürlüğü
Şubat, 2026

(Bu sayfa bilerek boş bırakılmıştır)

İÇİNDEKİLER

Rapor Hakkında	i
1. Yatırım Yardımları.....	1
1.1. Enerji, Madencilik ve Çevre Yardımları.....	1
1.2. KOBİ ve Girişimcilik Yardımları	9
1.3. Sanayi Yardımları	14
1.4. Ar-Ge ve Yenilik Yardımları	23
1.5. İstihdam ve Çalışma Hayatı Yardımları	26
1.6. Ulaştırma Yardımları	31
2. İhracat Yardımları.....	38
2.1. Mal İhracatı Yardımları	38
2.2. E-İhracat Yardımları	57
2.3. Hizmet İhracatı Yardımları	60
2.3.1. Lojistik ve Taşımacılık Hizmetleri Yardımları	60
2.3.2. Kültürel Hizmetler Yardımları	62
2.3.3. Sağlık Hizmetleri Yardımları	69
2.3.4. Eğitim Hizmetleri Yardımları	72
2.3.5. Bilgi ve İletişim Hizmetleri Yardımları	75
2.3.6. Teknik Müşavirlik Hizmetleri Yardımları	76
3. Tarım ve Kırsal Kalkınma Yardımları.....	78
3.1. Balıkçılık ve Su Ürünleri Yardımları	78
3.2. Bitkisel Üretim Yardımları	80
3.3. Hayvancılık Yardımları	93
3.4. Kırsal Kalkınma Yardımları	96
3.5. Ormancılık Yardımları.....	106
4. Finans Yardımları.....	112

(Bu sayfa bilerek boş bırakılmıştır)

Rapor Hakkında

Bütçe imkanları ve uluslararası kurallar çerçevesinde tüm ülkeler tarafından uygulanmakta olan devlet yardımlarında uluslararası rekabet gücünün artırılması veya korunması, yenilikçiliğin sağlanması, ülkeler arası eşitsizliğin ve bölgesel gelişme farklılıklarının giderilerek refahın paylaşılması, dezavantajlı sektör veya firmaların korunması, girişimciliğin özendirilmesi ve diğer tüm piyasa aksaklıklarının giderilmesi temel amaçlardır. Devlet yardımlarını mümkün olduğunca ulusal ve uluslararası gelişmeleri yakından izleyerek yapılandırmak, etki değerlendirme kapasitesini artırarak gereken yerlere doğru ve vakitlice müdahale etmek gerekmektedir.

On İkinci Kalkınma Planı ve 2026 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı doğrultusunda devlet yardımlarıyla ilgili uluslararası gelişmeleri inceleyen bu rapor, 2025 yılında çeşitli ülkeler tarafından devlet yardımları ile ilgili alınan önemli kararları mümkün olduğunca yansıtmayı amaçlamaktadır.

Kapak görseli <https://pixabay.com/illustrations/continents-globe-banner-header-873103/> adresinden temin edilmiştir.

Rapor Devlet Yardımları Genel Müdürlüğünde görevli personelin ortak çalışmasıyla hazırlanmış olup Raporda yer verilen bilgilerde yer alabilecek hata ve eksikliklerden belgeyi hazırlayanlar sorumludur, Strateji ve Bütçe Başkanlığı sorumlu tutulamaz.

(Bu sayfa bilerek boş bırakılmıştır)

1. Yatırım Yardımları

1.1. Enerji, Madencilik ve Çevre Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu;

- Romanya'nın enerji arz güvenliğini artırmak ve yeşil dönüşüm hedeflerine katkıda bulunmak amacıyla rüzgar ve güneş enerjisi kapasitesini genişletmeye yönelik 3 milyar avroluk destek programını 24 Ocak 2025'te onaylamıştır. Bu kapsamlı plan, yeni yenilenebilir enerji tesislerinin inşasının yanı sıra bu enerjinin şebekeye dengeli bir şekilde arz edilmesini sağlayacak depolama sistemlerine yönelik yatırımları da desteklemektedir. Destek mekanizması, yatırımcılar için uzun vadeli fiyat istikrarı sağlayan ve kamu bütçesini piyasa fiyat dalgalanmalarına karşı koruyan "iki yönlü fark sözleşmesi" (CfD) modeliyle 15 yıl boyunca uygulanacaktır. Bu önlem, Romanya'nın fosil yakıtlara bağımlılığını azaltarak AB'nin 2030 ve 2050 iklim hedefleri doğrultusunda bölgesel bir temiz enerji merkezi haline gelmesini amaçlamaktadır.¹
- Döngüsel ekonomi hedefleri doğrultusunda plastik atıkların sürdürülebilir yönetimine katkı sağlamak amacıyla Fransa'nın 500 milyon avroluk kimyasal geri dönüşüm destek programını 3 Şubat 2025'te onaylamıştır. Mekanik yöntemlerle geri dönüştürülmesi zor olan plastik tepsiler, filmler, içecek dışı şişeler ve belirli oranlarda polyester içeren tekstil atıklarını hedefleyen bu program, doğrudan hibeler yoluyla her ölçekteki ve her sektördeki şirkete yatırım desteği sunmaktadır. Uygun maliyetlerin %40'ına kadar finansman sağlayan bu girişim, atıkların hammadde olarak sanayiye geri kazandırılmasını teşvik ederek Fransa'nın plastik kirliliğiyle mücadelesini ve kaynak verimliliğini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.²
- Finlandiya'nın net sıfır emisyonlu ekonomiye geçişini hızlandırmak amacıyla hazırlanan 2,3 milyar avroluk kapsamlı devlet yardımı programını 18 Şubat 2025'te onaylamıştır. Vergi indirimi şeklinde uygulanacak olan bu plan üç aşamalı olacak şekilde inşa edilmiştir: İlk aşamada, elektrik üretimi hariç yenilenebilir enerji üretimi ile hidrojen ve biyoyakıt gibi enerji kaynaklarının depolanmasına yönelik yatırımlar desteklenmektedir. İkinci aşamada, sanayi kuruluşlarının üretim süreçlerindeki emisyonlarını en az %40 veya enerji tüketimlerini %20 oranında azaltacak karbonsuzlaştırma projelerine odaklanılmaktadır. Üçüncü ve en stratejik aşama ise batarya, güneş paneli ve ısı pompası gibi net sıfır teknolojilerinin üretiminin yanı sıra, bu ekipmanların üretiminde kritik öneme sahip temel bileşenlerin ve ham maddelerin yerel olarak tedarik edilmesini teşvik etmektedir. Finans sektörü hariç tüm alanlara açık olan bu program, Finlandiya'nın yeşil sanayi devriminde hem enerji arzını hem de teknolojik üretim kapasitesini eş zamanlı olarak güçlendirmeyi amaçlamaktadır.³
- AB'nin enerji dönüşümü ve hidrojen stratejisi doğrultusunda, yenilenebilir hidrojen üretimini hızlandırmak amacıyla Avusturya'nın 400 milyon avroluk ve Litvanya'nın

¹ <https://tr.dsolar.com/news/eu-approves-romania-s-3-billion-state-aid-for-75747349.html>

² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_387

³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_527

36 milyon avroluk destek programlarını 10 Mart 2025'te onaylamıştır. Her iki ülkede yeni elektrolizör tesisleri kuracak şirketlere açık olan bu programlar, üretilen her bir kilogram yenilenebilir hidrojen başına verilen doğrudan hibeler yoluyla işletme maliyetlerini sübvansede etmektedir. En fazla on yıl süreyle geçerli olacak bu teşvik modelleri, fosil yakıtlara olan bağımlılığı azaltmayı ve ağır sanayi ile ulaşım sektörlerinde düşük karbonlu hidrojen kullanımını ekonomik açıdan rekabetçi hale getirmeyi amaçlamaktadır.⁴

- Net sıfır ekonomiye geçiş sürecini hızlandırmak ve stratejik sektörlerdeki yatırımları teşvik etmek amacıyla Çek Cumhuriyeti'nin 960 milyon avroluk destek programını 18 Mart 2025'te onaylamıştır. Komisyon'un "2024-2029 Siyasi Rehber İlkeleri ve Temiz Sanayi Anlaşması" hedefleriyle tam uyumlu olan bu program, "Devlet Yardımı Geçici Kriz ve Geçiş Çerçevesi (TCTF)" kapsamında hayata geçirilmiştir. Her ölçekteki işletmeye açık olan ve doğrudan hibe şeklinde sunulan bu finansman paketi; güneş panelleri, rüzgar türbinleri, bataryalar ve ısı pompaları gibi temiz enerji teknolojilerinin üretim kapasitesini artırarak Avrupa'nın yeşil dönüşümde stratejik bağımsızlığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır.⁵
- Alman sanayiinin üretim süreçlerini modernize ederek emisyon değerlerini düşürmek amacıyla hazırlanan 5 milyar avroluk destek programını 24 Mart 2025'te onaylamıştır. Özellikle kimya, alçı ve cam gibi AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)'ne tabi enerji yoğun sektörleri hedefleyen bu program; elektrifikasyon, hidrojen kullanımı, karbon yakalama (CCS/CCU) ve enerji verimliliği projelerini kapsamaktadır. "İklim Koruma Sözleşmeleri" adı verilen 15 yıl süreli "iki yönlü karbon fark sözleşmeleri (CCfD)" modeliyle işleyecek olan bu sistemde, projeler rekabetçi ihalelerle ton başına en düşük karbon azaltım maliyetine göre seçilerek hem iklim hedeflerine katkı sağlanması hem de sanayinin küresel rekabet gücünün korunması amaçlanmaktadır. Program kapsamında; çelik üretiminde kömür yerine Hidrojenle Doğrudan İndirgeme (DRI) yöntemine geçilmesi, kimya sektöründe termal süreçlerin elektrifikasyonu ve çimento fabrikalarında yakıt dönüşümü gibi yüksek çevresel etkiye sahip projelerin finanse edilmesi planlanmaktadır. Bu girişim, Almanya'nın 2045 iklim nötrlüğü hedefine ulaşması ve ağır sanayinin küresel rekabet gücünü koruması açısından kritik bir yapı taşı olarak görülmektedir.⁶
- Enerji yoğun sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin rekabet gücünü korumak ve karbon kaçağı riskini önlemek amacıyla Portekiz'in 612 milyon avroluk vergi indirimi planını 24 Nisan 2025'te onaylamıştır. 22 Nisan 2035 tarihine kadar on yıl boyunca uygulanacak olan bu program, özellikle elektrik tüketimi yüksek ve uluslararası ticarete açık şirketlerin faaliyetlerini AB dışındaki daha düşük iklim standartlarına sahip ülkelere taşımasını engellemeyi hedeflemektedir. Plan kapsamında, risk durumlarına göre %75 ile %85 arasında değişen oranlarda elektrik vergisi indirimi alacak olan yararlanıcılar için nihai vergi tutarının 0,5 avro/megawatt-saat seviyesinin altına düşmemesi şartı getirilerek AB devlet yardımı kuralları ile uyum gözetilmiştir.⁷

⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_718

⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_781

⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_846

⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1089

- Şirketlerin üretimden atık aşamasına kadar tüm süreçlerini kapsayan sera gazı emisyonlarını azaltmalarını teşvik etmek amacıyla, Hollanda'nın 1,2 milyar avroluk "NIKI" (Nationale Investeringsregeling Klimaatprojecten Industrie-Sanayi İklim Projeleri Ulusal Yatırım Düzenlemesi)" destek programını 20 Mayıs 2025'te onaylamıştır. İmalat, atık yönetimi ve iyileştirme sektörlerinde faaliyet gösteren her ölçekteki şirkete açık olan bu program, ürünün tüm yaşam döngüsü boyunca en az 100.000 ton emisyon azaltımı sağlayan projeleri hedeflemektedir. Vergi mükelleflerine en düşük maliyetle en yüksek çevresel faydayı sağlamayı amaçlayan NIKI kapsamında, beş yıllık süre boyunca her yıl düzenlenecek ihalelerle en verimli projeler doğrudan desteklenecektir. Doğrudan hibe şeklinde sunulacak olan bu yardım; imalat, atık yönetimi ve çevresel iyileştirme sektörlerinde faaliyet gösteren her büyüklükteki şirkete açıktır. Kaynakların verimli kullanımını sağlamak adına, destekten yararlanacak her projenin yaşam döngüsü boyunca en az 100.000 ton sera gazı emisyonu azaltımı sağlama taahhüdü vermesi gerekmektedir. Bu kriter, Hollanda'nın vergi mükellefleri için en düşük maliyetle en yüksek çevresel faydayı üretme stratejisinin temelini oluşturmaktadır.⁸
- Üye devletlerin yeşil dönüşüm ve sanayi stratejilerini hızlandırmak amacıyla, 25 Haziran 2025 tarihinde Temiz Sanayi Anlaşması Devlet Yardımı Çerçevesi (CISAF) kabul etmiştir. 31 Aralık 2030 tarihine kadar yürürlükte kalacak olan bu yeni çerçeve, özellikle yenilenebilir enerji yayılımı, sanayinin karbonsuzlaştırılması ve temiz teknoloji üretim kapasitesinin artırılması gibi stratejik alanlarda devlet yardımı kurallarını basitleştirmeyi hedeflemektedir. Yatırım risklerini azaltmayı ve enerji yoğun sektörlerde düşük maliyetli temiz enerji geçişinde destek sağlamayı amaçlayan CISAF'ın, hem kamu hem de özel sektör için net bir yol haritası sunarak Avrupa'nın net sıfır ekonomi hedeflerine yönelik uzun vadeli öngörülebilirlik sağlanması planlanmaktadır.⁹
- İsveç'in elektrik arz güvenliğini uzun vadeli güvence altına almayı hedefleyen 300 milyon avroluk "Stratejik Rezerv Programı"nı 29 Temmuz 2025'te onaylamıştır. 2035 yılına kadar yürürlükte kalacak olan bu mekanizma; elektrik üretimi, talep tarafı katılımı ve enerji depolama çözümleri dahil olmak üzere, şebeke kararlılığına katkı sunabilecek tüm teknolojik projelere açık şekilde tasarlanmıştır. Bu stratejik rezerv ile İsveç, özellikle kış aylarındaki yüksek talep dönemlerinde sistem yetersizliği riskini minimize etmeyi ve enerji piyasasında esnekliği artırmayı amaçlamaktadır.¹⁰
- Fransa'nın yenilenebilir enerji kapasitesini artırmak ve deniz üstü rüzgar enerjisinde küresel liderlik hedeflerine katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan 11 milyar avroluk destek programını 5 Ağustos 2025'te onaylamıştır. 20 yıl sürecek olan bu plan, özellikle teknolojik açıdan ileri seviye olan üç adet yüzer açık deniz rüzgar santralının inşasını ve işletilmesini kapsamaktadır. Destek mekanizması, yatırımcıya gelir garantisi sunarken kamu bütçesini de koruyan "İki Yönlü Fark Sözleşmesi (CfD) " modeline dayanmaktadır; bu modelde, piyasa fiyatı ihalede belirlenen referans fiyatın altında kaldığında devlet aradaki farkı işletmeciye ödemekte, piyasa fiyatı referans fiyatı aştığında ise işletmeci fazla kazancı devlete

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1250

⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_25_1620

¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1870

geri aktarmaktadır.¹¹

- Avusturya'nın elektrik arz güvenliğini ve şebeke istikrarını koruma amacıyla hazırladığı "Stratejik Destek Planı"nı 6 Ekim 2025 tarihinde onaylamıştır. Ekim 2026'dan itibaren 5 yıl süreyle uygulanacak olan bu mekanizma, piyasa dışında yedekte tutulan ve özellikle "İletim Tıkanıklığı" durumlarında üretim ile talebi dengelemek için sistem operatörleri tarafından devreye sokulacak kapasiteyi finanse etmektedir. Doğrudan hibeler yoluyla sağlanan bu yardım, rezervde tutulan kullanılabilir kapasite başına megawatt bazlı ödemelerin yanı sıra kapasite aktif hale getirildiğinde oluşacak işletme maliyetlerinin karşılanmasını da kapsamaktadır.¹²
- "Temiz Sanayi Anlaşması" hedefleriyle uyumlu olarak, İspanya'da temiz teknoloji üretim kapasitesini güçlendirmeyi amaçlayan 700 milyon avroluk yeni bir destek programını 6 Kasım 2025'te onaylamıştır. Doğrudan hibelerden oluşan bu finansman paketi, net sıfır ekonomisine geçişte kritik rol oynayan ekipmanların yerel üretimini teşvik etmek amacıyla İspanya genelindeki tüm şirketlerin erişimine açılmıştır. Yatırımcıların uzun vadeli projelerini planlamalarına imkan tanıyacak şekilde 31 Aralık 2028 tarihine kadar geçerli olacak bu program, Avrupa'nın yeşil enerji tedarik zincirindeki rekabet gücünü artırmayı ve stratejik sektörlerde üretim bağımsızlığı sağlamayı hedeflemektedir.¹³
- Almanya'nın "Kömürden Çıkış Stratejisi" kapsamında Lusatia bölgesindeki linyit yakıtlı enerji santrallerinin 2038 yılına kadar erken kapatılmasını teşvik etmek amacıyla LEAG şirketine yönelik 1,75 milyar avroluk tazminat paketini 18 Kasım 2025'te onaylamıştır. Bu devlet yardımı; santrallerin vaktinden önce devre dışı bırakılmasından kaynaklanan sabit ek maliyetleri, beklenen kâr kayıplarını ve çalışanların yeni istihdam alanlarına geçişini kolaylaştıracak sosyal maliyetleri kapsayan özel bir yardım paketi olarak yapılandırılmıştır. Komisyon, bu finansal desteğin enerji piyasasında rekabeti etkileme potansiyeli bulursa da AB'nin iklim ve çevre hedefleri doğrultusunda kömür kullanımının sonlandırılmasından elde edilecek kamu yararının bu risklerden daha ağır bastığına karar vererek programı yürürlüğe koymuştur.¹⁴
- AB'nin yarı iletken teknolojilerinde dışa bağımlılığını azaltma ve stratejik özerkliğini güçlendirme hedefiyle, Onsemi şirketinin Çek Cumhuriyeti'ndeki yeni üretim tesisi için sağlanan 450 milyon avroluk devlet yardımını 21 Kasım 2025'te onaylamıştır. "Avrupa Çip Yasası" ve "2024-2029 Siyasi Rehber İlkeleri" doğrultusunda hayata geçirilen bu destek, toplamda 1,64 milyar avroluk bir yatırımı tetikleyerek, silisyum karbür kristal büyümesinden nihai cihaz üretimine kadar tüm aşamaları kapsayan, AB'de "Türünün İlk Örneği" olan entegre bir tesis kurulmasını sağlayacaktır. Dijital ve yeşil dönüşümü hızlandırması beklenen bu doğrudan hibe programı, özellikle elektrikli araçlar ve yenilenebilir enerji altyapıları için kritik öneme sahip gelişmiş yarı iletkenlerin Avrupa içinde üretilmesini garanti altına almayı amaçlamaktadır.¹⁵

¹¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1939

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2256

¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2583

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2570

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2757

- AB'nin stratejik özerkliğini güçlendirmeyi hedefleyen "Temiz Sanayi Anlaşması" doğrultusunda, İtalya'nın temiz teknoloji üretim kapasitesini artırmak amacıyla hazırlanan 1,5 milyar avroluk devlet yardımı programını 9 Aralık 2025'te onaylamıştır. "Kurtarma ve Direnç Fonu (RRF)" aracılığıyla finanse edilen bu kapsamlı destek paketi; güneş panelleri, rüzgar türbinleri, bataryalar, ısı pompaları ve elektrolizörler gibi net sıfır ekonomisi için kritik olan ekipmanların imalatına yönelik stratejik yatırımları hibe, sübvansiyonlu kredi veya her iki finansal aracın kombinasyonu şeklinde teşvik etmektedir. İtalya'nın tüm bölgelerindeki şirketlerin erişimine açık olan ve 31 Aralık 2030 tarihine kadar geçerliliğini koruyacak olan bu program, Avrupa'nın temiz enerji tedarik zincirinde dışa bağımlılığı azaltarak İtalya'yı yeşil teknoloji imalatında küresel bir merkez haline getirmeyi amaçlamaktadır.¹⁶
- "Temiz Sanayi Anlaşması" hedefleri doğrultusunda İspanya'nın imalat sanayisini karbonsuzlaştırmak amacıyla hazırlanan 408 milyon avroluk destek programını 15 Aralık 2025'te onaylamıştır.¹⁷
- Almanya'nın ulaşım sektöründen kaynaklanan yüksek sera gazı emisyonlarını azaltma ve "2045 İklim Nötrlüğü Hedefi"ne ulaşma stratejisinin kritik bir parçası olarak, otoyollarda elektrikli ağır vasıtalar için hızlı şarj istasyonlarının yaygınlaştırılmasını hedefleyen 1,6 milyar avroluk devlet yardımı paketini 17 Aralık 2025'te onaylamıştır. AB'nin iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında hazırladığı, 2030 yılına kadar sera gazı emisyonlarını en az %55 oranında azaltmayı hedefleyen "Fit for 55 Paketi"yle uyumlu olan bu girişim, Nisan 2025 itibarıyla yalnızca %0,37 olan elektrikli kamyon pazar payını artırmak amacıyla, rekabetçi ihalelerle seçilecek deneyimli firmalara inşaat ve işletme maliyetlerini kapsayan doğrudan hibeler ile 12 yıla kadar uzatılabilen 8 yıllık düzenli ödemeler sunmaktadır.¹⁸
- Temiz Sanayi Anlaşması'nın hedefleri doğrultusunda temiz teknoloji üretim kapasitesini artıracak stratejik yatırımları desteklemek amacıyla 17 Aralık 2025'te Macaristan'a 31 Aralık 2030 tarihine kadar yapılacak olan 4,1 milyar avroluk devlet yardımı programını onaylamıştır. Bu yardım programı ile net sıfır ekonomiye geçişin hızlandırılması amacıyla batarya teknolojilerinin geliştirilmesi, güneş panelleri, rüzgar türbinleri ve ısı pompaları ve elektrolizörlerin üretimlerine ilişkin kapasitenin artırılması amacıyla hibe ve vergi avantajları sağlanması öngörülmektedir.¹⁹
- 22 Aralık 2025'te Fransız elektrik kapasite mekanizmasına ilişkin olarak hazırlanan reform paketini 22 Aralık 2025'te onaylamış ve bu paket ile Kasım 2026'dan itibaren 10 yıl süreyle her kapasite ihalesinin sonuçlarına bağlı olarak, yılda 2 milyar avro, 10 yıllık dönemde ise toplam 20 milyar avroluk bir destek paketi ile elektrik üretimi, depolanması veya elektrik tüketiminde esneklik sağlanabilmesi için yeterli kapasitenin bulunması ve elektrik üretiminin beklenen talebi karşılamasının sağlanması hedeflenmiştir.²⁰

¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2961

¹⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3041

¹⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3093

¹⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3091

²⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3132

- Daha fazla enerji gerektiren sektörlerdeki karbon kaçağını önleyebilmek için 23 Aralık 2025'te Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) Devlet Yardımı Yönergelerinde değişiklikler yapmıştır. Yapılan değişikliklerle, yönerge kapsamında tazminat almaya hak kazanan sanayi sektörleri listesine 20 yeni sektör ve iki yeni alt sektör eklenmiş, karbon kaçağı riskindeki artışı karşılamak amacıyla, %75 olarak uygulanan tazminat tutarı %80'e çıkarılmış ve büyük ölçekli yararlanıcıların, diğer hususların yanı sıra, yardımın bir kısmını elektrik sisteminin maliyetlerini düşürmeye katkıda bulunan projelere yatırım yaparak yeşil dönüşüme katkıda bulunmaları şartı getirilmiştir.²¹

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin, 1 Ocak 2025 itibarıyla, dağıtılabilir kârlarını ülke içindeki uygun projelere yeniden yatıran yabancı yatırımcılara yönelik %10 oranında vergi indirimi uygulamasını yürürlüğe koymuş olup, söz konusu bu düzenleme 31 Aralık 2028 tarihine kadar geçerli olacaktır; 27 Haziran 2025 tarihli duyuru ile 1 Ocak–27 Haziran 2025 dönemindeki yeniden yatırımlar için geriye dönük uygulama imkânı tanınmıştır. Teşvikten yararlanabilmek için kârların Çin'de yerleşik işletmelerden elde edilmesi, yatırımların Teşvik Edilen Sektörler Kataloğu kapsamındaki alanlarda ve doğrudan yatırım yoluyla yapılması ve yatırımların en az 5 yıl elde tutulması şartı aranmaktadır. Uygulama, Çin'e doğrudan yabancı yatırımların 2024 yılında %27 azalarak yaklaşık 115 milyar ABD doları seviyelerine gerilemesinin ardından, ileri imalat, temiz enerji ve dijital altyapı gibi yüksek katma değerli sektörlerde uzun vadeli yabancı sermayeyi teşvik etmeyi amaçlayan stratejik bir politika olarak değerlendirilmektedir.²²

Çin Maliye Bakanlığı, 13 Mart 2025 tarihinde yayımladığı bildiriyle, temiz enerji üretimini artırmak ve emisyonları azaltmak amacıyla kömür yatağı metanı, şeyl gazı ve sıkı gazı kapsayan konvansiyonel olmayan doğalgazların geliştirilmesine yönelik sübvansiyon politikasını güncelleştir. 2025–2029 döneminde geçerli olacak şekilde revize edilen “Temiz Enerji Geliştirme Özel Fonu Yönetim Tedbirleri”, “Daha Fazla Üretim, Daha Yüksek Sübvansiyon” ve kış ısıtma sezonunda artırılmış üretim için ek teşvik ilkelerine dayalı performans esaslı bir destek mekanizması öngörmekte olup, sübvansiyonlar üretimdeki yıllık artış oranına bağlı olarak ve rekabetçi tahsis yöntemleriyle dağıtılacaktır. 13 Mart 2025 itibarıyla yürürlüğe giren düzenleme, önceki geçici önlemleri yürürlükten kaldırırken, kamu altyapısı, büyük ölçekli projeler ve temiz enerji teknolojilerini de kapsamakta, özellikle enerji üretimini artıran ve madenlerde güvenlik açısından fayda sağlayan kömür yatağı metanı üretimine verilen destek artırılmaktadır. Bakanlık, şeyl gazı ve kömür yatağı metan sondajını desteklemeyi amaçlayan bu fonun 2025-2029 yılları arasına kadar uzatılacağını ve 2025 yılı için fona yaklaşık 440 milyon dolar (3,2milyar yuan) bütçe ayrıldığı belirtilmiştir.²³ Sübvansiyon kapsamında üretilen her metreküp (m³) geleneksel olmayan gaz için 0,2 ile 0,3 Çin yuanı/m³ arasında değişen ödeme yapılacaktır. Kömür yatağı metanı, kaya gazı ve sıkı gaz üretiminde, rezervin derinliği ve çıkarma zorluğuna göre bu miktar artabilmektedir ve özellikle kış aylarındaki üretim fazlası için ek primler verilmektedir. Ayrıca bu üretim faaliyetlerinden elde edilen gelirlere uygulanan “Kaynak Vergisi”, standart oran üzerinden %30 ile %40 arasında indirimli uygulanmaktadır.²⁴

²¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3141

²² <https://www.vdma.eu/en/viewer/-/v2article/render/147077229>

²³ https://www.rigzone.com/news/wire/china_extends_subsidies_for_unconventional_gas_drilling-13-mar-2025-179904-article/

²⁴ <https://www.spglobal.com/energy/en/news-research/latest-news/energy-transition/031325-china-unveils-subsidy-incentives-to-boost-unconventional-gas-production>

Brezilya:

Brezilya, 2025 yılında yürürlüğe giren “Veri Merkezi Hizmetleri için Özel Vergilendirme Rejimi Vergi Teşvik Programı”nı uygulamaya alarak, yalnızca düşük emisyonlu enerji kaynaklarıyla çalışan veri merkezi yatırımlarını teşvik etmeyi hedeflemiştir. Program kapsamında, veri merkezlerinde sabit varlık olarak kullanılan BİT ekipman ve altyapısı için “Sosyal Entegrasyon Programı” / “Kamu Görevlileri Varlık Oluşturma Programı”, “Sosyal Güvenliğin Finansmanı Katkısı”, “Sanayi Ürünleri Vergisi” ve İthalat Vergisi dâhil olmak üzere federal vergilerden muafiyet sağlanmakta, bu sayede sermaye maliyetleri önemli ölçüde düşürülmektedir. Bu vergi teşvik programından yararlanabilmek için şirketlerin faaliyetlerinde %100 düşük emisyonlu veya alternatif enerji kullanması, yüksek su verimliliği sağlaması, inovasyon ve enerji verimliliğine bağlı kalması ve Brezilya Federal Gelir Servisi’nden ön onay alması gerekmektedir. Veri merkezlerinde işletme maliyetlerinin %15–50’sinin enerji giderlerinden oluştuğu dikkate alındığında, program özellikle enerji verimliliği yüksek, sürdürülebilir projeleri teşvik etmektedir. Teşvik programı, ABD teknoloji ve enerji şirketleri açısından Brezilya’nın büyüyen dijital altyapı pazarına düşük maliyetli giriş imkânı sunarken, yerel enerji firmalarıyla ortaklık kurulması, ileri enerji teknolojilerinin ihracı ve enerji altyapısının genişletilmesi açısından stratejik fırsatlar yaratmakta; aynı zamanda Brezilya’nın dijital dönüşümünü ve düşük karbonlu enerjiye geçişini destekleyen önemli bir politika aracı olarak değerlendirilmektedir.²⁵

Norveç:

Norveç hükümeti, Temmuz 2025’te yaptığı açıklamayla, 5 megawatta kadar olan yenilenebilir enerji santrallerinden üretilen fazla elektriğin sanayi bölgeleri içinde paylaşılmasına imkân tanıyacak düzenleyici değişiklikleri tanımladığını ve bu kuralların 1 Ocak 2026 tarihinde yürürlüğe girmesinin planlandığını duyurmuştur. Yeni düzenleme kapsamında, fotovoltaiik ve diğer yenilenebilir enerji sistemlerinin elektrik vergileri ve şebeke ücretlerinden muaf tutulacağı, bu muafiyetlerle özellikle sanayi bölgelerinde kurulan güneş enerjisi sistemlerinin kârlılığını artıracığı belirtilmiştir. Uygulama, aynı ticari veya endüstriyel alan içinde yer alan ve ortak altyapı kullanan mülkler arasında enerji paylaşımına izin verirken, şehir merkezlerindeki ticari ve endüstriyel binaları kapsam dışı bırakmaktadır.

Hindistan:

Hindistan, 2025 yılı içerisinde enerji karmasında kömürün hakimiyetini korurken iklim hedeflerine uyum sağlamak amacıyla stratejik bir "Temiz Kömür" hamlesi başlatmıştır. 11 Eylül 2025’te duyurulan “Ulusal Karbon Yakalama, Kullanma ve Depolama Misyonu” kapsamında, ağır sanayi ve enerji sektörüne yönelik 2,2 milyar dolar (200 milyar rupi) değerinde bir teşvik paketi açıklanmıştır. Bu program, Hindistan’ın enerji ihtiyacının %70’inden fazlasını karşılayan kömür santrallerini kapatmak yerine, emisyonlarını kaynağında hapsedecek teknolojilerle modernize etmeyi amaçlamaktadır.²⁶ Paket kapsamında seçilecek projeler için %50 ila %100 oranında devlet finansmanı sağlanması öngörülmektedir.

²⁵ <https://www.trade.gov/market-intelligence/brazil-energy-electricity-infrastructure>

²⁶ <https://carbonherald.com/india-puts-2-4-billion-behind-carbon-capture-push-in-next-budget/>

Avustralya:

Avustralya, 2024–25 Federal Bütçesi kapsamında duyurulan “Avustralya’da Üretilen Gelecek” girişimi çerçevesinde yenilenebilir enerji ve temiz sanayi yatırımlarını hızlandırmaya yönelik kapsamlı vergi teşviklerini yürürlüğe koymuştur. Bu kapsamda, 14 Şubat 2025 tarihinde Kraliyet Onayı alan “Geleceğin Avustralya’da Üretilmesi (Üretim Vergi İndirimleri ve Diğer Tedbirler) Yasası 2024 ile “Hidrojen Üretimi Vergi Teşviki” ve Kritik Mineraller Üretimi Vergi Teşviki düzenlemeleri kabul edilmiştir. Avustralya Vergi Dairesi ve Temiz Enerji Düzenleyici Kurumu tarafından ortaklaşa yönetilen ve Avustralya’da orta ve büyük ölçekli yenilenebilir hidrojen üretimini hedefleyen Hidrojen Üretimi Vergi Teşviki, 1 Temmuz 2027–30 Haziran 2040 döneminde geçerli olmak üzere, uygun üreticilere kilogram başına 2 ABD doları iade edilebilir yenilenebilir hidrojen vergi indirimi sağlamaktadır.

ABD:

1 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe giren ve “Temiz Elektrik Üretimi Vergi Kredisi” uygulaması, önceki dönemin teknoloji odaklı (sadece rüzgâr, güneş vb.) sistemini değiştiren, teknoloji ayrımı gözetmeyen bir vergi kredisi sistemi olarak tasarlanmıştır. Bu sistem, elektriğin hangi kaynaktan üretildiğine bakılmaksızın sera gazı emisyon yoğunluğu net-sıfır olan elektrik üretim teknolojilerine teknoloji-nötr bir vergi kredisi sağlanmasını öngörmektedir.²⁷

4 Temmuz 2025’te Bir Büyük Güzel Yasa Tasarısını²⁸ kabul etmiş ve bu yasa ile iklim ve enerji yatırımlarına yönelik kamu teşviklerinde köklü değişiklikler yapılmıştır. Tasarı kapsamında rüzgâr ve güneş enerjisinde, 2018’de %8 olan elektrik üretim payı 2024’te %15,6’ya ulaşmasına rağmen, 2027 sonrası tamamlanmayan projeler için vergi kredileri kaldırılmış; rüzgâr ekipmanı üretimine yönelik teşvikler sona erdirilmiş, güneş ve batarya bileşenleri için ise sınırlı destek korunmuştur. Elektrikli araçlarda da yeni ve ikinci el alımlara sağlanan tüketici vergi indirimleri ile şarj altyapısı teşvikleri Eylül 2025 itibarıyla sona erdirilmiştir.

Japonya:

Japon Kabinesi 2025 yılının Şubat ayında Yeşil Dönüşüm 2040 Vizyonunu ve beraberindeki 7. Stratejik Enerji Planını resmi ve ulusal bir strateji olarak onaylamış ve yayınlamıştır²⁹. Bu belgeler Japonya’nın 2040 yılına kadar kömür ve petrolden tamamen uzaklaşıp, yüzde 50 yenilenebilir enerji ve yüzde 20 nükleer odaklı bir yapıya geçeceğini taahhüt eden politika belgeleridir. Belgelerden anlaşıldığı kadarıyla, artık yalnızca temiz enerji üretenlerin değil, temiz enerji tüketen dev yapıların (fabrika ve veri merkezleri) doğrudan finanse edilmesi hedeflenmektedir. Bu strateji doğrultusunda yine aynı yılın Aralık ayında 210 milyar yenlik yatırım teşvik paketinin detayları Ekonomi Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından duyurulmuştur³⁰. Bu bütçe ile şirketlerin temiz enerji kullanabilmek için yapacakları altyapı, ekipman ve teknoloji yatırımlarının yüzde 50’sine kadarı devlet tarafından hibe olarak karşılanacaktır. Özellikle yüksek enerji tüketen veri

²⁷ <https://www.irs.gov/credits-deductions/clean-electricity-production-credit>

²⁸ <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/07/ending-market-distorting-subsidies-for-unreliable-foreign%E2%80%91controlled-energy-sources/>

²⁹ https://www.meti.go.jp/english/press/2025/0218_001.html

³⁰ <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/japan-back-clean-energy-users-with-13-billion-investment-subsidies-2025-12-23/>

merkezleri (data centers) ve üretim tesisleri (fabrikalar) bu teşvikin ana odağında bulunmaktadır. Yardım planının 2026 mali yılından itibaren beş yıl boyuca devam etmesi planlanmaktadır³¹.

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık hükümeti, 2025 yılı Kasım ayında yayımlanan “Modern Endüstriyel Strateji” kapsamında sanayi sektörünün enerji maliyetlerini azaltmaya yönelik yeni bir destek mekanizması oluşturmuştur. Bu çerçevede “İngiliz Endüstriyel Rekabet Edebilirlik Programı” adı verilen programın tasarımı duyurulmuş ve enerji-yoğun üretim sektörlerinin uluslararası rekabet gücünün artırılması hedeflenmiştir³².

Program, daha önce yürürlüğe giren “İngiliz Endüstrisi Süperşarjı” destek mekanizmasının genişletilmesi niteliğindedir. Yeni düzenlemelerle birlikte, üretim sektöründe faaliyet gösteren 7.000’den fazla işletmenin elektrik maliyetlerinin yüzde 25’e kadar azaltılması planlanmaktadır. Bu kapsamda işletmelerin elektrik faturalarında yer alan Yenilenebilir Enerji Yükümlülüğü, Garantili Tarifeler ve Kapasite Piyasası gibi çevre ve yenilenebilir enerji politikalarından kaynaklanan maliyetlerin önemli bir kısmından muaf tutulması öngörülmektedir³³. Bu muafiyetlerin, enerji yoğun sektörlerin rekabet gücüne doğrudan odaklanılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Strateji kapsamında ayrıca, enerji-yoğun sektörlerde faaliyet gösteren yaklaşık 500 işletme için elektrik şebeke maliyetlerinde sağlanan indirimin %60’tan %90’a çıkarılması planlanmaktadır. Bu yardımların özellikle çelik, kimya, cam, seramik ve çimento gibi enerji-yoğun üretim sektörlerini hedeflediği belirtilmektedir³⁴. Endüstriyel Rekabet Edebilirlik Programının 2026 mali yılı itibarıyla kademeli olarak uygulanması ve 2027’den itibaren tam etki göstermesi öngörülmektedir. Programın temel amacı, enerji dönüşümü sürecinde ortaya çıkan maliyetlerin sanayi üzerindeki etkisini azaltmak ve düşük karbonlu üretim sürecine geçişi desteklemektir.

1.2. KOBİ ve Girişimcilik Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi, küçük ve orta ölçekli işletmelerin rekabet gücünü artırmak amacıyla 2025 KOBİ Fonu’nu 3 Şubat 2025 tarihinde başlatmıştır. KOBİ’lerin maddi olmayan varlıklarını daha etkin yönetmelerini ve yasal koruma altına almalarını hedefleyen bu hibe programı; patentler, ticari markalar, endüstriyel tasarımlar ve yeni bitki çeşitleri gibi geniş bir yelpazede mali destek sunmaktadır. Program kapsamında 2025 yılı için belirlenen teşvikler arasında patent tescil giderleri için 1.000 avro, Avrupa patenti başvuru süreçlerindeki yasal maliyetler için 1.500 avro ve ticari marka/tasarım tescilleri için 750 avroya kadar hibe desteği yer alarak, işletmelerin fikri mülkiyet haklarını koruma maliyetlerini önemli ölçüde hafifletilmesi planlanmaktadır.³⁵

³¹ <https://esgnews.com/japan-launches-1-34-billion-subsidy-plan-for-clean-energy-demand/>

³² <https://www.gov.uk/government/consultations/british-industrial-competitiveness-scheme-consultation-on-scheme-eligibility-and-approach>

³³ <https://www.gov.uk/government/news/government-acts-on-top-business-concern-and-cuts-electricity-bills-for-thousands-of-manufacturers-by-up-to-25?utm>

³⁴ <https://www.gov.uk/government/news/huge-boost-for-uk-industry-as-government-supercharger-rolls-out>

³⁵ https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/launch-2025-sme-fund-help-smes-protect-intellectual-property-2025-02-03_en

Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa Komisyonu, Avrupa genelinde kadın girişimciliğini güçlendirmek amacıyla bankacılık sektörüyle işbirliği içinde geliştirilen yenilikçi bir destek programını 5 Mart 2025 tarihinde duyurmuştur. InvestEU Danışmanlık Merkezi'nin finansmanı ile hayata geçirilen "InvestEU Cinsiyet Finans Laboratuvarı", kadınlara ait veya kadınlar tarafından yönetilen KOBİ'lerin finansmana erişimini iyileştirmeyi hedefleyen, türünün ilk örneği bir danışmanlık platformudur. Ticari bankalar ve fon yöneticileri gibi finansal aracı kurumlara yönelik uzmanlık programları sunan bu girişim; kadın girişimcilerin daha düşük risk profili ve yüksek sadakat oranları gibi avantajlarını veriye dayalı olarak analiz ederek, bankaların bu kitleye özel yenilikçi finansal ürünler geliştirmesini teşvik etmektedir. Canlı web seminerleri ve dijital bilgi merkezi gibi araçlarla desteklenen ve katılımcı kurumlar için tamamen ücretsiz olan bu program, cinsiyetler arası finansal eşitsizliği kapatarak kapsayıcı bir ekonomik büyümeyi hedeflemektedir³⁶

Lüksemburg Ekonomi, KOBİ, Enerji ve Turizm Bakanlığı, küçük ve orta ölçekli işletmelerin dijital çağa uyum sağlamalarını ve operasyonel dirençlerini artırmalarını hedefleyen iki yeni destek paketini 11 Mart 2025 tarihinde kamuoyuna duyurmuştur. İşletmelerin teknolojik altyapısını modernize etmeyi amaçlayan bu programlar iki ana odak noktasından oluşmaktadır: "KOBİ Paketi - Yapay Zeka", işletmelere yapay zeka araçlarını süreçlerine entegre etmeleri için basitleştirilmiş uygulama çözümleri sunarken; "KOBİ Paketi-Siber Güvenlik", bilgi teknolojileri güvenliği prosedürlerinin uygulanmasını kolaylaştırarak siber tehditlere karşı koruma kalkanı oluşturmaktadır. Bu yardım programları kapsamında, 3.000 avro ile 25.000 avro arasındaki uygun maliyetlerin %70'ine kadar finansal destek sağlanacağı ve böylece KOBİ'lerin dijital dönüşüm maliyetlerinin önemli bir kısmının devlet tarafından karşılanacağı açıklanmıştır.³⁷

Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa savunma sanayisinin tedarik zincirini güçlendirmek ve stratejik özerkliğini artırmak amacıyla, bu sektöre yönelik ayırdığı finansman tavanını 1 milyar avrodan 3 milyar avroya çıkardığını 11 Haziran 2025 tarihinde duyurmuştur. Avrupa Yatırım Bankası tarafından savunma odaklı KOBİ'lerin finansmana erişim engellerinin aşılması amaçlanmaktadır.

Savunma odaklı projelere uzun vadeli likidite sağlamayı hedefleyen bu girişimin öne çıkan detayları şunlardır:

- Deutsche Bank Ortaklığı: İlk somut adım olarak, savunma araştırmaları ile askeri ve emniyet altyapı projelerine (eğitim tesisleri vb.) yönlendirilmek üzere Deutsche Bank ile 500 milyon avroluk bir kredi anlaşması imzalanmıştır. Bu ortaklık, toplamda 1 milyar avroluk bir finansman havuzu oluşturacaktır.
- KOBİ ve Orta Ölçekli Şirket Desteği: AB genelindeki ticari bankalarla ortaklık kurularak, büyük savunma üreticilerine parça ve hizmet sağlayan küçük ve orta ölçekli işletmelerin ve orta ölçekli şirketlerin finansmana erişimi kolaylaştırılacaktır.
- Stratejik Kapsam: Finansman; askeri hastaneler, siber güvenlik, sınır kontrol sistemleri, askeri mobilite ve çift kullanımlı teknolojileri içeren geniş bir güvenlik yelpazesini kapsamaktadır.

³⁶https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/new-eu-programme-launched-banking-sector-support-women-entrepreneurs-across-europe-2025-03-05_en

³⁷<https://www.chronicle.lu/category/business-1/53867-luxembourg-government-launches-digital-transformation-support-packages-for-smes>

- 2025-2026 Vizyonu: Avrupa Yatırım Bankası, savunmayı temel bir kamu politikası hedefi olarak kabul ederek 2025 yılı toplam kredi tavanını 100 milyar avroya çıkarmış ve bunun %3,5'ini (yaklaşık 3,5 milyar avro) savunma sektörüne ayırmıştır.

Bu hamle, Avrupa'nın jeopolitik dayanıklılığını artırmak ve savunma ekosistemindeki alt yüklenicilerin yatırım kapasitelerini korumayı amaçlanmaktadır.³⁸

Avrupa Yatırım Bankası Grubu ve Avrupa Komisyonu, Avrupa genelindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin enerji maliyetlerini düşürmek ve iklim hedeflerine uyum sağlamalarını desteklemek amacıyla 17,5 milyar avro tutarındaki enerji verimliliği girişimini 11 Eylül 2025 tarihinde duyurmuştur. Bu stratejik program ile AB genelinde 350.000'den fazla şirketin desteklenmesi hedeflenmektedir. Girişim; KOBİ'lerin kanıtlanmış enerji tasarrufu teknolojilerine yatırım yaparak enerji faturalarını kalıcı olarak azaltmalarını, operasyonel dayanıklılıklarını artırmalarını ve küresel rekabet güçlerini pekiştirmelerini amaçlamaktadır. Finansman; borç ve özkaynak araçları dahil olmak üzere mevcut ve yeni nesil finansal ürünlerin hibrit bir kombinasyonu yoluyla sunulacak olup, işletmelerin karbonsuzlaşma adımlarını hızlandırmak için özel olarak yapılandırılmıştır.³⁹

Güney Kore:

Güney Kore KOBİ'ler ve Start-Up'lar Bakanlığı, küresel sistem yarı iletken pazarında stratejik bir avantaj elde etmek amacıyla 11 Şubat 2025 tarihinde "Fabrikasız Start-Up'lara Kapsamlı Destek Projesi"ni başlatmıştır. Yapay zeka teknolojilerindeki hızlı ilerlemeyle önemi artan yarı iletken tasarım sektörünü sistematik olarak güçlendirmeyi hedefleyen bu program, üretim tesisi olmayan girişimleri deneyim ve teknolojik yetkinliklerine göre üç farklı aşamada desteklemektedir. Proje kapsamında seçilen 30 gelecek vadeden girişimden; gelişim aşamasındaki 6 start-up için 100 milyon KRW, büyüme aşamasındaki 20 start-up için 200 milyon KRW ve yüksek teknoloji odaklı ölçeklendirme aşamasındaki 4 start-up için 250 milyon KRW tutarında özelleştirilmiş mali destek sağlanacağı ilan edilmiştir.⁴⁰

Güney Kore KOBİ'ler ve Start-Up'lar Bakanlığı, işletmelerin büyüme stratejilerini desteklemek ve ekosistemdeki dinamizmi artırmak amacıyla 28 Mart 2025 tarihinde "2025 Birleşme ve Devralma Güçlendirme Destek Projesi"ni başlatmıştır. KOBİ ve start-up'ların Birleşme ve Devralma süreçlerindeki en büyük engellerden biri olan yüksek maliyetleri hafifletmeyi hedefleyen bu program, iki aşamalı olarak inşa edilmiştir. İlk aşamada; mevzuat, vergilendirme, muhasebe ve şirket değerlendirme gibi kritik konuları kapsayan eğitim içerikleri Bakanlığın dijital bilgi ağı üzerinden erişime açılmıştır. İkinci aşamada ise finansal yükü azaltmak adına doğrudan "Şirket Değerleme" maliyetlerine destek sağlanmaktadır. Yıllık cirosu 40 milyar KRW'ye kadar olan ve yetkili kurumlarla danışmanlık sözleşmesi imzalayan firmaların yararlanabileceği programda; KOBİ'lere değerlendirme ücretlerinin %40'ı (maksimum 15 milyon KRW), start-up'lara ise %60'ı (maksimum 20 milyon KRW) oranında nakdi destek sunulacağı ilan edilmiştir.⁴¹

³⁸<https://www.eib.org/en/press/all/2025-236-eib-triples-financing-for-banks-to-provide-liquidity-to-smes-in-the-supply-chain-of-europe-s-defence-industry-signs-first-deal-with-deutsche-bank>

³⁹<https://www.eib.org/en/press/all/2025-331-more-than-350000-european-companies-to-get-energy-efficiency-support-under-major-eu-financing-initiative>

⁴⁰ <https://www.mss.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=244&bcIdx=1056551&parentSeq=1056551>

⁴¹ <https://www.mss.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=244&bcIdx=1057635&parentSeq=1057635>

Güney Kore KOBİ'ler ve Start-Up'lar Bakanlığı, işletmelerin rekabet gücünü artırmak ve bölgesel kalkınmayı desteklemek amacıyla yaklaşık 2,97 milyar ABD doları (4,4 trilyon KRW) değerindeki "2026 KOBİ Politika Finansmanı Planı"nı 22 Aralık 2025 tarihinde ilan etmiştir. İşletmelerin yaşam döngüsüne göre özelleştirilen bu paket; 4,06 trilyon KRW tutarında doğrudan politika kredisini ve 367 milyar KRW tutarında faiz sübvansiyonunu içermektedir. Finansman modeli, 7 yaşından küçük girişimlerin ticarileşme süreçleri için 1,6 trilyon KRW, büyüme aşamasındaki ihracatçılar ve akıllı fabrika yatırımları için 1,7 trilyon KRW olarak yapılandırılmıştır. Ayrıca, bölgesel ekonomik dengeyi gözetmek adına toplam kaynağın %60'ından fazlasının (2,44 trilyon KRW üzeri) Seul dışındaki bölgelere yönlendirileceği açıklanmıştır.⁴²

ABD:

ABD Küçük İşletmeler İdaresi, sanayi altyapısını modernize etmek ve yerel üretimi canlandırmak amacıyla 30 Nisan 2025 tarihinde "Made in America Manufacturing Initiative (Amerika'da Üretim Girişimi)" kapsamında yeni bir hibe programı duyurmuştur. Amerikan istihdamını korumayı ve ulusal güvenlik için kritik olan tedarik zincirlerini güçlendirmeyi hedefleyen bu girişim, özellikle kereste, enerji, alüminyum ve çelik gibi stratejik sektörlerde faaliyet gösteren küçük ölçekli imalatçılara odaklanmaktadır. Program kapsamında, bu işletmelere ücretsiz teknik eğitim, uygulamalı atölye çalışmaları ve birebir danışmanlık hizmeti sunabilecek yetkinliğe sahip üç başvuru sahibine toplam 1,1 milyon dolar tutarında fon aktarılması amaçlanmaktadır.

ABD Küçük İşletmeler İdaresi, yerli imalat ekosistemini güçlendirmek ve stratejik sektörlerde küresel rekabet avantajı sağlamak amacıyla 6 Ağustos 2025 tarihinde "Bölgesel Yenilik Kümeleri" programı için 7,5 milyon dolara kadar yeni bir finansman paketi duyurmuştur. Amerika'nın imalat gücünü yeniden inşa etme ve istihdamı ülke içine geri getirme vizyonunun bir parçası olan bu destek, 20'ye kadar yeni kümelenme merkezinin kurulmasını hedeflemektedir. İleri imalat, kritik mineraller, yapay zeka ve bilgi teknolojileri gibi alanlarda uzmanlaşmış kuruluşlara açık olan bu program; küçük işletmelerin finansmana, kamu ihalelerine ve karmaşık tedarik zinciri fırsatlarına erişimini kolaylaştıran bir koordinasyon merkezi işlevi görecektir.⁴³ ABD Küçük İşletmeler İdaresi ayrıca, yerel imalat kapasitesini artırmak ve üretim süreçlerini modernize etmek amacıyla 3 Eylül 2025 tarihinde "Manufacturer's Access to Revolving Credit (Üreticinin Döner Sermaye Kredisine Erişimi)" adlı küçük işletmelere özel yeni bir kredi programı başlatmıştır. ABD Küçük İşletmeler İdaresi'nin sektör ayrımı yapmayan geleneksel kredi mekanizmalarından farklı olarak, Üreticinin Döner Sermaye Kredisine Erişimi Programı kurum tarihinde bir ilk olarak doğrudan ve yalnızca imalat sanayiinde (NAICS 31–33 kodları altındaki işletmeler) faaliyet gösteren küçük ölçekli firmaları hedeflemektedir. Bu destek programı, işletmelerin sahip oldukları mevcut tesis veya ekipmanların öz sermayesini teminat olarak kullanarak işletme sermayelerini genişletmelerine olanak tanımaktadır. İhtiyaca göre döner kredi veya vadeli kredi olarak yapılandırılabilen bu krediler ile Amerika dışına kayan üretimin yeniden ülke içine çekilmesi ve imalatçılara esnek finansman imkânı sunulması amaçlanmaktadır.⁴⁴

⁴² <https://www.mss.go.kr/site/eng/ex/bbs/View.do?cbIdx=244&bcIdx=1064243&parentSeq=1064243>

⁴³ <https://www.sba.gov/article/2025/08/06/sba-announces-new-regional-innovation-cluster-funding-support-domestic-manufacturing>

⁴⁴ <https://www.sba.gov/article/2025/09/03/sba-launches-first-ever-loan-program-dedicated-american-manufacturers>

Singapur:

Singapur'un işletme geliştirme ajansı Enterprise Singapore, 6 Mayıs 2025 tarihinde KOBİ'lerin yeşil dönüşüm süreçlerini kolaylaştırmak amacıyla "SME Sustainability Hub" adlı tek duraklı çevrim içi platformu hayata geçirdiğini duyurmuştur. Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ile Ulusal Çevre Ajansı gibi kurumların desteğiyle kurulan bu merkez, işletmelerin sürdürülebilirlik kaynaklarına tek noktadan erişimini sağlamaktadır. Aynı duyuru kapsamında, mevcut "Verimlilik Çözümleri Hibesi" programına "Karbon Yönetimi" kategorisi eklenerek; KOBİ'lerin doğrudan ve enerji kaynaklı dolaylı emisyonlarını hesaplamaları, karbon muhasebesi altyapısı kurmaları ve veri girişi danışmanlığı almaları için finansal destek sağlanacağı açıklanmıştır. Programın ilerleyen aşamalarında ise tedarik zinciri emisyonları, karbonsuzlaşma stratejileri ve uluslararası raporlama standartlarına uyum gibi daha kompleks alanların da hibe kapsamına dahil edileceği belirtilmiştir.⁴⁵

Enterprise Singapore ayrıca, KOBİ'lerin kuruluş aşamasından küresel ölçekte büyümeye kadar olan yolculuklarını daha etkin desteklemek amacıyla, resmi "KOBİ Merkezleri"nin kapasitesini artıracığını 30 Temmuz 2025 tarihinde duyurmuştur. Yapılan bu stratejik iyileştirme ile merkezlerin, işletmelerin bütüncül iş destek ekosistemine erişiminde ana geçiş noktası haline getirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, genel danışmanlığın ötesine geçilerek işletmelere büyüme hedefleriyle uyumlu, daha kapsamlı ve kişiselleştirilmiş bir rehberlik hizmeti sunulacaktır. Ayrıca, KOBİ Merkezleri'nin uzmanlık alanını aşan karmaşık durumlarda; ticaret ve gümrük tarifeleri, yasal düzenlemeler ve ileri düzey finansman yöntemleri gibi konularda uzman kaynaklara ve ilgili stratejik ortaklara kesintisiz erişim sağlanarak, işletmelerin önündeki bürokratik ve operasyonel engellerin kaldırılması amaçlanmaktadır.⁴⁶

Enterprise Singapore, küresel ticaret ortamındaki yeni gümrük tarifelerinin yarattığı maliyet baskısını hafifletmek ve işletmelerin bu değişikliklere uyum sağlamasını kolaylaştırmak amacıyla 7 Ekim 2025 tarihinde "Business Adaptation Grant (Ticari Uyum Hibesi)" adlı yeni destek programını başlatmıştır. Bu stratejik hibe, son dönemde uygulamaya konulan tarife önlemlerinden etkilenen şirketlerin dışa dönük faaliyetlerini yeniden yapılandırmalarına ve tedarik zinciri dayanıklılıklarını artırmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir. Program kapsamında, yerel KOBİ'ler için uygun maliyetlerin %50'sine, KOBİ dışı yerel işletmeler için ise %30'una kadar finansal destek sağlanacaktır. Şirket başına 100.000 ABD doları ile sınırlandırılan bu destek; üçüncü taraf danışmanlık hizmetleri ve operasyonel yeniden yapılandırma (reconfiguration) faaliyetlerini kapsamaktadır. İki yıl boyunca (7 Ekim 2025 – 6 Ekim 2027) geçerli olacak bu program, Singapur merkezli firmaların küresel ticaret savaşlarına karşı direncini artırmayı amaçlamaktadır.⁴⁷

Diğer Ülkeler:

Birleşik Krallık hükümeti, ileri teknoloji sektörlerinde faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin fikri mülkiyetlerini ve ticari sırlarını küresel güvenlik tehditlerine

⁴⁵https://www.enterprisesg.gov.sg/resources/media-centre/media-releases/2025/may/mr01925_added-support-to-accelerate-smes-sustainability-efforts

⁴⁶https://www.enterprisesg.gov.sg/resources/media-centre/media-releases/2025/july/mr02825_sme-centres-enhanced-to-be-the-gateway-for-smes-to-access-holistic-ecosystem-of-business-support

⁴⁷https://www.enterprisesg.gov.sg/resources/media-centre/media-releases/2025/october/mr03825_business-adaptation-grant-available-from-7-oct-for-tariff-impacted-local-enterprises-to-adapt-operations-and-supply-chains

karşı korumak amacıyla 10 Temmuz 2025 tarihinde "Güvenli İnovasyon Güvenlik İncelemeleri" programını ilan etmiştir. Özellikle yapay zekâ, yaşam bilimleri, yarı iletkenler ve yenilenebilir enerji gibi stratejik alanlardaki 500'e kadar KOBİ'yi hedefleyen bu program; personel güvenliği, fiziksel güvenlik ve siber güvenlik risklerini yerinde tespit eden uzman danışmanlık hizmeti sunmaktadır. Katılımcı işletmelerin 500 sterlin katkı payı ödediği, maliyetin 2.500 sterlinlik kısmının ise hükümet tarafından karşılandığı bu sistemde; National Protective Security Authority (Ulusal Koruyucu Güvenlik Makamı) ve National Cyber Security Centre (Ulusal Siber Güvenlik Merkezi) standartları doğrultusunda kapsamlı bir risk raporu ve altı ay sonra takip değerlendirmesi yapılmaktadır.⁴⁸

Japonya Kabine Baş Sekreterliği, ABD'nin uyguladığı ek gümrük vergilerinin yerel üreticiler üzerindeki baskısını hafifletmek amacıyla 26 Mayıs 2025 tarihinde 15,5 milyar dolar (2,2 trilyon yen) değerinde kapsamlı bir destek paketini duyurmuştur. Özellikle otomobil, çelik ve alüminyum sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'leri, ABD'nin %10'luk temel vergisi ve sektörel ek tarifelerinden korumayı hedefleyen bu paket, Japon sanayisinin küresel ticaret savaşlarındaki direncini artırmayı amaçlamaktadır. Devlet destekli kredi kuruluşları aracılığıyla yürütülecek olan bu program; kurumsal finansman imkânlarının genişletilmesini, düşük faizli kredi seçeneklerini ve kredi geri ödeme koşullarının yumuşatılmasını içerecek şekilde tasarlanmıştır.⁴⁹

1.3. Sanayi Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu;

- Elektrikli araçlar için batarya üretim kapasitesini artırmak amacıyla Fransa'nın 48 milyon avroluk devlet yardımı programını 31 Ocak 2025 tarihinde onaylamıştır. Doğrudan hibe şeklinde sunulacak olan bu destek, "Envision AESC France Projesi" kapsamında Douai şehrinde yeni bir lityum iyon pil fabrikasının kurulmasını hedeflemektedir. İlk aşamada yıllık 9 gigawatt-saat üretim kapasitesine sahip olması planlanan tesis, yaklaşık 1.000 doğrudan istihdam yaratarak bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır. Bu yatırım, bölge ekonomisinin yeşil dönüşümünü hızlandırmanın yanı sıra AB'nin stratejik batarya tedarik zinciri hedefleri doğrultusunda kritik bir adım olarak değerlendirilmektedir.⁵⁰
- Almanya'nın Infineon şirketi tarafından Dresden'de kurulacak yeni bir yarı iletken üretim tesisini desteklemek amacıyla 920 milyon avroluk devlet yardımını 20 Şubat 2025 tarihinde onaylamıştır. Doğrudan hibe şeklinde sunulacak bu destek, yaklaşık 3,5 milyar avro değerindeki toplam yatırımın bir parçasını oluşturmaktadır. Endüstriyel, otomotiv ve tüketici elektroniği uygulamalarına hitap edecek olan tesis, yüksek üretim kapasitesini korurken bu iki farklı teknoloji grubu arasında hızlı üretim geçişi yapabilen Avrupa'daki ilk tesis olma özelliğini taşımaktadır. Plaka (wafer) işleme, test ve ayırma süreçlerini içeren bir "ön uç" tesisi olarak kurgulanan fabrikanın 2031 yılına kadar tam kapasiteye ulaşması öngörülmektedir.⁵¹

⁴⁸<https://www.gov.uk/government/news/new-backing-for-small-businesses-to-protect-their-intellectual-property-from-security-threats>

⁴⁹<https://www.hurriyetdailynews.com/japan-to-provide-15-5-billion-tariff-help-to-smes-209632>

⁵⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_389

⁵¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_557

- Avusturya'nın Premsttten kentinde gelişmiş bir yarı iletken üretim tesisi inşa edilmesini desteklemek amacıyla 227 milyon avroluk devlet yardımını 24 şubat 2025 tarihinde onaylamıştır. Doğrudan hibe şeklinde sunulacak olan bu destek, ams OSRAM tarafından yürütölen proje kapsamında, geleneksel transistör üretimi için kullanılan “Tamamlayıcı Metal Oksit Yarı İletken” teknolojisini; çipler arasında dikey elektrik baēlantısı kuran “Silikon Geçiş” tekniēi ve gelişmiş optik filtreler ile birleştiren yenilikçi üretim tekniēinin oluşturulmasını amaçlamaktadır.⁵²
- 5 Mart 2025 tarihinde Avrupa otomotiv sektörünün küresel pazardaki liderliēini güçlendirmek ve temiz enerji çözümlerine yönelik yenilikleri teşvik etmek amacıyla kapsamlı bir "Sanayi Eylem Planı" yayınlamıştır. 2025-2027 dönemini kapsayan plan, özellikle araç ve batarya deēer zinciri sektörlerine yönelik çeşitli mali destek ve teşvik önlemleri içermektedir. Bu kapsamda, batarya hammaddelerinin tedarik zincirini güvence altına almak için İnovasyon Fonu altında 1,8 milyar avro tutarında bir "Batarya Güçlendirici" paketi, otonom araçlara yönelik kamu-özel ortaklıklarıyla Horizon Europe programı ve Avrupa İnovasyon Konseyi aracılıēıyla 1 milyar avro yatırım ve Alternatif Yakıtlar Altyapı Tesisi altında 570 milyon avro kaynak ayrılmıştır. Eylem planı ayrıca, Avrupa yapımı sıfır emisyonlu araçlara olan talebi artırmaya yönelik teşvik önlemlerini de ele almaktadır.
- 11 Mart 2025 tarihinde Avrupa Birliēi'nde temel ilaçların eriřilebilirliēini ve tedarik güvenliēini güçlendirmek amacıyla "Kritik İlaçlar Yasası" teklifini yayınlamıştır. Teklif, tedarik zinciri çeşitlendirmesini teşvik ederek ve AB'deki ilaç üretimini artırarak insan saēlıēını korumayı hedeflemektedir. Bu amaçla, AB fonları ile, devlet yardımları ve uluslararası finansman araçları ile desteklenebilecek "stratejik projeler" oluşturulması öngörülmektedir. Komisyon, 2026 ve 2027 yılları boyunca "üretim yatırımlarını ve üretim kapasitesini finanse etmek" üzere 83 milyon avro tahsis edileceēini belirtmektedir. Yasa teklifi ayrıca, stratejik projeler için devlet yardımı yönergelerini de içermekte olup üye devletler arasında erişilebilirlik farklılıklarını gidermek üzere işbirlikçi kamu alımlarını kolaylaştırmayı ve sınırlı tedarikçilere olan baēımlılıēı azaltmak için uluslararası ortaklıkları araştırmayı amaçlamaktadır.
- Beş Avrupa Birliēi üye devleti (Fransa, Macaristan, İtalya, Slovakya ve Slovenya) tarafından tıbbi cihaz sektöründeki yenilikleri desteklemek amacıyla saēlanan 403 milyon avroluk devlet yardımını, "Avrupa Ortak Çıkarına Hizmet Eden Önemli Projeler" (IPCEI Tech4Cure) kapsamında 22 Temmuz 2025 tarihinde onaylamıştır. Özel sektörden 826 milyon avroluk ek yatırımı harekete geçirmesi beklenen bu program, 2036 yılına kadar tamamlanması planlanan 10 farklı proje aracılıēıyla yapay zeka ve diēital çözümlerle donatılmış, öngörücü, önleyici ve kişiselleştirilmiş tıbbi destekleyen ileri teknoloji tıbbi cihazların üretimine odaklanmaktadır. Altısı KOBİ olan 10 yenilikçi şirketin yer aldıēı ve yaklaşık 800 yeni iş imkanı yaratması öngörölen bu girişim, AB'nin saēlık alanındaki dayanıklılıēını artırmayı ve küresel rekabet gücünü pekiştirmeyi hedeflemektedir.⁵³

⁵² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_589

⁵³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1827

- Avrupa Birliği, 4 Aralık 2025 tarihinde İnovasyon Fonu aracılığıyla net-sıfır hedeflerine ulaşmak ve Avrupa Temiz Sanayi Anlaşması'nı desteklemek amacıyla toplam 5,2 milyar avro bütçeli üç yeni finansman programını duyurmuştur. Bu paketin en büyük dilimi olan 2,9 milyar avro, yenilenebilir enerji bileşenleri, bataryalar ve ısı pompaları gibi kritik teknolojilerin üretimine odaklanan "2025 Net-Sıfır Teknolojileri Çağrısı"na ayrılmıştır. Yeşil hidrojen üretimini teşvik etmek amacıyla Avrupa Hidrojen Bankası bünyesinde düzenlenen üçüncü ihale için 1,3 milyar avro tahsis edilirken, sanayideki ısı süreçlerinin karbonsuzlaştırılmasını hedefleyen ve "açık artırma" modelini temel alan Endüstriyel Karbonsuzlaştırma Bankası ihalesi için 1 milyar avro bütçe belirlenmiştir. AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) gelirleriyle finanse edilen bu stratejik paket, Avrupa sanayisinin küresel rekabet gücünü koruyarak fosil yakıtlardan arındırılmasını ve temiz teknoloji üretiminde liderliğin pekiştirilmesini amaçlamaktadır.⁵⁴
- Alman ilaç hizmet sağlayıcısı Vetter Pharma'nın Saarlouis kentinde kuracağı ileri teknoloji ilaç dolum tesisini desteklemek amacıyla 47 milyon avroluk devlet yardımını 11 Aralık 2025 tarihinde onaylamıştır. Doğrudan hibe şeklinde sunulacak olan bu destek, enjeksiyonluk ilaçların flakon ve şırıngalara aseptik (steril) olarak doldurulmasına yönelik son teknoloji bir üretim merkezinin inşasını finanse edecektir. Avrupa İlaç Stratejisi ile tam uyumlu olan bu yatırımın, bölgedeki ilaç arz güvenliğini pekiştirmesi ve uygun fiyatlı kritik ilaçlara erişimi kolaylaştırması hedeflenmektedir. Bölgesel kalkınma ve istihdam hedefleri doğrultusunda, projenin tamamlandığında en az 1.200 kişiye doğrudan ve dolaylı istihdam kapısı açması öngörülmektedir.⁵⁵
- Avrupa Çipler Yasası hedefleri doğrultusunda 11 Aralık 2025 tarihinde onaylanan 623 milyon avroluk devlet yardımı paketiyle Almanya, Dresden ve Erfurt kentlerinde yarı iletken üretim kapasitesini stratejik olarak artırmayı amaçlamaktadır. Doğrudan hibe olarak sunulan bu desteğin 495 milyon avrosu, GlobalFoundries'in Dresden tesisinde havacılık ve savunma gibi kritik sektörler için Avrupa'da bir ilk olacak büyük ölçekli 300 mm wafer üretimini (SPRINT Projesi) hedeflemektedir. Kalan 128 milyon avro ise X-FAB'ın Erfurt'ta otomotiv, tıp ve yapay zekâ sektörlerine yönelik çipler üretecek "açık dökümhane" tesisini (Fab4Micro Projesi) kurması için tahsis edilmiş olup, her iki yatırımın da Avrupa'nın mikroelektronik alanındaki teknolojik egemenliğini güçlendirmesi beklenmektedir.⁵⁶

Romanya Maliye Bakanlığı, 25 Ağustos 2025 tarihinde onayladığı 2,25 milyar lei bütçeli stratejik devlet yardımı paketiyle ülkenin otomotiv tedarik zincirini modernize etmeyi ve bölgesel kalkınmayı hızlandırmayı hedeflemektedir. 300/2024 sayılı Hükümet Kararı kapsamında yürütülen bu program dahilinde, Draxlmaier'in Satu Mare'deki elektrikli araç odaklı kapasite artırımına 133,7 milyon lei, Automobile Dacia'nın dijitalleşme ve modernizasyon çalışmalarına ise 37,5 milyon lei destek sağlanmıştır. 50 ila 500 milyon lei arasındaki yüksek katma değerli yatırımları hedefleyen bu girişim; inşaat, ekipman ve teknoloji maliyetlerini kapsayarak Romanya'nın Avrupa elektrikli araç üretim zincirindeki stratejik konumunu

⁵⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2858

⁵⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3020

⁵⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3020

güçlendirmeyi ve 2030 yılına kadar önemli istihdam ile vergi geliri artışı sağlamayı amaçlamaktadır.⁵⁷

Almanya Federal Ekonomik İşler ve İklim Koruma Bakanlığı (BMWK), sanayide karbon nötr dönüşümü hızlandırmak amacıyla 6 Ekim 2025 tarihinde 6 milyar avro bütçeli "İklim Koruma Sözleşmeleri" (CCfD) programının ikinci turunu başlatmıştır. Çelik, çimento, kimya ve cam gibi emisyon yoğun sektörleri odağına alan bu girişim, 15 yıllık sözleşmeler aracılığıyla temiz üretim ile geleneksel yöntemler arasındaki maliyet farkını sübvans ederek şirketleri fiyat dalgalanmalarına karşı korumayı hedeflemektedir. Almanya'nın iklim stratejisinde bir dönüm noktası olarak ilk kez karbon yakalama, depolama (CCS) ve kullanma (CCU) teknolojilerini kapsamına dahil eden program; katılımcı projelerin üçüncü yıldan itibaren %60, sözleşme sonunda ise %90 oranında emisyon azaltımı sağlamasını zorunlu kılmaktadır. 2026 yılının ortasında gerçekleştirilecek büyük ihaleye katılmak isteyen işletmelerin ön kayıt işlemlerini en geç 1 Aralık 2025 tarihine kadar tamamlaması gerekmektedir.⁵⁸

ABD:

ABD Senatosu Finans Komitesi, 17 Haziran 2025'te duyurduğu yeni taslakla yerli yarı iletken üretimini canlandırmak adına yatırım vergi kredisini %25'ten %30'a çıkararak "2022 Çip ve Bilim Yasası" kapsamındaki teşvikleri genişletmiştir. Bu düzenleme, çip fabrikalarının uzun inşaat sürelerini dikkate alarak 2026 sonuna kadar temeli atılan projelerin sonraki harcamalarını da koruma altına almakta ve toplamda 114 milyar dolara ulaşan hibe/kredi paketiyle üretim odağını Asya'dan Amerika'ya kaydırmayı hedeflemektedir. Eş zamanlı olarak ABD Enerji Bakanlığı, 13 Ağustos 2025'te dışa bağımlılığı azaltmak için 1 milyar dolarlık bir hammadde güvenliği paketi açıklamış; bu bütçeyi batarya işleme (500 milyon dolar), sanayi tesislerinin modernizasyonu (250 milyon dolar), nadir toprak elementleri (135 milyon dolar) ve galyum-germanyum gibi kritik yarı iletken malzemelerinin rafine edilmesi (50 milyon dolar) alanlarına tahsis etmiştir.⁵⁹

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin'in Shandong eyaleti hükümeti, 8 Ocak 2025'te yayınladığı "Sanayi Ekonomisinin İstikrarlı İlerlemesini ve Kalite İyileşmesini Teşvik Etmek İçin İşletmelere Desteği Güçlendirmeye Yönelik Önlemler" başlıklı kararnameyle sanayi kümelenmelerinin inşasını desteklemek üzere devlet yardımı sağlayacağını duyurmuştur. Kararnameye göre eyalet hükümeti, ulusal ve dünya sınıfı ileri imalat kümeleri olan stratejik gelişen sanayi kümelerini, karakteristik sanayi kümeleri ve dijital sanayi kümeleri olarak sınıflandırdığı şirketlere 10 milyon CNY'ye (yaklaşık 1,36 milyon dolar) kadar devlet yardımı yapacağını duyurmuştur. Öte yandan Kararnamede yer alan "Shandong Küresel Ticareti Kapsamında Yurt Dışına Açılan On Bin İşletme" girişimiyle işletmelerin yeni uluslararası pazarlara açılması aktif olarak desteklenerek Güney Amerika, Orta Asya ve Doğu Avrupa gibi "Kuşak ve Yol" ülkelerine odaklanılacağı belirtilmiştir. Özellikle "uzmanlaşmış ve yenilikçi" ile "küçük devler" olarak nitelendirilen yüksek kaliteli işletmelerin yurt dışı fuarlarına katılımının teşvik edilmesi ve uluslararası pazar paylarının

⁵⁷ <https://www.bursa.ro/state-aid-of-over-170-million-lei-for-two-companies-in-the-automotive-industry-23237656?>

⁵⁸ <https://www.reuters.com/sustainability/climate-energy/germany-launches-6-bl-ur-industrial-decarbonisation-program-includes-ccs-2025-10-06/>

⁵⁹ <https://www.reuters.com/business/energy/us-proposes-nearly-1-billion-funds-critical-minerals-materials-2025-08-13/>

artırılması hedeflenerek, tek bir fuar için firmalara azami 4 milyon yuan destek verilebileceği açıklanmıştır.⁶⁰

Çin Halk Cumhuriyeti'nde bulunan Chongqing Belediye Hükümeti, özel sektörün ekonomik kalkınmadaki rolünü artırmak amacıyla "Chongqing Belediyesi'nde Özel Ekonomik Kalkınma için Bir Üs Oluşturmaya Yönelik Çeşitli Önlemler" başlıklı bir dizi yeni düzenlemeyi yürürlüğe koyduğunu duyurmuştur. Bu kapsamda, geleceğin endüstrilerinde ve teknoloji sektörlerinde özel teşebbüslere rekabeti teşvik edici devlet yardımları sağlanması öngörülmektedir. Ayrıca, üretim şirketlerinin dijital dönüşüm süreçlerinin desteklenmesi de planlanmaktadır. Bu önlemler çerçevesinde, yapay zeka, robotik, otonom sürüş, düşük irtifa ekonomisi, biyomedikal ve ileri yeni malzemeler gibi kilit alanlarda "temel teknolojik zorluklara çözüm getiren büyük projeler" yürüten özel teşebbüslere 10 milyon Çin yuanı (yaklaşık 1,38 milyon dolar) kadar destek sağlanacaktır. Aynı zamanda, "üretim dijital dönüşüm yetkilendirme merkezleri" gibi inovasyon platformlarının oluşturulmasına öncülük eden özel şirketlere de benzer şekilde 10 milyon milyon Çin yuanı kadar devlet yardımı sunulacaktır. Stratejik öneme sahip sektörlerde büyük ölçekli bilimsel ve teknolojik Ar-Ge projelerine özel sermaye katılımıyla liderlik eden firmalara ise 10 milyon milyon Çin yuanı ile 30 milyon milyon Çin yuanı (yaklaşık 1,38 milyon – 4,14 milyon dolar) arasında değişen destekler sağlanabilecektir.⁶¹

Çin Halk Bankası, Genel Spor İdaresi ve iki diğer devlet kurumu tarafından 11 Nisan 2025 tarihinde yayımlanan yönergelerle, spor endüstrisinin yüksek kaliteli gelişimini teşvik etmeye yönelik yeni politika çerçevesi duyurulmuştur. Yönergelerde, spor malzemeleri üretimi ve spor hizmetleri alanlarında devlet desteğinin artırılması çağrısında bulunulmuş, ancak sağlanacak desteğin biçimi belirtilmemiştir. Belgede, bu alanlarda uzmanlaşmış işletmeler ile "gizli şampiyon"ların desteklenmesi, spor etkinliklerine yönelik finansal hizmetlerin kalite ve verimliliğinin artırılması ve spor turizmi gibi yeni alanları kapsayacak şekilde spor tüketiminin teşvik edilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, "üstün işletmeler, markalar ve projelerin küresel ölçekte desteklenmesi" gerektiği ifade edilmiştir. Konuya ilişkin bir basın açıklamasında, Çin'in spor sektörünü desteklemeye yönelik finansal desteğini artırmaya devam edeceği belirtilmiştir.⁶²

Çin hükümeti, küresel teknoloji rekabetinde öne geçmek ve ABD'nin ihracat kısıtlamalarına karşı teknolojik özerkliğini korumak amacıyla 12 Aralık 2025 tarihinde yaklaşık 70 milyar dolar (500 milyar yuan) değerindeki tarihinin en büyük yarı iletken destek paketini duyurmuştur. Mevcut "Big Fund III"ten bağımsız olarak yürütülecek olan bu devasa program; doğrudan sübvansiyonlar ve Ar-Ge yatırımları aracılığıyla özellikle Huawei ve Cambricon gibi yerli teknoloji devlerini güçlendirmeyi, yapay zekâ çipleri ile üretim ekipmanlarında dışa bağımlılığı 2026'ya kadar minimize etmeyi hedeflemektedir.⁶³

Shenzhen Belediyesi, 1 Ocak 2026 itibarıyla yürürlüğe giren ve 2028 sonuna kadar geçerli olacak yeni destek paketiyle, yabancı sermayeli şirketlerin şehre yüksek düzeyli yönetim ve inovasyon fonksiyonlarını taşımasını hedeflemektedir. Guangdong Eyaleti tarafından "bölgesel genel merkez" olarak tanınan ve yıllık en az 10 milyon dolar yeni yabancı sermaye girişi sağlayan şirketlere 8 milyon yuan nakit ödül verilirken; yabancı sermayeli Ar-Ge merkezlerine 1 milyon yuan, küresel ölçekli Ar-Ge üslerine ise toplamda

⁶⁰ http://gxt.shandong.gov.cn/art/2025/1/15/art_103865_10348014.html (Erişim Tarihi: 07.04.2025)

⁶¹ https://www.cq.gov.cn/zwgk/zfxzgkml/szfwj/xzgfxwj/szfbgt/202503/t20250324_14432080.html (Erişim Tarihi: 12.04.2025)

⁶² <http://www.pbc.gov.cn/goutongjiaoliu/113456/113469/5670167/index.html> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

⁶³ <https://tr.investing.com/news/economy-news/cin-cip-endustrisi-icin-70-milyar-dolara-kadar-tesvik-paketi-dusunuyor-3678848>

6 milyon yuan'a kadar finansal teşvik sunulmaktadır. İleri imalat, biyotıp ve yeni nesil bilgi teknolojileri gibi "20+8" endüstriyel kümelenme stratejisi kapsamındaki sektörlerle odaklanan bu politika; Shenzhen'i sadece bir üretim üssü olmaktan çıkarıp, çok uluslu şirketlerin tasarım ve yönetim operasyonlarını da içeren küresel bir yenilik merkezi haline getirmeyi amaçlamaktadır.⁶⁴

Hindistan

Uttar Pradesh eyalet hükümeti, 7 Ocak 2026 tarihinde onayladığı "UP Global Capability Centre (GCC) Politikası" ile eyaleti küresel bir teknoloji ve hizmet merkezi haline getirerek 1 trilyon dolarlık ekonomi hedefine ulaşmayı amaçlamaktadır. Yeni standart işletim prosedürlerine (SOP) göre yatırımcılar, bölgelerin gelişmişlik düzeyine bağlı olarak Noida ve Ghaziabad'da %30, Batı ve Orta bölgelerde %40, az gelişmiş Doğu ve Bundelkhand bölgelerinde ise %50'ye varan arazi sübvansiyonu alabilecektir. Sadece kamu otoritelerinden alınan arazileri kapsayan bu teşvik paketinde ayrıca %25 sermaye sübvansiyonu, damga vergisi muafiyeti ve çalışan başına yıllık 180.000 rupiye varan maaş desteği gibi ek mali avantajlar sunulmaktadır. Yapay zeka, veri analitiği ve Ar-Ge gibi yüksek katma değerli iş kollarını Kanpur, Varanasi ve Lucknow gibi şehirlere yaymayı hedefleyen politika, yatırımların ciddiyetini korumak adına tesis faaliyete geçene kadar araziye ipotek altında tutma ve başarısız projelerden teşvikleri faiziyle geri alma gibi koruyucu mekanizmalar içermektedir.⁶⁵

Assam eyalet yönetimi, 27 Mayıs 2025 tarihinde duyurduğu 250 milyar rupi (yaklaşık 3 milyar dolar) değerindeki teşvik paketiyle bölgeyi Hindistan'ın yeni yüksek teknoloji üssüne dönüştürmeyi hedeflemektedir. Bu stratejik program kapsamında, özellikle elektronik bileşen üreticilerine merkezi hükümet desteklerine ek olarak eyalet düzeyinde %60 oranında "tamamlayıcı" (top-up) mali destek sağlanacağı açıklanmıştır. Jagiroad bölgesinde Tata Electronics tarafından inşa edilen 270 milyar rupilik çip montaj ve test tesisini merkezine alan bu girişim, çevresinde kurulacak "Ratan Tata Electronics Manufacturing City" ve bölgesel "UNNATI" paketinin sunduğu vergi/enerji avantajlarıyla birleşerek devasa bir sanayi ekosistemi oluşturmayı amaçlamaktadır. Yaklaşık 140.000 kişilik istihdam yaratması öngörülen bu hamle, Assam'ı küresel elektronik değer zincirinde kritik bir oyuncu haline getirerek bölgenin sosyo-ekonomik çehresini değiştirmeyi hedeflemektedir.⁶⁶

Hindistan hükümeti, "Atmanirbhar Bharat" (Kendi Kendine Yeten Hindistan) vizyonu çerçevesinde, özellikle Çin'e olan kronik bağımlılığı kırmak adına 26 Kasım 2025 tarihinde (resmi duyurusu 15-16 Aralık 2025) 7.280 milyon rupi (yaklaşık 816 milyon dolar) bütçeli devrim niteliğinde bir teşvik programını onaylamıştır. "Sinterlenmiş Nadir Toprak Kalıcı Mıknatıs (REPM) Üretimini Teşvik Etme Planı" olarak adlandırılan bu girişim; toplam bütçenin 6.450 milyon rupisini satışa bağlı teşviklere (PLI), 750 milyon rupisini ise doğrudan sermaye sübvansiyonuna ayırarak yerli üretim kapasitesini yıllık 6.000 tona çıkarmayı hedeflemektedir. İki yıllık tesis kurulum (gestation) ve beş yıllık performans dönemini kapsayan bu yedi yıllık stratejik plan; elektrikli araç motorları, rüzgar türbinleri ve savunma sanayii için hayati önem taşıyan mıknatısların ham maddeden nihai

⁶⁴ https://www.sz.gov.cn/en_szgov/business/news/content/post_12568184.html

⁶⁵ <https://timesofindia.indiatimes.com/city/lucknow/up-notifies-subsidy-sops-to-attract-gccs/articleshow/126443133.cms>

⁶⁶ <https://economictimes.indiatimes.com/tech/technology/assam-unveils-rs-25000-crore-plan-to-push-electronics-manufacturing/articleshow/121419772.cms>

ürüne kadar tüm değer zincirinin Hindistan içinde kurulmasını sağlayarak ülkeyi bu alanda küresel bir oyuncu haline getirmeyi amaçlamaktadır.⁶⁷

Diğer Ülkeler:

Vietnam, yarı iletken ve yapay zekâ (AI) sektörlerindeki stratejik yatırımları çekmek amacıyla 31 Aralık 2024 tarihinde yayımlanan (ve 2025 yılı başında duyurulan) resmi bir Yatırım Destek Fonu kurmuştur. Küresel Asgari Kurumlar Vergisi uygulamasına uyum sağlamak ve yatırım ortamını stabilize etmek için tasarlanan bu fon; yarı iletken tasarımı, üretimi ve AI veri merkezleri gibi yüksek teknoloji alanlarda faaliyet gösteren ve belirli yatırım veya ciro eşiklerini karşılayan şirketlere nakit hibe desteği sunmaktadır. Program kapsamında, yüksek teknoloji Ar-Ge projelerinin ilk yatırım maliyetlerinin %50'sine kadar finansal destek sağlanırken; yıllık operasyonel giderler tarafında eğitim harcamalarına %50, Ar-Ge giderlerine ise %30'a varan oranlarda doğrudan nakit sübvansiyonu verilmektedir. 2024 mali yılından itibaren geçerli olan bu teşvikler, Vietnam'ın teknolojik öz yeterliliğini artırarak ülkeyi Asya'nın yeni nesil inovasyon ve üretim merkezi olarak konumlandırmayı hedeflemektedir.⁶⁸

Meksika, 21 Ocak 2025 tarihinde yayımlanan ve "Meksika Planı" stratejisinin temel taşı oluşturan yeni vergi teşvik kararnamesiyle, küresel tedarik zincirlerinin ABD sınırına taşınmasını (nearshoring) hızlandırmayı hedeflemektedir. 22 Ocak 2025 itibarıyla yürürlüğe giren ve Eylül 2030'a kadar geçerli olacak bu düzenleme; yarı iletken, otomotiv, havacılık ve biyotıp gibi yüksek teknoloji sektörlerindeki yeni sabit kıymet yatırımları için %41 ile %91 arasında değişen hızlandırılmış amortisman oranları sunmaktadır. Toplam 30 milyar Meksika pesosu (yaklaşık 1,5 milyar dolar) bütçeye sahip olan programın 28,5 milyar pesosu üretim yatırımlarına, 1,5 milyar pesosu ise personel eğitimi ve inovasyon giderlerindeki artışın %25'i oranında ek vergi indirimi sağlanmasına ayrılmıştır. Bir Değerlendirme Komitesi tarafından denetlenecek olan bu teşviklerin en az 1 milyar pesosu KOBİ'lere tahsis edilmiş olup, temel amaç Meksika'yı dünyanın en büyük 10 ekonomisinden biri haline getirmek ve ABD ile olan ticari entegrasyonu sağlamayı hedeflemektedir.⁶⁹

Güney Kore, 9 Nisan 2025 tarihinde (resmi paket detayları 11 Nisan 2025'te netleşmiştir) ABD'nin uyguladığı gümrük vergilerinin yerli sanayi üzerindeki baskısını hafifletmek amacıyla 1,5 milyar dolarlık (2 trilyon won) acil likidite desteğini de içeren kapsamlı bir koruma paketi duyurmuştur. Özellikle otomotiv, çelik ve batarya gibi ihracat odaklı sektörleri hedefleyen bu hamleyle, toplam politika finansmanı kapasitesi 15 trilyon won (10,18 milyar dolar) seviyesine çıkarılmıştır. Kore İhracat-İthalat Bankası ve Kore Sanayi Bankası aracılığıyla krizle mücadele eden işletmelere "özel müdahale garantileri" sunulurken; KOBİ'lerin lojistik maliyetlerini karşılayan ihracat kuponu limitleri 40 milyon won'a yükseltilmiştir. Ayrıca, iç pazarı canlandırmak ve ihracatçıyı desteklemek amacıyla binek otomobillerdeki tüketim vergisi %5'ten %3,5'e düşürülmüş ve elektrikli araçlara yönelik sübvansiyon oranları, fiyat indirimlerinin %30-80'ini kapsayacak şekilde radikal bir artışla genişletilmiştir.⁷⁰

⁶⁷<https://economictimes.indiatimes.com/news/economy/policy/govt-notifies-rs-7280-crore-scheme-to-manufacture-rare-earth-magnets-in-india/articleshow/126013523.cms>

⁶⁸<https://vietnamnews.vn/economy/1691350/viet-nam-establishes-investment-support-fund-to-attract-more-major-tech-investors.html>

⁶⁹<https://www.foley.com/insights/publications/2025/02/mexican-government-incentives-nearshoring/>

⁷⁰<https://www.koreatimes.co.kr/economy/policy/20250409/south-korea-to-provide-15-billion-in-policy-financing-to-us-tariff-hit-industries>

Japonya'nın Yokohama şehri, 23 Haziran 2025 tarihinde duyurduğu "2025 Mali Yılı Yeni Nesil Stratejik Sektör Konumlandırma Teşvik Programı" ile temiz enerji, yarı iletkenler, yapay zekâ ve robotik gibi kritik alanlarda faaliyet gösteren küresel şirketleri bölgeye çekmeyi hedeflemektedir. Program kapsamında şehre yeni gelen teknoloji girişimlerine 3 milyon yene kadar ofis kurulum desteği sağlanırken, yabancı iştirakler için merkezi iş bölgeleri dışında çalışan sayısı şartının kaldırılması gibi esneklikler sunulmaktadır. Özellikle Minato Mirai 21 bölgesinde faaliyet gösterip net sıfır CO₂ elektrik tüketimine geçen şirketlere 1,5 milyon yene kadar "Yeşil Bonus" verilmesi, Yokohama'nın sürdürülebilirlik odaklı inovasyon vizyonunu pekiştirmektedir. Bu hamleyle şehir, Tokyo'ya kıyasla daha düşük maliyetli ve yüksek yaşam kalitesine sahip rekabetçi bir teknoloji üssü olarak konumlanmayı amaçlamaktadır.⁷¹

Malezya hükümeti, 2025 bütçesi kapsamında yüksek katma değerli doğrudan yabancı yatırımları çekmeyi amaçlayan yeni bir Yatırım Teşvik Çerçevesi açıklamış olup program kapsamında özellikle entegre devre tasarım faaliyetlerinin ihracatına yönelik vergi teşvikleri öngörülmekte; yapay zekâ, robotik, nesnelerin interneti, veri bilimi, fintech ve sürdürülebilir teknoloji alanlarında eğitim veren özel yükseköğretim kurumlarına vergi indirimleri sağlanması, yerel tedarik zincirinin güçlendirilmesi amacıyla üretim giderleri 2 milyon RM'nin üzerinde olan çok uluslu şirketlere yeni vergi indirimleri verilmesi, yerel tedarikçilere yatırım yapan şirketler için ilave vergi teşvikleri sunulması ve elektronik, özel kimyasallar ile tıbbi cihaz sektörlerinde yerel tedarikçilerin geliştirilmesine yönelik 100 milyon RM'yi aşan eş finansman fonu oluşturulması öngörülmüştür. Bunun yanında yerel yeteneklerin geliştirilmesi ve yüksek katma değerli faaliyetlerin desteklenmesi amacıyla yaklaşık 1 milyar RM büyüklüğünde stratejik yatırım fonları kurulması planlanmış; hükümet küresel asgari vergi uygulamasına hazırlık yürütürken mevcut teşviklerin iyileştirilmesi ve yeni vergi dışı destek mekanizmalarının geliştirilmesini de değerlendirmektedir.⁷²

Tayland Yatırım Kurulu endüstriyel rekabetçiliği artırmak için yaklaşık 5 milyar baht (153 milyon dolar) doğrudan finansal destek sağlayacağını açıkladı. Bu destek, biyoteknoloji, ileri tarım, elektronik ve medikal cihazlar dahil olmak üzere kilit sektörlerde iş gücü geliştirme, eğitim ve tedarik zinciri modernizasyonu projelerini kapsamaktadır. Kurul'un yaptığı açıklamada; alınacak önlemler arasında biyoteknoloji, ileri tarım, elektronik, gıda işleme ve tıbbi cihazlar gibi sektörlerde 30.000 üniversite öğrencisi ve 70.000 işçi olmak üzere en az 100.000 kişinin becerilerini geliştirmeyi amaçlayan eğitim programlarına yönelik sübvansiyonların yer alacağı, fonun müfredat geliştirme, değerlendirme sistemleri ve yönetimi kapsayacağı ve yüksek teknoloji yatırımcılarının ihtiyaçlarıyla uyumlu olacağı belirtilmiştir. İkinci bir önlem ise Tayland işletmelerinin yerel tedarik zincirlerini iyileştirme ve uluslararası standartlara yükseltme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olmaya yöneliktir. Plan aynı zamanda Tayland'ın ileri imalat ve inovasyon alanında bölgesel bir merkez olarak yatırımcı güvenini güçlendirmeyi amaçlamaktadır.⁷³

İngiltere 26 Kasım 2025 tarihinde bütçeye dâhil edilmesi planlanan düzenlemelerle; maliyetleri düşürmek, yatırımları teşvik etmek ve yeni fırsat alanları oluşturmayı hedeflemektedir. İngiliz işletmelerine vergi sistemi aracılığıyla aşağıdaki alanlarda destek sağlanması planlanmaktadır;

⁷¹ <https://businessyokohama.com/blog/2025/06/23/2025-subsidy-incentives/>

⁷² <https://www.mida.gov.my/mida-news/budget-2025-new-tax-incentives-to-attract-foreign-investment/>

⁷³ <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/thailand-invests-153-million-boost-industrial-competitiveness-2025-11-06/>

- Nisan 2026'dan itibaren yıllık yaklaşık 900 milyon sterlin değerindeki 750.000'den fazla perakende, konaklama ve eğlence işletmesi için kalıcı olarak daha düşük işletme vergisi oranları uygulanması,
- 4,3 milyar sterlinlik işletme vergisi destek paketi, Nisan 2026'dan itibaren yeniden değerlemelerden en çok etkilenen sektörler için işletme vergisi faturalarındaki artışları sınırlandırması,
- Film stüdyoları: Film stüdyoları için %40'luk işletme vergisi indirimini 2034 yılına kadar on yıl daha sürdürülmesi,
- Düşük değerli ithalat vergi muafiyetinin sona erdirilmesi: Bazı çevrimiçi perakendecilerin mallarını gümrük vergisi ödemeden ithal etmelerine olanak tanıyan gümrük düzenlemelerinin kapatılması ve tüm işletmelerin eşdeğer tarifeleri ödemesinin sağlanması,
- Yakıt vergisi: Kamyonet ve tır yolculuklarını uygun fiyatlı tutmak için geçici 5 penilik yakıt vergisi indirimi, Ağustos 2026 sonuna kadar beş ay daha uzatılması ve ağır yük araçlarının gelecek yıl 843 sterlin tasarruf etmesi,
- Büyüme Destekleme: Ana vergi oranına tabi varlıklar için kalıcı %40'luk İlk Yıl İndirimi getirerek, işletmelere geleceğe yatırım yapmaları için güçlü bir teşvik sağlanması; ayrıca, makine ve ekipman için anında vergi indirimi sağlamak amacıyla 1 milyon sterlinlik Yıllık Yatırım İndirimi tekliflerinin devam etmesi,
- Elektrikli Araç Desteği: Elektrikli araçlara geçiş için 2 milyar sterlinlik destek ve uygun şarj noktaları ve sadece elektrikli araçlara hizmet veren akaryakıt istasyonları için 10 yıl boyunca %100 işletme vergisi muafiyeti sağlanarak işletmelerin maliyetlerinin düşürülmesi; ayrıca, sıfır emisyonlu araç ve şarj noktası altyapısı satın alan işletmeler için %100'lük ilk yıl indiriminin süresi Nisan 2027'ye kadar bir yıl uzatılması planlanmaktadır.⁷⁴

Japonya, 23 Aralık 2025 tarihinde yenilenebilir enerjiye olan talebi artırmak ve bölgesel alanlarda büyüme teşvik etmek amacıyla, temiz enerji kullanan şirketlere yatırım finansmanı sağlamak için 210 milyar yen (1,34 milyar dolar) destek vermeyi planladığını duyurmuştur. Bu destekler, dünyanın beşinci büyük karbondioksit emisyoncusu olan ülkenin, rüzgar ve güneş enerjisi projelerindeki aksaklıkların ardından temiz enerji hedeflerine ulaşmasına ve ithal fosil yakıtlara olan bağımlılığını azaltmasına yardımcı olmak amacıyla tasarlanmıştır. Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı Yeşil Dönüşüm (GX) politika grubu yetkililerine göre programın 2026 mali yılından itibaren beş yıl süreyle uygulanması, tamamen karbonsuz elektrik kullanan ve üretim bölgelerine ekonomik katkı sağlayan şirketlere sermaye harcamalarının yarısına kadar sübvansiyon verilmesi planlanmaktadır; aynı koşulları sağlayan veri merkezi işletmeleri de destekten yararlanabilecektir. Hükümetin başvuruları 2026 yılında almaya başlaması beklenirken, Japonya 2040 mali yılına kadar elektrik üretiminin %50'sini yenilenebilir enerjiden, %20'sini nükleer enerjiden karşılama hedefi koymuş olup bu oranlar 2023 mali yılındaki sırasıyla %22,9 yenilenebilir ve %8,5 nükleer payının üzerinde gerçekleşmiştir. Söz konusu destekler, enerji dönüşümü ile ekonomik büyümeyi birlikte teşvik etmeyi amaçlayan ve Bakanlar Kurulu tarafından onaylanan "GX 2040 Vizyonu" çerçevesinin bir parçasını oluşturmakta; bu kapsamda karbonsuz enerji kaynaklarına sahip bölgelerde sanayi kümeleri oluşturulmasını hedefleyen "GX Strateji Bölgesi" sistemi kurularak, yerel

⁷⁴ <https://www.gov.uk/government/news/budget-2025-fact-sheet-tax-support-for-businesses?>

yönetimler ve şirketler ortak planlar hazırlarken merkezi hükümet uygun bölgeleri seçerek sübvansiyonlar ve düzenleyici reformlarla destek sağlayacaktır.⁷⁵

1.4. Ar-Ge ve Yenilik Yardımları

Çin'in Şanghay Serbest Ticaret Bölgesi bünyesinde yer alan Lingang Yeni Alanı, 1 Ocak 2025 tarihinde yürürlüğe giren "Lingang Yeni Alanı Kilit Sektörler Kurumlar Vergisi Teşvik Yeterliliğinin Tanınmasına İlişkin İdari Tedbirler" düzenlemesiyle; entegre devreler, yapay zeka, biyomedikal ve sivil havacılık gibi stratejik sektörlerde faaliyet gösteren, bölgede kayda değer üretim veya Ar-Ge faaliyeti yürüten firmalara kuruluş tarihlerinden itibaren ilk beş yıl boyunca % 15 oranında indirimli kurumlar vergisi avantajı sunulmaya başlanmıştır. Yüksek teknolojiyi yatırımları bölgeye çekerek küresel rekabet gücünü artırmayı hedeflemektedir.⁷⁶

ABD'de Louisiana Ekonomik Kalkınma Kurumu, eyaletin teknoloji odaklı startup ekosistemini güçlendirmek amacıyla 6 Şubat 2025 tarihinde "Louisiana İnovasyon" markasını duyurmuş olup bu girişim kapsamında federal kaynaklarla desteklenen 50 milyon dolarlık başlangıç sermayesine sahip Louisiana Büyüme Fonu kurulmuş ve özel sektör eş finansmanı ile toplam fon büyüklüğünün 100 milyon dolara ulaştırılması hedeflenmiştir. Fonun ilk stratejik adımı olarak kurulan Louisiana Yapay Zeka Enstitüsü, eyalet genelindeki 5.000 küçük işletmeyi yapay zeka araçlarıyla modernize etmeyi amaçlayan bir projeyi başlatırken; Tulane Üniversitesi ve New Orleans Startup Fonu gibi paydaşlarla işbirliği içinde yüksek büyüme potansiyeline sahip girişimlere 250.000 ABD doları ile 1.000.000 ABD doları arasında öz sermaye yatırımı, mentorluk ve teknik rehberlik sağlamayı hedeflemektedir.⁷⁷

Avustralya Hükümeti, 20 Mart 2025 tarihinde Avustralya İnovasyon Fonu bünyesinde özellikle demir, çelik ve alüminyum sektörlerindeki yenilikçi girişimleri hedefleyen 750 milyon ABD doları tutarındaki yeşil metal destek paketini duyurmuş olup; metallerin düşük emisyonlu ve sürdürülebilir yöntemlerle üretilmesini sağlayan bu projelerle geleceğin yeşil sanayi altyapısını kurmayı hedeflerken, yapılan araştırmalar ışığında yıllık 4,8 milyon ton kapasiteli tek bir yeşil demir tesisinin gayrisafi yurt içi hasılaya 85 milyar dolar ilave katkı, yıllık 2,4 milyar dolar reel gelir artışı ve 1.540 tam zamanlı eşdeğer istihdam sağlanması amaçlanmaktadır.⁷⁸

Vietnam hükümeti, 5 Mayıs 2025 tarihinde Ulusal İnovasyon Merkezi bünyesindeki girişimcilik ekosistemini radikal biçimde hızlandırmak amacıyla yürürlüğe koyduğu 97 sayılı Kararname ile; yenilikçi işletmelere şirket kuruluşunun bir iş günü içinde tamamlanması ve Ar-Ge süreçlerinde bürokrasinin minimize edilmesi gibi idari kolaylıklar sunarken, yabancı uzman ve teknik personel için çalışma izni muafiyeti, devlet yatırım kredileri ile kredi garantilerine öncelikli erişim, patent ve marka başvurularında sağlanan fikri mülkiyet önceliği gibi çok boyutlu teşvikleri hayata geçirmiş ve ortak laboratuvarlardan test merkezlerine kadar geniş bir fiziksel altyapı desteğiyle Vietnam'ı

⁷⁵<https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/japan-back-clean-energy-users-with-13-billion-investment-subsidies-2025-12-23/>

⁷⁶<https://www.china-briefing.com/doing-business-guide/china/taxation-and-accounting/china-monthly-tax-brief-january-2025>

⁷⁷<https://www.opportunitylouisiana.gov/news/state-of-louisiana-launches-innovation-brand-announces-creation-of-50-million-growth-fund-and-artificial-intelligence-research-institute>

⁷⁸<https://www.oecd.org/en/data/insights/statistical-releases/2025/04/rd-tax-incentives-continue-to-outpace-other-forms-of-government-support-for-rd-in-most-countries.html?>

bölgenin yüksek teknolojiye üretim ve tasarım üssü haline getirmeyi hedeflemektedir.⁷⁹

Birleşik Krallık Uzay Ajansı tarafından 24 Haziran 2025 tarihinde duyurulan yeni fon çağrısı ile; uydu verilerini kullanarak yenilikçi iklim hizmetleri geliştirmeyi hedefleyen Birleşik Krallık merkezli kuruluşlara toplam 300 bin sterlin bütçeli bir kaynak ayrılmış olup, proje başına 40 bin ile 80 bin sterlin arasında değişen bu küçük ölçekli hibeler aracılığıyla iklim değişikliğiyle mücadeleyi destekleyen erken aşama ve yenilikçi fikirlerin ticarileştirilmesi ile hayata geçirilmesinin teşvik edilmesi hedeflenmektedir.⁸⁰

Hindistan'da Karnataka Hükümeti, 30 Temmuz 2025 tarihinde eyaleti “Asya'nın Kuantum Merkezi” haline getirme vizyonu ile 10 milyar Hint rupisi bütçeli bir Kuantum Misiyonu başlatmış olup kurulan Kuantum Teknolojisi Görev Gücü rehberliğinde kuantum parkları, donanım üretim tesisleri ve yenilik bölgeleri inşa etmeyi, yüzden fazla girişimi destekleyip yüz yeni patent üretimini teşvik edecek bir girişim sermayesi fonu oluşturmayı, 2035 yılına kadar 20 milyar dolar büyüklüğünde bir kuantum ekonomisi yaratarak 200 bin kişiye istihdam sağlamayı ve siber güvenlikten savunmaya kadar pek çok kritik alanda kullanılacak bin kübitlik kuantum işlemcilerin geliştirilmesini sağlamayı hedeflemektedir.⁸¹

ABD gümrük tarifelerinin yarattığı dış baskılara karşı koymak amacıyla Kanada hükümeti, 28 Ağustos 2025 tarihinde yayımlanan politika çerçevesiyle çevresel vergi teşvikleri üzerinden uzun vadeli büyümeyi ve verimlilik artışını destekleyen yeni bir süreci başlatmış olup; ülkedeki en stratejik Ar-Ge teşvik aracı olan ve % 15 ile % 35 arasında vergi kredisi sunan Bilimsel Araştırma ve Deneysel Geliştirme programını merkeze alarak, federal düzeydeki bu mekanizmayı eyalet bazlı ilave vergi kredileri ve hibelerle entegre etmeyi, böylece özellikle dijital medya, yapay zeka ve ileri teknoloji alanlarında Ar-Ge ve ticarileştirme süreçlerini küresel rekabet karşısında güçlendirmeyi hedeflemektedir.⁸²

Avrupa Birliği tarafından 25 Eylül 2025 tarihinde Horizon Europe programı kapsamında “Enerji açısından verimli üretim süreçlerine sahip, ileri ve daha güvenli malzemelere dayanan, sürdürülebilir ve maliyet odaklı tasarıma sahip bataryaların geliştirilmesi”, “Mobilite uygulamalarına yönelik yüksek performanslı bataryalar için ileri malzemelerin, hücre tasarımının ve üretim geliştirme süreçlerinin entegre edilmesi” ve “Batarya yaşlanması, güvenilirliği ve güvenliğinin değerlendirilmesi amacıyla hızlandırılmış çok fiziksel ve sanal testlerin gerçekleştirilmesi” temalarına yönelik çağrılar açılmıştır. Söz konusu çağrılara, en az üç bağımsız tüzel kişiden oluşan ve her biri farklı bir ülkede kurulmuş olan konsorsiyumlar katılabilmektedir. Destek kapsamında temel Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerine %100, diğer yenilik faaliyetleri için ise %70 oranında destek sağlanmaktadır.⁸³

Çin'in Qianhai Özel Ekonomik Bölgesi'nde 22 Eylül 2025 tarihinde yürürlüğe giren düzenleme kapsamında; en az 20 tam zamanlı araştırmacı istihdam eden ve Shenzhen'de en az iki milyon ABD doları Ar-Ge yatırımı bulunan nitelikli kurumsal Ar-

⁷⁹ <https://www.vietnam-briefing.com/news/vietnam-enhances-incentives-for-national-innovation-center-implications-for-business-and-startup-community.html/>

⁸⁰ <https://www.gov.uk/government/news/new-projects-use-satellite-data-to-drive-public-service-innovation>

⁸¹ <https://economictimes.indiatimes.com/tech/startups/karnataka-announces-rs-1000-crore-quantum-mission-vc-fund-for-startups/articleshow/123021835.cms?>

⁸² <https://news.bloombergtax.com/tax-insights-and-commentary/tariffs-push-canada-to-boost-tax-credits-for-r-d-clean-energy>

⁸³ <https://kpmg.com/pl/en/insights/business-transformation/innovation-grants-incentives-alert-horizon-europe-new-funding-calls-open-september-25th-2025.html>

Ge merkezlerine üç yıla yayılan bir ödeme planıyla iki milyon yuana kadar araştırma fonu, küresel merkez kuran çok uluslu şirketlere ise ilave altı milyon yuan destek sunulmakta olup; uygun Ar-Ge harcamalarının %20'sine kadar yıllık sübvansiyon, ofis kiralarda muafiyetler, yabancı personel için gelir vergisi istisnaları ve merkezler için % 15 kurumlar vergisi indirimi gibi teşviklerle üniversite-sanayi iş birliklerini ve sınır ötesi veri/sermaye akışlarının kolaylaştırılarak bölgenin inovasyon kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.⁸⁴

İrlanda Hükümeti tarafından 16 Ekim 2025 tarihinde İrlanda Mali Kanunu'nda yapılan değişikliklerle Ar-Ge faaliyetlerini teşvik etmeye yönelik vergi destekleri önemli ölçüde güçlendirilmiştir. Bu kapsamda, şirketlerin Ar-Ge harcamaları için yararlanabildiği Ar-Ge vergi kredisi oranı %30'dan %35'e yükseltilmiş, ilk taksit iade eşiği 75.000 avrodan 87.500 avroya çıkarılmış ve Ar-Ge faaliyetlerine zamanının en az %95'ini ayıran çalışanların ücretlerinin tamamının Ar-Ge harcaması olarak değerlendirilmesine imkân tanınmıştır. Ayrıca, Ar-Ge faaliyetlerinde kullanılan laboratuvar binalarının inşasına yönelik harcamalar da vergi kredisi kapsamına dahil edilerek araştırma altyapısı yatırımlarının teşvik edilmesi amaçlanmıştır. Bunun yanı sıra, dijital oyun geliştirme faaliyetlerine yönelik, en fazla 25 milyon avro harcama sınırı kapsamında sağlanan %32 oranındaki vergi kredisi uygulamasının süresi 2031 yılına kadar uzatılmış ve söz konusu destek, oyunların piyasaya sunulmasının ardından geliştirilen ek dijital içerik harcamalarını da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Film ve görsel efekt projelerine yönelik olarak ise, uygun görsel efekt projeleri kapsamında en az 1 milyon avro harcama içeren film yapımları için %32 olan kurumlar vergisi kredisi oranı %40'a kadar çıkarılmıştır.⁸⁵

Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen Avrupa İnovasyon Konseyi 2025 Çalışma Programı kapsamında, stratejik teknolojilerin geliştirilmesi ve yenilikçi firmaların ölçek büyütme süreçlerinin desteklenmesi amacıyla toplam 1,4 milyar avronun üzerinde finansman sağlanması öngörülmektedir. Program çerçevesinde, erken aşama çıkır açıcı araştırmaları desteklemek amacıyla 262 milyon avro bütçeli "EIC Pathfinder" ile araştırma ekiplerine 4 milyon avroya kadar hibe verilmesi planlanırken, araştırma sonuçlarının ticarileştirilmesini hedefleyen "EIC Transition" programı kapsamında 98 milyon avro bütçe ile proje başına 2,5 milyon avroya kadar destek sağlanmaktadır. Yenilikçi start-up ve KOBİ'lerin yeni pazarlar oluşturabilecek veya mevcut pazarları dönüştürebilecek teknolojilerini ölçeklendirmelerine yönelik olarak ise 634 milyon avro bütçeli EIC Accelerator programı kapsamında 2,5 milyon avroya kadar hibe ve 10 milyon avroya kadar yatırım desteği sunulmaktadır. Ayrıca, Avrupa'nın kritik teknoloji alanlarında küresel rekabet gücünü artırmak amacıyla oluşturulan "STEP Scale-Up Platformu" kapsamında 300 milyon avro bütçe ile yüksek büyüme potansiyeline sahip firmalara 10 milyon avro ile 30 milyon avro arasında öz kaynak yatırımı sağlanarak özel sektör eş finansmanının mobilize edilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Komisyonu, 13 Kasım 2025 tarihinde yayımlanan bültenle Temiz Sanayi Anlaşması'nı destekleyen araştırma ve yenilik projelerine yönelik yaklaşık 600 milyon avro bütçeli bir Horizon Europe çağrısı açacağını duyurmuş olup; net-sıfır enerji sistemleri, sıfır emisyonlu elektrik üretimi ve bataryalar gibi ileri enerji depolama çözümlerini içeren "iklim için temiz teknolojiler" ile karbon döngüsü yönetimi ve döngüsel endüstriyel süreçleri kapsayan "enerji yoğun sektörlerin karbonsuzlaştırılması" başlıkları altında, Ar-Ge aşamasından pazara kadar uzanan bir proje hattı oluşturarak Avrupa'nın sanayi

⁸⁴ <https://macaonews.org/news/greater-bay-area/shenzhen-qianhai-research-development-policy/>

⁸⁵ <https://kpmg.com/ie/en/insights/tax/finance-bill-2025/rd-incentives.html>

dönüşümünü hızlandırmayı hedeflemektedir.⁸⁶

Birleşik Krallık Hükümeti tarafından 20 Kasım 2025 tarihinde açıklanan kapsamlı yapay zeka yatırım ve reform paketi kapsamında, ülke genelinde ekonomik büyümenin hızlandırılması, yüksek katma değerli istihdamın artırılması ve ulusal inovasyon kapasitesinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Modern Sanayi Stratejisi doğrultusunda, başta Güney Galler, Bristol ve Londra olmak üzere çeşitli bölgelerde yeni “Yapay Zekâ Büyüme Bölgesi” alanları oluşturularak özel sektör öncülüğünde yaklaşık 24,25 milyar sterlin tutarında yatırım taahhüdü sağlanmış, yalnızca Güney Galler’de kurulacak büyüme bölgesi için 10 milyar sterlin yatırım ile en az 5.000 yeni istihdam yaratılması öngörülmüştür. Program kapsamında, veri merkezi altyapılarının kurulması, yerli yapay zeka donanımı ve çip üretiminin desteklenmesi, kamu alımlarının “ilk müşteri” mekanizması yoluyla yerli yapay zeka girişimlerini destekleyecek şekilde kullanılması ve bu amaçla 100 milyon sterline kadar kaynak ayrılması planlanmaktadır.⁸⁷

İsviçre’nin Zug Kantonu’nda 30 Kasım 2025 tarihinde halkoyuyla kabul edilen Yerel Kalkınma Yasası ile; OECD asgari vergi düzenlemesi sonucu artan kurumlar vergisi yükünden elde edilen yıllık yaklaşık 200 milyon İsviçre frangı ek gelirin, kantonun ekonomik cazibesini korumak üzere sosyal işler, altyapı ve Ar-Ge yardımlarına yönlendirilmesi kararlaştırılmış olup; 1 Ocak 2026 tarihinde yürürlüğe girmesi planlanan düzenleme kapsamında, 2026–2028 döneminde şirketlere ve serbest meslek sahiplerine yıllık azami 150 milyon İsviçre frangı tutarında nakdi veya vergi kredisi desteği sağlanması, bu süreçte özellikle sera gazı emisyonlarının azaltılmasına yönelik sürdürülebilirlik projeleri ile patent ve yazılım gibi yenilik faaliyetlerinin desteklenmesi, yardımların faaliyetin üç yıl içinde yurt dışına taşınması durumunda geri alınması şartıyla kantonun rekabet gücünün sürdürülmesi hedeflenmektedir.⁸⁸

Avrupa Komisyonu tarafından 21 Aralık 2025 tarihinde yayımlanan basın bülteniyle, Japonya’nın 93,5 milyar avroluk Horizon Europe araştırma ve yenilik programına ortaklık müzakerelerinin başarıyla tamamlandığı duyurulmuş olup 2026 yılında imzalanması beklenen anlaşma ve yürürlüğe girecek geçiş düzenlemeleriyle Japon araştırmacıların projelerini koordine etmelerine, doğrudan finansman desteği almalarına ve AB üyesi ülkelerle derin stratejik iş birlikleri geliştirmelerine olanak tanınması, bu adımın programın Güney Kore, Kanada, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda gibi küresel bilim merkezlerini kapsayan genişleme stratejisinin kritik bir dönüm noktası olarak konumlandırılması hedeflenmektedir.⁸⁹

1.5. İstihdam ve Çalışma Hayatı Yardımları

Avrupa Birliği:

2025 yılında Avrupa Birliği düzeyinde “European Social Fund+” (ESF+) kapsamında doğrudan yönetilen çağrılar; Avrupa İstihdam Servisi (EURES) aracılığıyla sunulan sınır ötesi istihdam hizmetleri, sosyal ekonomi ekosisteminin güçlendirilmesi, beceri dönüşümü ve işten işe geçiş süreçlerinin kolaylaştırılması gibi stratejik başlıklarda

⁸⁶ https://rea.ec.europa.eu/news/horizon-europe-2026-27-eu14-billion-better-research-careers-greener-stronger-eu-2025-12-12-0_en?

⁸⁷ <https://www.gov.uk/government/news/ai-to-power-national-renewal-as-government-announces-billions-of-additional-investment-and-new-plans-to-boost-uk-businesses-jobs-and-innovation>

⁸⁸ <https://www.mme.ch/en/magazine/articles/accepted-new-law-in-the-canton-of-zug-on-location-development-gse>

<https://www.deloitte.com/ch/en/services/tax/blogs/zug-approved-sustainability-and-r-e-incentives-in-referendum-vote.html>

⁸⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3138

üye ülkelerin politika uygulamalarını ve proje geliştirme kapasitelerini destekleyen temel finansman araçları olarak öne çıkmıştır. Söz konusu programlar Avrupa genelinde iş gücü hareketliliğini artırarak dijital ve yeşil dönüşüm süreçlerinde iş gücü piyasalarının dayanıklılığını güçlendirmeyi amaçlamaktadır.⁹⁰

Avrupa Komisyonu tarafından 13 Şubat 2025 tarihinde ESF+ kapsamında yayımlanan “EURES Sınır Ötesi Ortaklıklar ve EURES Sınır Ötesi Girişimler” çağrısı; sınır ötesi bölgelerde işe yerleştirme, hareketlilik hizmetleri ve iş gücü piyasası eşleştirmesinin güçlendirilmesini hedeflerken, bu süreci destekleyen “ESF+ İstihdam ve Sosyal İnovasyon Alanı Raporu” ile istihdam, sosyal koruma ve beceri uyumunun güçlendirilmesi için devlet desteklerinin stratejik ve kanıta dayalı kullanılmasını öngören bir yapı sunmaktadır. Anılan Programlar fonların yeni politika modellerinin test edilmesi, sosyal girişimlerin desteklenmesi ve iyi uygulamaların yaygınlaştırılması yoluyla devlet yardımlarını doğrudan sübvansiyon mantığından çıkarıp politikaların etkinliğini artıran tamamlayıcı ve dönüştürücü bir araç olarak konumlandırmayı amaçlamaktadır.⁹¹

Komisyon, 6 Mart 2025 tarihinde ESF+ (Avrupa Sosyal Fonu+) kapsamında yayımladığı “Sosyal ekonomi ve sosyal finans alanlarında faaliyet gösteren AB ağlarının desteklenmesi” başlıklı çağrı ile; kooperatifler ve sosyal işletmeler gibi sosyal ekonomi aktörlerinin kurumsal kapasitelerini artırmayı, sosyal finans mekanizmalarını güçlendirmeyi ve bu ekosistem üzerinden istihdama katılımı teşvik etmeyi hedeflerken, politika ve finansman fırsatlarının AB genelinde yaygınlaştırılması amacıyla sunulacak hibe desteklerinin 3 yıl süreli stratejik faaliyetleri kapsamasını ve sosyal inovasyonun sürdürülebilir bir ekonomik büyüme modeli olarak yapılandırılmasını hedeflemektedir.⁹²

Fransa’da işe alım ve istihdam desteklerinin verimliliğini artırmak amacıyla 2025 yılında birçok teşviğin uygulamasına son verilmesinin ardından, 22 Şubat 2025 tarihinde yapılan yeni düzenlemeyle 24 Şubat – 31 Aralık 2025 tarihleri arasında imzalanan çıraklık sözleşmeleri için sağlanan devlet desteği tutarları güncellenmiş olup destek tutarları 250’den az çalışanı olan işletmeler için 5.000 avro, 250 ve üzeri çalışanı olan büyük işletmeler için 2.000 avro, engelli çırak istihdamında ise 6.000 avro olarak belirlenmiştir. Ayrıca sözleşmelerin yetkili kurumlara iletim sürelerine dair getirilen yeni idari koşullar aracılığıyla uygulamanın denetimi sıkılaştırılarak mesleki eğitimin iş gücü piyasasına entegrasyonundaki etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir.⁹³

İrlanda Hükümeti tarafından 4 Haziran 2025 tarihinde duyurulan Ücret Sübvansiyon Programı (Wage Subsidy Scheme – WSS) reform paketi ile; engelli bireyleri istihdam eden işverenlere saat başına 6,30 avro ile 9,45 avro arasında değişen tutarlarda doğrudan nakdi destek sağlanması kararlaştırılmıştır. Programdan yararlanmak için gereken asgari çalışma süresinin 21 saatten 15 saate düşürülmesi, "verimlilik açığı" odaklı yaklaşım yerine kapsayıcı istihdamın benimsenmesi ve desteğin özel sektörün yanı sıra gönüllü sektörleri de kapsayacak şekilde genişletilmesi yoluyla engelli bireylerin iş gücü piyasasına katılımının artırılması ve işverenlerin istihdam maliyetlerinin stratejik olarak hafifletilmesi amaçlanmaktadır.⁹⁴

⁹⁰https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/esf/wp-call/2025/call-fiche_esf-2025-eures-cbc_en.pdf

⁹¹https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/esf/wp-call/2025/call-fiche_esf-2025-eures-cbc_en.pdf

⁹²https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/support-eu-networks-active-areas-social-economy-and-social-finance-esf-2025-ag-netw-mf-se_en

⁹³ <https://entreprendre.service-public.gouv.fr/actualites/A17983?lang=en>

⁹⁴<https://www.gov.ie/en/department-of-social-protection/press-releases/taoiseach-miche%C3%A1l-martin-and-minister-dara-calleary-launch-reformed-wage-subsidy-scheme/>

Avrupa Komisyonu, 12 Ağustos 2025 tarihinde ESF+ Sosyal Yenilik+ (Social Innovation+) girişimi kapsamında uzun süreli işsizlikle mücadeleye odaklanan AB düzeyindeki çağrının sonuçlarını açıklamıştır. Toplam 22 milyon avro bütçe ile desteklenecek 9 ulusötesi proje ile, kişiselleştirilmiş koçluk, işveren ağlarının güçlendirilmesi ve kapsayıcı istihdam modellerinin farklı AB bölgelerinde ölçeklendirilerek, dezavantajlı grupların iş gücü piyasasına sürdürülebilir entegrasyonunun sağlanması ve yerel başarı hikayelerinin kıta ölçeğinde yenilikçi politikalara dönüştürülmesi hedeflemektedir.⁹⁵

Avrupa Komisyonu ve Avrupa Sosyal İnovasyon Yetkinlik Merkezi, 27 Kasım 2025 tarihinde yayımlanan “Geçiş Sürecindeki Çalışanlar için Beceri Garantisi Pilot Uygulaması” çağrısı ile; özellikle dijital ve yeşil dönüşüm nedeniyle iş kaybı riski taşıyan otomotiv sektörü çalışanlarının stratejik büyüme alanlarına (savunma, temiz enerji vb.) geçişini kolaylaştırmayı hedefleyen 14,5 milyon avro bütçeli bir program başlatmıştır. Kamu-özel işbirliği modellerinin test edilerek çalışanlara en az altı aylık istihdam garantisi sunulacak projeler aracılığıyla, beceri dönüşümünün doğrudan işe yerleştirme süreçleriyle bütünleştirilmesi ve bu pilot uygulamanın sonuçlarının AB'nin 2028-2034 dönemi uzun vadeli bütçesinde yer alacak kapsamlı bir "Beceri Garantisi" sistemine temel oluşturacak şekilde yapılandırılması hedeflenmektedir.⁹⁶

ABD:

Kaliforniya Eyaleti, 26 Şubat 2025 tarihinde “Önce İstihdam (Jobs First)” yaklaşımı kapsamında hazırladığı ekonomik büyüme ve iş gücü planı doğrultusunda, eyaletin inovasyon ekonomisiyle uyumlu yeni çıraklık ve işbaşı eğitim programlarını hayata geçirmek için 92 milyon ABD doları tutarında bir finansman paketi duyurmuştur. Bu kaynakla özellikle iklim teknolojileri, sağlık ve bilgi teknolojileri gibi yükselen sektörlerde yüksek nitelikli iş gücü yetiştirilmesi, kariyer yollarının modernize edilmesi ve dezavantajlı toplulukların sürdürülebilir istihdama erişiminin artırılarak eyaletin küresel rekabet gücünün korunması hedeflenmektedir.⁹⁷ Eyaletin 31 Aralık 2025 tarihinde yayımladığı yıl sonu değerlendirme raporuyla; iyi ücretli işlere erişim, kariyer eğitimi, işçi korumaları ve genel iş gücü gündemine ilişkin 2025 yılı boyunca hayata geçirilen politikaların bütüncül bir dökümünü sunmuştur. Özellikle "Jobs First" (Önce İstihdam) yaklaşımı kapsamında yapılan 92 milyon dolarlık yatırımın sonuçlarını, iklim teknolojileri ve sağlık gibi stratejik sektörlerdeki beceri dönüşümü programlarını ve eyalet genelindeki çıraklık sisteminin modernizasyonuna dair elde edilen verileri kamuoyuyla paylaşmıştır. 2026 yılı için daha dayanıklı ve adil bir iş gücü piyasası stratejisinin temelini atılması amaçlanmaktadır.⁹⁸

Michigan eyaletinde 14 Nisan 2025 tarihinde duyurulan “Going PRO Talent Fund” yeni başvuru dönemi ile; işletmelerin mevcut çalışanlarını ve yeni işe alınan personelini yüksek talep gören teknik becerilerle donatmasına yönelik doğrudan eğitim finansmanı sağlanması amaçlanmaktadır. Kısa süreli ve sertifika odaklı eğitimler için kişi başı belirlenen hibe tutarlarıyla yerel iş gücünün verimliliğinin artırılması ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli uzman açığının kapatılması hedeflenmektedir.⁹⁹ Eyalette 16 Haziran

⁹⁵<https://european-social-fund-plus.ec.europa.eu/en/news/eu-invests-scaling-social-innovation-address-long-term-unemployment>

⁹⁶<https://socialinnovationplus.eu/call/esf-si-2025-skills-guarantee-01/>

⁹⁷<https://www.gov.ca.gov/2025/02/26/governor-newsom-announces-statewide-plan-for-economic-growth-245-million-for-more-jobs-with-additional-investment-for-las-recovery/>

⁹⁸<https://www.gov.ca.gov/2025/12/31/california-advances-jobs-first-agenda-expands-career-pathways-and-worker-protections-statewide/>

⁹⁹<https://www.michigan.gov/leo/news/2025/04/14/16m-in-gptf-grants-available-to-help-michigan-businesses-grow-retain-workforce>

2025 tarihinde duyurulan “Going PRO Talent Fund” ikinci döngü sonuçları ile; eyalet genelinde faaliyet gösteren 297 işletmeye toplam 16 milyon ABD doları tutarında hibe tahsis edilmiş olup, bu finansman kaynağının binlerce mevcut ve yeni çalışanın ileri düzey teknik eğitim almasına, mesleki becerilerinin geliştirilmesine ve kayıtlı çıraklık programlarının desteklenmesine kanalize edilerek Michigan sanayiinin ihtiyaç duyduğu nitelikli iş gücü kapasitesinin artırılması hedeflenmektedir.¹⁰⁰

Çalışma Bakanlığı, 11 Ağustos 2025 tarihinde yayımladığı bildiriyle, eyalet düzeyindeki kurumlara yönelik 30 milyon ABD doları bütçeli “Industry-Driven Skills Training Fund” (Sektör Odaklı Beceri Eğitim Fonu) programını duyurmuştur. Sanayinin doğrudan ihtiyaç duyduğu yetkinliklerin geliştirilmesini merkeze alan bu finansman imkânıyla, kritik sektörlerdeki iş gücü açıklarının kapatılması, yerel iş gücü inovasyonunun hızlandırılması ve eğitim programlarının doğrudan iş dünyasının talepleriyle senkronize edilerek istihdamın sürdürülebilirliğinin sağlanması hedeflenmektedir.¹⁰¹

Çalışma Bakanlığı, 30 Aralık 2025 tarihinde gençlerin iş gücü piyasasına geçişini güçlendirmek amacıyla 98 milyon ABD doları bütçeli “YouthBuild Hibe Programı”nı duyurmuştur. Söz konusu program ile, özellikle inşaat, sağlık ve teknoloji gibi yüksek talep gören sektörlerde “ön çıraklık (pre-apprenticeship)” programlarının desteklenerek, dezavantajlı gençlerin mesleki eğitim ve çıraklık sistemlerine entegrasyonunun sağlanması ve doğrudan istihdam imkânları yaratılarak yerel ekonomilere nitelikli genç iş gücü kazandırılması hedeflenmektedir.¹⁰²

Diğer Ülkeler:

Güney Kore, düşük doğum oranlarıyla mücadele kapsamında 23 Şubat 2025 tarihinde yürürlüğe giren yasal değişikliklerle; daha önce 10 gün olan ücretli babalık izni süresi 20 güne çıkarılmış ve özellikle KOBİ statüsündeki (öncelikli destek kapsamındaki) işletmeler için devletin sağladığı ücret desteği 5 günden 20 günün tamamına (yaklaşık 1,6 milyon KRW üst sınırıyla) yayılacak şekilde genişletilerek işverenlerin mali yükü doğrudan sübvansiyon yoluyla hafifletilmiştir. Düzenleme kapsamında babalık izninin kullanım süresi doğumdan itibaren 90 günden 120 güne çıkarılıp kullanım esnekliği (üç parçaya kadar bölünebilme) artırılırken; çocuk bakım izni ödeneği tavanı ilk üç ay için aylık 2,5 milyon KRW’ye yükseltilmiş, prematüre doğumlarda anneye verilen doğum sonrası izin 100 güne çıkarılmış ve çocuk bakım ödeneğinin %25’lik kısmının işe dönüşten 6 ay sonra ödenmesini öngören erteleme sistemi kaldırılarak devlet desteklerinin çalışan ve işveren için daha erişilebilir, nakit akışını bozmayan ve sosyal güvenlik prim yükünü dolaylı olarak kompanse eden bir yapıya dönüştürülmesi amaçlanmaktadır.¹⁰³

Kanada hükümeti, 7 Mart 2025 tarihinde yayımladığı özel tedbirlerle, ekonomik daralmalar veya ticaret belirsizlikleri karşısında işletmelerin işten çıkarma yapmak yerine çalışma saatlerini geçici olarak azaltmasını sağlayan “İş Paylaşımı” (Work-Sharing) programını genişletmiştir. 7 Mart 2025 – 6 Mart 2026 dönemini kapsayan bu uygulama ile çalışanların azalan mesai saatlerinden kaynaklanan gelir kayıplarının İstihdam Sigortası (EI) fonu üzerinden telafi edilerek, işverenlerin nitelikli iş gücü maliyetlerinin doğrudan sübvansiyon yoluyla hafifletilmesi ve istihdam sürekliliğinin esnek katılım koşullarıyla

¹⁰⁰<https://www.michigan.gov/leo/news/2025/06/16/going-pro-talent-fund-awards-16-million-in-grants-to-support-worker-training-across-the-state>

¹⁰¹ <https://www.dol.gov/newsroom/releases/eta/eta20250811>

¹⁰² <https://www.dol.gov/newsroom/releases/eta/eta20251230>

¹⁰³ <https://global.lockton.com/us/en/news-insights/south-korea-expands-family-leave-entitlements>

güvence altına alınması hedeflenmektedir.¹⁰⁴

Çin Maliye Bakanlığı ve ilgili kurumlar 17 Mart 2025 tarihinde 2025 yılı için toplam yaklaşık 66,74 milyar yuan (yaklaşık 9,22 milyar dolar) tutarında istihdam sübvansiyonunun tahsis edileceğini duyurmuştur. Bu kaynaklar, yerel yönetimlerin istihdam ve girişim destek politikalarını hayata geçirmesine yardımcı olmak, işletmelerin daha fazla iş yaratmasını teşvik etmek ve çalışan niteliğini artırmak üzere beceri eğitim programlarını desteklemek için kullanılacaktır. Ayrıca hükümet, küçük işletmeler ve sektörel aktörlere yönelik finansal teşviklerle istihdamı teşvik etmeye devam edeceğini açıklamıştır.¹⁰⁵

Japonya’da 1 Nisan 2025 tarihinde yürürlüğe giren “İstihdam Sigortası Kanunu (Employment Insurance Act)” güncellemeleri; sigorta kapsamını haftalık çalışma saati 10 ila 20 saat arasında olan çalışanları da dahil edecek şekilde genişletirken, özellikle eğitim ve “yeniden beceri kazandırma (reskilling)” programlarına katılan sigortalılara eğitim süreleri boyunca doğrudan finansal destek sağlanmasını kolaylaştıran mekanizmaları hayata geçirmiştir. Bu tür eğitim odaklı yardımlarla iş gücü maliyetlerinin dolaylı bir kamu desteğiyle hafifletilerek iş gücü piyasasında sürdürülebilir istikrarın ve dijital dönüşüme uygun yetkinlik artışının sağlanması amaçlanmaktadır.¹⁰⁶

Çin Hükümeti, 2025 yılı içinde yeni mezunlar ve genç işsizler için 25 Nisan 2025 tarihinde 17 maddelik kapsamlı istihdam destek paketi açıklamıştır. Buna göre 16–24 yaş aralığındaki işsiz gençler ve iki yıl içinde iş bulamamış üniversite mezunları için işe alımlarda her kişi başına 1.500 yuan (yaklaşık 206 dolar) tutarında finansal destek verilecektir. Bu yardım, standart iş sözleşmesi ve sosyal sigorta ödemesi koşuluyla uygulanacak olup yılsonuna kadar geçerli olacaktır. Ayrıca devlet destekli girişim bölgeleri, gençlerin girişimcilik faaliyetlerini teşvik etmek için daha düşük giriş bariyerleri ve destek mekanizmaları sunacak; hükümet, gençlerin mesleki beceri eğitim programları ve staj fırsatlarına erişimini artıracak önlemleri hayata geçirecektir.¹⁰⁷

Birleşik Krallık Hükümeti, 6 Aralık 2025 tarihinde duyurduğu yaklaşık 820 milyon poundluk bir finansman paketi ile gençlerin eğitim, iş deneyimi ve istihdam fırsatlarından yararlanmasına yönelik kapsamlı bir destek programı başlatmıştır. Bu çerçevede yaklaşık 350 bin yeni eğitim ve çalışma tecrübesi fırsatı oluşturularak gençlerin mesleki beceri, CV hazırlama ve mülakat desteği almaları sağlanacaktır. Ayrıca, 900 binin üzerindeki genç, yoğunlaştırılmış kariyer desteği ve dört haftalık ek destek oturumlarına yönlendirilecek; iş, iş deneyimi, çıraklık ve eğitim gibi altı farklı yol üzerinden istihdam fırsatlarına erişimleri kolaylaştırılacaktır. Programın bir parçası olarak 55 bin garanti iş pozisyonu ilk etapta uygulamaya alınacak ve ülke genelinde gençlerin işgücü piyasasına katılımını güçlendirmeyi amaçlayan gençlik merkezleri merkezlerinin sayısı genişletilecektir.¹⁰⁸

Hindistan Parlamentosu tarafından 18 Aralık 2025 tarihinde kabul edilen Viksit Bharat – Kırsal İstihdam ve Geçim Garantisi Misyonu Kanunu (Viksit Bharat – Gramin Act, 2025); 2005 tarihli MGNREGA’nın yerini alarak kırsal hanelere her yıl sağlanan ücretli istihdam garantisi en az 125 güne çıkarılmıştır. Söz konusu Kanun, kırsal bölgelerde

¹⁰⁴ <https://www.canada.ca/en/employment-social-development/services/work-sharing.html>

¹⁰⁵ <https://www.globaltimes.cn/page/202503/1330286.shtml>

¹⁰⁶ <https://www.linkedin.com/pulse/japans-employment-insurance-act-updates-2025-remolyglobal-n4lyc/>

¹⁰⁷ <https://www.chinadaily.com.cn/a/202504/25/WS680b52c6a3104d9fd3821a45.html>

¹⁰⁸ <https://www.gov.uk/government/news/almost-a-million-young-people-to-benefit-from-expanded-support-new-training-and-work-experience-opportunities?>

iş gücü sürekliliğini sağlamayı, ücretlerin doğrudan merkezi bütçeden karşılandığı bir kamu sübvansiyon mekanizması oluşturmayı ve iş gücü piyasasına doğrudan devlet eliyle finanse edilen erişim imkânları sunarak kırsal kalkınmayı yapısal bir yasal çerçeveye kavuşturmayı amaçlamaktadır.¹⁰⁹

1.6. Ulaştırma Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu;

- 3 Nisan 2025 tarihinde Polonya tarafından önerilen ve Rusya'nın Ukrayna'ya yönelik devam eden askerî saldırıları nedeniyle ortaya çıkan riskleri teminat altına almayı amaçlayan 1,5 milyar avro (yaklaşık 1,7 milyar ABD doları) tutarındaki kamu reasürans programını onaylamıştır. 30 Haziran 2027 tarihine kadar geçerli olacak bu program kapsamında, Polonya'nın kamuya ait ihracat kredi sigorta anonim şirketi (KUKE), Ukrayna'ya mal taşıyan firmaları sigortalayan şirketlerin askerî operasyonlar ve sabotaj gibi savaş kaynaklı zararlarını %80 oranında reasüre edecek; sigorta şirketleri ise kalan %20'lik riski üstlenerek karşılığında prim ödeyecektir. Doğrudan Polonya'daki sigorta şirketlerinin, dolaylı olarak ise Ukrayna ile ticaret yapan taşımacılık firmalarının yararlanacağı bu düzenleme, Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 107(3)(c) maddesi uyarınca uygun bulunmuştur. İcra Başkan Yardımcısı Teresa Ribera'nın da belirttiği üzere, bu destekle AB ile Ukrayna arasındaki taşımacılık faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine katkı sağlanması ve piyasadaki rekabet bozulmalarının en aza indirilmesi hedeflenmektedir.¹¹⁰
- 9 Mayıs 2025 tarihinde İtalya'nın deniz taşımacılığı sektörünü desteklemek amacıyla hazırladığı 5,4 milyar avro bütçeli “Uluslararası Sicil” programını yeniden başlatmasını resmen onaylamıştır. Avrupa Birliği devlet yardımı kuralları çerçevesinde 31 Aralık 2033 tarihine kadar yürürlükte kalması planlanan bu destek paketi; armatörlerin ve gemi işletmecilerinin filolarını İtalya bayrağı altında tutmalarını teşvik etmek amacıyla kurumlar vergisinde önemli indirimler, gemi personeli sosyal güvenlik katkı paylarından tam muafiyet ve tescil vergilerinde çeşitli kolaylıklar sunmaktadır. Komisyon tarafından uygun bulunan bu düzenleme ile Avrupa denizcilik filosunun küresel rekabetçiliğinin korunması, gemilerin düşük standartlı bayrak ülkelerine geçişinin engellenmesi ve yüksek çevre ile güvenlik standartlarının sürdürülebilirliğinin garanti altına alınması hedeflenmektedir.¹¹¹
- 11 Haziran 2025 tarihinde havacılık sektörünün yeşil dönüşümünü hızlandırmak amacıyla sürdürülebilir havacılık yakıtı kullanımını teşvik eden kapsamlı bir sübvansiyon programı başlatmıştır. Avrupa Birliği karbon piyasası izin satışlarından elde edilen gelirlerle finanse edilen program; Avrupa içi uçuşlarda havayollarının konvansiyonel jet yakıtı yerine, küresel üretimin yaklaşık %15'ine tekabül eden 200 milyon litreden fazla sürdürülebilir havacılık yakıtı satın alımını desteklemeyi öngörmektedir. Bu doğrultuda, yenilikçi e-yakıtlar için litre başına 6

¹⁰⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Viksit_Bharat%E2%80%93Guarantee_for_Rozgar_and_Ajeevika_Mission_%28Gramin%29_Act%2C_2025

¹¹⁰ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1705

¹¹¹ <https://ferryshippingnews.com/european-commission-approves-italian-state-aid-scheme-to-support-maritime-transport/>

avroya, ileri biyoyakıtlar için ise 0,5 avroya kadar sağlanan desteklerle yakıt maliyet farklarının azaltılması ve 2025 yılı itibarıyla AB havaalanlarında %2, 2030 yılı itibarıyla ise %6 oranında sürdürülebilir havacılık yakıtı kullanım zorunluluğuna uyumun kolaylaştırılarak temiz yakıtlara olan talebin artırılması hedeflenmektedir.¹¹²

- 3 Temmuz 2025 tarihinde Avrupa'yı Bağlama Tesisi kapsamında toplam 2,8 milyar avro tutarında AB hibesi alacak 94 ulaşım projesini seçmiş olup; fonun %77'lik payını demiryolu altyapısına tahsis ederek ana ulaşım ağlarını modernize etmeyi, limanların kıyıdan elektrikle donatılması yoluyla deniz taşımacılığının çevresel etkisini azaltmayı, karayolu güvenliğini artırmak için stratejik park alanları inşa etmeyi ve Slovakya, Ukrayna, Romanya ve Moldova arasındaki demiryolu bağlantılarını iyileştirerek AB-Ukrayna Dayanışma Yolları'nı güçlendirmeyi amaçlamaktadır.¹¹³
- 18 Temmuz 2025 tarihinde AB devlet yardımı kuralları kapsamında, Girit adasının kuzey yol aksındaki iki stratejik otoyol bölümünün inşası için Yunanistan tarafından sunulan destek paketini onaylamıştır. 106 km uzunluğundaki Hanya-Hersonissos kesimi ile 30 km'lik Kissamos-Hanya uzantısını kapsayan projenin finansmanının bir kısmının Kurtarma ve Direnç Tesisi aracılığıyla sağlanması öngörülmekte olup; bu yatırımla Trans-Avrupa Yol Ağı'nın tamamlanması, bölgedeki trafik koşullarının optimize edilerek yol güvenliğinin artırılması ve rekabet ortamı korunarak Girit'in ekonomik kalkınması ile yeni istihdam olanaklarının desteklenmesi amaçlanmaktadır.¹¹⁴
- Belçika tarafından demiryolu yük taşımacılığı operatörü Lineas Group'un kısa vadeli likidite ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sağlanan 61 milyon avro tutarındaki kurtarma kredisini 22 Aralık 2025 tarihinde onaylamıştır. Avrupa'nın en büyük özel sermayeli demiryolu yük operatörü olan ve başta çelik, otomotiv ile kimya sektörlerindeki talep daralması nedeniyle mali zorluk yaşayan şirkete sağlanan bu destek; altı aylık bir geçiş sürecinde operasyonel sürekliliği korumayı, demiryolu lojistik ağındaki kırılmaları önlemeyi ve şirketin uzun vadeli bir yeniden yapılandırma planı hazırlamasına olanak tanıyarak stratejik taşımacılık kapasitesini güvence altına almayı amaçlamaktadır.¹¹⁵
- Fransız havayolu şirketi Corsair'e yönelik toplam 167,8 milyon avro tutarındaki yeniden yapılandırma yardım paketini 23 Aralık 2025 tarihinde onaylamıştır. 80 milyon avroluk kredi silme işlemi ve 87,8 milyon avroluk ek finansmandan oluşan bu destek; zor durumdaki şirketlerin kurtarılmasına yönelik AB kılavuzları çerçevesinde ve koronavirüs salgını kaynaklı zararların tazminini de içerecek şekilde kurgulanmış olup; şirketin mali sürdürülebilirliğini yeniden kazanmasını sağlamayı, rekabetin bozulmasını önleyecek tedbirlerle havayolu taşımacılığında sürekliliği korumayı ve stratejik bir oyuncunun piyasada kalmasını desteklemeyi amaçlamaktadır.¹¹⁶

¹¹²<https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/eu-subsidise-high-volume-greener-aviation-fuel-boost-airline-demand-2025-06-11/>

¹¹³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1705

¹¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1846

¹¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3133

¹¹⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_3154

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin Hükümeti, 13 Ocak 2025 tarihinde iç pazarı canlandırmak ve otomotiv sektöründeki elektrikli araçlara geçiş sürecini desteklemek amacıyla “Araç Takas Teşvik Programı”nın 2025 yılı için yenilendiğini resmi bir duyuru ile açıklamıştır. 2024 yılı sonunda süresi dolan desteğin kapsamı genişletilerek sürdürülmesi anlamına gelen bu stratejik karar dahilinde, özellikle eski teknolojili araçların trafikten çekilmesini hızlandıracak hurdaya ayırma teşviki ön plana çıkarılmıştır. Yeni düzenleme kapsamında; eski aracını hurdaya ayırıp yerine sıfır kilometre bir Yeni Enerji Aracı satın alan tüketicilere 20.000 Çin yuanı tutarında doğrudan nakit sübvansiyon sağlanması yoluyla hem çevresel hedeflere ulaşılması hem de genel alım teşviklerinin sona ermesinin ardından tüketici talebinin canlı tutulması hedeflenmektedir.¹¹⁷

8 Şubat 2025 tarihinde Çin Halk Cumhuriyetindeki Jiangsu Eyaleti Hükümeti tarafından yayımlanan denizcilik sektörünün gelişimini desteklemek amacıyla 200 milyon Çin yuanı (yaklaşık 27,4 milyon dolar) tutarında özel bir fon tahsis ettiğini duyurmuştur. Yapılan açıklamaya göre, bu mali destek, yükselen denizcilik endüstrileri, gemi inşa ve deniz mühendisliği sektörlerinin yanı sıra balıkçılık, deniz biyolojik ürünleri ve deniz turizmi gibi geliştirilmesi gereken nispeten zayıf denizcilik endüstrilerini de kapsamaktadır. Bu girişimin temel amacı, ekonomik kalkınmayı desteklemek ve uluslararası alanda rekabetçi bir denizcilik endüstri kümesi oluşturmaktır. Bu yatırımın, Jiangsu eyaletinin denizcilik alanındaki ihracat potansiyelini artırması ve bölgedeki firmaların uluslararası pazarda daha güçlü bir konuma gelmesine katkı sağlaması beklenmektedir.¹¹⁸

18 Şubat 2025 tarihinde Çin Hükümeti tarafından yayımlanan uygulama kuralları ile şehir içi toplu taşıma araçlarının yeni enerjiye (elektrikli/hidrojen) dönüştürülmesi ve batarya sistemlerinin yenilenmesi için uzun vadeli özel hazine bonolarından finanse edilen kapsamlı bir sübvansiyon programı başlatılmıştır. Program kapsamında araç başına ortalama 80.000 yuan destek sağlanması, bu tutarın 42.000 yuanlık kısmının doğrudan batarya değişimine ayrılması ve finansman yükünün merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında bölgelerin gelişmişlik düzeyine göre (Doğu %85, Orta %90, Batı %95 merkezi payı olacak şekilde) paylaşılarak toplu taşımada karbon emisyonlarının azaltılması ve enerji verimliliğinin artırılması hedeflenmektedir.¹¹⁹

Çin Ulusal Halk Kongresi, 6 Mart 2025 tarihinde ulaştırma sektörünü de kapsayan geniş ölçekli bir mali teşvik paketi ilan etmiştir. Hükümet tarafından 2025 yılı inşaat projeleri için 5 trilyon yuanın üzerinde kaynak ayrıldığı; bu kapsamda ulaştırma alanında ulusal ölçekte kalkınma niteliği taşıyan yeni demiryolu hatları ve toplu ulaşım sistemleri gibi projelerin yanı sıra enerji ve su altyapısına ilişkin yatırımların da öngörüldüğü belirtilmiştir. Ayrıca, 2024 yılında başlatılan ulusal araç ve dayanıklı tüketim malları yenileme programına ayrılan bütçenin 150 milyar yuandan 300 milyar yuana çıkarıldığı duyurulmuştur. Eski araç ve eşyaların yeni ve daha verimli modellerle değiştirilmesini teşvik eden söz konusu programın, 2024 yılında 6,8 milyon aracın satışını desteklediği kaydedilmiştir. 2025 yılı için ayrılan ek kaynak ile otomotiv sektörünün güçlendirilmesi,

¹¹⁷<https://rhomotion.com/news/china-extends-its-vehicle-trade-in-policy-scheme-in-a-boost-to-2025-ev-sales-industry-update/>

¹¹⁸ https://www.jiangsu.gov.cn/art/2025/2/8/art_60085_11487718.html

¹¹⁹ https://xxgk.mot.gov.cn/2020/jigou/ysfws/202503/t20250319_4165744.html

filo yenilenmesinin hızlandırılması ve yüksek emisyonlu araçların kullanım dışı bırakılma sürecinin ivmelendirilmesi amaçlanmaktadır.¹²⁰

Amerika Birleşik Devletleri:

Amerika Birleşik Devletleri Federal Demiryolu İdaresi tarafından 10 Ocak 2025 tarihinde, 2025 mali yılı Demiryolu Geçişlerini Ortadan Kaldırma Yardım Programı kapsamında 41 eyaletteki 123 projeye toplamda 1,1 milyar doların üzerinde finansman sağlandığı duyurulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri tedarik zincirindeki en kritik darboğazlardan biri olarak kabul edilen karayolu ve demiryolu kesişim noktalarındaki verimsizliğin giderilmesi ile güvenlik risklerinin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bu yardım paketi; trafiğin yoğun olduğu bölgelerde alt ve üst geçitlerin inşası ile sinyalizasyon sistemlerinin modernizasyonunu kapsayarak ulaşım güvenliğinin ve akışının artırılmasını hedeflemektedir.¹²¹

Amerika Birleşik Devletleri Ulaştırma Bakanlığı tarafından 2 Haziran 2025 tarihinde, 2021 tarihli federal altyapı yasası kapsamında köprü inşası, yenilenmesi ve onarımı için ülke çapında 5,4 milyar dolarlık bir yardım programının başlatıldığı duyurulmuştur. Söz konusu program kapsamında, önceki yönetim döneminde uygulamaya konulan iklim değişikliği, çevresel adalet ile çeşitlilik, eşitlik ve kapsayıcılık kriterlerinin başvuru şartlarından çıkarılması dikkat çekici bir değişiklik olarak kaydedilmiştir. Eyaletlerin köprü fonlarına erişimini kolaylaştıran bu yeni düzenleme ile başvuruların sera gazı emisyonlarının azaltılması ya da dezavantajlı işletmelerin sürece dahil edilmesi gibi önceki gereklilikleri karşılama zorunluluğu kaldırılmakta; böylece bürokratik engellerin azaltılması ve altyapı projelerinin hızlandırılması hedeflenmektedir.¹²²

11 Temmuz 2025 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Federal Havacılık İdaresi tarafından 2025 mali yılı Havalimanı İyileştirme Programı kapsamında, ülke genelindeki 323 havalimanına yönelik toplam 674,3 milyon dolarlık bir altyapı yardım paketinin açıklandığı duyurulmuştur. Söz konusu finansmanın pist onarımları ve tesis inşasını kapsadığı belirtilerek, bu destek ile havacılık sektöründeki yatırım açığının kapatılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir.¹²³

19 Aralık 2025 tarihinde Amerika Birleşik Devletleri Ulaştırma Bakanlığı tarafından ulaşım sisteminde güvenliği artıracak yenilikçi çözümler geliştirmek amacıyla Üniversite Ulaşım Merkezleri Programı kapsamında 33 milyon dolarlık yeni bir fon tahsis etmiştir. Otonom araçlar, sürüş sistemleri, yapay zeka, makine öğrenimi, dijital altyapı ve insan-makine arayüzü teknolojilerine odaklanan bu program; bölgesel Üniversite Ulaşım Merkezlerine üç yıl için 9 milyon dolar, dört adet Kademe 1 Üniversite Ulaşım Merkezlerinin her birine ise üç yıl için 6'şar milyon dolar hibe sağlayarak, akademik araştırmaların pratik ulaşım teknolojilerine dönüştürülmesini ve yeni nesil ulaşım uzmanlarının yetiştirilmesini amaçlamaktadır.¹²⁴

¹²⁰ https://english.www.gov.cn/news/202503/07/content_WS67ca2fc4c6d0868f4e8f0861.html

¹²¹ <https://railroads.dot.gov/IJJA>

¹²² <https://www.reuters.com/sustainability/society-equity/usdot-offering-54-billion-bridge-funding-strikes-diversity-requirements-2025-06-02/>

¹²³ <https://aaae.org/uscta-alerts/faa-releases-674.3-million-in-fy25-aip-grants-for-projects-at-323-airports>

¹²⁴ <https://www.transportation.gov/briefing-room/trumps-transportation-secretary-sean-p-duffy-announces-33m-university-grants-unleash>

Diğer Ülkeler:

2 Ocak 2025 tarihinde Güney Kore Çevre Bakanlığı, 2025 Elektrikli Araç Satın Alma Sübvansiyonu Reform Planı'nı duyurmuş olup; elektrikli binek araçlar için 780 milyar Güney Kore wonu (KRW) (yaklaşık 532 bin Amerikan doları), kamyonlar için 572,72 milyar KRW (yaklaşık 391 bin Amerikan doları) ve minibüsler için 153,05 milyar KRW (yaklaşık 104 bin Amerikan doları) bütçe tahsis etmiştir. Üreticileri teknolojik inovasyona teşvik etmeyi ve performans odaklı tüketici mağduriyetlerini önlemeyi merkezine alan bu yeni plan ile; tek şarjla uzun menzil sunan, hızlı şarj yeteneği yüksek ve verimlilik performansı kanıtlanmış araçlara daha yüksek sübvansiyon oranları uygulanması, özellikle elektrikli kamyonlarda performans-fiyat dengesini iyileştirecek ek teşvikler sunulması ve nihai tüketicinin finansal yükünün azaltılarak temiz mobiliteye geçişin hızlandırılması hedeflenmektedir.¹²⁵

Kanada Hükümeti tarafından 10 Ocak 2025 tarihinde yapılan resmi açıklama ile binek araçlara yönelik Sıfır Emisyonlu Taşıtlar Teşvik Programı'nın sonlandırıldığı duyurulmuştur. Programın sona ermesiyle birlikte, elektrikli araçlara yönelik devlet desteklerinde stratejik bir rota değişikliğine gidildiği ilan edilmiştir. Alınan karar doğrultusunda, binek araçlardan tasarruf edilen fonların, emisyon düşürülmesi daha zorlu bir alan olan ticari ve ağır vasıta sektörüne kaydırılacağı bildirilmiştir. Stratejinin merkezine yerleştirilen Orta ve Ağır Hizmet Tipi Sıfır Emisyonlu Araçlar Programı ile özellikle lojistik ve nakliye sektöründeki dönüşümün finanse edilmesi amaçlanmaktadır. Kaynakların bu zorlu dönüşüm alanına yönlendirilmesinin, Kanada'nın uzun vadeli çevre hedefleri ve ticari filoların elektrikli hale getirilmesi adına kritik bir gereklilik olduğu hedeflenmektedir.¹²⁶

5 Mart 2025 tarihinde Singapur Kara Ulaşım Otoritesi ağır vasıtaların karbondan arındırılmasını hızlandırmak amacıyla Ağır Araç Sıfır Emisyon Şeması ve Elektrikli Ağır Araç Şarj Cihazı Hibesi programlarını başlatacağını duyurmuştur. Azami yüklü ağırlığı 3.500 kg'ın üzerinde olan sıfır emisyonlu ağır yük araçları veya otobüsler için araç sahiplerine üç yıl içinde kademeli olarak toplam 40.000 ABD doları teşvik sağlanması; ayrıca şarj ünitesi kurulum maliyetlerinin %50'sine kadar (cihaz başına 30.000 ABD doları sınırıyla) finansman desteği sunularak, elektrikli ağır vasıtalar ile içten yanmalı motorlu araçlar arasındaki maliyet farkının kapatılması ve ülkedeki yeşil lojistik altyapısının güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.¹²⁷

Japonya Hükümeti, 30 Mayıs 2025 tarihinde sürdürülebilir ulaşım stratejisi kapsamında hidrojenle çalışan ticari araç kullanımını teşvik eden kapsamlı bir sübvansiyon programı başlatmıştır. Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı tarafından yürütülen program dahilinde, hidrojen yakıtına kilogram başına 700 Japon yeni tutarında destek sağlanarak hidrojen ile dizel arasındaki fiyat farkının yaklaşık yüzde 75'inin karşılanması planlanmaktadır. Tokyo, Aichi ve Fukuoka dahil olmak üzere altı bölgede öncelikli olarak başlatılan bu uygulama ile yakıt istasyonlarının hidrojen fiyatlarını düşürmesi teşvik edilmekte ve ağır yakıt hücreli kamyon başına dolum maliyetinde yaklaşık 21.000 Japon yeni tasarruf sağlanması öngörülmektedir. İndirimin doğrudan nihai kullanıcılara yansıtılmasının zorunlu olduğu bu düzenleme ile hidrojenli ticari araçların

¹²⁵<https://www.korea.net/Government/Briefing-Room/Press-Releases/view?articleId=1718350&insttCode=A260112&type=N>

¹²⁶<https://tc.canada.ca/en/road-transportation/innovative-technologies/zero-emission-vehicles/incentives-zero-emission-vehicles-izev>

¹²⁷https://www.lta.gov.sg/content/ltagov/en/newsroom/2025/3/news-releases/Strengthening_Singapore_EV_ecosystem.html

yaygınlaştırılması ve 2030 yılına kadar 17.000'in üzerinde aracın devreye alınması hedeflenmektedir.¹²⁸

15 Temmuz 2025 tarihinde Hindistan Ağır Sanayi Bakanlığı tarafından hayata geçirilen Başbakanlık Elektrikli Sürüş Devrimi Yenilikçi Araç Geliştirme programı kapsamında, elektrikli kamyonlar ilk kez ulusal düzeyde özel teşviklerle desteklenmeye başlanmıştır. Yaklaşık 5.500 e-kamyonu kapsayan 500 crore rupi (yaklaşık 55 milyon Amerikan doları) bütçeli bu girişim ile; brüt ağırlığı 3,5 ton ve üzeri olan orta ve ağır hizmet tipi kamyonlara batarya kapasitesinin kilowatt-saat başına 5.000 Hindistan rupisi (yaklaşık 55 Amerikan doları) tutarında sübvansiyon sağlanarak, yük taşımacılığı sektörünün karbondan arındırılması, yerli üretimin güçlendirilmesi, lojistik maliyetlerin düşürülmesi ve yakıt bağımlılığının azaltılması hedeflenmektedir.¹²⁹

8 Ağustos 2025 tarihinde İngiltere Ulaştırma Bakanlığı tarafından yapılan resmi açıklamada Londra dışındaki yerel ulaşım otoritelerinin toplu taşıma kapasitesini artırmak ve erişilebilirliği sağlamak amacıyla kapsamlı bir finansman paketi duyurmuştur. Bu kapsamda, otobüs hizmeti iyileştirme planları için 670 milyon sterlin, mevcut hizmetlerin sürekliliğini destekleyen işletmeci hibeleri için 285 milyon sterlin ve Ocak-Aralık 2025 dönemi boyunca ulusal otobüs ücreti tavanını 3 sterlin seviyesinde sabitlemek için 151 milyon sterlin tutarında kaynak tahsis ederek, toplu taşıma kullanımını teşvik etmeyi ve halkın ulaşım maliyetlerini doğrudan sübvansiyonlar yoluyla hafifletmeyi hedeflemektedir.¹³⁰

15 Eylül 2025 tarihinde Birleşik Krallık hükümeti tarafından denizcilik sektöründeki büyümeyi genişletmek ve yeşil teknoloji ile inşaat alanlarındaki inovasyonu artırmak amacıyla 1,1 milyar sterlinin üzerinde (yaklaşık 1,49 milyar ABD doları) tutarındaki ortak kamu ve özel sektör yatırım paketini duyurmuştur. Program, Birleşik Krallık denizcilik sektöründen kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmayı ve sektörün karbondan arındırılmasına yönelik teknolojik çözümlerin geliştirilmesini hedeflemekle birlikte, İngiltere'yi uluslararası taşımacılık için küresel bir merkez haline getirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda, Birleşik Krallık Ulaştırma Bakanlığı finansmanın 700 milyon sterlinlik kısmının büyük limanlara ve sanayi paydaşlarına yönelik özel yatırımlardan oluşacağını, 448 milyon sterlinlik kısmının ise elektrikli tahrik, hidrojen ve rüzgar enerjisi gibi temiz denizcilik teknolojilerini destekleyen "UK SHORE Programı"nı güçlendirmek için kamu kaynağı olarak tahsis edileceğini belirtmiştir. Düzenlemeden doğrudan Peel Ports ve Tyne Limanı gibi liman işletmeleri ile teknoloji geliştiren firmalar, dolaylı olarak ise kıyı toplulukları ve kruvaziyer sektörü yararlanacaktır. Bakanlık, bu desteğin istihdam ve becerileri destekleyerek sektörel büyümeyi teşvik edeceğini vurgulamış; Denizcilik Bakanı Keir Mather, Liverpool'daki Cammell Laird tersanesine yaptığı ziyarette, kıyı elektriği sistemleri gibi yatırımların gemilerin emisyon üretmeden çalışmasına olanak tanıyarak sürdürülebilirliğe katkı sağlayacağını ifade etmiştir.¹³¹

13 Ekim 2025 tarihinde Hindistan'ın Dijital Ticaret için Açık Ağı tarafından lojistik sektörünü canlandırmak, küçük ölçekli lojistik satıcılarını ve teknoloji hizmet

¹²⁸<https://drivinghydrogen.com/2025/05/30/japan-to-introduce-%C2%A5700-kg-hydrogen-fuel-subsidy-to-kickstart-commercial-uptake/>

¹²⁹https://theicct.org/why-indias-e-truck-incentive-scheme-can-be-a-gamechanger-for-the-economy-and-the-environment-jul25/?utm_source=

¹³⁰<https://www.gov.uk/government/publications/bus-service-improvement-plans-local-transport-authority-allocations/bus-service-improvement-plans-local-transport-authority-final-allocations-2025-to-2026>

¹³¹ <https://www.offshore-energy.biz/uk-government-to-channel-more-than-1-49b-into-maritime-industry-growth/>

sağlayıcılarını desteklemek amacıyla "Finansal Yardım Programı 10.0" başlatılmıştır. Program, teslimat operasyonlarını iyileştirmeyi ve ağır hizmet kapsamını genişletmeyi hedeflemekle birlikte, 13 Ekim ile 30 Kasım 2025 tarihleri arasında geçerli olacaktır. Bu kapsamda, Dijital Ticaret için Açık Ağı lojistik satıcılarına teslim edilen sipariş başına 15 rupi (yaklaşık 0,18 ABD doları) tutarında doğrudan teşvik sağlayacak olup katılımcı başına haftalık teşvik üst sınırı ise 500.000 rupi (yaklaşık 6.000 ABD doları) olarak belirlenmiştir. Düzenlemeden doğrudan lojistik firmaları ve teknoloji entegratörleri, dolaylı olarak ise uygun maliyetli teslimat hizmetlerine erişim sağlayan KOBİ'ler yararlanacaktır. Dijital Ticaret için Açık Ağı yetkilileri, bu desteğin ağ üzerindeki sipariş karşılama kapasitesini güçlendireceğini belirtmiş; Dijital Ticaret için Açık Ağı CEO'su T. Koshy, girişimin küçük işletmeler ve lojistik sağlayıcıları için dijital ticarete eşit rekabet şartları yaratma vizyonunun bir parçası olduğunu ifade etmiştir.¹³²

1 Aralık 2025 tarihinde Brezilya Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Bankası, ülkedeki 11 havalimanının işletme imtiyazına sahip Aena grubu tarafından yürütülecek genişletme, modernizasyon ve bakım projeleri için 4,64 milyar Brezilya reali (yaklaşık 885 bin Amerikan doları) tutarında bir finansman paketini onaylamıştır. Teminat gerektirmeyen ve projenin kendi gelirleriyle geri ödenen "proje finansmanı" modeliyle yapılandırılan bu destekle; Congonhas Havalimanı'nın kapasitesinin iki katından fazla artırılması, operasyonel verimliliğin yükseltilmesi ve inşaat sürecinde 2.000, işletme aşamasında ise yaklaşık 700 yeni istihdam yaratılarak Brezilya'nın sivil havacılık altyapısının küresel standartlara taşınması hedeflenmektedir.¹³³

¹³²<https://economictimes.indiatimes.com/tech/technology/ondc-launches-financial-assistance-programme-10-0-to-boost-logistics-sector/articleshow/124521633.cms>

¹³³https://www.gov.br/portos-e-aeroportos/pt-br/assuntos/noticias/2025/12/bndes-aprova-financiamento-de-r-4-64-bi-para-infraestrutura-aeroportuaria?utm_source

2. İhracat Yardımları

2.1. Mal İhracatı Yardımları

Avrupa Birliği:

İtalya'nın ihracat kredi kuruluşu SACE, küresel ilaç şirketi Alfasigma'nın uluslararası pazarlardaki büyüme stratejisini desteklemek amacıyla 140 milyon avro (145,8 milyon ABD doları) tutarında kredi güvencesi sağladığını duyurmuştur. Yedi ve on yıl vadeli iki ayrı kredi diliminden oluşan bu finansman Alfasigma şirketinin gerçekleştirdiği son uluslararası satın alımlar sonrasında bilgi teknolojileri, lojistik ve teknolojik sistemlerinin entegrasyonunu hedeflemektedir. Bu destek ile Alfasigma'nın uluslararası rekabet gücünü artırarak İtalya'nın ilaç sektöründeki ihracat potansiyeline olumlu katkı sağlaması beklenmektedir.¹³⁴ SACE ayrıca, İtalya'nın Suudi Arabistan'a yönelik ihracatını teşvik etmek ve iki ülke arasındaki ticaret ve yatırım ilişkilerini güçlendirmek amacıyla 26 Ocak 2025 tarihinde çeşitli anlaşmalar yapılacağını duyurmuştur. Bu kapsamda, Suudi Arabistan Kamu Yatırım Fonu (PIF) ve Fona ilişkin portföy şirketleri tarafından yürütülen projelerin finansmanını desteklemek üzere azami 3 milyar avro tutarında teminat anlaşması imzalamıştır. Ayrıca, İtalyan KOBİ'lerinin Suudi Arabistan'daki NEOM projesine yönelik ihracatını kolaylaştırmak amacıyla 3 milyar ABD doları tutarında ayrı bir teminat sağlanmıştır. Bu teminatlar, HSBC, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ve diğer önde gelen bankaların katılımıyla sağlanan çoklu para birimli bir kredi havuzunu desteklemektedir ve özellikle altyapı, şehir geliştirme, inşaat ve ulaşım sektörlerindeki projelerini hedeflemektedir. Ek olarak, SACE ve Suudi enerji şirketi ACWA Power Company arasında, İtalyan şirketleriyle işbirliği fırsatları yaratma taahhüdü karşılığında 100 milyon dolar tutarında bir kredi anlaşması yapılmıştır. Her iki kurum, gelecekte İtalya'dan ihracatı kolaylaştırmak ve İtalyan şirketlerinin uluslararasılaşmasını desteklemek amacıyla 500 milyon dolar kadar ek destek imkanlarını değerlendirme konusunda da mutabakata varmışlardır. SACE tarafından hayata geçirilen bu geniş kapsamlı finansman girişimi, toplamda 6,6 milyar dolar değerinde olup, İtalya'nın Suudi Arabistan ile olan ekonomik bağlarını güçlendirmeyi ve İtalyan ihracatçıları için önemli fırsatlar yaratmayı amaçlamaktadır.¹³⁵

SACE 24 Nisan 2025 tarihinde, İtalyan şirketlerinden tedariklerini artırmak isteyen Mısırlı KOBİ'lere yönelik 200 milyon avro (yaklaşık 227 milyon ABD doları) tutarında kredi garantisi sağlayacağını duyurmuştur. Söz konusu garanti, özel sektör bankası ALEXBANK tarafından Mısırlı KOBİ'lere sunulan finansmanı güvence altına alacaktır. ALEXBANK, İtalyan uluslararası bankacılık grubu Intesa Sanpaolo'nun Mısır'daki iştirakidir. "Push Strategy" programı kapsamında uygulamaya alınan bu tedbirle, İtalyan ihracatının artırılması ve İtalyan şirketlerinin Afrika pazarındaki konumunun güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Konuya ilişkin yapılan açıklamada, ALEXBANK ile işbirliği içinde Mısır'da yeni ticari bağlantılar ve fırsatlar yaratılarak İtalyan şirketlerinin ihracat pazarlarını çeşitlendirmesine ve Afrika kıtasındaki varlığını güçlendirmesine katkı sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir.¹³⁶

¹³⁴<https://www.sace.it/media/comunicati-e-news/dettaglio-comunicato/banco-bpm-e-sace-al-fianco-di-alfasigma---200-milioni-di-euro-per-sostenere-la-crescita-sui-mercati-esteri> (Erişim Tarihi: 08.04.2025)

¹³⁵<https://www.sace.it/media/comunicati-e-news/dettaglio-comunicato/sace--alla-firma-accordi-e-operazioni-per--6-6-miliardi-in-arabia-saudita> (Erişim Tarihi: 08.04.2025)

¹³⁶<https://www.sace.it/media/comunicati-e-news/dettaglio-comunicato/sace-in-egitto--al-via-il-primo-framework-agreement-con-alexbank> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

7 Mayıs 2025 tarihinde ise SACE, Banco Santander tarafından Şili devletine ait bakır şirketi Corporación Nacional del Cobre de Chile'ye (CODELCO) sağlanan 500 milyon ABD doları tutarındaki krediye teminat sağlayacağını duyurmuştur. Bu teminatın amacı, CODELCO'nun üretim operasyonlarında İtalya'dan yaptığı tedariki artırarak İtalyan ihracatını desteklemektir. Bakırın keşfi, çıkarılması, işlenmesi ve pazarlanması alanlarında faaliyet gösteren CODELCO'nun, bu destek kapsamında ağır inşaat makineleri, bakır işleme ve kesme ekipmanları, boru ve vana gibi enstrümantal bileşenler ile endüstriyel atık arıtma teknolojileri gibi çeşitli İtalyan ürünlerinden faydalanabileceği belirtilmiştir. SACE'nin "Push Strategy" programı kapsamında gerçekleştirilen bu finansmanla, Şili'ye yönelik İtalyan ihracatının önümüzdeki üç yıl içinde yıllık yaklaşık 4 puan artması, CODELCO'nun İtalyan tedarikçilerle yeni ticari ilişkiler kurması ve madencilik sektöründe faaliyet gösteren İtalyan firmalara yeni fırsatlar yaratılması hedeflenmektedir. Yapılan açıklamada, bu işbirliğinin SACE'nin sürdürülebilir enerji dönüşümünü destekleme ve İtalyan şirketlerin ihracat pazarlarını çeşitlendirme yönündeki taahhüdünü ortaya koyduğu ifade edilmiştir.¹³⁷

SACE, 27 Mayıs 2025 tarihinde, İtalyan şirketlerinin Fas'taki gübre üretimi ve yenilenebilir enerji sektörlerine katılımını desteklemek amacıyla 365 milyon avro (yaklaşık 414,6 milyon ABD doları) tutarında finansman sağlamıştır. Finansman, BNP Paribas ve Crédit Agricole Corporate and Investment Bank (CACIB) tarafından Fas'ın kamuya ait fosfat şirketi Office Chérifien des Phosphates'e sağlanmış olup, SACE tarafından teminat altına alınmıştır. Fosfat madenciliği, fosforik asit üretimi ve gübre imalatı alanlarında faaliyet gösteren söz konusu şirket, bu kapsamda İtalya'dan mal ve hizmet alımını artırmayı taahhüt etmiştir. Finansman, SACE'nin, yabancı alıcıları İtalyan ürün ve hizmet tedarikine yönlendirmeyi amaçlayan "Push Strategy" programı çerçevesinde sunulmuştur. Yapılan açıklamada, bu girişimin, İtalyan şirketlerinin altyapı, yenilenebilir enerji ve makine gibi stratejik sektörlerde küresel varlığını güçlendirdiği ve Afrika ile olan ticari ilişkilerin, Mattei Planı doğrultusunda, daha da derinleştirilmesine katkı sağladığı belirtilmiştir.¹³⁸

İspanya Resmî Kredi Enstitüsü (Instituto de Crédito Oficial – ICO) ile Santander Brasil, 10 Nisan 2025 tarihinde, İspanyol şirketlerinin Brezilya'daki uluslararasılaşma ve yatırım faaliyetlerini desteklemek amacıyla 300 milyon ABD doları tutarında bir kredi anlaşması imzalamıştır. ICO'nun "Canal Internacional" kredi hattı kapsamında hayata geçirilen anlaşmadan, enerji verimliliği, sürdürülebilir ulaşım, sanayiın karbonsuzlaştırılması ve dijitalleşme alanlarında Brezilya'da proje yürüten İspanyol şirketleri faydalanacaktır. Söz konusu kredi, iki kurum arasında daha önce imzalanan benzer nitelikteki anlaşmaların devamı niteliğindedir. Kamuya ait bir finans kurumu olan ICO, İspanya ekonomisinin büyümesine ve kalkınmasına katkı sağlayacak faaliyetleri desteklemeyi ve ulusal servetin dağılımını iyileştirmeyi amaçlamakta olup; İspanyol ihracatını ve kalkınma yardımlarını teşvik etmeye yönelik resmî finansman araçlarını da yönetmektedir.¹³⁹ Ayrıca ICO 13 Mayıs 2025 tarihinde, İspanyol şirketlerinin Brezilya'daki uluslararasılaşma ve yatırım projelerini desteklemek amacıyla Brezilya Kalkınma Bankası (BNDES) ile 200 milyon ABD doları tutarında bir kredi anlaşması

¹³⁷<https://www.sace.it/media/comunicati-e-news/dettaglio-comunicato/cile--prima-push-strategy-di-sace-al-fianco-delle-imprese-italiane-per-il-settore-minerario-in-sud-america> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹³⁸<https://www.sace.it/media/comunicati-e-news/dettaglio-comunicato/marocco--sace-push-strategy-da-365-milioni-di-euro-con-ocp> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹³⁹ <https://www.ico.es/es-ES/web/guest/el-ico-y-santander-brasil-firman-un-acuerdo-de-financiacion-de-hasta-300-millones-de-euros-para-promover-el-crecimiento-economico-sostenible-de-empresas-y-proyectos-de-interes-espanol-en-brasil> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

imzalamıştır. ICO'nun "Canal Internacional" kredi hattı kapsamında gerçekleştirilen bu anlaşmadan, enerji verimliliği, sürdürülebilir ulaşım, sanayiın karbonsuzlaştırılması ve dijitalleşme gibi alanlarda Brezilya'da faaliyet gösteren İspanyol işletmeleri yararlanacaktır.¹⁴⁰

İtalya'nın ihracat destek kuruluşu SIMEST (Cassa Depositi e Prestiti Grubu bünyesinde faaliyet gösteren ve işletmelerin uluslararasılaşmasına yönelik çalışmalar yürüten kuruluş) 11 Nisan 2025 tarihinde Hindistan'daki ihracat ve yatırım faaliyetlerine yönelik toplam 500 milyon avro (yaklaşık 557 milyon ABD doları) tutarında sübvansiyonlu finansman programı açıklamıştır. Bu kapsamda, Hindistan'a yönelik ihracat siparişleri için 300 milyon avro ayrılarak yabancı müşterilere rekabetçi ödeme koşulları sunulması hedeflenmiştir; ayrıca uluslararasılaşma, inovasyon ve sürdürülebilirlik projeleri için 200 milyon avro tutarında ilave finansman planlanmıştır. "En yüksek potansiyele sahip" AB dışı pazarlarda İtalyan ihracatının ve şirket varlığının güçlendirilmesini amaçlayan bu girişim çerçevesinde SIMEST, Hindistan'ın başkenti Yeni Delhi'de stratejik bir ofis açarak bölgedeki faaliyetlerini kalıcı hale getirmiştir.¹⁴¹

Avrupa Komisyonu, 8 Mayıs 2025 tarihinde, Fransa tarafından ABD'ye gerçekleştirilen şarap ve içki ihracatını desteklemek amacıyla oluşturulan 5 milyar avro (yaklaşık 5,56 milyar ABD doları) tutarındaki yeniden sigorta programını onaylamıştır. Mevcut Cap Francexport rejimi kapsamında yürürlüğe giren ve 8 Mayıs – 8 Temmuz 2025 tarihleri arasında geçerli olacak program, Bpifrance Assurance Export aracılığıyla uygulanacak olup, ABD'ye yönelik ihracat işlemlerinde ödeme yükümlülüklerine ilişkin ticari ve/veya siyasi risklere karşı kısa vadeli teminat sunacaktır. Programın temel amacı, Trump yönetimi tarafından ilan edilen ve Avrupa Birliği menşeli ithalata yönelik %20 oranındaki "karşılıklılık esaslı" gümrük vergileri yürürlüğe girmeden önce Fransız şarap ve içki ihracatını kolaylaştırmaktır. Komisyon, söz konusu desteği Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 107(3)(c) maddesi ile uyumlu bulmuş olup, Mayıs 2025 itibarıyla resmî karar henüz yayımlanmamıştır. Yapılan açıklamada, Komisyon'un Fransa'nın başvurusuna hızlı yanıt verdiği ve bu dönemde ABD'ye ihracata yönelik kredi eksikliklerinin tüm AB ülkelerini etkileyebileceği göz önünde bulundurularak, benzer başvurulara aynı yaklaşımın uygulanacağı belirtilmiştir.¹⁴²

Almanya merkezli KfW IPEX-Bank, 23 Mayıs 2025 tarihinde, Polonya açıklarında inşa edilecek Baltık 2 ve Baltık 3 rüzgar santrallerine finansman sağladığını duyurmuştur. Banka, bu desteği 30 ticari banka, uluslararası finans kuruluşu ve ihracat kredi ajansından oluşan bir finansman konsorsiyumunun öncüsü olarak vermektedir. KfW IPEX-Bank tarafından sağlanan finansmanın tutarı açıklanmasa da her bir santral için yaklaşık 3 milyar avro bütçeye sahip projenin büyüklüğü, yabancı ticari çıkarları önemli ölçüde etkileyebilecek niteliktedir. Finansman, Alman Siemens AG'nin çoğunluk hisselerine sahip olduğu Siemens Gamesa tarafından üretilecek rüzgar türbinlerinin teslimi ve kurulumu için kullanılacaktır. Toplam 1,44 GW kapasiteye sahip olacak olan Baltık 2 ve 3 rüzgar santralleri, yılda yaklaşık iki milyon hanenin elektrik ihtiyacını karşılayabilecek düzeyde temiz enerji üretecektir. Projenin sponsorları Norveç merkezli enerji şirketi Equinor ile Polonya'nın en büyük özel enerji grubu Polenergia'dır; ayrıca Avrupa Yatırım Bankası da finansman sağlayan kuruluşlar arasında yer almaktadır. Yapılan açıklamada,

¹⁴⁰<https://www.ico.es/es-ES/web/guest/ico-y-el-banco-brasile%C3%B1o-bndes-firman-un-nuevo-acuerdo-de-financiacion-de-hasta-200-millones-de-dolares-para-apoyar-la-actividad-de-las-empresas-espanolas-en-brasil> (Erişim Tarihi:09.07.2025)

¹⁴¹<https://www.simest.it/media/comunicati-stampa/simest-gruppo-cdp-presentate-a-new-delhi-le-nuove-iniziative-per-rafforzare-la-cooperazione-economica-tra-italia-e-india/> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁴² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1161 (Erişim Tarihi:09.07.2025)

KfW IPEX-Bank'ın bu projeye Avrupa'nın açık deniz rüzgar enerjisi alanındaki ihracat sanayisini desteklediği ve Polonya'nın sera gazı emisyonlarını azaltma ile kömür santrallerini kademeli olarak devre dışı bırakma hedeflerine katkı sunduğu ifade edilmiştir.¹⁴³

Danimarka'nın resmî ihracat ve yatırım fonu EIFO (Eksport- og Investeringsfond), 5 Haziran 2025 tarihinde Avrupa Yatırım Fonu (EIF) ile imzaladığı teminat anlaşmasıyla Ukrayna'ya yönelik Danimarkalı KOBİ ihracatlarını desteklemek üzere 20 milyon avro (yaklaşık 22,8 milyon ABD doları) tutarında finansman sağlama kararı almıştır. Anlaşma, Avrupa Komisyonu'nun InvestEU girişimi çerçevesinde Avrupa Yatırım Bankası Grubu tarafından başlatılan 300 milyon avroluk ihracat kredi teminat mekanizmasının bir parçası olup makineler, temiz enerji ve ilaç gibi sektörlerde Ukrayna'ya yönelik AB menşeli mal ve hizmet ihracatını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.¹⁴⁴

12 Haziran 2025 tarihinde Avrupa Komisyonu, Kritik Hammaddeler Tüzüğü (Critical Raw Materials Act) kapsamında üçüncü ülkelerde yer alan 13 kritik hammadde projesini "stratejik proje" olarak tanıyan (AB) 2025/1174 sayılı Komisyon Kararını kabul etmiştir. Projeler, AB'nin tedarik güvenliğine katkı ve ev sahibi ülkeyle karşılıklı fayda potansiyeli gibi kriterlere göre değerlendirilmiş; bu kapsamda AB'li nihai sanayi kullanıcılarıyla yapılan alım anlaşmaları gibi somut katkı potansiyeli gösteren projeler seçilmiştir. Stratejik olarak tanınan projelerin, Komisyon, Üye Devletler ve finansal kurumlar tarafından sağlanacak koordineli destekten faydalanması öngörülmektedir. Söz konusu projeler Ukrayna, Yeni Kaledonya, Norveç, Grönland, Kanada, Sırbistan, Zambiya, Madagaskar, Brezilya, Kazakistan, Malavi, Birleşik Krallık ve Güney Afrika gibi çeşitli üçüncü ülkelerde yer almakta olup, grafit, nikel, kobalt, lityum, bor, bakır, tungsten, mıknaatıslar için nadir toprak elementleri ve manganez gibi kritik hammaddeleri kapsamaktadır. Bu bağlamda Uluslararası Ortaklıklardan Sorumlu Komisyon Üyesi Jozef Síkela, "kritik hammaddelerin güvenilir tedarikini güvence altına almak, Avrupa'nın dayanıklılığı ve rekabet gücü için stratejik bir önceliktir. AB'nin bu alandaki yaklaşımı; beceriler, kaliteli işler, temiz enerjiye ve temel hizmetlere erişim, iyi uygulamalar ve yüksek standartlarla işbirliğini birleştirmektir. Bu da Küresel Geçit (Global Gateway) girişiminin temelini oluşturmaktadır."¹⁴⁵

Slovenya'nın resmi ihracat kredi kuruluşu SID Banka, 10 Temmuz 2025 tarihinde Avrupa Yatırım Fonu (EIF) ile imzaladığı teminat anlaşmasıyla, Slovenyalı KOBİ ve orta ölçekli şirketlerin Ukrayna'ya yönelik ihracat işlemleri için 24 milyon avroya (yaklaşık 27,9 milyon ABD doları) kadar finansal destek sağlamayı mümkün kılmıştır. Bu girişim, Avrupa Yatırım Bankası Grubu tarafından Ukrayna'ya yönelik AB ihracatını desteklemek amacıyla başlatılan ve InvestEU kapsamında yürütülen 300 milyon avroluk ihracat kredi teminat mekanizmasının bir parçasıdır. Program kapsamında, makine, inşaat malzemeleri, ileri teknolojiler ve Ukrayna'nın yeniden inşası açısından kritik öneme sahip hizmetlerin ihracatının teşvik edilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu tedbir, diğer AB üyesi ülkelerin ihracat kredi ajanslarıyla imzalanan benzer anlaşmalarla tamamlanmakta olup, Slovenyalı firmaların stratejik öneme sahip Ukrayna pazarına erişimini kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.¹⁴⁶ Benzer girişimler 10 Temmuz 2025'te İtalyan Eximbank SACE ve 11 Temmuz 2025'te Romanya Exim Banca Romaneasca ile de imzalanmıştır.

¹⁴³ https://www.kfw-ipex-bank.de/Presse/News/Pressemitteilungsdetails_851456-2.html (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹⁴⁴ <https://www.eifo.dk/en/knowledge/news/first-deal-under-eu-s-ukraine-export-credit-guarantee-facility/> (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁴⁵ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L_202501174 (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁴⁶ <https://www.sid.si/en/news/sid-bank-joins-european-scheme-support-exports-ukraine> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

Almanya merkezli KfW IPEX-Bank, 2 Eylül 2025 tarihinde iki Avrupa bankasıyla birlikte Özbek Agrobank lehine 120 milyon avro (yaklaşık 139,7 milyon ABD doları) tutarında ortak konsorsiyum kredisi düzenlemiştir. Söz konusu finansmanın, Alman ve Avrupalı firmaların Özbekistan'a yönelik ihracatının yeniden finansmanını desteklemeyi amaçladığı belirtilmiştir. KfW IPEX-Bank tarafından sağlanan desteğin tutarı açıklanmamakla birlikte, kredi büyüklüğü itibarıyla uygulamanın yabancı ticari çıkarlar üzerinde anlamlı etkiler doğurması beklenmektedir. Yapılan açıklamada, bu finansman aracının özellikle küçük ve orta ölçekli işletmelerin büyüyen bir pazara erişimini kolaylaştıracağı ve Avrupa ihracat sanayisinin desteklenmesine yönelik taahhüdü pekiştirdiği ifade edilmiştir.¹⁴⁷ Bu karar AB'nin Orta Asya ticaret stratejisi içerisinde yer alan bir girişimdir.

Aralık 2025'te Avrupa Komisyonu, Hollanda tarafından bildirilen ve Invest International'e 350 milyon avro tutarında sermaye enjeksiyonu sağlanmasını öngören devlet yardımı tedbirini AB devlet yardımları kuralları çerçevesinde onaylamıştır. Hollandalı şirketlerin yurt dışına açılmasını ve sağlık, altyapı ile sürdürülebilirlik gibi küresel sorunlara yönelik projeler geliştirmesini destekleyen Invest International'a yönelik bu destek, Komisyonun Mayıs 2020'de kurumun kuruluşunu onaylayan kararının devamı niteliğindedir. Hollanda makamları, 2020–2027 döneminde finansman talebinin beklenenden yüksek gerçekleşmesi ve Invest International'ın özellikle yüksek riskli ortamlarda ve sermayeye erişimin sınırlı olduğu sektörlerde piyasa aksaklıklarını gidermede etkinliğini kanıtlaması gerekçeleriyle sermaye artışı Komisyonu bildirmiştir. Komisyon, tedbiri Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Antlaşma'nın 107'nci maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında değerlendirerek, finansman boşluklarının kapatılması için gerekli ve uygun olduğu, asgari düzeyle sınırlı kaldığı ve üye devletler arasındaki rekabet ile ticaret üzerinde sınırlı etki yarattığı sonucuna varmış; bu çerçevede söz konusu Hollanda devlet yardımını onaylamıştır. Kararın gizli olmayan versiyonunun, gizlilik süreçlerinin tamamlanmasının ardından Devlet Yardımları Sicili'nde yayımlanacağı belirtilmiştir.¹⁴⁸

ABD:

ABD Ticaret Bakanlığı, 3 Ocak 2025 tarihinde yaptığı duyuruyla, kâr amacı gütmeyen bir konsorsiyum olan Yarı İletken Araştırma Şirketi Üretim Konsorsiyumu'na Kuzey Karolina eyaletindeki Durham şehrinde bir enstitüsü kurması ve işletmesi için 285 milyon dolarlık hibe vermiştir. Yeni enstitünün, yerli yarı iletken tasarım, üretim, gelişmiş paketleme, montaj ve test süreçlerini geliştirmek için süreçleri dijital olarak tasarlama, test etme ve optimize etme imkanı veren dijital ikiz teknolojilerini kullanmaya odaklanacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda tasarım değişikliklerinin daha hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi sağlanırken, maliyetli fiziksel ayarlama ihtiyacını azaltıp üretim verimliliğini artırarak çip tasarımını optimize edilmesi için yapay zeka gibi teknolojilerden yararlanılması hedeflenmektedir. Böylece ABD, SMART USA adını verdiği programı hayata geçirerek önümüzdeki beş yıl içinde gelişmiş kapasite planlaması, üretim optimizasyonu, tesis yükseltmeleri ve dijital ikizler kullanılarak gerçek zamanlı süreç ayarlamaları yoluyla ABD'nin çip geliştirme ve üretim maliyetlerini %40'tan fazla azaltmayı hedeflemektedir.¹⁴⁹

¹⁴⁷ https://www.kfw-ipex-bank.de/Presse/News/Pressemitteilungsdetails_862144-2.html (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁴⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/mex_25_3031 (Erişim Tarihi: 08.01.2026)

¹⁴⁹ <https://www.commerce.gov/news/press-releases/2025/01/biden-harris-administration-awards-semiconductor-research-corporation> (Erişim Tarihi: 07.04.2025)

ABD İhracat-İthalat Bankası, 13 Ocak 2025 tarihinde ABD şirketlerinin kritik minerallere ve nadir toprak elementlerine erişimini güvence altına almak amacıyla Tedarik Zinciri Dayanıklılık Girişimi'ni başlatmıştır. Girişimin temel amacı, ABD tedarik zincirlerini çeşitlendirmek ve güçlendirmek, tek bir tedarikçiye olan bağımlılığı azaltmak, ABD'nin ekonomik ve ulusal güvenliğini desteklemek ve aynı zamanda yurt içi istihdamı teşvik etmek olarak belirtilmiştir. Bu girişim, ABD'ye mineralleri tedarik edecek uluslararası projelere uzun vadeli finansman sağlamak üzere hayata geçirilmektedir. Girişim için belirli bir bütçe açıklanmamış olsa da ABD İhracat-İthalat Bankası'nın toplam 135 milyar dolarlık bir kredi limitinin bulunduğu ve bunun 100 milyar dolarının söz konusu girişim kapsamında kullanılabilecek potansiyel finansmanı oluşturduğu belirtilmiştir. Finansman miktarının, yabancı proje ile ABD şirketi arasındaki alım anlaşmasının değerine göre belirleneceği ve Girişimin Çin hariç tüm ülkeleri kapsayacağı açıklanmıştır.¹⁵⁰

ABD, Nisan 2025'te yerli kömür endüstrisini desteklemeyi amaçlayan 14277 sayılı Başkanlık Kararnamesi'ni (Reinvigorating America's Beautiful Clean Coal Industry) yayımlamıştır. 8 Nisan 2025 tarihli bu kararnama ile kömür üretiminin artırılması, ihracatın güçlendirilmesi ve ülke ekonomisine katkı sağlanması hedeflenmiştir. Kararnama, ABD Ticaret Bakanı'nı çeşitli federal kurumlarla işbirliği içinde Amerikan kömürü ve kömür teknolojilerine yönelik uluslararası talebi teşvik edecek adımlar atmakla görevlendirmiştir. Bu kapsamda uluslararası alım anlaşmalarının kolaylaştırılması ve yeni ihracat pazarlarının belirlenmesi öngörülmüştür. Kararnamede, kömürün ulusal ve ekonomik güvenlik açısından temel bir kaynak olarak konumlandırıldığı geniş kapsamlı bir enerji politikası benimsenmiş; kömür üretimini engelleyen düzenlemelerin kaldırılması, federal arazilerde kömür kiralama uygulamalarının önceliklendirilmesi ve kömür yatırımlarını caydıran politikaların revize edilmesi emredilmiştir. Ayrıca, federal kurumların ABD'nin kömürden uzaklaşmasına neden olan iç düzenlemeleri tespit edip ortadan kaldırmaları talimatı verilmiştir. Söz konusu kararnama ile kömür, önceki bir başkanlık kararnamesi uyarınca "mineral" olarak tanımlanmış; Enerji Bakanlığı ise çelik üretiminde kullanılan kömürün 2020 Enerji Yasası kapsamında "kritik malzeme" tanımına girip girmediğini değerlendirmek ve uygun görülmesi halinde bu kaynağın Kritik Malzeme Listesi'ne eklenmesi yönünde harekete geçmekle görevlendirilmiştir.¹⁵¹ Dışişleri, Tarım, Ticaret ve Enerji Bakanlıkları ile ABD Uluslararası Kalkınma Finansmanı Kurumu (DFC) ve EXIM Bank gibi finansman sağlayan kamu kurumlarına, kömür madenciliği ve kömürle çalışan enerji projelerine yatırım yapılmasını engelleyen politikaların gözden geçirilip kaldırılması yönünde talimat verilmiştir. Ayrıca, kömüre dayalı yenilikçi teknolojilerin geliştirilmesi ve ticarileştirilmesinin hızlandırılması amacıyla Enerji Bakanı'na mevcut tüm finansman mekanizmalarının kullanılmasına yönelik yetki verilmiştir; bu teknolojiler arasında kömür ve yan ürünlerinin yapı malzemeleri, batarya girdileri, karbon fiber, sentetik grafit ve baskı malzemeleri gibi alanlarda kullanımı yer almaktadır.¹⁵²

6 Haziran 2025'te yayımlanan ABD Başkanlık Kararnamesiyle de ABD'de üretilen sivil insansız hava araçlarının (İHA) ihracatının stratejik öncelik olarak belirlenmesi kararlaştırılmıştır. EXIM Bank, DFC ve TDA gibi kurumlara; kredi, garanti, sigorta ve pazara giriş desteği gibi çeşitli finansal araçlarla İHA ihracatını destekleme görevi verilmiştir. Ticaret Bakanlığı ise, ihracat kontrollerini gözden geçirerek ABD menşeli İHA'ların dış pazarlara erişiminin artırılması ve ihracat engellerinin azaltılması yönünde

¹⁵⁰ <https://www.exim.gov/about/special-initiatives/supply-chain-resiliency-initiative> (Erişim Tarihi: 07.04.2025)

¹⁵¹ <https://www.whitehouse.gov/fact-sheets/2025/04/fact-sheet-president-donald-j-trump-reinvigorates-americas-beautiful-clean-coal-industry/> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁵² <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/04/reinvigorating-americas-beautiful-clean-coal-industry-and-amending-executive-order-14241/> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

düzenleme öngörmektedir. Karar, ABD'nin İHA ihracatını artırarak küresel pazardaki payını genişletmeyi, tedarik zinciri güvenliğini güçlendirmeyi ve ulusal güvenliğini korumayı amaçlamaktadır.¹⁵³

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi, 23 Ekim 2025 tarihinde 2026–2030 dönemini kapsayacak 15'inci Beş Yıllık Kalkınma Planı'na ilişkin Tavsiye Kararlarını kabul etmiş; belge 28 Ekim 2025'te kamuoyuna açıklanmıştır. Tavsiyeler Çin ihracatını desteklemeye yönelik devlet yardımlarının artırılmasını öngörmekte olup, özellikle yüksek kaliteli kuşak ve yol işbirliğinin güçlendirilmesi, yatırım ve finansman mekanizmalarının iyileştirilmesi ve yeşil kalkınma, yapay zekâ, dijital ekonomi, sağlık, turizm ve tarım gibi alanlarda yeni işbirliği girişimlerinin başlatılmasına vurgu yapmaktadır. Ayrıca, hizmet ticaretinin yenilikçi biçimde geliştirilmesi, ihracatın teşvik edilmesi ve pazar çeşitlendirmesi yoluyla iç ve dış ticaretin bütünleşik gelişiminin desteklenmesi hedeflenmektedir. Açıklamalarda, küresel rekabetin yoğunlaştığı bir dönemde önümüzdeki beş yılın stratejik bir fırsat penceresi sunduğu ve ihracata dayalı büyümenin, 2035'e kadar modernleşme hedefinin temel unsurlarından biri olduğu vurgulanmıştır.¹⁵⁴

Kasım 2025'te Amerika Birleşik Devletleri ile Çin arasında yürütülen ticari müzakereler sonucunda, karşılıklı uygulanan gümrük tarifelerinde %10 oranında indirim yapılması ve bazı ek tarifelerin askıya alınması yönünde mutabakata varılmıştır. Söz konusu gelişme, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından yayımlanan Kasım 2025 tarihli Global Trade Update raporunda kamuoyuna duyurulmuştur. Anlaşma, özellikle sanayi ürünleri, ara malları ve teknoloji yoğun imalat kalemlerinde ticaret maliyetlerini düşürmeyi hedeflemektedir. Bu tarife uyumu, son yıllarda küresel mal ticaretini olumsuz etkileyen ABD-Çin ticaret gerilimlerinin kısmen yumuşatılması açısından önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Tarifelerin azaltılması, iki ülke arasındaki mal ihracatının yeniden canlanmasına katkı sağlayabileceği gibi, küresel değer zincirlerinde maliyet baskısının azalmasına ve üçüncü ülkelerin ihracat performansının dolaylı olarak desteklenmesine de zemin hazırlamaktadır.¹⁵⁵

Güney Kore:

Güney Kore'nin 2025'te açıkladığı ihracat finansmanı/politika desteği paketi ile 20 Ocak 2025 tarihinde ihracatçılara finansman desteği sağlanması kararlaştırılmıştır. Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan açıklamaya göre, hükümet devlet bankaları ve kurumları aracılığıyla ihracatçı şirketlere 360 trilyon Güney Kore wonu (247,74 milyar dolar) tutarında politika finansmanı sağlamak amacıyla bütçe ayırmıştır.¹⁵⁶

Güney Kore hükümeti, 22 Ocak 2025'te Tedarik Zinciri Tercihli Garanti Programı'nın başlatıldığını duyurmuştur. Program kapsamında Güney Kore Kredi Garanti Fonu'nun, yurt dışında tedarik zinciri projelerinde yer alan Güney Koreli KOBİ'leri desteklemek için 150 milyar Güney Kore Wonu (104,7 milyon ABD doları) kredi garantisi sağlayacağı açıklanmıştır. Program kapsamına alınan şirketlerin, Tedarik Zinciri Stabilizasyon Fonu kapsamında Kore İhracat-İthalat Bankası tarafından onaylanan krediler

¹⁵³<https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/06/unleashing-american-drone-dominance/> (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁵⁴ https://www.gov.cn/zhengce/202510/content_7046052.htm (Erişim Tarihi: 07.01.2026)

¹⁵⁵ <https://www.iccpain.org/wp-content/uploads/2025/04/ICC-Global-Trade-Update-5-November-2025.pdf> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁵⁶<https://www.reuters.com/markets/asia/south-korea-braces-trumps-policies-with-biggest-ever-export-finance-support-2025-01-20/>

için %0,4'e varan garanti ücreti indirimlerinden yararlanabileceği duyurulmuştur. Tedarik Zinciri Stabilizasyon Fonu, yarı iletkenler, bataryalar, biyoteknoloji, ekranlar gibi ileri stratejik endüstriler, kaynak güvenliği için kritik malzemeler, gıda, makine gibi emtialar ve taşımacılık, depolama, limanlar ve lojistik hizmetleri gibi alanlarda tedarik istikrarını sağlamaya yönelik projeleri desteklemektedir. Söz konusu krediler, Güney Koreli şirketlerin tedarik zincirini güçlendirmek amacıyla yurt dışı tesis yatırımları, işletme faaliyetleri ve yurt içi yatırımlarını kapsamaktadır.¹⁵⁷

Güney Kore Denizcilik ve Balıkçılık Bakanlığı, 30 Ocak 2025'te ülkenin gemi inşa sektöründe çevre dostu gemi üretimini teşvik etmek amacıyla 2025 yılı için 163,5 milyar Güney Kore wonu (113,4 milyon dolar) tutarında devlet yardımı tahsis ettiğini duyurmuştur. Bu miktar, 2024 yılında ayrılan 185,9 milyar Güney Kore wonuna kıyasla bir düşüş göstermektedir. Devlet yardımı, 2025 Çevre Dostu Gemi Tedarik Uygulama Planı kapsamında açıklanmış olup Güney Kore hükümetinin çevre dostu teknolojilere sahip gemilerin geliştirilmesini ve yaygınlaştırılmasını hedefleyen "2030 Greenship-K Tanıtım Stratejisi"nin bir parçasıdır. Bu strateji ile Güney Kore'nin uluslararası denizcilik sektöründeki rekabet gücünün artırılması ve çevreye duyarlı gemi ihracatının teşvik edilmesi amaçlanmaktadır.¹⁵⁸

Güney Kore hükümeti, tedarik zinciri istikrarını sağlamak amacıyla oluşturulan Tedarik Zinciri İstikrar Fonu'na 13 Şubat 2025 tarihinde 10 trilyon Güney Kore wonu (6,89 milyar dolar) ek kaynak tahsis ettiğini duyurmuştur. 2024 yılında 5 trilyon Güney Kore wonu başlangıç bütçesiyle kurulan bu fon, Kore İhracat-İthalat Bankası tarafından yönetilecektir. Bahsi geçen fon; yarı iletkenler, bataryalar, biyoteknoloji, ekranlar gibi ileri stratejik endüstriler, kritik malzemeler gibi kaynak güvenliği, gıda ve makine gibi emtialar ile ulaşım, depolama ve limanlar gibi lojistik hizmetleri alanlarındaki şirketlerin tedarik istikrarı projelerini destekleyecektir. Bu girişimin temel hedefleri arasında, "Trump'ın ikinci döneminin başlamasıyla hızla değişen ticaret ortamında krizlere karşı müdahale yeteneklerini artırmak" ve "elektrikli araçlardaki geçiş süreci ile Çin'in düşük fiyatlı rekabeti nedeniyle zorluk yaşayan yerli ikincil batarya ve yarı iletken malzeme şirketlerini desteklemek" yer almaktadır. Bu destekle, Güney Kore'nin ihracat faaliyetlerinin sürekliliğinin ve rekabet gücünün korunması amaçlanmaktadır.¹⁵⁹

Güney Kore İhracat-İthalat Bankası (Eximbank), 28 Mart 2025 tarihinde Koreli şirketler SK On ve Hyundai Motor'un Amerika Birleşik Devletleri'nde kuracağı batarya fabrikasının inşasını desteklemek amacıyla toplam 1,5 milyar ABD doları tutarında devlet yardımı sağlayacağını duyurmuştur. Georgia eyaletinde kurulacak olan fabrikanın, yıllık yaklaşık 300.000 elektrikli aracı besleyecek batarya üretim kapasitesine sahip olması planlanmaktadır. Sağlanacak destek, 800 milyon ABD doları tutarında bir kredi ve şirket için 700 milyon ABD doları tutarında bir teminatı içermektedir. Bu devlet yardımıyla Koreli işletmelerin elektrikli araç değer zinciri genelindeki rekabet gücünün artması hedeflenmektedir. Söz konusu yatırımın, Koreli firmaların küresel elektrikli araç pazarındaki ihracat potansiyelini güçlendirmesi beklenmektedir.¹⁶⁰

Güney Kore Hükûmeti, 9 Nisan 2025 tarihinde, ABD'nin otomobil ve yedek parça ithalatına uyguladığı yeni tarifelere karşılık olarak "Otomotiv Ekosistemini Güçlendirmeye

¹⁵⁷ <https://www.koreaexim.go.kr/HPHKBI037M01/109863?curPage=1> (Erişim Tarihi: 07.04.2025)

¹⁵⁸ <https://www.mof.go.kr/doc/ko/selectDoc.do?docSeq=60234&menuSeq=971&bbsSeq=10> (Erişim Tarihi: 08.04.2025)

¹⁵⁹ https://www.miit.gov.cn/zwgk/zcwj/wjfb/tz/art/2025/art_1cb418523baa4d2781c7907aebdab3a6.html (Erişim Tarihi: 09.04.2025)

¹⁶⁰ <https://www.koreaexim.go.kr/HPHKBI037M01/110309?curPage=1> (Erişim Tarihi: 12.04.2025)

Yönelik Acil Müdahale Önlemleri” başlıklı kapsamlı bir destek paketi açıklamıştır. Önlemler kapsamında, kısa vadeli ihracat sigortası primlerinde %60 oranında indirim ve ticaret sigortası limitinin geçici olarak iki katına çıkarılması ve bu tedbirlerin Haziran–Aralık 2025 döneminde geçerli olması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, tarifelerden etkilenebilecek otomotiv ve yedek parça firmaları için 2 trilyon Kore wonu (yaklaşık 1,4 milyar ABD doları) tutarında ek politika finansmanı sağlanacak ve otomotiv sektörüne yönelik toplam yıllık destek 15 trilyon Kore wonuna çıkarılacaktır. Buna ek olarak, tarifelerden olumsuz etkilenen KOBİ’ler için Acil Durum Yönetimi İstikrar Fonu’nun kapsamı genişletilmiş ve 250 milyar Kore wonu (169 milyon ABD doları) bütçeli destek ile bu firmalara düşük faizli krediler sunulması planlanmıştır. Son olarak, Hyundai ve Kia’nın tedarik zincirinde yer alan KOBİ’lere yönelik olarak 1 trilyon Kore wonu tutarında özel bir finansman programı başlatılmış; bu kapsamda devlet destekli kurumların, Hyundai katkılarıyla birlikte, 790 milyar Kore wonuna (534,4 milyon ABD doları) kadar kredi ve kredi garantisi sağlaması kararlaştırılmıştır. Açıklamada yer alan diğer önlemler arasında bireysel tüketim vergisinin düşürülmesi veya KOBİ’lerin yurtdışı operasyonlarının desteklenmesi gibi adımlar bulunsa da bunlar küresel ticaret bildirim kriterlerini karşılamamıştır.¹⁶¹

Güney Kore Ticaret Sigorta Kurumu (K-Sure), 14 Nisan 2025 tarihinde, Samsung Electronics tarafından Kanada’ya yapılacak telekomünikasyon ekipmanı ihracatını desteklemek amacıyla Kanadalı telekomünikasyon şirketi Bell Canada’ya 700 milyon ABD doları tutarında finansman sağlayacağını açıklamıştır. Bu destekle, Samsung’un akıllı telefonlar, kablosuz baz istasyonları ve ilgili parçalar gibi telekomünikasyon ürünlerinin Kuzey Amerika pazarındaki rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir. Konuya ilişkin açıklamada, Kore ürünlerinin satın alınması koşuluyla yurt dışındaki alıcılara finansman sağlanmasının, ihracatı teşvik etmenin etkili bir yolu olduğu belirtilmiş; K-Sure’un, Koreli ihracatçıların küresel pazarlara açılmalarını ve rekabet güçlerini artırmalarını desteklemeye devam edeceği vurgulanmıştır.¹⁶²

Güney Kore Kredi Teminat Fonu (Korea Credit Guarantee Fund – KODIT) ile Hyundai Motor Grubu, 29 Nisan 2025 tarihinde, geleceğin mobilite teknolojilerinin küresel ölçekte yaygınlaştırılmasını ve yurt dışı pazarlara ortak açılımı desteklemek amacıyla 240 milyar Kore wonu (yaklaşık 167,2 milyon ABD doları) tutarında bir teminat anlaşması imzaladıklarını duyurmuştur. Anlaşma kapsamında, Hyundai Motor Grubu ile hareket eden tedarikçi şirketlerin, 7 milyar won teminat limiti, %100 teminat oranı ve indirimli teminat primi gibi avantajlardan yararlanması planlanmıştır. KODIT, söz konusu teminatı, Hyundai Motor Grubu ile çeşitli ticari bankalar tarafından sağlanan “özel katkılar” karşılığında sunmayı kabul etmiştir. Yolcu araçları, kamyonlar ve çeşitli otomotiv parçalarının üretimi ve ihracatında faaliyet gösteren Hyundai Motor Grubu’na yönelik bu destek, 9 Nisan 2025 tarihinde açıklanan “Otomotiv Ekosistemini Güçlendirmeye Yönelik Acil Müdahale Önlemleri”nin bir devamı niteliğindedir.¹⁶³

Güney Kore Ulusal Meclisi, 1 Mayıs 2025 tarihinde, ülke genelinde yaşanan ekonomik zorluklara yanıt vermek amacıyla sunulan ek bütçeyi onaylamıştır. Onaylanan 13,8 trilyon Kore wonu (yaklaşık 9,6 milyar ABD doları) tutarındaki ek bütçe kapsamında,

¹⁶¹https://www.moef.go.kr/nw/nes/detailNesDtaView.do?searchBbsId1=MOSFBBS_000000000028&searchNttId1=MOSF_000000000073442&menuNo=4010100 (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁶² https://www.ksure.or.kr/rh-kr/bbs/i-414/detail.do?ntt_sn=38354 (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁶³https://www.kodit.co.kr/kodit/na/ntt/selectNttInfo.do?tmpPwd=&mi=2639&Check=&currPage=1&_csrf=2a5ee2ea-8e4d-43e4-9a91-4031e935cce4&searchValue=&bbsId=47&searchType=all&nttSn=3322675&custCIAt=&selectType=&ps=&val= (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

2,1 trilyon Kore wonu (yaklaşık 1,5 milyar ABD doları) ticaretle ilgili risklere (gümrük tarifeleri, tedarik zinciri kesintileri ve istihdam istikrarsızlığı gibi) müdahale için ayrılmıştır. Sağlanacak devlet desteklerinin bir bölümü kredi olarak verilecek olup, bunun yanı sıra teminat ve ihracat destekleri de sunulacaktır. Ek destek tedbirlerinin bir kısmı ilgili bildirim kriterlerini karşılamadığı için raporlanmamıştır. Güney Kore Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan basın açıklamasında, bu ek bütçenin amacının beklenmedik orman yangını zararları ve ticaret ortamındaki değişiklikler gibi mevcut ekonomik zorluklara hızlı şekilde müdahale etmek olduğu belirtilmiş; bütçenin yıl içinde en kısa sürede uygulanacağı ifade edilmiştir.¹⁶⁴

Güney Kore Ticaret Sigorta Kurumu (K-Sure), 22 Mayıs 2025 tarihinde Güney Koreli bakanlıklar ve ticari bankalarla işbirliği içinde “Eunhaengnamu Forumu”nun (Banka Ortak Ticaret Sigortası Forumu) kurulduğunu duyurmuştur. Forum kapsamında, küresel ticaret ortamındaki değişimlere hızlı yanıt verebilmeleri amacıyla küçük ve orta ölçekli ihracatçı firmalara toplam 1,2 trilyon Kore wonu (yaklaşık 868,4 milyon ABD doları) tutarında ticaret finansmanı sağlamayı hedeflemiştir. Bankalar ve bakanlıklar tarafından yapılan özel katkılar temelinde yürütülecek bu destekten 1.500 firmanın yararlanması öngörülmekte olup, toplam destek miktarının ilerleyen dönemde 3 trilyon Kore wonuna çıkarılması da planlanmaktadır. Yararlanıcılar için herhangi bir sektörel sınırlama getirilmemiştir. Forumun temel amacı, ABD’nin gümrük tarifelerine karşı hızlı yanıt verebilmek ve ABD-Çin ticaret gerilimi ile küresel tedarik zincirinin yeniden yapılandırılması sürecinde zorluk yaşayan KOBİ’lerin ihracatını güçlendirmektir.¹⁶⁵ Ayrıca, 24 Haziran 2025 tarihinde Güney Kore Ticaret Sigorta Kurumu (K-Sure), ABD’nin gümrük tarifesi politikaları gibi artan iç ve dış belirsizlikler karşısında mali zorluk yaşayan küçük ve orta ölçekli ihracatçı şirketlere destek sağlamak amacıyla 460 milyar Kore wonu (338,2 milyon ABD doları) bütçeli yeni bir “İhracat Paketi İndirimli Finansman” programı başlattığını duyurmuştur. Program, 20 Haziran 2025’te K-Sure ile özel banka KB Kookmin Bank arasında imzalanan bir anlaşma çerçevesinde düzenlenmiştir. Anlaşma kapsamında, banka tarafından önerilen KOBİ ihracatçılara yönelik olarak ihracat kredi garantilerinde teminat oranlarının artırılması ve sigorta ile garanti primlerinde indirim gibi destekler sağlanacağı açıklanmıştır.¹⁶⁶ Bununla birlikte, Güney Kore Ticaret Sigorta Kurumu (K-Sure) 24 Haziran 2025 tarihinde "ABD gümrük tarifeleri politikaları gibi artan yerel ve uluslararası belirsizliklerle mücadele eden" belirsizliklerle karşı karşıya kalan KOBİ'leri desteklemek için 460 milyar KRW tutarında yeni "İhracat Paketi Tercihli Finansman" programını başlatmıştır¹⁶⁷.

12 Ağustos 2025 tarihinde Güney Kore İhracat-İthalat Bankası (KEXIM), küçük ve orta ölçekli ihracatçıların yurt dışı pazarlara açılımını desteklemek amacıyla yeni bir fonun oluşturulmasına yönelik 200 milyar Kore wonu (yaklaşık 143,9 milyon ABD doları) tutarında sermaye sağladığını duyurmuştur. Hedef büyüklüğü 1 trilyon Kore wonu olan fonla iç ve dış ekonomik zorluklar karşısında KOBİ’lerin ihracat kapasitesini güçlendirmeyi ve ülke genelinde dengeli ekonomik büyümeyi desteklemeyi amaçlamaktadır.¹⁶⁸

¹⁶⁴https://www.moef.go.kr/nw/nes/detailNesDtaView.do?sessionId=fGuCdLP5-yIH58JlxUb69cRLDYSPBMv9mC6Fds-7.node40?searchBbsId1=MOSFBBS_000000000028&searchNttId1=MOSF_000000000073764&menuNo=4010100 (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁶⁵ https://www.ksure.or.kr/rh-kr/bbs/i-414/detail.do?ntt_sn=38359 (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹⁶⁶ https://www.ksure.or.kr/rh-kr/bbs/i-414/detail.do?ntt_sn=38363 (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁶⁷<https://globaltradealert.org/state-act/92353-republic-of-korea-k-sure-launches-new-krw-460-billion-export-package-preferential-financing-to-support-smes-faced-by-uncertainties>

¹⁶⁸ <https://www.koreaexim.go.kr/HPHKBI037M01/111521?curPage=1> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

Güney Kore İhracat-İthalat Bankası, 27 Ekim 2025 tarihinde Orta ve Güney Amerika'daki ihracat pazarlarını güçlendirmek ve çeşitlendirmek amacıyla Amerika Kıtası Kalkınma Bankası (IDB) ile 300 milyon ABD doları tutarında bir finansal destek anlaşması imzaladığını duyurmuştur. Dijitalleşme, altyapı, enerji ve yapay zeka sektörlerine odaklanan anlaşma kapsamında, gelişmekte olan ülkelerde özel sektörün geliştirilmesi ve finansal kapsayıcılığın artırılması, altyapı, enerji ve dijital dönüşüm alanlarında nitelikli projelerin ortaklaşa belirlenmesi ile iklim değişikliğiyle mücadele ve tedarik zinciri dayanıklılığına yönelik projelere finansman sağlanması hedeflenmektedir. Yapılan açıklamada, bu işbirliğiyle Güney Koreli firmaların ihracat pazarlarının Orta ve Güney Amerika başta olmak üzere çeşitlendirileceği ve yapay zeka dönüşümü ile iklim politikaları gibi küresel önceliklere aktif katkı sunulacağı belirtilmiştir.¹⁶⁹

Güney Kore Ticaret Sigorta Kurumu (K-SURE), 1 Ekim 2025 tarihinde, Kore merkezli biyofarmasötik şirketi Celltrion'a 300 milyon ABD doları tutarında kısa vadeli ihracat sigortası sağladığını açıklamıştır. Söz konusu destek, özellikle Avrupa'daki iştiraklerle gerçekleştirilen işlemlerden doğan ihracat alacaklarının erken tahsil edilmesini mümkün kılarak şirketin likidite yönetimini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Biyobenzerler ve biyolojik ilaçlar alanında faaliyet gösteren Celltrion'a sağlanan bu finansman, Kore'nin hızla büyüyen ilaç ve biyo-ihracat sektörünü desteklemeyi ve 2025 yılının ikinci yarısında yeni ürünler merkezli planlanan büyük ölçekli ihracat faaliyetlerinin finansal sürdürülebilirliğini teminat altına almayı hedeflemektedir.¹⁷⁰

Güney Kore Kredi Garanti Fonu (Korea Credit Guarantee Fund – KODIT), 22 Aralık 2025 tarihinde, yurt dışına açılan firmalar da dahil olmak üzere yeni ve gelecek vadeden sektörlerde faaliyet gösteren şirketleri desteklemek amacıyla 140 milyar Kore wonu (yaklaşık 94 milyon ABD doları) tutarında kredi teminatı sağlayacağını açıklamıştır. Girişim kapsamında Hana Bank, KODIT'e 3 milyar Kore wonu katkı sunarak bu kaynakla yararlanıcı firmalara üç yıl süreyle %100 teminat oranı uygulanacak ve teminat komisyonlarında 0,2 puanlık indirim sağlayacaktır. Ayrıca, teminat ücreti destek anlaşması çerçevesinde firmalar üç yıl boyunca ilave 0,5 puanlık komisyon sübvansiyonundan yararlanacaktır. Destek denizaşırı genişleme hedefi olan şirketlerin yanı sıra yeni büyüme motoru sektörlerinde faaliyet gösteren diğer firmalara da açık olup üretken finansmanı artırmayı ve şirketlerin finansman maliyetlerini azaltarak sanayi ekosisteminin rekabet gücünü güçlendirmeyi amaçlamaktadır.¹⁷¹

Hindistan:

Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı, 21 Ocak 2025 tarihinde "Diamond Impres Authorisation" isimli yeni bir uygulamayı yürürlüğe koyduğunu duyurmuştur. 1 Nisan 2025 tarihinde geçerli olacak bu düzenleme, ağırlığı 1/4 karat veya daha az olan doğal kesilmiş ve işlenmiş, yarı işlenmiş, yarım kesilmiş ve kırık elmasların katma değer yaratılarak ihraç edilmek üzere gümrük vergisinden muaf bir şekilde ithalatına olanak tanımaktadır. Bu imkan, belirli ihracat kriterlerini karşılayan elmas ihracatçı firmalarla sınırlandırılmış olup, firmaların ortalama yıllık ihracat performansının %5'ini geçmemek üzere ve azami 15 milyon dolar ile sınırlandırılmıştır. Söz konusu düzenleme kapsamında, ihracatçı firmaların ithal ettikleri bu elmasları en az %10 değer artışı sağlayarak tekrar ihraç

¹⁶⁹ https://www.ksure.or.kr/rh-kr/bbs/i-414/detail.do?ntt_sn=38379 (Erişim Tarihi: 07.01.2026)

¹⁷⁰ https://www.ksure.or.kr/rh-kr/bbs/i-414/detail.do?ntt_sn=38379 (Erişim Tarihi: 07.01.2026)

¹⁷¹ https://www.kodit.co.kr/kodit/na/ntt/selectNttInfo.do?tmpPwd=&mi=2639&Check=&currPage=1&_csrf=d7ecd64a-b904-48fc-93b7-8256cfb987b9&searchValue=&bbsId=47&searchType=all&nttSn=4119435&custCIAt=&selectType=&ps=&val= (Erişim Tarihi: 08.01.2026)

etme zorunluluğu bulunmaktadır. Resmi basın açıklamasına göre, elmas sektöründe yaşanan ihracat düşüşü ve iş kayıplarının önüne geçilmesi hedeflenen bu uygulamanın, sektöre yeniden canlılık kazandırması beklenmektedir. Halihazırda doğal elmas ithalatında %10 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır.¹⁷²

Hindistan hükümeti, 1 Şubat 2025 tarihinde, 2025-2026 bütçesi kapsamında, ihracat sektörünü desteklemeye yönelik mali kaynaklar ayırdığını duyurmuştur. Bütçede, İhraç Edilen Ürünlerdeki Vergi ve Harçların İadesi için yaklaşık 2,11 milyar dolar tahsis edilmesini öngörmüştür. Bu miktar, 2024-2025 yılı için revize edilen yaklaşık 2,07 milyar dolar tutarındaki bütçesine göre artış göstermektedir. İhraç Edilen Ürünlerdeki Vergi ve Harçların İadesi, ihraç edilen ürünlere "sıfır oran" uygulayarak bu malların maliyet rekabetçiliğini artırmayı ve diğer mekanizmalarla iade edilmeyen merkezi, eyalet ve yerel düzeydeki vergi, harç ve resimleri geri ödemeyi amaçlamaktadır. Bütçede ayrıca, Hindistan'dan Mal İhracatı Planı kapsamındaki geçmiş dönem alacaklarının tek seferlik ödemesi için 49,86 milyon dolar ayrılmıştır. Hindistan Cumhurbaşkanı'nın onayıyla yürürlüğe girecek olan bahsekonu bütçe, Hindistan'ın ihracat performansını destekleme ve ihracatçıların rekabet gücünü artırma yönündeki kararlılığını göstermektedir.¹⁷³ Bütçe, 29 Mart 2025 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğü, 6 Mayıs 2025 tarihinde yayımladığı 05/2025 sayılı Kamu Bildirimi ile paslanmaz çelik pul üretimine ilişkin Standard Girdi-Çıktı Normları'nı (Standard Input Output Norms – SION) ilan etmiştir. Bildirim ile 1 kg paslanmaz çelik pul üretimi için gerekli ithal girdinin, ilgili kalite ve kalınlıkta birincil veya ikincil paslanmaz çelikten 1,60 kg olarak belirlenmesine karar verilmiştir. SION, ihracat amacıyla üretim yapan firmaların çeşitli muafiyet ve indirim programları kapsamında ithal edebileceği ham madde miktarını standartlaştırmakta olup ithal girdi kullanımını belirli sınırlar çerçevesinde düzenlemektedir. Bu uygulama, üretici-ihracatçı firmalar açısından ithalat izinlerinin sınırlarını netleştirerek daha fazla öngörülebilirlik sağlamaktadır. Söz konusu ürün için daha önce belirlenmiş bir SION standardı bulunmamaktadır.¹⁷⁴

Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğü (DGFT), 26 Mayıs 2025 tarihinde yayımladığı 15/2025-26 sayılı Bildirim ile katma değerli deri ürünlerinin (bitmiş deri, krom tabaklanmış ıslak deri ve el yöntemiyle tabaklanmış deri) ihracatına yönelik bazı kısıtlamaları kaldırdığını duyurmuştur. Bu kapsamda, daha önce yalnızca belirli limanlardan yapılmasına izin verilen ihracat için uygulanan liman sınırlamaları kaldırılmış; ayrıca, ihracat öncesi Merkezî Deri Araştırma Enstitüsü tarafından zorunlu test ve sertifikasyon gerekliliği iptal edilmiştir. Yapılan basın açıklamasında, söz konusu düzenlemelerin ihracatçıların uyum yükünü azaltarak iş yapma kolaylığını artırmayı ve Hindistan'ın küresel deri değer zincirinde ihracat rekabetçiliğini güçlendirmeyi amaçladığı belirtilmiş; aynı zamanda, genel gümrük hükümleri çerçevesinde şeffaflık ve kalite standartlarının korunmasına devam edileceği vurgulanmıştır.¹⁷⁵

¹⁷²<https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/0152d6c1-04b7-456f-922f-bece73ac57c6/Notification%20No%2053.pdf> (Erişim Tarihi: 08.04.2025)

¹⁷³ <https://www.indiabudget.gov.in/doc/eb/allsb.pdf> (Erişim Tarihi: 09.04.2025)

¹⁷⁴<https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/884aa80c-5e3c-45d5-aa5a-91af63469b5e/Public%20Notice-English.pdf> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁷⁵ <https://www.pib.gov.in/PressReleaseDetail.aspx?PRID=2131468> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'na bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğü (DGFT), 10 Haziran 2025 tarihinde yayımladığı 9/2025-26 sayılı Kamu Bildirimi ile sodyum sitrat üretimine ilişkin Standard Girdi-Çıktı Normları'nı (Standard Input Output Norms – SION) ilan etmiştir. Bildirime göre, 1 kg sodyum sitrat üretimi için standart ithal girdi miktarı 0,740 kg sitrik asit monohidrat olarak belirlenmiştir. SION uygulaması, ihracat ürünlerinin üretiminde kullanılan ham maddelerin ithalatında gümrük vergisi muafiyeti veya indiriminden yararlanılmasını sağlayan çeşitli ihracat destek programları kapsamında, ithal edilebilecek girdi miktarını sınırlamak amacıyla kullanılmaktadır. Belirlenen bu oran, üretici-ihracatçılar açısından izinli ithalat düzeyinin belirlenmesine yönelik daha fazla açıklık ve öngörülebilirlik sağlamaktadır.¹⁷⁶

Ekim 2025 itibarıyla Hindistan ile EFTA (Avrupa Serbest Ticaret Birliği) arasında imzalanan Serbest Ticaret Anlaşması yürürlüğe girmiştir. Anlaşma kapsamında sanayi ürünleri başta olmak üzere çok sayıda mal grubunda gümrük vergileri önemli ölçüde azaltılmış veya tamamen kaldırılmış; böylece taraflar arasında mal ticaretinin önündeki tarife engelleri büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Söz konusu düzenleme, özellikle imalat sanayi, makine, kimya ve yüksek katma değerli sanayi ürünlerinde karşılıklı ihracat hacminin artırılmasını hedeflemektedir. Bu gelişme, küresel ticarete korumacı eğilimlerin güç kazandığı bir dönemde, mal ihracatını destekleyici bölgesel ve çok taraflı ticaret düzenlemelerinin önemini yeniden gündeme getirmektedir. Hindistan-EFTA Serbest Ticaret Anlaşması, taraf ülkelerin ihracatçı firmalarına daha öngörülebilir pazar erişimi sağlarken, küresel değer zincirlerinde yeni ticaret yönelimlerinin oluşmasına da zemin hazırlamaktadır. Anlaşmanın, özellikle Avrupa merkezli üretim ve tedarik ağları ile Güney Asya pazarları arasında mal ticaretinin derinleşmesine katkı sağlaması beklenmektedir.¹⁷⁷

Hindistan Birlik Kabinesi, 13 Kasım 2025 tarihinde 2025-2030 dönemini kapsayan ve toplam bütçesi 250,60 milyar rupi (yaklaşık 2,83 milyar ABD doları) olan İhracat Teşvik Misyonu'nu (Export Promotion Mission – EPM) onaylamıştır. Misyon kapsamında, “Niryat Protsahan” alt programı aracılığıyla ihracat faktoringi, teminat garantileri, faiz sübvansiyonu ve kredi güçlendirme gibi finansal araçlarla; “Niryat Disha” alt programı çerçevesinde ise kalite ve uyum desteği, uluslararası markalaşma, ambalaj, fuar katılımı, lojistik ve depolama çözümleri gibi finansal olmayan destekler sağlanacaktır. Program, sektörel olarak sınırlı olmamakla birlikte, son dönemdeki küresel tarife artışlarından etkilenen tekstil, deri, mücevher, mühendislik ürünleri ve deniz ürünleri sektörlerine öncelik tanıyacaktır. Aynı tarihte ayrıca İhracatçılar için Kredi Garanti Sistemi kabul edilmiş; bu kapsamda Ulusal Kredi Garanti Mütevelli Şirketi aracılığıyla, 1 Aralık 2025-31 Mart 2026 döneminde veya toplam 200 milyar rupi (yaklaşık 2,25 milyar ABD doları) tutarına ulaşılan kadar, ihracatçılara sağlanacak ilave krediler için %100 kredi garantisi sunulması kararlaştırılmıştır. Söz konusu tedbirler, Hindistanlı ihracatçıların küresel rekabet gücünü artırmayı, yeni pazarlara açılımı desteklemeyi, likiditeyi güçlendirmeyi ve istihdam yaratımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.¹⁷⁸

Japonya:

Japonya Ekonomi, Ticaret ve Sanayi Bakanlığı 31 Mart 2025'te yerli yarı iletken şirketi Rapidus Corporation'a 802,5 milyar Japon yeni (yaklaşık 5,36 milyar dolar)

¹⁷⁶[https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/fa578ce9-591a-40a5-8b2f-dfc3f8b6f0d7/PN%20No.%209%20\(Eng\).pdf](https://content.dgft.gov.in/Website/dgftprod/fa578ce9-591a-40a5-8b2f-dfc3f8b6f0d7/PN%20No.%209%20(Eng).pdf) (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁷⁷ <https://www.news.admin.ch/en/newsb/O8hG66Fgv1j36OLRRz0Ud> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁷⁸ <https://www.pib.gov.in/PressReleaseDetail.aspx?PRID=2189389> (Erişim Tarihi: 07.01.2026)

tutarında devlet yardımı sağladığını duyurmuştur. Açıklamaya göre, bu desteğin 675,5 milyar Japon yeni (yaklaşık 4,51 milyar dolar) tutarındaki kısmı, çip haline getirilmeden önceki üretim aşamasını kapsayan ön uç (front-end) işlemeyi desteklemek için ayrılmıştır. Ayrıca, 127 milyar Japon yeni (yaklaşık 848,12 milyon dolar) ise çip paketlenme ve test işlemlerini içeren arka uç (back-end) işlemeye tahsis edilmiştir. Sekiz Japon şirketi tarafından Ağustos 2022’de kurulan Rapidus Corporation, Nisan 2025’e kadar pilot bir üretim hattı kurmayı ve 2027 yılına kadar yeni nesil çip üretiminde seri üretime geçmeyi hedeflemektedir. Japon hükümeti, daha önce de 2022-2024 yılları arasında Rapidus Corporation’a devlet yardımı sağlamıştır. Bu son destekle, Japonya’nın ileri teknoloji yarı iletkenler alanındaki ihracat potansiyelini önemli ölçüde artırması beklenmektedir.

23 Temmuz 2025’te Japonya, ABD ile bir ticaret anlaşması duyurmuştur. Bu anlaşma, Japon hükümetinin ABD’ye yatırım yapan Japon şirketlerine 550 milyar ABD dolarına kadar yatırım, kredi ve kredi garantisi sağlama, temel gıda maddesi pirinç için mevcut Japon gümrük tarifesi kotası içindeki ABD ithalat oranını artırma ve biyoyakıt, soya fasulyesi, mısır ve gübreler de dahil olmak üzere ABD tarım ürünlerinin yanı sıra yarı iletkenler, uçaklar ve LNG dahil enerji gibi diğer ABD yapımı ürünlerin alımını genişletme taahhütlerini içermektedir.¹⁷⁹

Birleşik Arap Emirlikleri:

Abu Dabi İhracat Ofisi ve diğer finans kuruluşları 19 Şubat 2025’te küresel enerji ve emtia ticaret şirketi olan Dubai merkezli BGN’nin Birleşik Arap Emirlikleri iştiraki için sağlanan ihracat finansmanını 132,5 milyon dolar artırarak toplamda 232,5 milyona yükselten bir anlaşma imzalamıştır. Bu yeni finansman işlemi, aralarında Abu Dabi Ticaret Bankası, Fujairah Ulusal Bankası, Dubai Ticaret Bankası, Emirates NBD Bank ve Ras Al Khaimah Ulusal Bankası gibi Birleşik Arap Emirlikleri devlet kontrolündeki finans kuruluşlarının da bulunduğu on bankadan oluşan bir konsorsiyum tarafından desteklenmektedir. Sağlanan bu finansman, BAE’den enerji emtiası ihracatını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır.¹⁸⁰

Abu Dhabi Fund for Development bünyesinde faaliyet gösteren ihracat finansmanı kurumu Abu Dhabi Exports Office (ADEX), 14 Nisan 2025 tarihinde Singapur merkezli emtia ticareti firması Trafigura ile, Birleşik Arap Emirlikleri menşeli ürünlerin ihracatını desteklemek amacıyla 150 milyon ABD doları tutarında bir kredi anlaşması imzalamıştır. Finansman, enerji, metaller ve mineraller gibi stratejik sektörlerde üretilen BAE mallarının Trafigura tarafından satın alınmasını desteklemeyi amaçlamaktadır. Kredi, Dubai Ticaret Bankası’ndan sağlanan 65 milyon ABD doları ve Japonya’nın Sumitomo Mitsui Bankası’ndan gelen 20 milyon ABD doları ile toplamda 235 milyon ABD doları tutarındaki sendikasyon kredisi halinde yapılandırılmıştır. ADEX İhracat Yürütme Komitesi Başkanı Mohamed Saif Al Suwaidi, bu anlaşmanın ADEX’in BAE’li işletmeleri küresel ölçekte rekabet etmeye teşvik etme misyonunun bir yansıması olduğunu belirterek, esnek finansal çözümler yoluyla ulusal firmaların yeni pazarlara açılmalarını ve ülkenin küresel ticaret ağındaki rolünün güçlenmesini hedeflediklerini ifade etmiştir. ADEX, Emirlik ihracatını desteklemek ve BAE’nin uluslararası ekonomik ilişkilerini güçlendirmek üzere finansman ve teminat mekanizmaları sunmaktadır.¹⁸¹

¹⁷⁹ https://www.cas.go.jp/jp/seisaku/tariff_measures/dai6/250725siryoun1.pdf (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁸⁰ <https://www.wam.ae/en/article/bia4we9-abu-dhabi-exports-office-grows-nine-lender-finance> (Erişim Tarihi: 10.04.2025)

¹⁸¹ <https://www.adex.ae/en/media-center/news/15/4/2025/abu-dhabi-exports-office-signs-235-million-syndicated-loan-agreement-to-boost-uae-trade-with> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

Abu Dhabi Kalkınma Fonu bünyesinde faaliyet gösteren ihracat finansmanı kurumu ADEX ile Birleşik Arap Emirlikleri'nin federal kalkınma bankası EDB, 19 Mayıs 2025 tarihinde, BAE merkezli imalat sektörlerinde faaliyet gösteren özel sektör ihracatçılarına yönelik 1 milyar AED (yaklaşık 272,29 milyon ABD doları) tutarında ihracat finansmanı sağlanmasını öngören stratejik bir işbirliği anlaşması imzalamıştır. Finansman desteği yalnızca ihracat geliri elde eden ya da bu yönde somut bir plan ortaya koyan şirketlere yönelik tasarlanmış ve bu şirketlerin küresel pazarlara açılmalarını, sermaye yatırımlarını artırmalarını ve ihracat odaklı büyümelerini hızlandırmalarını hedeflemiştir. Söz konusu destek, BAE'nin Ulusal Sanayi ve İleri Teknoloji Stratejisi ile uyumlu olup, ülkenin petrol dışı ihracatını artırma ve ekonomik çeşitliliği güçlendirme hedeflerine katkı sunmayı amaçlamaktadır.¹⁸²

Rusya:

Rusya hükümeti, 21 Şubat 2025 tarihinde 2025 yılında sanayi ürünleri ihracatçılarının nakliye maliyetlerini kısmen karşılamak üzere yaklaşık 5,32 milyar ruble (yaklaşık 59,9 milyon dolar) tutarında mali hibe tahsis ettiğini duyurmuştur. Faydalanıcıların belirleneceği ihale sürecinin 28 Şubat 2025 tarihinde başlaması kararlaştırılmıştır. Söz konusu devlet destekleri programı Nisan 2017'de başlatılmış olup koşulları daha önce Rusya Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından 18 Aralık 2024 tarihli kararla revize edilmiştir. Bu destekten, Bakanlık tarafından yayınlanan HS kodları listesindeki sanayi ürünlerini ihraç eden Rus tüzel kişilerinin yararlanabileceği duyurulmuştur. Bu kapsamda yapılan ihracatın 1 Temmuz 2024 ile 30 Haziran 2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Uygun maliyetler, "dost olmayan ülkeler" dışındaki tüm destinasyonlara yapılan ürün ihracatına ilişkin nakliye hizmetleri için yapılan harcamaları kapsamaktadır. Genel olarak, uygun maliyetlerin %60'ı (Sibiry ve Uzak Doğu Federal Bölgelerinde üretilen orman ürünleri ihracatında %30'u) karşılanmaktadır. Bir faydalanıcıya sağlanacak azami destek miktarı, belirtilen dönemde ihraç edilen ürünlerin fiyatının %11'ini veya 200 milyon rubsini (yaklaşık 1,94 milyon dolar) karşılayacak olup hangisi daha yüksekse onu geçemeyecektir. Programın yönetimi, devlet kalkınma ajansı olan Rus İhracat Merkezi tarafından yürütülmektedir. 2025 yılı için ayrılan fonun 4,13 milyar rublesi makine mühendisliği sektöründeki ihracatı, 1,47 milyar rublesi ise orman ürünleri sektöründeki ihracatı desteklemek üzere ayrılmıştır.¹⁸³

Rusya hükümeti, 27 Şubat 2025 tarihinde 2025 yılında yerel ihracatçılara yönelik ticaret finansmanı sübvansiyonları için yaklaşık 15,46 milyar ruble (yaklaşık 176,39 milyon dolar) tahsis edildiğini duyurmuştur. Bu miktar, 2024 yılının devlet destekleri programının toplam bütçesine kıyasla 11,42 milyar ruble tutarında bir azalmayı temsil etmektedir. Faydalanıcıların belirleneceği ihale süreci 28 Şubat 2025 tarihinde başlamıştır. Sübvansiyon başvurusunda bulunabilecek uygun ihracatçılar, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 28 Aralık 2024 tarihli ekinde listelenen ürünleri ihraç eden ve 60 milyar ruble (yaklaşık 684,58 milyon dolar) kadar ihracat finansmanı anlaşması yapmış veya yapmayı planlayan Rus şirketleridir. Bu sübvansiyonlar, ihracat kredisi ve diğer ticaret finansmanı araçları ile ticaret kredi sigortası ödemeleri kapsamındaki faiz giderlerini kısmen karşılamaktadır. Programın operasyonları, ihracat dışı sanayi sektörünü desteklemek

¹⁸²<https://www.adex.ae/en/media-center/news/19/5/2025/adexedb-partnership-to-unlock-aed-1-billion-in-export-financing-for-uae-industries> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹⁸³<https://promote.budget.gov.ru/public/minfin/selection/view/70ca88a1-ca7d-4a5e-b12a-7d51c75a6e32?showBackButton=true&competitionType=0&tab=1> (Erişim Tarihi: 11.04.2025)

amacıyla hükümet tarafından kurulan bir devlet kalkınma ajansı olan Rus İhracat Merkezi tarafından yürütülmektedir.¹⁸⁴

23 Aralık 2025'te Rusya Hükümeti, yerli ihracatçıları desteklemek amacıyla yaklaşık 2,2 milyar ruble (yaklaşık 24 milyon ABD doları) tutarında devlet yardımı tahsis etmiştir. Bu çerçevede, 23 Aralık 2025 tarihinde yayımlanan Kararla 2025 yılında “rekabet gücünü artırmaya yönelik kurumsal programlara katılan” Rus ihracatçılarına yönelik olarak, ihracat kredilerinde faiz oranlarının bir kısmının ve ihracat kredi sigortası sözleşmeleri kapsamındaki sigorta primlerinin bir bölümünün telafi edilmesi öngörülmüştür. Kaynak, hükümetin rezerv fonundan karşılanacak olup, söz konusu tahsisin ihracat odaklı sanayi kollarının desteklenmesini ve Rus sanayi ürünlerinin dış pazarlara yönelik ihracat hacminin artırılmasını amaçladığı belirtilmiştir.¹⁸⁵

Diğer Ülkeler:

Brezilya Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Bankası ve Embraer firması, altı adet Embraer E-175 uçağının Amerika Birleşik Devletleri havayolu şirketi Horizon Air'e ihracatını finanse etmek üzere 900 milyon Brezilya reali (yaklaşık 158,2 milyon dolar) tutarında bir kredi anlaşması imzalamıştır. Finansman, Brezilya Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Bankası Exim İhracat Sonrası Kredi hattından sağlanacağı duyurulmuştur. Açıklamada, 2023'ten bu yana 100 adet uçağın desteklendiği, böylece Brezilya şirketi olan Embraer'in havacılık endüstrisindeki küresel liderlerden biri olmasına katkıda bulunduğunu ifade edilmiştir. İhracatı finanse edilen uçakların teslimatının Embraer tarafından 2025 ve 2026 yılları boyunca gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.¹⁸⁶

Avustralya Hükümeti, 3 Nisan 2025 tarihinde, ABD tarafından Avustralya ithalatına uygulanan gümrük tarifelerine karşı alınacak önlemler kapsamında, Ulusal Yeniden Yapılanma Fonu Kurumu (NRFC) aracılığıyla 1 milyar Avustralya doları (yaklaşık 634,4 milyon ABD doları) tutarında bir ekonomik dayanıklılık programı oluşturmayı planladığını duyurmuştur. Sıfır faizli devlet kredileri sunmayı amaçlayan bu program ile firmaların yeni pazar ve ihracat fırsatlarını değerlendirmelerinin desteklenmesi hedeflenmiştir. Bununla birlikte Avusturya Başbakanı tarafından konuyla ilgili yapılan açıklamada kritik mineraller rezervi kurulmasına yönelik çalışmaların sürdürüldüğü bilgisine yer verilmiştir.¹⁸⁷

Malezya İhracat-İthalat Bankası (EXIM Bank Malaysia), 25 Nisan 2025 tarihinde, ferrosilikon ve manganez alaşımları üretiminde uzmanlaşmış Malezyalı şirket “Pertama Ferroalloys Sdn Bhd” ile 20 milyon ABD doları tutarında Tedarikçi Finansmanı Anlaşması imzalamıştır. Bu finansman, şirketin yurt dışına gerçekleştirdiği ihracat faaliyetlerini desteklemek amacıyla sağlanmış olup, ihracatçılara sevkiyat öncesi ve sonrası çalışma sermayesi sunan bir finansman imkanı niteliğindedir. EXIM Bank Malaysia tarafından yapılan açıklamada, bu anlaşmanın yalnızca bir finansman adımı değil, aynı zamanda Malezya'nın sanayi dönüşümünü hızlandırma ve ihracat ağını genişletme kararlılığının bir göstergesi olduğu belirtilmiş; söz konusu desteğin küresel ticareti teşvik etmenin yanı sıra,

¹⁸⁴<https://promote.budget.gov.ru/public/minfin/selection/view/2cbd2f83-36c4-47a8-b08c-182edd14847f?showBackButton=true&competitionType=0&tab=1> (Erişim Tarihi: 12.04.2025)

¹⁸⁵ <http://static.government.ru/media/files/rsL9ryjIMsLDP29cIngeShi5RQg0DJtJ.pdf> (Erişim Tarihi: 08.01.2026)

¹⁸⁶[https://agenciadenoticias.bndes.gov.br/detalhe/noticia/Com-R\\$-900-mi-do-BNDES-americana-Horizon-Air-vai-importar-6-aeronaves-da-Embraer/](https://agenciadenoticias.bndes.gov.br/detalhe/noticia/Com-R$-900-mi-do-BNDES-americana-Horizon-Air-vai-importar-6-aeronaves-da-Embraer/) (Erişim Tarihi: 10.04.2025)

¹⁸⁷<https://www.abc.net.au/news/2025-04-03/albanese-outlines-five-point-plan-trump-tariffs-election-2025/105131590> (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

istihdam yaratımı, toplumsal güçlenme ve sürdürülebilir inovasyon yoluyla yerel ekonomiyi de desteklediği vurgulanmıştır.¹⁸⁸

Avustralya İhracat Finansman Kurumu (Export Finance Australia – EFA), 15 Mayıs 2025 tarihinde ticaret finansmanı işlem yararlanıcılarına ilişkin kayıt defterini güncellemiş ve bu kapsamda, GOTW Pty Ltd adlı şirketin 34 milyon Avustralya doları (yaklaşık 21,8 milyon ABD doları) tutarında ihracat kredi hattı desteği aldığı bildirilmiştir. Söz konusu finansman, şirketin buğday ürünleri ve un gibi tahıl değirmenciliği ürünlerinin Japonya, Yeni Zelanda, Filipinler ve Amerika Birleşik Devletleri’ne ihracatını desteklemek amacıyla sağlanmıştır.¹⁸⁹

Suudi İhracat-İthalat Bankası (Saudi EXIM Bank), 20 Mayıs 2025 tarihinde, Suudi Arabistan’ın petrol dışı ihracatında Ürdün’ü desteklemek amacıyla, Ürdün Konut Bankası ile 10 milyon ABD doları tutarında bir kredi hattı anlaşması imzaladığını duyurmuştur. Yapılan basın açıklamasında, Saudi EXIM Bank Finans Departmanı Genel Direktörü Abdul Latif Al-Ghaith, söz konusu anlaşmanın Bankanın yerli ihracatçılarının Ürdün gibi umut vadeden pazarlara açılmasını destekleme taahhüdünü yansıttığını ve bu adımın, ticaret hacmini artırmayı ve uluslararası banka ve finans kuruluşlarıyla stratejik iş birlikleri geliştirmeyi hedefleyen kapsamlı bir stratejinin parçası olduğunu belirtmiştir.¹⁹⁰

Arjantin Ekonomi Bakanlığı, 3 Haziran 2025 tarihinde yayımladığı 735/2025 sayılı Karar ile, Rincón Mining Pty Ltd tarafından yürütülecek olan “Proyecto Rincón” projesini, Büyük Yatırımlar için Teşvik Rejimi (Régimen de Incentivo para Grandes Inversiones – RIGI) kapsamında “Uzun Vadeli İhracat Teşvik Projesi” statüsüne alarak beş yıl süreyle vergi avantajlarından yararlanacak şekilde onaylamıştır. 19 Mayıs 2025 itibarıyla geçerli olacak şekilde geriye dönük uygulanacak proje kapsamında, gelir vergisi oranı %25 ile sınırlandırılacak, Katma Değer Vergisi’ne yönelik vergi kredileri sağlanacak ve belirli malların ithalatında gümrük ile iç vergilerden muafiyet tanınacaktır. Toplam 2,8 milyar ABD doları tutarındaki yatırım ile yılda 53.000 ton pil kalitesinde lityum karbonat üretimi hedeflenmekte olup bu üretimin ihracata yönelik olması, projenin Arjantin’in dış ticaret dengesine ve döviz gelirine katkı sağlayacağı anlamına gelmektedir. Doğrudan Lityum Çıkarımı (DLE), nanofiltrasyon ve tuzlu su ön arıtımı gibi ileri teknolojilerin kullanılacağı projede, buharlaştırma havuzlarına gerek kalmadan üretim yapılabilecek ve çevresel etkiler ile kimyasal kullanım düzeyi önemli ölçüde azaltılacaktır.¹⁹¹

23 Haziran 2025’te Birleşik Krallık İş ve Ticaret Bakanlığı, ülkenin öncelikli sektörlerinde uzun vadeli büyümeyi desteklemeyi amaçlayan 10 yıllık Modern Sanayi Stratejisini yayımlanmıştır. Temiz enerji dönüşümü, yapay zeka ve teknolojiye devrimler gibi alanlarda dönüşüm yaratacak şirketlerin Birleşik Krallık’ta gelişmesini sağlayacak Strateji, küresel ticaretin teşviki, iş finansmanına erişimin artırılması, vergi sisteminin büyümeyi destekleyecek şekilde düzenlenmesi ve düzenleyici yüklerin azaltılması gibi tedbirlerle ihracat altyapısını güçlendirmeyi hedeflemektedir. Ayrıca yapay zeka ve sanayi bölgelerine yatırım çekmek için 600 milyon sterlin tutarında Stratejik Alanlar Hızlandırıcısı ve yerel büyüme projeleri için 500 milyon sterlin tutarında Mayoral Geri Dönüşümlü Büyüme Fonu oluşturulmuştur. Gelişmiş imalat, yaşam bilimleri, temiz enerji, savunma, finansal hizmetler gibi “sekiz öncelikli sektöre (IS-8)” yönelik özel planlarla

¹⁸⁸https://www.exim.com.my/press_release/exim-bank-strengthens-malaysias-global-trade-with-pertama-ferroalloys-at-world-expo-2025/ (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

¹⁸⁹<https://exportfinancecdn.azureedge.net/media/0411bwlp/2025-may-15-transaction-register.pdf> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹⁹⁰ <https://www.spa.gov.sa/en/N2322004> (Erişim Tarihi: 09.07.2025)

¹⁹¹ <https://www.boletinoficial.gob.ar/detalleAviso/primera/326364/20250603> (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

ihracata katkı sağlayacak şehir ve kümelerle odaklanılacaktır. Strateji, kamu ve özel sektör arasında kalıcı bir ortaklık hedeflemekte ve kamu alımları yoluyla yerli tedarik zincirlerini güçlendirmeyi içermektedir.¹⁹²

Endonezya İhracat-İthalat Bankası (Indonesia Eximbank – LPEI), 17 Temmuz 2025 tarihinde ulusal petrokimya şirketi PT Petro Oxo Nusantara (PON) ile toplam 30 milyon ABD doları tutarında kredi ve teminat sağlanmasına yönelik bir anlaşma imzalamıştır. İhracata Özel Görev Programı (Export Special Assignment Program – PKE) kapsamında sağlanan bu destekle, Endonezya'nın kimya sanayisinin güçlendirilmesi, hammadde arz güvenliğinin sağlanması ve şirketin uluslararası pazarlara erişiminin genişletilmesi hedeflenmektedir. Basın açıklamasına göre, Petro Oxo Nusantara Endonezya'nın en büyük 2-Etil Hekzanol üreticisi konumunda olup, sağlanan finansmanın şirketin ihracat kapasitesini ve küresel rekabet gücünü artırması amaçlanmaktadır.¹⁹³

Temmuz 2025'te OECD üyesi ülkeler, Resmî İhracat Kredileri Düzenlemesi (Arrangement on Officially Supported Export Credits) kapsamında ihracat kredilerinde uygulanan faiz marjı (CIRR margin) mekanizmasına ilişkin karar almıştır. Bu çerçevede, daha önce geçici nitelikte uygulanan 100 baz puanlık faiz marjı esnekliğinin süresiz olarak devam ettirilmesi kararlaştırılmıştır. Söz konusu karar, özellikle uzun vadeli ve sermaye yoğun mal ihracatını finanse eden resmi ihracat kredilerinin maliyetini düşürerek ihracatçı firmaların uluslararası rekabet gücünü korumayı amaçlamaktadır. Alınan bu karar, küresel ticarete artan belirsizlikler, finansman maliyetlerindeki yükseliş ve devlet desteklerinin ihracat performansı üzerindeki belirleyici rolü dikkate alındığında, mal ihracatına yönelik devlet desteklerinin OECD düzeyinde yeniden önceliklendirildiğine işaret etmektedir.¹⁹⁴

Kanada İhracat Geliştirme Kurumu (EDC), ihracatçıların karşılaştığı zorlukları aşması amacıyla, 14 Temmuz 2025 tarihinde, EDC Ticaret Etki Programı ile çeşitli ürünlerde faaliyet gösteren uygun şirketlere iki yıl içinde ek 5 milyar dolarlık destek programı başlatmıştır.¹⁹⁵

7 Ağustos 2025'te Tayvan Ekonomi Bakanlığı, ABD tarifelerine karşılık olarak küçük ve orta ölçekli üreticilere yönelik “Ar-Ge Dönüşüm Teşvikleri” dahil dört destek tedbirini onaylamıştır. Program kapsamında bireysel KOBİ'lere 5 milyon Tayvan dolarına, sanayi birliklerine ise 40 milyon Tayvan dolarına (yaklaşık 1,3 milyon ABD doları) kadar devlet yardımı sağlanacaktır. Destek, tarifelerden etkilenen üreticilerin Ar-Ge, ekipman yenileme ve teknolojik dönüşüm faaliyetlerini finanse etmeyi; dolayısıyla sanayinin dış şoklara karşı direncini artırarak ihracat kapasitesini korumayı amaçlamaktadır. 11 Eylül 2025'te bu kapsamda ayrılan toplam bütçe 20 milyar Tayvan dolarından 46 milyar Tayvan dolarına (yaklaşık 1,51 milyar ABD doları) yükseltilmiştir.¹⁹⁶

Brezilya, ABD'nin tek taraflı tarife artışlarından etkilenen ihracatçı firmaları desteklemek amacıyla, 13 Ağustos 2025 tarihinde "Egemen Brezilya Planı"nı (Plano Brasil Soberano) yürürlüğe koymuştur. Ticaret aksamalarının telafisini amaçlayan plan; doğrudan kamu alımları, vergi ertelemeleri, geri ödeme sürelerinin uzatılması ve iş gücü koruması

¹⁹²https://assets.publishing.service.gov.uk/media/685854d15225e4ed0bf3ceba/industrial_strategy_policy_paper.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2025)

¹⁹³<https://www.indonesiaeximbank.go.id/public-information/sinergi-strategis-indonesia-eximbank-dengan-petro-oxo-nusantara-untuk-dorong-ekspor-petrokimia-indonesia> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁹⁴ <https://www.oecd.org/en/topics/sub-issues/arrangement-and-sector-understandings.html> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁹⁵ <https://www.edc.ca/en/campaign/trade-support-canadian-companies.html>

¹⁹⁶https://www.moea.gov.tw/Mns/populace/news/News.aspx?kind=1&menu_id=40&news_id=120138 (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

gibi çok boyutlu tedbirler içermektedir. Planın bir ayağı, ABD tarifelerinden etkilenen tarım-gıda ürünlerine yönelik ihracat desteğini kamu alımları yoluyla sağlamaktadır. Ayrıca, plan kapsamında Brezilya'nın küresel ticaret ilişkilerini çeşitlendirmeyi hedefleyen diplomatik girişimlere de öncelik verilmiştir.¹⁹⁷

Kanada Başbakanı Mark Carney, 5 Eylül 2025 tarihinde, yerel kanola üreticilerini ve tarifelerden etkilenen ihracatçı sektörleri desteklemek amacıyla AgriMarketing Programı kapsamında 75 milyon Kanada doları (yaklaşık 54,2 milyon ABD doları) tutarında ek finansman sağlanacağını açıklamıştır. 2026–27 döneminden itibaren beş yıl boyunca uygulanacak bu genişleme, Afrika, Orta Doğu ve Hint-Pasifik gibi yüksek büyüme potansiyeline sahip pazarlara yönelerek Kanada ihracatının çeşitlendirilmesini hedeflemektedir. Basın açıklamasına göre program; ticaret heyetleri, uluslararası fuarlar, pazar araştırmaları, markalaşma faaliyetleri, ihracatçı eğitimi ve ticaret engellerinin azaltılmasına yönelik savunuculuk çalışmaları yoluyla özellikle ABD ve Çin gibi pazarlara bağımlılığı azaltmayı amaçlamaktadır. Sektörel kapsam net olarak belirtilmemekle birlikte, kanola, tahıllar, balık ve deniz ürünlerinin en fazla etkilenen alanlar olduğu vurgulanmıştır. Açıklanan destekler, ABD tarifeleri bağlamında yerel sanayiye güçlendirmeye yönelik daha geniş bir politika paketinin parçası olup, Kanada ekonomisinin dayanıklılığını ve ihracatçıların küresel şoklara uyum kapasitesini artırmayı hedeflemektedir.¹⁹⁸

Tayvan Taipei Ekonomi Bakanlığı, 11 Eylül 2025 tarihinde ABD tarifelerine yanıt olarak hayata geçirilen dört sanayi destek tedbiri için ayrılan toplam bütçeyi 46 milyar Tayvan dolarına (yaklaşık 1,51 milyar ABD doları) yükseltmiştir; bu tutarın 20 milyar Tayvan dolarlık kısmı Ağustos 2025'te tahsis edilmiştir. Bu çerçevede yer alan “Yurt Dışı Sipariş Kazanma” programı kapsamında, ABD tarifelerinden etkilenen firmaların yurt dışı genişleme projelerine proje başına 20 milyon Tayvan dolarına kadar destek sağlanacaktır. Destekler, sanal-fiziksel entegrasyon, yeni iş modelleri ve pazarlama çözümleri gibi katma değerli yaklaşımlarla yurt dışı dağıtım ağlarının kurulmasını hedeflemekte olup; showroom, depo, servis merkezi, şube veya iştirak kurulması ile yeni acente ve distribütör atanması gibi faaliyetleri kapsamaktadır. Sektörel bir kısıtlama öngörülmemiştir. Söz konusu tedbir, uluslararası gelişmelere karşı ekonomik dayanıklılığın güçlendirilmesini amaçlayan Özel Dayanıklılık Düzenlemeleri kapsamında uygulanmakta olup, özel bütçe yasası henüz yasalaşmamış olmasına rağmen Bakanlık tarafından acil bütçe kalemlerinin ertelenmesi yoluyla fiilen hayata geçirilmiştir.¹⁹⁹

Suudi İhracat-İthalat Bankası (Saudi EXIM) ile Riyad Bank, 16 Eylül 2025 tarihinde Suudi Arabistan'daki küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) ihracat işlemlerini desteklemek amacıyla bir işbirliği anlaşması imzalamıştır. Anlaşma kapsamında Saudi EXIM, Suudi menşeli mal ve hizmet ihraç eden KOBİ'lere Riyad Bank tarafından sağlanan finansmanın %80'ine kadarını kapsayacak şekilde banka teminatları sunacak olup, işletme başına sağlanabilecek teminat tutarı 30 milyon Suudi riyaline (yaklaşık 8 milyon ABD doları) kadar belirlenmiştir. Yararlanıcılar açısından herhangi bir sektörel sınırlama öngörülmemiştir. Toplam devlet desteği tutarı açıklanmamakla birlikte, işletme başına sağlanabilecek teminat büyüklüğü dikkate alındığında, uygulamanın yabancı ticari çıkarlar üzerinde anlamlı etkiler yaratması beklenmektedir. Basın açıklamasında, söz konusu tedbirin özel sektörle iş birliklerini güçlendirmeyi, Suudi

¹⁹⁷ <https://www.congressonacional.leg.br/materias/medidas-provisorias/-/mpv/169893> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁹⁸ <https://www.canada.ca/en/atlantic-canada-opportunities/services/regional-tariff-response-initiative/rtri-rda.html> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

¹⁹⁹ https://www.moea.gov.tw/Mns/populace/news/News.aspx?kind=1&menu_id=40&news_id=120438 (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

KOBİ'lerin ihracat kapasitesini genişletmeyi ve bankacılık sektörünün ihracat finansmanına katkısını artırmayı amaçladığı belirtilmiş; ayrıca bu adımın Vizyon 2030 hedefleri doğrultusunda petrol dışı ekonominin geliştirilmesine hizmet ettiği vurgulanmıştır.²⁰⁰

Avustralya Hükûmeti, 15 Eylül 2025 tarihinde ihracatçıları desteklemek amacıyla iki yıl süreli ve 50 milyon Avustralya doları (yaklaşık 33,31 milyon ABD doları) bütçeye sahip Accessing New Markets Initiative (ANMI) programını başlatmıştır. Austrade aracılığıyla uygulanacak programda sektörel bir kısıtlama öngörülmemiş olup, ihracatçıların yeni uluslararası pazarları belirlemesi ve bu pazarlara girişini kolaylaştırmak hedeflenmiştir. Program kapsamında ticaret danışmanlığı, yurt dışı etkinlikler ve değişen küresel ticaret koşullarına uyum sağlayacak esnek stratejik girişimler sunulacaktır. Yapılan açıklamalarda, küresel ticaret akışlarındaki değişim ve artan rekabet ortamında Avustralya'nın ticaret çeşitlendirme gündeminin güçlendirilmesinin amaçlandığı; ANMI'nin ihracatçıların küresel rekabet gücünü ve dayanıklılığını artırmaya yönelik zamanlı ve ileriye dönük bir yatırım olduğu vurgulanmıştır.²⁰¹

Bangladeş, 12 Kasım 2025 tarihinde yayımlanan Genelgeyle hazır giyim ihracatına yönelik %0,30 oranındaki özel nakit teşvikin uygulanma süresini uzatmış ve teşviktan yararlanabilecek ihracatçıların kapsamını genişletmiştir. Buna göre, kendi üretim tesislerine sahip olmakla birlikte hazır giyim üretimini taşeronlara yaptıran ihracatçılar da teşvik kapsamına alınmış; ancak herhangi bir üretim tesisi bulunmayan ticari firmalar kapsam dışı bırakılmışlardır. Daha önce söz konusu teşvik yalnızca üretimini kendi fabrikalarında gerçekleştiren imalatçı-ihracatçılara tanınmaktaydı. Toplam bütçe açıklanmamakla birlikte, Bangladeş'in küresel hazır giyim ihracatındaki ağırlığı dikkate alındığında, tedbirin yabancı ticari çıkarlar üzerinde anlamlı etkiler doğurması beklenmektedir.²⁰²

2.2. E-ihracat Yardımları

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin Devlet Konseyi, 22 Nisan 2025 tarihinde yayımladığı Guohan 2025/40 sayılı karar ile 16 yeni sınır ötesi e-ticaret pilot bölgesinin kurulmasına onay vermiştir. Bu bölgelerde, belirli şartları sağlayan sınır ötesi e-ticaret işletmeleri için katma değer vergisi (KDV) ve tüketim vergisi muafiyeti gibi çeşitli vergi avantajları sunulacaktır. Bu ayrıcalıklardan yararlanabilmek için şirketin ana faaliyetinin çevrim içi platformlar aracılığıyla mal veya hizmet ihracatı şeklinde tanımlanan sınır ötesi e-ticaret kapsamında olması gerekmektedir. KDV ve tüketim vergisi muafiyetine ilişkin yasal temel, Caishui 2018/103 sayılı düzenleme ile oluşturulmuş olup, ilk pilot bölge 2015 yılında Hangzhou'da kurulmuştur. Yeni belirlenen 16 pilot bölge arasında Hainan Adası'nın tamamı ile Qinhuangdao, Baoding, Erenhot, Dandong, Chuzhou, Sanming, Kaifeng, Xinxiang, Ezhou, Shaoyang, Wuzhou, Beihai, Fangchenggang, Guang'an ve Bortala Moğol Özerk İli yer almaktadır. Aynı karar kapsamında, daha önce pilot bölge olarak belirlenmiş olan Haikou ve Sanya (her ikisi de Hainan Adası'nda) ile Alashankou (Sincan Uygur Özerk Bölgesi)

²⁰⁰<https://saudiexim.gov.sa/en/MediaCenter/News/Pages/Saudi-EXIM-Signs-Cooperation-Agreement-with-Riyad-Bank.aspx> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

²⁰¹<https://export.business.gov.au/news-and-events/news-and-updates/50-million-to-help-australian-exporters-access-new-export-markets> (Erişim Tarihi: 06.01.2026)

²⁰² <https://www.bb.org.bd/mediaroom/circulars/fepd/nov122025fepd46.pdf>

bölgeleri iptal edilmiştir; böylece Hainan Adası'nın tamamı kapsayıcı bir pilot bölge statüsüne alınmıştır.²⁰³

Hindistan:

Hindistan, uygun maliyetli lojistik çözümleri, basitleştirilmiş bürokratik süreçler ve kurulması planlanan e-ticaret ihracat merkezleri aracılığıyla yerli KOBİ'lerin küresel pazarlara açılmasını desteklemeyi hedeflemektedir. E-Ticaret İhracat Merkezleri (ECEH) girişimi, sınır ötesi e-ticaret için özel bölgeler oluşturarak küçük ve orta ölçekli ihracatçıları, zanaatkarları ve işletmeleri desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu merkezler; lojistik, gümrükleme, ambalajlama, depolama ve sertifikasyon süreçlerini tek bir noktada bir araya getirerek ihracat işlemlerinde maliyet ve zaman kaybını azaltacak şekilde tasarlanmıştır. Beş adet ECEH pilot projesi geliştirme aşamasında olup, Dış Ticaret Genel Müdürlüğü (DGFT) tarafından 22 Ağustos 2024 tarihli ve 14/2025 sayılı Ticaret Bildirisi ile bu projeler için teklif çağrısında bulunulmuştur. Kurye yoluyla yapılan ihracatlarda üst limitin 100.000 rupiye yükseltilmesi de bu kapsamda atılan adımlardan biridir. Ayrıca, 1.000.000 rupi (11.382 ABD doları) tutarındaki destek, "Gümrük Vergisi İadesi ve İhracat Ürünlerinde Vergi ve Harçların Muafiyeti (RoDTEP)" avantajlarının kurye ihracatına da genişletilmesi ve 1.000'den fazla "Posta Evi Merkezi (DNK)" kurulması, hükümetin uyum süreçlerini kolaylaştırmaya ve küçük ölçekli e-ticaret ihracatını artırmaya yönelik politikalarını ortaya koymaktadır.²⁰⁴

E-ticareti daha da kolaylaştırmak için Hükümet, Mutabakat Zaptları (MoU) ve Niyet Mektupları (LoI) aracılığıyla lojistik hizmet sağlayıcıları, küresel e-ticaret platformları ve yerel paydaşlarla ortaklık kurmuştur. Bu ortaklıklar, KOBİ'ler arasında farkındalığı, sisteme entegrasyonu ve ihracata hazırlığı artırmayı amaçlamaktadır. Trade Connect ePlatformu da Hindistan Misyonlarından ve ihracat teşvik kuruluşlarından gelen girdileri entegre ederek ticaret bilgilerine erişim sağlayarak küçük ihracatçıları desteklemektedir. Ek olarak, Hindistan Merkez Bankası (RBI) tarafından hazırlanan bir taslak genelge, İhracat Veri İşleme ve İzleme Sistemi (EDPMS) kapsamında küçük değerli ihracatlar için prosedürel kolaylıklar önererek, Yetkili Bayi (AD) bankalarının 10.00.000 Rs'ye (11.382 ABD doları) kadar olan sevkiyat faturalarını üç aylık beyanlarla kapatmasına izin vermektedir. Bu kapsamlı önlemler, Hindistan'ın küçük ihracatçıları için küresel e-ticaret alanında elverişli bir ekosistem oluşturmayı amaçlamaktadır.²⁰⁵

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık açısından Dünya Ticaret Örgütü (WTO) çatısı altında 2019 yılında başlatılan ve 2024–2025 döneminde sonuçlandırılma aşamasına gelen Elektronik Ticaret Ortak Girişimi (E-Ticaret II), dijital ticaret alanında ilk küresel kural setini oluşturmaktadır. Küresel dijital ticaretin 2020 itibarıyla yaklaşık 4 trilyon sterlin büyüklüğe ulaşması ve hızla artmasıyla birlikte şekillenen bu anlaşma, e-ticaretin daha hızlı, daha güvenli ve daha düşük maliyetlerle yürütülmesini amaçlamakta; elektronik sözleşmeler, e-faturalama, kağıtsız ticaret, elektronik ödemeler ve tek pencere gümrük sistemleri yoluyla kamu eliyle sağlanan ticaret kolaylaştırıcı teşvikleri desteklemektedir. Dijital iletimlere gümrük vergisi uygulanmasının kalıcı olarak yasaklanması, e-ticaret yapan işletmeler

²⁰³ https://www.gov.cn/zhengce/content/202504/content_7020994.htm (Erişim Tarihi: 27.06.2025)

²⁰⁴ Trade Notice No. 14/2025 (E-Commerce Export Hubs – DGFT resmi dokümanı)

²⁰⁵ <https://www.ibef.org/news/e-commerce-export-hubs-to-support-indian-smes-with-cost-effective-logistics-and-streamlined-regulatory-processes?>

açısından dolayı bir sübvansiyon etkisi yaratmakta ve sınır ötesi dijital ticareti teşvik etmektedir. Bunun yanı sıra uygulama süreci 2025 sonrası dönemi kapsayacak şekilde gelişmekte olan ülkeler ve en az gelişmiş ülkeler için öngörülen teknik yardım ve kapasite geliştirme mekanizmaları, doğrudan devlet yardımı ve kalkınma teşviki niteliği taşımaktadır. Anlaşma hükümlerinin kademeli olarak hayata geçirilmesiyle birlikte, özellikle KOBİ'ler için devlet destekli e-ticaret ekosistemlerinin güçlendirilmesi, ticaret maliyetlerinin azaltılması ve küresel dijital ticaretin kurallara dayalı bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.²⁰⁶

Ukrayna:

2025 yılında Ukrayna'da Ukrposhta ve Japonya Hükümeti'nin finansal desteğiyle, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından başlatılan E-İhracat Yoğun Programı, 200'den fazla mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeye uluslararası e-ticaret yürütme becerileri kazandırmak üzere kapsamlı eğitimler sunmakta olup bu girişim, Japonya'nın desteğiyle uygulanan "Transformational Recovery for Human Security in Ukraine" projesi kapsamında finanse edilmektedir. Japonya, savaşa rağmen Ukrayna'nın ekonomik toparlanması için bugüne kadar milyarlarca dolarlık bütçe desteği sağlamış olup World Bank RISE projesi üzerinden özel olarak 88 milyon dolar düzeyinde katkı ile özel sektörün dayanıklılığını ve ihracata erişimini artırmayı hedeflemektedir.²⁰⁷

Vietnam:

2025-2026 döneminde Vietnam'da sınır ötesi e-ticaret, ulusal ihracat için stratejik bir itici güç olarak belirlenmiş olup, hükümetin GoGlobal Planı kapsamında uygulanan politikalar ve Vietnam E-Ticaret ve Dijital Ekonomi Ajansı'nın koordinasyonu ile işletmelere eğitim, kapasite geliştirme ve küresel e-ticaret platformlarına erişim desteği sağlanmaktadır. Ülkenin e-ticaret pazarı geçen yıl 25 milyar ABD dolarını aşarak yıllık %20 büyümeye kaydetmiş ve toplam perakende gelirin yaklaşık %10'unu oluşturmuştur. Bu çerçevede Vietnam hükümeti, dijital ihracat ekosistemini güçlendirmek amacıyla işletmelere çeşitli teşvikler ve finansal destekler vermekte; özellikle lojistik altyapı yatırımları, derin su limanları ve sınır kapılarındaki kolaylaştırıcı tedbirlerle ihracatın hızlanmasını sağlamaktadır. ViettelPost gibi yerli lojistik şirketleri altyapı, teknoloji ve operasyonel sistemlere yatırım yaparken, DHL, FedEx ve UPS gibi uluslararası firmalarla işbirliği yapılmakta, Amazon Global Selling ve Shopee gibi platformlar ile Yugeeks ve Torus AI gibi yerli teknoloji şirketleri işletmelere yönetim, pazarlama, lojistik ve yapay zekâ destekleri sunmaktadır. Bu programlar, Vietnamlı işletmelerin ABD, Çin, AB, Japonya, Güney Kore ve ASEAN ülkeleri başta olmak üzere küresel pazarlarda varlık göstermelerini sağlamakta ve Vietnam mallarının uluslararası ticarete marka değerini artırmaktadır.²⁰⁸

²⁰⁶<https://www.gov.uk/government/publications/world-trade-organization-joint-initiative-on-e-commerce-guidance/wto-joint-initiative-on-e-commerce-guidance?>

²⁰⁷<https://www.undp.org/ukraine/press-releases/ukrainian-brands-go-global-undp-helps-launch-e-export-initiative?>

²⁰⁸<https://vietnamnews.vn/economy/1726916/cross-border-e-commerce-a-strategic-driver-for-national-exports.html?>

2.3. Hizmet İhracatı Yardımları

2.3.1. Lojistik ve Taşımacılık Hizmetleri Yardımları

Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan, 2025 yılında ihracatı ve lojistiği artırmak amacıyla 15 yeni teşvik uygulamaya koymuştur. Yetkilendirilmiş Ekonomik Operatör (AEO) programı kapsamında açıklanan teşvikler, yatırımcılara sanayi arazilerine erişim, uzun vadeli kiralama sözleşmeleri ve “İsteğe Bağlı Fabrika” hizmetleri sağlamaktadır. Sanayi ve Maden Kaynakları Bakanlığı, sanayi sektörü için tahsis edilen 10 milyar Suudi Arabistan riyali (2,66 milyar ABD doları) fonla Standart Teşvik Programını etkinleştirmekte, Suudi Sanayi Geliştirme Fonu (SIDF) ise projelerin maliyetlerinin %75’ine kadar finansal destek sunmakta, 20 yıla kadar geri ödeme ve 36 aya kadar ödeme erteleme imkânı vermektedir. Program, sanayi akademisi danışmanlığı ve eğitim desteğiyle şirketlerin küresel pazarda rekabet gücünü artırmayı, KOBİ’leri desteklemeyi ve Suudi Arabistan’ın küresel lojistik merkez olma hedefini ilerletmeyi amaçlamaktadır. AEO girişimi, zekat, Vergi ve Gümrük İdaresi tarafından başlatılmış ve 80’den fazla ülkenin ticaret standartlarıyla uyumlu hâle getirilmiş olup, 2026 itibarıyla 15 devlet kurumunu sürece dahil edilecektir.²⁰⁹

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu, 2025 yılında AB Emisyon Ticaret Sistemi (ETS) gelirlerinden finanse edilmek üzere AB genelinde temiz teknolojiler, hidrojen ve endüstriyel proses ısısının karbondan arındırılması amacıyla toplam 5,2 milyar avroluk üç yeni devlet destek programı başlatmıştır; bu kapsamda 2,9 milyar avro net sıfır emisyonlu teknolojilere (bataryalar, hidrojen ekipmanları ve depolama dahil), 1,3 milyar avro yenilenebilir ve düşük karbonlu hidrojen üretimine yönelik uzun vadeli fiyat destekli ihalelere ve 1 milyar avro ilk kez düzenlenen endüstriyel proses ısısı ihalesine ayrılmaktadır. Programlara ek olarak Almanya, hidrojen üretimi ve özellikle Danimarka hidrojen altyapısını desteklemek amacıyla 1,3 milyar avro ulusal katkı sağlamayı planlamakta, İspanya ise hidrojen projeleri için 415 milyon avro, endüstriyel ısı dekarbonizasyonu için 50 milyon avro ilave kaynak tahsis etmektedir; söz konusu fonlama, doğrudan kamyon alımlarını sübvans etmese de, Avrupa genelinde elektrikli ve hidrojenli ağır vasıtaların maliyetlerini, yakıt ikmal altyapısının yayılımını ve lojistik tesislerinin düşük karbonlu dönüşümünü orta ve uzun vadede şekillendirmektedir.²¹⁰

2025 Aralık ayında, İspanya’da demiryolu yük taşımacılığını desteklemek amacıyla yürütülen İyileşme, Dönüşüm ve Dayanıklılık Planı (PRTR) kapsamında, İspanya Ulaştırma ve Sürdürülebilir Hareketlilik Bakanlığı tarafından 2024 yılı faaliyetlerini esas alan ekonomik destek programının üçüncü aşamasında, ülke genelinde faaliyet gösteren dokuz yük taşımacılığı operatörü için toplam 44,37 milyon avro tutarında finansman onaylanmıştır. Renfe, Captrain España, Continental Rail, MEDWAY, CEFSA, Low Cost Rail, CSP Logitren, Transfesa ve Tracción Rail firmalarını kapsayan destekler, vagon kapasite kullanım oranı, kullanılan lokomotif türü ve 1 Ocak–31 Aralık 2024 dönemindeki trafik artışının önceki iki yıl ortalamasına kıyasla performansı gibi göstergeler esas alınarak belirlenmiştir; bu çerçevede şirketlere sağlanan tutarlar 9.000 avro ile 14,7 milyon avro arasında değişiklik göstermiştir. Bu aşamada tahsis edilen toplam destek, başlangıçta

²⁰⁹ <https://www.arabnews.com/node/2586255/i%C5%9F-ekonomisi>

²¹⁰ <https://trans.info/en/eu-clean-tech-funds-444790?>

öngörülen 23,5 milyon avroluk bütçenin neredeyse iki katına ulaşmış ve farkın, programın önceki aşamalarından kalan kullanılmayan fonlar ile ilave kaynaklardan karşılanması öngörülmüştür. 2022 yılında toplam 74,6 milyon avroluk bütçeyle başlatılan ve üç aşamadan oluşan PRTR demiryolu yük taşımacılığı teşvik programı kapsamında, ilk aşamada 26,1 milyon avro, ikinci aşamada ise 21,8 milyon avro destek sağlanmış; program, İspanya’da toplam yük taşımacılığı içindeki demiryolunun payını artırmayı hedefleyen temel politika araçlarından biri haline gelmiştir.²¹¹

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık’ta hükümet, yük taşımacılığı ve lojistik sektöründe inovasyonu teşvik etmek amacıyla Yük Taşımacılığı Inovasyon Fonu kapsamında ülke genelinde faaliyet gösteren 9 küçük ve orta ölçekli işletmeye, her biri için 130.000 sterline kadar olmak üzere toplam yaklaşık 1,1 milyon sterlinlik destek sağlamıştır. Sağlanan fon, Connected Places Catapult desteğiyle aerodinamik römorklar, personel refahını izleyen sensörler, bisikletle çekilebilen elektrikli römorklar ve dijital yazılım çözümleri gibi yenilikçi teknolojilerin gerçek dünya koşullarında test edilmesini hedeflemiştir. Destek programı, karbonsuzlaştırma, verimlilik artışı, israfın azaltılması ve iş gücü becerilerinin geliştirilmesi gibi sektörün temel sorunlarına çözüm üretmeyi amaçlamış; hükümetin taşımacılıkta gelişen teknolojileri destekleyerek ekonomik büyümeyi hızlandırma yaklaşımının bir parçası olmuştur. Bu adım, 2026 yılında yayımlanması planlanan yeni ulusal yük taşımacılığı planı öncesinde, daha modern, dayanıklı ve net sıfır hedefleriyle uyumlu bir lojistik sistemin oluşturulmasına yönelik önemli bir politika hamlesi olarak değerlendirilmiştir.²¹²

Birleşik Krallık’ta Ulaştırma Bakanlığı (DfT), demiryolu ve iç su taşımacılığına yönelik Mod Değişikliği Gelir Desteği (MSRS) programı ile Su Yoluyla Yük Taşımacılığı Hibesi’nin (WFG) süresini 31 Mart 2026’ya kadar uzattığını duyurmuştur. MSRS programı, 2010 yılından bu yana demiryolu taşımacılığında başarılı sonuçlar elde etmiş, ancak başlangıçta Mart 2025’te sona ermesi planlanmıştır; su yolu taşımacılığında hibeler ise daha sınırlı başarı göstermiştir. Program, karayolu yerine demiryolu veya su yoluyla yük taşımacılığının maliyetlerini düşürmeyi hedeflemekte ve geçen yıl DfT tarafından 16 milyon sterlin hibe sağlanmış, mevcut bütçe ise 20 milyon sterlin olarak belirlenmiştir. Logistics UK, programın uzatılmasını memnuniyetle karşılarken hem MSRS hem de WFG’nin modern tedarik zincirlerine daha etkili yanıt verecek şekilde güncellenmesi gerektiğini vurgulamıştır. DfT, demiryolu taşımacılığı için hibe sistemini basitleştirme ve büyümeyi teşvik etme yollarını aramakta; Network Rail’in hat erişim ücretlerinden muafiyet programı gibi uygulamalar ise sektörde olumlu karşılanmıştır. Ayrıca, Ulaştırma Bakanlığı, İskoçya’da başarı sağlayan Yük Taşımacılığı Tesisleri Hibesi’ne benzer bir programı yeniden başlatmayı ve yük elleçleme tesislerinin maliyetlerini destekleyerek demiryolu ve su yoluyla taşımacılığı teşvik etmeyi değerlendirmektedir. Söz konusu hibe yalnızca 2025/26 mali yılı için geçerli olacaktır.²¹³

²¹¹<https://www.railway.supply/financing-of-spains-freight-operators-e44-37-million-approved/>

²¹²<https://www.gov.uk/government/news/government-boost-for-businesses-to-drive-freight-innovation?>

²¹³<https://logistics.org.uk/logistics-magazine-portal/logistics-magazine-news-listing/auto-restrict-folder/20-02-25/rail-and-sea-freight-support-extended-to-31-march?>

2.3.2. Kültürel Hizmetler Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Görsel-İşitsel Gözlemevi'nin 12 Haziran 2025 tarihli “Devlet Yardımı ve Görsel-İşitsel Sektör” başlıklı raporunda, kamu finansmanının içerik üretimi ve dağıtımındaki belirleyici rolü ortaya konulmuştur. Raporda, Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinde kamu desteğiyle işleyen farklı finansman mekanizmaları değerlendirilmiştir. Devlet yardımlarının, kültürel çeşitliliğin teşvik edilmesinde ve piyasa eksikliklerinin giderilmesinde önemli bir işlev üstlendiği vurgulanmıştır. Avrupa Birliği hukukunda rekabeti bozucu nitelikteki devlet yardımlarının yasaklandığı ancak kültürel amaçlarla sağlanan desteklerin belirli koşullar altında istisna kapsamına alındığı belirtilmiştir. Ayrıca yardım programlarının Avrupa Komisyonu tarafından Antlaşma'nın 107. maddesi çerçevesinde denetlendiği açıklanmıştır. 2020–2024 döneminde Komisyon'a 30'dan fazla devlet yardım planının bildirildiği ve bu planların ağırlıklı olarak film, dizi ve bazı durumlarda video oyunu projelerine odaklandığı ifade edilmiştir. En yaygın destek araçlarının doğrudan sübvansiyonlar ve vergi kredileri olduğu aktarılmıştır. Bu yardım mekanizmalarının; kültürel koruma, ekonomik kalkınma, yaratıcılık ve inovasyonun teşviki ile sektörün genel gelişimi olmak üzere dört temel amaca hizmet ettiği belirtilmiştir. Bazı planlarda erişilebilirlik ve uluslararası görünürlük gibi sosyal önceliklerin de desteklendiği kaydedilmiştir. Ayrıca devlet yardımı kriterlerinin çeşitlilik, çevresel sürdürülebilirlik ve cinsiyet eşitliği gibi toplumsal değerler doğrultusunda güncellenmeye başladığı gözlemlenmiştir. Sonuç olarak, devlet yardımının Avrupa görsel-ışitsel politikalarının temel dayanaklarından biri olmayı sürdürdüğü ve ulusal planlardaki esnekliğin rekabetçi bir sektör için kritik önem taşıdığı teyit edilmiştir.²¹⁴

Avrupa Görsel-İşitsel Gözlemevi'nin Sinema Animasyon Filmleri 2025 yılı raporunda, 2017–2024 döneminde animasyon filmlerinin performansı ve erişilebilirliği incelenmiştir. Çalışmada, animasyon ve canlı aksiyon filmleri arasındaki pazar eğilimleri ortaya konmuş, üretimde öne çıkan ülkeler ve filmler değerlendirilmiştir. Rapora göre, küresel ölçekte animasyon filmlerinin izleyici sayısı pandemi sonrası toparlanarak 2024'te 880 milyonun üzerine çıkmış ve pandemi öncesi ortalamaya ulaşmıştır. Buna karşılık, Avrupa animasyon filmleri 2022–2024 döneminde yılda ortalama 33 milyon bilet satarak pandemi öncesi seviyelerin gerisinde kalmıştır. Avrupa yapımları, küresel animasyon üretiminin yaklaşık %25'ini ve ticari gösterimlerin %36'sını oluşturmaya rağmen, toplam izleyicinin yalnızca %5'ine ulaşabilmiştir. Ayrıca Avrupa animasyon filmlerinde uluslararası ortak yapımların oranı (%42), canlı aksiyon filmlerine (%27) kıyasla daha yüksek bulunmuştur. Bu filmlerin ortalama sekiz pazarda gösterime girdiği ve gelirlerinin %67'sinin yurt dışından sağlandığı; buna karşın canlı aksiyon filmlerinin daha sınırlı bir dolaşıma ve daha düşük yurt dışı gelir oranına sahip olduğu belirtilmiştir.²¹⁵

Avrupa Kültür Başkenti Gorizia-Nova Gorica'da düzenlenen CEE Animation'ın Go! 2025 konferansında, yepyeni bir animasyon ortak geliştirme fonunun oluşturulması planlanmış ve bu amaçla bir çalışma grubu kurulduğu bildirilmiştir. Ortak geliştirme fonunun hedefinin, CEE ülkeleri arasındaki işbirliğini teşvik etmek olduğu belirtilmiştir.

²¹⁴<https://cineuropa.org/en/newsdetail/480305> (<https://rm.coe.int/iris-state-aid-and-the-audiovisual-sector-en/1680b63085>)

²¹⁵<https://www.obs.coe.int/en/web/observatoire/-/global-admissions-to-animation-films-have-climbed-back-up-to-their-pre-pandemic-level-reaching-over-880-million-in-2024>

Çalışmanın önemli hedeflerinden biri de fonun sürdürülebilir bir iş modeline sahip olması olarak açıklanmıştır.²¹⁶

Avrupanın önde gelen film ve görsel-işitsel sektör kuruluşları, 2025 Mayıs ayında Eğitim, Gençlik, Kültür ve Spor (EYCS) Konseyi'nde ortak bir açıklama yapmış ve AB Konseyi ile Parlamentosu'nu Yaratıcı Avrupa – MEDIA alt programını desteklemeye ve güçlendirmeye çağırmıştır. İmzacı kuruluşlar tarafından MEDIA programının bağımsız ve güçlü bir Avrupa film ve TV ekosisteminde temel bir rol oynadığını vurgulanmışlardır. Programın, Avrupa işbirliğini ve izleyici gelişimini teşvik ederken kültürel ve yaratıcı çeşitliliği desteklediği ifade edilmiştir. Politika yapıcılardan, MEDIA'nın bir sonraki Çok Yıllık Mali Çerçeve'de ayrı bir program olarak sürdürülmesi, en yüksek bütçeyle desteklenmesi ve kültürel ile endüstriyel öncelikler arasında stratejik denge kurulması talep edilmiştir. 2026'da 35. yılını kutlayacak olan MEDIA programı, Avrupa yapımlarının dijital çağda dolaşımını, tanıtımını ve gelişimini artırdığı için örnek bir Avrupa başarı hikayesi olarak tanımlanmıştır. Açıklamada sektörün demokratik değerlere, kültürel çeşitliliğe, sosyal uyuma ve ekonomik inovasyona katkıda bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca dijital dönüşüm ve jeopolitik belirsizlikler karşısında sektörün özel ihtiyaçlarına uyarlanmış sürdürülebilir AB finansmanına duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır. “Kültür, aidiyet duygusunu ve toplumsal katılımı teşvik etmiştir” denilerek bu desteğin günümüz koşullarında her zamankinden daha önemli hale geldiği ifade edilmiştir.²¹⁷

Hollanda Film Fonu tarafından, Nisan 2025 tarihi itibarıyla, filmleri başarılı gişe hasılatı elde eden yapımcıların ödüllendirilmesi amacıyla yeni bir yıllık teşvik programı başlatılmıştır. Bu girişim kapsamında, bir önceki takvim yılında gösterime girmiş ve Hollanda sinemalarında en az 150.000 ücretli izleyiciye ulaşmış olan kurgu, animasyon, belgesel ve uzun metraj filmlerin hedeflendiği belirtilmiştir. Yeni düzenleme doğrultusunda, her bir projeye 300.000 avroya kadar ek katkı sağlanabileceği açıklanmıştır. Hollanda Film Fonu tarafından, bu ek desteğin yapımcılarca gelecekteki projelerin yapım değerlerinin ve hedeflerinin artırılması için kullanılması ve aynı zamanda özel yatırım çekme potansiyelinin geliştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiştir. Daha önce yayımlanmış bir yapımla olağanüstü sanatsal veya ticari başarı elde edilmiş olması durumunda, yaratıcıların ödüllendirilmesi ve bir sonraki projelerinin özgürce geliştirilebilmesi için daha fazla mali esneklik sunulması amacıyla özel bir teşvik katkısı uygulamaya konulmuştur. Bu katkının, büyümenin sürdürülmesi ve yüksek kaliteli, ilgi çekici filmler üretiminin devam etmesi için ek bir destek olarak tasarlandığı vurgulanmıştır. Kurgu uzun metraj, uzun metraj animasyon ve belgesel kategorilerinde, yönetmen, senarist ve yapımcılar için gelecekteki bir projenin ücretsiz geliştirilmesini desteklemek üzere kişi başına 20.000 avroluk ayrı katkılar da sunulmaktadır. Kısa film ile araştırma ve deney kategorilerinde ise her bir rol için 10.000 avroluk burslar sağlanmaktadır. Bu hibelerin, yönetmen, yazar ve yapımcının takdirine bağlı olarak yeni bir çalışma üzerinde serbestçe çalışılması veya mesleki gelişime yatırım yapılması amacıyla kullanılabileceği belirtilmiştir.²¹⁸

Fransa Maliye Genel Müfettişliğinin film sübvansiyonlarına ilişkin 2025 yılında yayınlanan raporunda, sinema sektörünün giderek artan ölçüde kamu finansmanına bağımlı hâle geldiği ve özel finansman ile izleyici sayısındaki düşüşe karşın üretim hacminin arttığı tespit edilmiştir. Kamu destekli filmlerin gişe performansına anlamlı katkı sağlamadığı,

²¹⁶ <https://cineuropa.org/en/newsdetail/475714>

²¹⁷ <https://cineuropa.org/en/newsdetail/480231>

²¹⁸ <https://cineuropa.org/en/newsdetail/476196>

sübvansiyon alan birçok filmin düşük izleyici sayısına ulaştığı ve izleyici başına düşen kamu harcamasının hızla yükseldiği saptanmıştır. İncelenen dönemde yapım şirketlerinin yalnızca sınırlı bir kısmının kamu desteği olmadan kârlı faaliyet gösterebildiği; sektörün ekonomik açıdan sürdürülebilir olmadığı ve yıllık kamu maliyetinin 2–2,5 milyar avroya ulaştığı belirlenmiştir. Raporda, film sübvansiyonlarının varlığı doğrudan sorgulanmasa da yüksek oyuncu ücretleri ve sınırlı izleyiciye ulaşan yapımlar için harcanan kaynakların etkinliği eleştirilmiş; kültürel miras bütçesindeki kısıntılara karşın film sübvansiyonlarının korunmasının politika tartışmalarını derinleştirdiği vurgulanmıştır.²¹⁹

Fransa Kültür Bakanlığı tarafından, sanat kütüphanelerinin yerel kültürel mekânlar olarak giderek güçlendiği ve kültürel demokratikleşmenin önemli bir aracı olduğu vurgulanmış ve herkesin ödünç eserlere erişebilmesini sağlayan bu kütüphanelerin ağlarını güçlendirmek amacıyla 4 milyon avroluk bir destek sağlanacağı ifade edilmiştir. Bu desteğin, Kültür ve Kırsallık planının temel önlemlerinden biri olarak hayata geçirildiği ve amacının kırsal bölgelerde sanat kütüphanelerinin varlığını geliştirmek ve güçlendirmek olduğu belirtilmiştir. Planın ilk adımı olarak, kırsal alanlarda sanat kütüphanelerinin varlığını teşvik etmek amacıyla bir İlgi Beyanı Çağrısı (CEI) başlatılmıştır. Bu çağrı, bu tür yapıları geliştirmek veya güçlendirmek isteyen yerel yönetimler, dernekler, kütüphaneler, müzeler gibi tüm paydaşlara yöneliktir. Fransa Kültür Bakanı, modüler bir yapı oluşturulmasından kalıcı bir mekânın geliştirilmesine, mobil bir tesisin kurulmasından eser koleksiyonlarının zenginleştirilmesine kadar çeşitli projelere destek verileceğini açıklamıştır. Bu İlgi Beyanı Çağrısı kapsamında, 2025 ve 2026 yıllarında yürütülen ve tamamlanan projeler 15.000 ila 50.000 avro arasında desteklenecektir.²²⁰

2025 yılı Marché du Film²²¹ kapsamında, İspanya Görsel-İşitsel Merkez Planı'nın 2021'de başlatılan yapısına ilişkin kapsamlı bir güncelleme sunulmuş, toplam 1,712 milyar avroluk yeni finansal araç paketiyle, İspanya'nın Avrupa'nın önde gelen görsel-ışitsel merkezlerinden biri haline getirilmesi yönünde önemli bir adım atıldığı belirtilmiştir. Yapılan sunumda, görsel-ışitsel sektörün stratejik bir alan olarak güçlendirildiği; uluslararasılaşma, dijitalleşme ve yabancı yapımların ülkeye çekilmesine yönelik çalışmaların artırılmasının hedeflendiği vurgulanmıştır. Planın, dört yıl içinde İspanya'yı uluslararası iş birlikleri ve içerik yatırımları açısından tercih edilen bir ülke konumuna taşıdığı ifade edilmiştir. On üç bakanlığı kapsayan Görsel-İşitsel Merkez Planı ile sektörün hem kültürel bir öncelik hem de ekonomik büyüme ve dijital dönüşüm aracı olarak konumlandırıldığı, 2026'ya kadar sektör gelirlerinin 713 milyon avroya ulaşmasının hedeflendiği aktarılmıştır. Sektörde 62.000'in üzerinde istihdam sağlandığı ve Avrupa çapında güçlü bir içerik üretim kapasitesine ulaşıldığı belirtilmiştir. Finansman paketinin kamu ve özel kaynaklardan oluşan sermaye fonları, yarı sermaye araçları ve esnek kredi mekanizmalarıyla yönetileceği; başvuruların Ağustos 2026'ya kadar yapılması gerektiği ve taahhüt edilmeyen fonların AB'ye iade edileceği bildirilmiştir. Asgari yatırım tutarının 500.000 avro olduğu ve tüm görsel-ışitsel işletmelerin başvuruya uygun olduğu ifade edilmiştir.²²²

İspanya'da 2–5 Haziran 2025 tarihleri arasında düzenlenen bir sinema etkinliği kapsamında bilet fiyatları 3,50 avroya düşürülmüştür. İndirimli fiyatların özellikle Avrupa yapımlarının izleyici sayısını artırması beklenmiş olsa da gişede en büyük artışın ABD

²¹⁹ <https://contreponts.org/plus-il-existe-de-films-francais-subventionnes-moins-il-y-a-de-spectateurs/>

²²⁰ <https://www.culture.gouv.fr/fr/actualites/les-artotheques-des-lieux-culturels-de-proximite-qui-se-renforcent>

²²¹ Cannes Film Festivali kapsamında her yıl düzenlenen bir etkinlik

²²² <https://cineuropa.org/en/newsdetail/477885>

yapımlarında gerçekleştiği belirtilmiştir. Etkinlik süresince 1.394.058 kişi sinemaya gitmiş ve bu sayı 2019'dan bu yana kaydedilen en yüksek katılım olarak ifade edilmiştir. Etkinliğin yaklaşık 300 sinemada gerçekleştirildiği ve uzun süredir kamu kurumları ile sektör temsilcileri tarafından desteklendiği aktarılmıştır. Bugüne kadar 32 milyondan fazla izleyicinin bu uygulamadan yararlandığı bildirilmiştir. Ayrıca, 65 yaş ve üzeri izleyicilerin sinemaya erişimini artırmak amacıyla uygulanan indirimli bilet programı kapsamında, 2024 yılında bu yaş grubundan 1,69 milyondan fazla kişinin sinemaya gittiği ve bunun bir önceki yıla göre %82 artış anlamına geldiği belirtilmiştir. Programın 2025/26 döneminde yenilendiği ve haftanın belirli bir gününde 2 avro karşılığında sinemaya erişim sağlandığı ifade edilmiştir. Bu uygulama sayesinde bilet satışlarının üçte birinin söz konusu programdan geldiği ve ilgili günün haftanın en yoğun sinema günlerinden biri haline geldiği aktarılmıştır. Söz konusu girişimin, pandemi sonrası dönemde sinemaya dönüşü yavaşlayan ileri yaş gruplarını teşvik etmek amacıyla hayata geçirildiği vurgulanmıştır.²²³

İtalya Kültür Bakanlığı'nın internet sitesinde yayımlanan bir düzenleme ile vergi indirimlerinin uygulanması ve tanınmasına ilişkin kriterlerin değiştirildiği; kamu kaynaklarının daha adil, verimli ve etkin kullanılmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Kararname kapsamında, sinema, televizyon ve internet yapımları ile belgesel, animasyon, kısa film ve video klipler için vergi indirimi başvuru koşulları yeniden belirlenmiş ve iki yeni yükümlülük getirilmiştir. Bu çerçevede, 1.000 avroyu aşan fatura ve gider belgelerinde ilgili eserin adının yer alması zorunlu hale getirilerek üretim maliyetlerinde şeffaflık sağlanmıştır. Bunun yanı sıra, vergi kredisinden yararlanan yapımcıların, eserin tanınmasını izleyen beş yıl içinde elde edilen gelirlerin bir bölümünü, belgesel, kısa film, ilk ve ikinci uzun metrajlar, genç yazarların eserleri, yeterli finansman bulamayan animasyonlar ve düşük bütçeli filmler gibi “zor eserler”in geliştirilmesi, üretimi veya dağıtımı için yeniden değerlendirmeleri öngörülmüştür. Düzenlemede, seçici katkılara erişim için dolaşım şartları da değiştirilmiş; yanlış beyanda bulunan, belge sunmayan, sahte belge düzenleyen veya yeniden yatırım yükümlülüğünü yerine getirmeyen yararlanıcılara beş yıl süreyle vergi indiriminden men yaptırımı getirilmiştir.²²⁴

İtalya Kültür Bakanlığı tarafından teşvik edilen ve İtalyan Yazarlar ve Yayıncılar Derneği (SIAE) tarafından yürütülen “Per Chi Crea” (Üretenler İçin) programının 2025 edisyonunun, gençlerin yaratıcılığını desteklemek amacıyla uygulamaya alındığı belirtilmiştir. Program kapsamında; görsel, sahne ve multimedya sanatları, sinema, dans, edebiyat, müzik ve tiyatro alanlarında faaliyet gösteren, 35 yaş altındaki ve İtalya’da ikamet eden ya da yurt dışında yaşayan İtalyan vatandaşlarına yönelik olarak, “özel kopyalama” (private copy) gelirlerinin %10’u kullanılarak toplam 9 milyon avronun üzerinde kaynak tahsis edilmiştir. 2025 edisyonu, yayımlanmamış eserlerin üretimi ve tanıtımını hedefleyen Yeni Eserler, İtalyan okullarında eğitim ve kültürel yaygınlaştırmayı amaçlayan Eğitim ve Kültürel Tanıtım, genç sanatçı ve icracıların bilgi ve becerilerini güçlendirmeye yönelik Sanatçıların Profesyonelleşmesi ile ulusal ve uluslararası düzeyde canlı etkinlikler, turneler ve festivalleri kapsayan Canlı Performanslar ile Ulusal ve Uluslararası Tanıtım başlıkları esas alınarak dört ayrı destek çağrısı altında uygulanacağı ifade edilmiştir.²²⁵

²²³ <https://cineuropa.org/en/newsdetail/480023/>

²²⁴ <https://cinema.cultura.gov.it/notizie/pubblicato-il-decreto-interministeriale-per-le-agevolazioni-fiscali-a-favore-dellindustria-cinematografica/>

²²⁵ <https://www.siae.it/it/notizie/Per-Chi-Crea-2025/>

Polonya Kùltür ve Ulusal Miras Bakanlığı Haziran 2025'te, kùltürel altyapının güçlendirilmesi, kùltürel mirasın korunması ve sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi yoluyla ekonomik büyümeyi desteklemek, toplumsal kapsayıcılığı artırmak ve sosyal yenilikleri teşvik etmek amacıyla 2025 yılında, toplam 200 milyon Polonya zlotisi tutarında bir hibe programının başlatıldığı açıklanmıştır. Çağrı kapsamında; kùltürel ve toplumsal yaşama aktif katılımı teşvik eden yeni kùltürel tesislerin kurulması ve mevcut altyapının geliştirilmesi, anıt ve miras alanlarının cazibesinin artırılması, ziyaretçi hizmetlerinin iyileştirilmesi, kùltürel mirasın markalaşması ve modern teknolojilerin kùltürel sunumlara entegre edilmesi gibi faaliyetlerin desteklenmesi hedeflenmiştir. Programdan; devlet ve yerel yönetimlere bağlı kùltür kurumları, kamuya ait sanat okulları ve üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, kiliseler ve dini topluluklar ile UNESCO Dünya Mirası listesinde yer alan, Polonya Cumhurbaşkanlığı tarafından tanınan veya Avrupa Miras Etiketi'ne sahip alanları yöneten kuruluşların yararlanabileceği belirtilmiştir. Program, kùltür ve sürdürülebilir turizmi Polonya genelinde kalkınmanın temel itici güçlerinden biri hâline getirmeyi hedeflemektedir.²²⁶

Almanya Federal Kabinesi Ağustos 2025'te aldığı karar ile Almanya, görsel-işitsel sektörünü güçlendirmek için film fonlamasını artırdığını ve Alman Federal Film Fonu ve Alman Sinema Fonu için ayrılan bütçeyi 2025 yılı için yıllık 250 milyon avroya çıkararak neredeyse iki katına yükselttiğini belirtmiştir. Jüri tabanlı kùltürel film fonlaması ve Alman Federal Film Kurulu aracılığıyla yapılan tahsisler de dahil olmak üzere, toplam federal desteğin yaklaşık 310 milyon avroya ulaştığı açıklanmıştır.²²⁷

Yunanistan Kùltür Bakanlığı ve Yunan Film ve Görsel-İşitsel Merkezinin Ocak 2026 tarihli açıklamasına göre Yunanistan'daki film ve televizyon yapım teşvik programının, 2018–2025 döneminde ÷lke ekonomisine yaklaşık 928,7 milyon avro brüt katma değer sağladığı ve kamu tarafından yapılan her 1 avroluk yatırımın 4,2 avro net katma değer yarattığının hesaplandığı açıklanmıştır. Programın yaklaşık 2.900 tam zamanlı istihdama katkı sunduğu; ulusal ve uluslararası yapımlara belirli bir üst sınır dâhilinde yüzde 40 oranında nakit iade uygulandığı belirtilmiştir. Ödeme gecikmeleri nedeniyle 2024'te geçici olarak durdurulan programın Şubat 2025'te yeniden başlatıldığı ve 2025 yılı için 105 milyon avro kaynak ayrıldığı kaydedilmiş; teşviklerin sadeleştirilmesi, hızlandırılması ve altyapı ile insan kaynağı yatırımlarıyla yerel üretim kapasitesinin güçlendirilmesinin önemine dikkat çekilmiştir.²²⁸

2025 yılı boyunca, İrlanda Adası'nın tamamında, Kuzey/Güney ekseninde sanat, kùltür, müzik, sinema veya kùltürel mirası geliştirmeyi, kutlamayı veya anmayı amaçlayan küçük ölçekli ve bağımsız projelere mali destek sağlandığı belirtilmiştir. Desteklerin; İrlanda'nın sanatsal ve yaratıcı yeteneklerinin geliştirilmesi, sanata erişimin artırılması, ulusal ve bölgesel kùltürel altyapının güçlendirilmesi ve kùltürel turizmin teşvik edilmesi hedefleri doğrultusunda, ulusal ve yerel otoriteler ile diğer paydaşlarla işbirliği içinde yürütülmesinin planlandığı açıklanmıştır. Programın; Kuzey/Güney düzeyinde kurumlar arası işbirliğini teşvik eden ortak girişimleri, sürdürülebilir kùltürel turizmi destekleyen

²²⁶<https://transition-pathways.europa.eu/tourism/funding-calls/call-proposals-strengthening-culture-and-sustainable-tourism-poland>

²²⁷ <https://cineuropa.org/en/newsdetail/481722>

²²⁸<https://www.screendaily.com/news/greek-tax-incentive-generated-9287m-in-gva-for-economy-between-2018-2025-says-olsberg-spi/5212591.article>

faaliyetleri ve kültürel erişim programlarını kapsayan yaratıcı ve yenilikçi projelere odaklandığı ifade edilmiştir.²²⁹

Birleşik Krallık:

İngiliz Film Enstitüsü'nün verilerine göre Birleşik Krallık'ın sunduğu güçlü vergi teşvikleri sayesinde küresel film ve dizi üretiminde hızlı bir yükseliş kaydettiğinin görüldüğü belirtilmiştir. Son on beş yıllık dönemde Disney'in İngiltere'den 2 milyar doların üzerinde film sübvansiyonu aldığı, bunun da ülkeyi Hollywood yapımları açısından cazip bir merkez hâline getirdiği tespit edilmiştir. Netflix, Amazon ve diğer büyük ABD stüdyolarının da İngiltere'ye yönelmesiyle ülkenin uluslararası ölçekte önemli bir yapım üssüne dönüştüğü ifade edilmiştir. Bu yönelimin temelinde, uygun yapım harcamalarının yüzde 25,5'ine kadar geri ödeme sağlayan Görsel-İşitsel Harcama Kredisi (AVEC) uygulamasının yer aldığı belirtilmiştir. Yüksek bütçeli film ve diziler için ciddi mali avantajlar sunan bu teşvik sayesinde Marvel filmlerinin yaklaşık üçte birinin İngiltere'de çekildiği, Disney'in ise Pinewood Stüdyoları'nda uzun vadeli kira anlaşmaları yaptığı kaydedilmiştir. Buna karşılık, yabancı stüdyoların artan talebinin ekip ve stüdyo alanı yetersizliği gibi sorunları beraberinde getirdiği, bunun da bağımsız İngiliz yapımcıların maliyetlerini yükselttiği görülmüştür. Yerel yapımcıların zaman ve mekân açısından küresel stüdyolarla rekabet etmekte zorlandığı saptanmıştır. Buna rağmen hükümetin, film ve dizi üretiminin ülke ekonomisine sağladığı katkıyı ve yarattığı istihdamı gerekçe göstererek teşvik politikasını sürdürdüğü ifade edilmiştir.²³⁰

Birleşik Krallık'ta yaratıcı endüstrilere ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla 60 milyon sterlinlik bir destek paketi açıklanmıştır. Paket kapsamında özellikle Londra dışındaki bölgelerdeki yaratıcı işletmeler, başlangıç aşamasındaki video oyun stüdyoları, müzik ve film ihracatı ile kültürel projelere 40 milyon sterlinlik yatırım sağlanacağı belirtilmiştir. Ayrıca sektöre verilen desteğin artırılacağı, yatırımı teşvik etmek üzere bir Yumuşak Güç Konseyi kurulacağı ve öncelikli bölgelerdeki altı Belediye Birleşik Otoritesine ek kaynak sağlanacağı ifade edilmiştir. Yaratıcı endüstrilerin ihtiyaçlarına uygun kısa süreli çıraklık programlarının Ağustos 2025'ten itibaren başlatılacağı duyurulmuştur.²³¹

Birleşik Krallık'ta, yıpranmış ve sürdürülebilirliği risk altındaki kültürel altyapıyı güçlendirmek amacıyla 270 milyon sterlin tutarında Arts Everywhere Fund adlı bir kamu destek programı başlatıldığı belirtilmiştir. Fon aracılığıyla müze, galeri, tiyatro ve kültürel kurumların acil altyapı ihtiyaçlarının karşılanması, mali dayanıklılıklarının artırılması ve kültüre erişimin yeniden sağlanmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Program kapsamında kapanma riski taşıyan kurumların ayakta tutulması, yüksek maliyetli sermaye projelerinin desteklenmesi ve Londra dışı bölgelere yatırımların teşvik edilmesinin öngörüldüğü ve ayrıca kamu kaynaklarının özel bağış ve hayırseverlik yatırımlarını da harekete geçirmesinin beklendiği ifade edilmiştir.²³²

İngiltere'deki belediye müzelerinin, yerel kültüre erişimin güvence altına alınması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması amacıyla 20 milyon sterlinlik yeni bir hibe ile desteklendiği belirtilmiştir. Bu fon sayesinde müzelerin topluluklara hizmet vermeyi

²²⁹ <https://www.gov.ie/en/department-of-culture-communications-and-sport/publications/2025-co-operation-with-northern-ireland-scheme/>

²³⁰ <https://nofilmschool.com/uk-new-hollywood>

²³¹ <https://www.gov.uk/government/news/60-million-boost-for-creative-industries-to-turbocharge-growth>

²³² <https://www.theguardian.com/politics/2025/feb/20/lisa-nandy-announces-fund-uk-cultural-infrastructure>

sürdürmesi, koleksiyonların korunması ve kamuoyuyla paylaşılması ile ulusal hikâyenin yerel düzeyde aktarılmasının hedeflendiği ifade edilmiştir. Fon kapsamında, kamu erişiminin iyileştirilmesi, topluluk ve eğitim programlarının güçlendirilmesi, kurumsal kapasitenin artırılması ve dijital altyapıya yatırım yapılması amaçlandığı ifade edilmiştir. Programın, İngiltere Sanat Konseyi tarafından Nisan 2025–Mart 2026 döneminde yürütüleceği ve kültüre erişimi artırarak ekonomik büyüme ile fırsatların çoğaltılmasına katkı sunacağı belirtilmiştir.²³³

ABD:

Amerikan Ekonomik Araştırma Enstitüsü'nün 2025 yılı Raporunda, ABD eyaletlerinin film endüstrisine sağladığı sübvansiyonların ekonomik ve siyasi etkileri ele alınmıştır. Raporda, film sektörünün yüksek gişe gelirlerine rağmen eyalet yönetimlerinden milyarlarca dolarlık teşvikler almaya devam ettiği ifade edilmiştir. 2024 itibarıyla 38 eyaletin film sübvansiyonu sunduğu, en cömert programların ise New York ve Georgia'da uygulandığı belirtilmiştir. Analizde, vergi kredileri ve geri ödemeler gibi teşviklerin eyalet ekonomilerine beklenen katkıyı sağlamadığı; verilen her bir doların yalnızca küçük bir bölümünün geri kazanılabildiği vurgulanmıştır. Ortaya çıkan bütçe açığının ise vergi artışları, harcama kesintileri veya borçlanma yoluyla telafi edildiği kaydedilmiştir. Ayrıca film çekimlerinin yarattığı istihdamın büyük bölümünün geçici ve düşük ücretli olduğu, yüksek nitelikli pozisyonların ise çoğunlukla eyalet dışından gelen profesyoneller tarafından doldurulduğu belirtilmiştir. Kamu tercihi teorisine atıfla, sübvansiyonların yoğunlaşmış faydalar yaratırken maliyetleri geniş vergi mükellefi kitlesine yaydığı ve bu nedenle politik olarak sürdürülmesinin kolaylaştığı sonucuna varılmıştır.²³⁴

ABD'de yurt dışında üretilen filmlere yüksek oranlı gümrük vergileri uygulanabileceğine dair açıklamalar, özellikle Yeni Zelanda başta olmak üzere uluslararası film endüstrisinde endişelere yol açmıştır. Bu söylemde, diğer ülkelerde sunulan kapsamlı teşviklerin ABD film endüstrisinin rekabet gücünü zayıflattığı ve söz konusu önlemlerin sektörü korumayı amaçladığı savunulmuştur. Ancak filmlerin fiziksel bir maldan ziyade dijital olarak dağıtılan hizmetler kapsamında yer alması, çok uluslu ortak yapımların yaygınlığı ve hukuki-tekniik sınırlamalar nedeniyle bu tür tarifelerin uygulanmasının güç olduğu değerlendirilmiştir. Yeni Zelanda'da sektör temsilcileri, olası tarifelerin ülke ekonomisi ve istihdam üzerinde ciddi olumsuz etkiler yaratabileceğine dikkat çekmiş; yalnızca bu ihtimalin gündeme gelmesinin dahi belirsizlik yarattığı vurgulanmıştır. Yetkili kurumlar tarafından gelişmelerin yakından izlendiği, ABD ile ilişkilerin sürdürülmesinin yanı sıra Birleşik Krallık, Hindistan ve İrlanda gibi ülkelerle ortak yapım olanaklarının artırılmasının hedeflendiği belirtilmiştir.²³⁵

Yeni Zelanda:

Yeni Zelanda'da yayımlanan bir analizde, film sübvansiyonlarının kamuoyunda öne çıkarılan faydalarının yanı sıra çoğu zaman göz ardı edilen maliyetlerine dikkat çekilmiştir. Değerlendirmelerde, bu teşviklerin yatırım ve istihdam artışı sağladığının görünür olduğu, ancak diğer sektörlerden çekilen kaynaklar, vazgeçilen kamu harcamaları ve verimsiz rekabet gibi etkilerin yeterince hesaba katılmadığı belirtilmiştir. Analizde, ülkeler arasında

²³³ <https://www.gov.uk/government/news/museums-can-now-apply-for-20-million-of-funding-to-invest-in-their-future>

²³⁴ <https://thedailyeconomy.org/article/what-film-financing-tells-us-about-politics/>

²³⁵ <https://www.mz.co.nz/news/political/574590/why-trump-makes-strong-case-for-100-percent-tariff-on-foreign-movies-and-why-he-ll-struggle-to-do-it>

film yapımlarını çekmek için yürütülen sübvansiyon rekabetinden asıl kazançlı çıkan tarafın yapım şirketleri olduğu vurgulanmıştır. Bazı ülkelerde teşvik bütçelerinin önemli ölçüde artırıldığı, bu durumun küresel ölçekte maliyetli bir rekabeti körükleyebileceği ifade edilmiştir. Akademik çalışmalara dayanan bulgulara ise film sübvansiyonlarının toplam istihdamı anlamlı biçimde artırmadığı, çoğunlukla işgücünün sektörler arasında yer değiştirmesine yol açtığı ve uzun vadede ekonomik açıdan sürdürülebilir olmadığı sonucuna varılmıştır.²³⁶

Japonya:

Japonya’da, uluslararası film ve dizi yapımlarını ülkeye çekmek amacıyla film ve televizyon teşvik programının kapsamı genişletilmiş ve uygulama süresi 2026 mali yılına kadar uzatıldığı belirtilmiştir. Program kapsamında, projelere iki yıla kadar destek verilmesine olanak tanıyan çok yıllık sübvansiyonların hayata geçirildiği belirtilmiştir. Bu düzenleme ile önceki uygulamada yer alan katı harcama ve raporlama takvimlerinin esnetildiği ifade edilmiştir. 2023 yılında oluşturulan program çerçevesinde, Japonya’daki yapım ve yapım sonrası süreçlerde yapılan harcamaların yüzde 50’sine kadar nakit iade sağlandığı aktarılmıştır. Güncellenen teşvik mekanizmasının, birden fazla mali yıla yayılan projeleri kapsayacak şekilde genişletildiği ve Japon mali yılı sınırlarını aşan yapım takvimlerinin dikkate alındığı kaydedilmiştir. Programın, 2026 baharının sonlarına doğru yürürlüğe girmesinin planlandığı ifade edilmiştir.²³⁷

Zimbabve

Zimbabve Kültür Fonu ve Avrupa Birliği Delegasyonu işbirliğiyle yürütülen “CreativeACTIONs2 Programı” kapsamında, 2025 yılında dört Zimbabveli kültürel ve yaratıcı operatöre toplam 27.929 ABD doları tutarında hibe sağlanmıştır. Hibeler, sanat ve kültür yoluyla kapsayıcılık, yenilik, beceri aktarımı, ekonomik güçlenme ve uluslararası etkileşim hedefleyen yerel ve uluslararası odaklı projeleri desteklemektedir. Program, gençler, kadınlar ve engelli bireyler de dâhil olmak üzere tüm kariyer aşamalarındaki sanatçılara destek sunmakta, Zimbabveli sanatçılar ile diğer Afrika ülkeleri ve AB üye devletleri arasında uluslararası kültürel değişim ve işbirliği olanaklarını artırmaktadır. 2023’ten bu yana “CreativeACTIONs2”, ülke çapında 86 projeye toplam 1.232.050 ABD doları yatırım yapmış; kültürel kurum ve bireylerin kapasitesini güçlendirmiş, kapsayıcılığı artırmış, yaratıcı ifade ve ekonomik fırsatlar için platformlar oluşturmuş ve Zimbabve’nin kültürel ürünlerinin uluslararası pazarlara erişimini desteklemiştir.²³⁸

2.3.3. Sağlık Hizmetleri Yardımları

Norveç:

Norveç Hükûmeti, 2025 devlet bütçesi kapsamında hastane sektörüne yönelik finansmanı 2024 yılına göre yaklaşık 5,5 milyar Norveç kronu artırmayı planlamaktadır; bu artış, 2008 yılındaki seviyelere en yakın oran olarak değerlendirilmektedir. Artışın, demografik değişikliklerden kaynaklanan maliyetleri karşılamaya ve bekleme sürelerini azaltmaya katkı sağlaması öngörülmektedir. Önerilen bütçe çerçevesinde, 2024 revize

²³⁶ <https://newsroom.co.nz/2025/05/20/what-lies-beneath-the-seen-and-unseen-of-film-subsidies/>

²³⁷ <https://variety.com/2025/film/news/japan-film-incentive-program-multi-year-subsidies-1236605144/>

²³⁸ <https://www.ebcam.eu/news/brussels/4013-european-union-and-culture-fund-continue-to-strengthen-zimbabwes-creative-sector-with-four-newly-awarded-grants>

bütçesinden 1,7 milyar Norveç kronu aktarılması ve faaliyet bazlı finansman oranlarının artırılması öngörülmüş, somatik bakım için inisiyatif bazlı finansman oranı ise %40'tan %30'a düşürülmüştür. Ayrıca, hastanelerin stratejik esnekliğini artırmak amacıyla yatırım finansmanı mekanizmalarında öz sermaye gereklilikleri azaltılmış ve kredi koşulları iyileştirilmiştir. Belediyeler ve hastaneler arasındaki işbirliğini güçlendirmek amacıyla 286 milyon Norveç kronu tutarında personel alımı ve işbirliği sübvansiyonu ayrılmış; bu kaynakların hasta yönlendirme süreçlerini geliştirmek, personel istihdamını desteklemek ve birleşik sağlık rolleri geliştirmek için kullanılacağı belirtilmiştir. Kuzey Norveç Bölgesel Sağlık Otoritesi'ne özel olarak tahsis edilen yaklaşık 570 milyon Norveç kronluk fonun içinde 209 milyon Norveç kronu personel alımı ve istihdamın sürdürülmesi, 135,2 milyon Norveç kronu işbirliği sübvansiyonları, 150 milyon Norveç kronu Narvik ve Lofoten'de acil servislerin devam ettirilmesi, 41,7 milyon Norveç kronu Alta'daki uzman sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve 36,5 milyon Norveç kronu Kirkenes'te acil durum ve hazırlık hizmetlerinin güçlendirilmesi için kaynaklar yer almaktadır. Bu düzenlemeler, Norveç genelinde sağlık hizmetlerinin sürdürülebilir, etkili ve erişilebilir olmasının sağlanmasına yönelik taahhüdü yansıtmaktadır.²³⁹

Brezilya:

Brezilya Sağlık Bakanlığı tarafından 22 Şubat 2025 tarihinde yapılan açıklamaya göre, ülkenin en büyük özel hastane ağı olan Rede D'Or, Brezilya'nın kamu sağlık sistemi (SUS) kapsamında uzmanlaşmış tıbbi bakım erişimini genişletmeyi amaçlayan federal program Agora Tem Especialistas'a dahil edilmiştir. Anlaşma kapsamında Rede D'Or'a ait Glória D'Or (Rio de Janeiro) ve Niterói D'Or (eyalet metropol bölgesi) hastanelerinde kardiyoloji ameliyatları gerçekleştirilecek ve yılda yaklaşık 100 prosedürün yapılması, toplamda 3,6 milyon Brezilya reali değerinde hizmet sağlanması öngörülmektedir. Program, özel ve hayır amaçlı hastanelerdeki boş kapasitenin geçici olarak kullanılması yoluyla karmaşık işlemler için kronik bekleme listelerinin azaltılmasını hedeflemektedir ve Rede D'Or'un katılımıyla toplamda 28 hastanenin programa dahil olduğu bildirilmiştir. 2025 yılı içinde kamu sistemine eklenen hizmetler için harcamanın 150 milyon Brezilya realini aştığı, 2026 yılı başından itibaren öncelikli tıbbi uzmanlık alanlarını kapsayan sözleşmelerle yıllık yatırımların 200 milyon Brezilya reali seviyesine çıkarılmasının beklendiği ifade edilmiştir. Katılımcı hastanelere doğrudan nakit ödeme yerine federal vergi yükümlülüklerini dengeleyebilecek finansal krediler tahsis edilmekte olup, Rede D'Or örneğinde, ayda yaklaşık 300.000 Brezilya reali kadar kaynak, kalp krizi riskini azaltmak ve yüksek riskli hastalarda mortaliteyi düşürmek amacıyla yapılan miyokard revaskülarizasyon ameliyatlarına ayrılmıştır. Program kapsamında ilk ameliyatların Ocak 2026'da başlaması planlanmakta ve hasta yönlendirmeleri, bölgesel düzenleyici merkezler tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda Rio de Janeiro ve Niterói'deki yerel sağlık otoriteleri tarafından gerçekleştirilecektir. Bakanlık, programın uzun bekleme sürelerine sahip yedi uzmanlık alanına —onkoloji, kardiyoloji, ortopedi, jinekoloji, kulak-burun-boğaz, göz ve nefroloji— öncelik verdiğini ve sözleşmelerin kalıcı dış kaynak kullanımından ziyade hedefe yönelik anlaşmalar olarak yapılandırıldığını belirtmiştir. Ayrıca, hükümet ile Rede D'Or'un araştırma ve eğitim birimi arasında nörobilim, onkoloji, ileri tedaviler ve klinik araştırmalar alanlarında işbirliği sağlanması amacıyla niyet mektubu imzalanmış ve anesteziyoloji alanındaki iş gücü eksikliklerinin giderilmesine yönelik bir anlaşma ile 300 yeni uzman yetiştirilmesi ve ülke genelindeki hizmet boşluklarının haritalanması hedeflenmiştir.²⁴⁰

²³⁹<https://p4h.world/en/news/norwegian-government-boosts-funding-for-hospitals-in-2025-to-reduce-waiting-times/>

²⁴⁰ <https://brazilstockguide.com/insights/rede-dor-brazil-public-health-specialized-surgeries/>

Kanada:

4 Mart 2025 tarihli habere göre Kanada hükümeti, sağlık sektöründe yaşanan iş gücü açıklarının hem sağlık çalışanları hem de hastalar üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak amacıyla önlemler almaktadır. Bu kapsamda, Çalışma, İşgücü Gelişimi ve Çalışma Bakanı Steven MacKinnon tarafından Foreign Credential Recognition Program (FCRP) aracılığıyla dört kuruluşa toplam 14,3 milyon Kanada doları tutarında finansman sağlanacağı açıklanmıştır. Söz konusu destek; uluslararası eğitim almış sağlık profesyonellerinin (IEHP) Kanada sağlık sistemine daha hızlı ve etkin şekilde entegre edilmesini, hastane ve tıp merkezlerinde kritik personel eksikliklerinin giderilmesini ve sağlık hizmeti sunum kapasitesinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Program kapsamında 3.500’den fazla katılımcıya işbaşı yerleştirme, ücret sübvansiyonu, mentorluk, eğitim ve koçluk gibi destekler sunulacaktır. Bu girişim, 2024 Bütçesi’nde FCRP için iki yıl boyunca ayrılan ilave 50 milyon Kanada doları kaynakla uyumlu olup, özellikle sağlık ve konut inşaatı sektörlerinde artan iş gücü ihtiyacının karşılanmasını ve nitelikli göçmenlerin uzmanlık alanlarında istihdam edilmesini amaçlamaktadır.²⁴¹

Avustralya:

25 Mart 2025 tarihinde Avustralya Hükümeti’nin 2025-26 Federal Bütçesi kapsamında, ülkenin sağlık sistemi olan Medicare’in güçlendirilmesine yönelik tarihsel ölçekte bir yatırım programı açıklanmıştır. Bu bütçe ile Medicare’in kuruluşundan bu yana en büyük mali destek sağlanarak; ücretsiz aile hekimi (GP) hizmetlerinin yaygınlaştırılması, kamu hastanelerinin adil biçimde finanse edilmesi, sağlık iş gücünün güçlendirilmesi ve ilaç maliyetlerinin düşürülmesi hedeflenmiştir. Toplam 7,9 milyar Avustralya doları tutarındaki yatırımla tüm nüfus için ücretsiz GP muayenelerine olanak tanıyan bulk billing teşvikleri genişletilmiş; 2030 itibarıyla GP ziyaretlerinin %90’ının ücretsiz olması öngörülmüştür. Ayrıca 50 yeni Medicare Acil Bakım Kliniği açılması için yaklaşık 658 milyon Avustralya doları, doktor ve hemşire sayısının artırılması için 662,6 milyon Avustralya doları, reçeteli ilaç maliyetlerinin düşürülmesi için 689,1 milyon Avustralya doları, kadın sağlığı hizmetlerinde erişimi ve kapsamı genişletmek amacıyla 792,9 milyon Avustralya doları, kamu hastanelerine ek finansman sağlamak üzere 1,8 milyar Avustralya doları ve yaşlı bakım hizmetlerinde görev yapan hemşirelerin ücret artışlarını desteklemek için 2,6 milyar Avustralya doları tahsis edilmiştir. Bu düzenlemelerle, sağlık hizmetlerine erişimde mali engellerin azaltılması, hizmet kapasitesinin artırılması ve Medicare kartının kaliteli sağlık hizmetine erişim için yeterli olduğu kapsayıcı bir sağlık sisteminin sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.²⁴²

Birleşik Krallık:

16 Temmuz 2025 tarihinde, hükümet tarafından Birleşik Krallık Bilim ve Yenilik kapasitesinin uzun vadeli ekonomik büyüme ve önleyici odaklı bir ulusal sağlık sistemi sağlamak amacıyla kullanılmasını hedefleyen on yıllık bir misyon çerçevesinde, “Hayat Bilimleri Sektör Planı” resmî olarak başlatılmıştır. Plan, hükümetin 10 Yıllık Sağlık Planı ile yakın koordinasyon içinde geliştirilmiş olup, ileri düzey araştırmaların yeni tedaviler,

²⁴¹<https://www.canada.ca/en/employment-social-development/news/2025/03/the-government-of-canada-is-investing-up-to-143-million-to-help-address-labour-shortages-in-the-health-sector.html>

²⁴²<https://www.health.gov.au/ministers/the-hon-mark-butler-mp/media/budget-2025-26-building-a-stronger-medicare-with-a-history-making-health-budget>

daha hızlı tanılar ve daha fazla hayat kurtarma gibi somut sonuçlara dönüştürülmesini amaçlamaktadır. Plan kapsamında, dünya standartlarında bir sağlık veri sistemi kurulması için 600 milyon sterline kadar yatırım yapılması, klinik denemelerin hızlandırılması ve 520 milyon sterline kadar Hayat Bilimleri Yenilikçi Üretim Fonu aracılığıyla üretim projelerinin desteklenmesi öngörülmektedir. Ayrıca, düzenleyici süreçlerin basitleştirilmesi ve ilaç ve tıbbi ürünlere ek yatırım sağlanması, ulusal sağlık sisteminde kanıtlanmış teknolojilerin daha hızlı uygulanabilmesi için yenilikçi pasaportların sunulması ve hızlı büyüyen şirketlerin yatırım ve ölçeklendirme desteğiyle Birleşik Krallık'ta kalmalarının teşvik edilmesi planlanmaktadır. Plan, 250'den fazla kuruluşun katkılarıyla şekillendirilmiş ve her eyleme net hedefler ile sorumlu birimler atanmıştır. Hayat Bilimleri sektörü, ülke genelinde 300.000'den fazla kişiye istihdam sağlayan, yüksek büyüme potansiyeline sahip ve inovasyon yoğun bir sektör olarak ekonomik verimliliğe katkıda bulunmakta, yapay zeka ve ileri teknolojiler aracılığıyla araştırma, tanı, tedavi ve üretim süreçlerinde dönüşüm sağlamakta ve İngiltere'nin ihracat ve yatırım çekim gücünü artırmaktadır.²⁴³

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin'de hizmetler sektöründe tüketimin artırılması amacıyla, 17 Eylül 2025'te birden fazla Bakanlık tarafından açıklanan yeni politika paketleri kapsamında yüksek nitelikli sağlık hizmetleri ve eğlence/rekreasyon turizmi dâhil olmak üzere çeşitli hizmet alanlarında piyasa erişiminin gevşetilmesi ve kısıtlayıcı düzenlemelerin kaldırılması öngörülmüştür. Bu çerçevede, hizmet tüketimini genişletmeye yönelik olarak beş ana başlık altında toplam 19 politika tedbiri belirlenmiş; mali ve finansal araçlardan yararlanılarak hizmet arzının iyileştirilmesi ve hizmet tüketim potansiyelinin açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Politikalar kapsamında, hizmetler sektöründe dışa açılımın derinleştirilmesi, daha fazla sektörün yabancı yatırımlar için teşvik edilen alanlar listesine dâhil edilmesi, yüksek profilli uluslararası etkinliklerin desteklenmesi ve yabancı ziyaretçilere yönelik vize muafiyetlerinin kapsamının genişletilmesi planlanmıştır. Ayrıca, yüksek nitelikli sağlık ve eğlence turizmi alanlarında piyasa giriş engellerinin azaltılması, hizmet sektöründe faaliyet gösteren işletmelere faiz sübvansiyonları gibi finansal destekler sağlanması ve yaklaşık 50 kentin yeni tüketim modelleri için pilot şehir olarak seçilmesi yoluyla hizmet kalitesinin ve çeşitliliğinin artırılması amaçlanmıştır. Bu düzenlemelerin, hizmet tüketimini ekonomik büyümenin temel itici unsurlarından biri haline getirmesi, yabancı ziyaretçi talebini artırması ve yerli ile yabancı sermayeli işletmeler için yeni yatırım ve faaliyet fırsatları yaratması beklenmektedir.²⁴⁴

2.3.4. Eğitim Hizmetleri Yardımları

Japonya:

24 Ocak 2025 tarihinde Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (MEXT) tarafından, 2024 mali yılı (FY2024) kapsamında J-PEAKS Programı'na 13 üniversitenin dâhil edildiği açıklanmıştır. Ulusal, kamu ve özel üniversiteleri kapsayan program çerçevesinde, belirli alanlarda güçlü olan bölgesel çekirdek üniversitelerin araştırma kapasitelerinin desteklenmesi amaçlanmakta olup, 2023 mali yılında seçilen 12 üniversite ile birlikte destekten yararlanan toplam üniversite sayısı 25'e ulaşmıştır.

²⁴³<https://www.gov.uk/government/news/life-sciences-sector-plan-to-grow-economy-and-transform-nhs>

²⁴⁴ <https://www.globaltimes.cn/page/202509/1343742.shtml>

Japonya'daki araştırma kapasitesinde gözlenen gerileme arka planında oluşturulan J-PEAKS Programı ile, bölgesel mükemmeliyet merkezleri olarak konumlanacak üniversitelerin özgün araştırma faaliyetleri teşvik edilmekte ve MEXT tarafından yürütülen "Uluslararası Araştırma Mükemmeliyeti Üniversiteleri" programı ile birlikte küresel düzeyde rekabetçi bir araştırma ekosistemi oluşturulması hedeflenmektedir. Program kapsamında seçilen her bir üniversiteye beş yıllık dönemde azami yaklaşık 5,5 milyar yen tutarında destek sağlanması öngörülmekte; bu destek personel giderleri, stratejik uygulama harcamaları ile araştırma altyapısının güçlendirilmesine yönelik ekipman ve çevresel iyileştirme giderlerini kapsamaktadır. Seçilen üniversitelerden on yıllık vizyon ve yönetim stratejileri oluşturmaları, ulusal ve uluslararası araştırma iş birliklerini artırmaları ve araştırma çıktılarının toplumsal uygulamaya aktarılmasını hızlandırmaları beklenmektedir. Ayrıca, Uluslararası Araştırma Mükemmeliyeti Üniversiteleri Programı kapsamında ilk onay alan üniversite olan Tohoku Üniversitesi'ne 2025 mali yılında yaklaşık 15,4 milyar yen tutarında destek sağlanması planlanmış; söz konusu program için gerçekleştirilen ilk başvuru turunda yalnızca Tohoku Üniversitesi'nin kabul edildiği, Tokyo Üniversitesi ve Waseda Üniversitesi dâhil olmak üzere bazı yükseköğretim kurumlarının ikinci başvuru turuna katılım niyetlerini beyan ettikleri bildirilmiştir.²⁴⁵

Avrupa Birliği:

Avrupa Üniversiteleri Ağları (European University Networks – EUN) Ulusal Eşlik Programı kapsamında, Avrupa Birliği'nin Erasmus+ programı çerçevesinde yürütülen 'Avrupa Üniversiteleri' girişimine yönelik destek sağlanmaktadır. Programın 2025 yılı başında başlayan beşinci ve son destek döneminde, Avrupa Birliği tarafından seçilen 13 Alman üniversitesinin, AB fonlarına ek olarak Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) tarafından sağlanan toplam yaklaşık 8 milyon avroluk ulusal finansmandan önümüzdeki dört yıl boyunca yararlandırılması öngörülmektedir. Söz konusu üniversitelerde, sınır ötesi üniversite ağları aracılığıyla ortak eğitim ve öğretim modellerinin geliştirilmesi, araştırma, teknoloji transferi ve toplumsal işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir. Ulusal eşlik programı çerçevesinde üniversiteler arası ağ oluşturma faaliyetlerinin desteklenmesi, idari ve bürokratik engellerin azaltılmasına katkı sağlanması ve Alman yükseköğretim kurumlarının Avrupa üniversite ağları içindeki görünürlüğünün artırılması amaçlanmaktadır. 2025 itibarıyla başlayan destek döneminde, her bir üniversiteye AB finansmanına ek olarak dört yıl içinde 600.000 avroya kadar ulusal destek sağlanması planlanmaktadır. Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından finanse edilen ve 2020 yılından bu yana uygulanan ulusal destek programı kapsamında, hâlihazırda Avrupa Birliği'nden ön onay alan 63 Alman üniversitesinin desteklenmesi sürdürülmekte olup, 2024–2027 dönemi için programın toplam bütçesi yaklaşık 39 milyon avro olarak belirlenmiştir.²⁴⁶

Güney Kore:

28 Eylül 2025 tarihinde Güney Kore Eğitim Bakanlığı tarafından, başkent bölgesi dışındaki üniversitelere beş yıl boyunca azami 100 milyar Kore wonu tutarında destek sağlayan Glocal University Projesi'nin üçüncü ve son aşaması kapsamında yedi ekipten oluşan toplam dokuz üniversitenin seçimi tamamlandığı duyurulmuştur. Seçilen kurumlar arasında Kyungung Üniversitesi, Soonchunhyang Üniversitesi, Chonnam Ulusal Üniversitesi, Jeju Ulusal Üniversitesi, Chosun Üniversitesi ve Chosun Hemşirelik

²⁴⁵ <https://sj.jst.go.jp/news/202503/n0314-01p.html>

²⁴⁶ <https://www.daad.de/en/press-releases/13-deutsche-hochschulen-starten-in-die-foerderung-im-nationalen-begleitprogramm/>

Üniversitesi (entegrasyon), Chungnam Ulusal Üniversitesi ve Kongju Ulusal Üniversitesi (entegrasyon) ile Hanseo Üniversitesi yer almaktadır. Proje kapsamında, yapay zekâ temelli eğitim ve araştırma yeniliklerine odaklanan başvurular ön plana çıkmış; tıp, tüm disiplinlere yayılan yapay zekâ eğitimi, öğrenme ve turizmi birleştiren modeller, havacılık alanında uzmanlaşma ve medya-oyun-animasyon odaklı küresel yetenek çekme stratejileri değerlendirilmiştir. Entegrasyon yoluyla bölgesel sanayi-üniversite-araştırma ekosistemlerinin oluşturulması ve sağlıklı yaşlanma alanında nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi de hedefler arasında yer almıştır. Bu üçüncü aşama ile birlikte, ülke genelindeki dokuz bölgesel ulusal üniversitenin tamamı Glocal University Projesi kapsamına alınmış; söz konusu üniversitelerin bölgesel bilim ve teknoloji üniversiteleri, kamu araştırma enstitüleri ve yerel yükseköğretim kurumları ile bağlantılı “uzmanlaşmış araştırma üniversiteleri” olarak geliştirilmesi planlanmıştır. Bununla birlikte, daha önce mali destek kısıtı uygulanan veya düşük performans değerlendirmeleri alan bazı üniversitelerin programa dâhil edilmesi, projenin başlangıç hedeflerinden sapıldığı yönünde eleştirilere yol açmış; inovasyon planlarının yeterince uygulanmaması hâlinde üniversitelerin statülerinin geri alınması ve sağlanan desteklerin azaltılması veya geri talep edilmesi gerektiği yönünde görüşler dile getirilmiştir.²⁴⁷

ABD:

10 Kasım 2025 tarihinde, 2025 mali yılı için ABD Eğitim Bakanlığı tarafından, “Ortaöğretim Sonrası Eğitimin Geliştirilmesi Fonu- Fund for the Improvement of Postsecondary Education (FIPSE)” programı kapsamında belirlenen yedi öncelik duyurulmuş ve bu önceliklerin dört ulusal ihtiyaç alanını desteklemesi hedeflenmiştir: yapay zekâ uygulamalarının yaygınlaştırılması, üniversite ve kolej kampüslerinde medeni söylemin teşvik edilmesi, akreditasyon reformlarının desteklenmesi ve yüksek kaliteli kısa süreli programların geliştirilmesi. Yapay zekâ alanında 50 milyon ABD doları tahsis edilerek, öğrencilerin öğrenim ve başarı düzeylerini artıracak projeler ile öğretmen ve öğrencilerin temel düzeyde yapay zeka ve bilgisayar bilimlerine erişimini genişletecek programların desteklenmesi öngörülmüştür. Medeni söylem alanında 60 milyon ABD doları tutarında hibeler verilerek, kampüslerde saygılı tartışma ve diyalog ortamlarının, seminerler, konferanslar, tartışma dizileri ve farklı bakış açılarını içeren öğrenme fırsatları aracılığıyla oluşturulması planlanmıştır. Akreditasyon reformu kapsamında 7 milyon ABD doları tahsis edilerek, kurumların akredite kuruluş değiştirme sürecindeki mali engellerin kaldırılması ve yeni akreditasyon kuruluşlarının oluşturulmasının teşvik edilmesi planlanmıştır. Yüksek kaliteli kısa süreli programlar için 50 milyon ABD doları ayrılarak, iş gücü odaklı programların geliştirilmesi ve mevcut programların genişletilmesi sağlanacaktır.²⁴⁸

Diğer Ülkeler:

Malezya Başbakanı Dato’ Seri Anwar Ibrahim, Ulusal Eğitim Haftası (NTW)’nın lansmanında (Haziran 2025), 1 Ocak–31 Aralık 2026 tarihleri arasında özel eğitim kurumları için bir yıllık vergi/levy muafiyeti uygulanacağını duyurmuştur. İlgili uygulama, anaokulları, ilkokul, ortaokul, mesleki eğitim merkezleri ve özel üniversiteler dahil 1.668 kurumu kapsamakta ve toplam RM46 milyon değerinde bir teşvik sağlamaktadır. Anwar, ilgili bakanlıkları özel kurumların öğrenim kalitesini artırmaya odaklanmaları konusunda

²⁴⁷ <https://www.chosun.com/english/national-en/2025/09/29/LLYCUVIYORDZFMF6RO32WU6L5A/>

²⁴⁸ <https://www.ed.gov/about/news/press-release/us-department-of-education-releases-seven-priorities-under-fund-improvement-of-postsecondary-education>

uyarmıştır. İnsan Kaynakları Bakanı Steven Sim Chee Keong, NTW 2025'in açılış gününde 2 milyon katılımcıya ulaşarak hedeflenen 1 milyon kişiyi aştığını belirtmiş, katılımcıların %40'ının Endüstri 4.0 ile ilgili kurslara katıldığını ifade etmiştir. Ayrıca Eğitim Bakanlığı ve HRD Corp işbirliğiyle başlatılan AI-4-Educators programına 395.000'den fazla öğretmen katılmış, bu program ülke tarihindeki en büyük yapay zekâ eğitimi programı olarak Malezya Rekorlar Kitabı tarafından tescillenmiştir. NTW 2025, 21 Haziran'a kadar devam etmiş olup, tüm eğitim içeriklerine yıl boyunca ücretsiz erişim sağlanmıştır.²⁴⁹

Saint Lucia Hükûmeti, 2025/2026 akademik yılı başında eğitim sektörüne yönelik mali sübvansiyonları artırmıştır. Eğitim, Sürdürülebilir Kalkınma, Yenilik, Bilim, Teknoloji ve Mesleki Eğitim Bakanı Hon. Shawn Edward, 2025 "Okula Dönüş" konuşmasında, ilkökul ve ortaokul öğrencileri ile geçici ve kalıcı öğretmenlerin bu teşviklerden yararlanacağını belirtmiştir. Bakan, her birinci sınıf öğrencisine yeni bir dizüstü bilgisayar ve 500 ABD doları burs, kamu ilkokulları ve ortaokullarına kayıtlı tüm öğrencilerin tesis ücretlerinin karşılanması ve öğretmenlere 1400 ABD doları tutarında artırılmış öğretim materyali ödeneği sağlandığını açıklamıştır. En küçük yaş grubu öğrenciler de destekten faydalanacak; özel anaokullarına yıllık hibede 500 ABD doları artış yapılırken, her bir öğrenci için dönemlik öğrenim sübvansiyonu 50 ABD dolarından 100 ABD dolarına yükseltilmiştir. Özel erken çocukluk merkezleri, yıllık 3.000 ABD doları hibe alacak ve her kayıtlı çocuk için dönemlik 100 ABD doları destek sağlanacaktır. Mezun öğrenciler için ise en fazla dört CXC dersi ücretinin devlet tarafından karşılanacağı, ek olarak bir fen ve bir yabancı dil dersinin de destek kapsamına alındığı açıklanmıştır. Bakan Edward, öğrencileri düzenli ve disiplinli bir şekilde okula devam etmeye teşvik etmiş, eğitim sürecinin güvenli ve verimli yürütülmesi için polis ile işbirliği yapılacağını vurgulamıştır.²⁵⁰

2.3.5. Bilgi ve İletişim Hizmetleri Yardımları

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin'de 2024 yılında başlayan buzdolabı, otomobil ve televizyon gibi ürünleri kapsayan bir hükümet programı bu yıl Ocak ayında kişisel dijital cihazları da kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Söz konusu program tüketicilerin, fiyatı 6.000 Çin yuanı'na (826 dolar) kadar olan %15 indirim elde etmesini sağlamaktadır. Tüketiciler, program kapsamındaki her bir ürün kategorisinde bir ürün satın alabilirken, teşvikler ürün başına 500 Çin yuanı (69 ABD doları) ile sınırlandırılmıştır. Çinli tüketiciler, hükümetin finanse ettiği bu "takas programı"nın genişletilmesinin ardından sadece dört gün içinde akıllı telefonlar ve akıllı saatler de dahil olmak üzere 10,8 milyon dijital cihaz satın almıştır. Ülkenin Ticaret Bakanlığı tarafından yapılan açıklamaya göre Ocak ayında sadece dört günde 7,9 milyondan fazla kişi eski akıllı telefonlarını, tablet bilgisayarlarını, akıllı saatlerini veya bantlarını değiştirmek için devlet yardımından yararlanmış, 844 bin tüketici ise yine aynı yardım kapsamında 1 milyon adet ev aleti satın almıştır.²⁵¹

²⁴⁹ <https://www.businesstoday.com.my/2025/06/16/govt-waives-rm46-million-levy-for-private-education-sector-in-2026/>

²⁵⁰ <https://www.govt.lc/news/education-subsventions-increase>

²⁵¹ <https://www2.yicai.com/news/chinese-subsidy-program-sparks-sales-of-108-million-digital-devices-in-four-days>

Diğer Ülkeler:

Pakistan hükümeti, bilişim sektörünü desteklemek amacıyla uyguladığı çeşitli teşvik programları kapsamında 30 Haziran 2025'e kadar Bilgi Teknolojileri (BT) ve bunların destekli hizmetlerinin ihracat gelirlerine %100 vergi kredisi ve Pakistan Yazılım İhracat Kurulu tarafından sertifikalandırılan BT girişimlerine üç yıl boyunca %100 vergi kredisi uygulama kararı almıştır.²⁵²

Özbekistan hükümeti, bilişim ihracatını teşvik etmek amacıyla Ekim 2024'te bir kararname imzalamıştır. Kararnameye göre, 2025-2030 yılları arasında Özbekistan ile çifte vergilendirme anlaşması olmayan ülkelerin tüzel kişilerine ve Bilgi Teknolojileri Parkı (BT Park)²⁵³ bölgelerinde faaliyet gösterenlere yönelik vergi muafiyetleri getirilmiştir. Böylece BT Parkta yer alan firmalardan 10 milyon dolar üzeri ihracat yapan firmalar kurumlar vergisinden muaf tutulmuş olup BT eğitim kurumları da teşvik kapsamına alınmıştır. Ayrıca ihracat geliri toplam gelirin %50'sinden fazlasını oluşturan tüzel kişiler ile mezunlarının %50'sinden fazlasının bir yıl içinde BT Parkı'nda yerleşik ihracat işletmelerinde başarılı bir şekilde istihdam edilmesi koşuluyla bilişim eğitimi hizmeti veren tüzel kişilere sağlanan mevcut vergi ve gümrük avantajları da (KDV hariç) Ocak 2040'a dönemine kadar uzatılmıştır.²⁵⁴

2.3.6. Teknik Müşavirlik Hizmetleri Yardımları

ABD:

Seattle Belediyesi Sürdürülebilirlik ve Çevre Ofisi (OSE), topluluk hizmetli büyük binaların sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik 2025 Bina Karbonsuzlaştırma Hibesi başvurularını 10 Temmuz 2025'e kadar açık tutacağını ilan etmiştir. Hibe çağrısında, taban alanı 20 000 ft²'yi aşan ve özellikle kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ile uygun fiyatlı veya yaşlı konutlarına ev sahipliği yapan tesislere toplam 4 milyon ABD doları kaynak tahsis edileceği duyurulmuştur. Bu destek, 2050 itibarıyla net sıfır emisyon şartı getiren Bina Emisyon Performans Standardı'na (BEPS) uyum sürecini hızlandırmayı hedeflemiştir. Fon, fosil yakıtlı kazan ve su ısıtıcılarının elektrikli ısı pompalarıyla değiştirilmesi ya da gelecekteki yatırımlara hazırlık amacıyla mühendislik etütlerinin finansmanı gibi projeleri kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Göçmenler, mülteciler, BIPOC toplulukları, gençler, yaşlılar ve düşük gelirli sakinlere hizmet eden binalara öncelik verileceği belirtilmiştir. Başvuru sahiplerinin proje geliştirme sürecini kolaylaştırmak için 30 Mayıs 2025'e dek ücretsiz teknik destek talep edilebileceği ve 1, 8 ve 14 Mayıs tarihlerinde çevrim içi bilgilendirme oturumları düzenleneceği duyurulmuştur. Program, Seattle'ın işgücü vergisi (Payroll Expense Tax) gelirleriyle finanse edilen ve ücretsiz eğitim sağlayan Bina Emisyonları Rehberi (eski adıyla Clean Buildings Accelerator) girişimiyle entegre edilmiştir. 2024 döngüsünde sekiz topluluk binasına 3,5 milyon dolar, uygun fiyatlı konut projelerine ise ek 1 milyon dolar destek tahsis edilmiştir.²⁵⁵

²⁵² https://www.finance.gov.pk/survey/chapter_22/Annex%20III%20INFORMATION.pdf

²⁵³ BT Park ifadesi, genellikle belirli bir bölgede bilgi teknolojileri sektörüne yönelik altyapı, teşvikler ve destek mekanizmaları sağlayan teknoloji parklarını ifade etmektedir. Bu tür parklar, yazılım geliştirme, dijital hizmetler, araştırma ve teknoloji girişimciliğini teşvik etmek amacıyla kurulmuştur. Özbekistan gibi ülkelerde, BT Park'lar vergi muafiyetleri, düşük maliyetli ofis alanları ve yatırım teşvikleri sunarak bilişim şirketlerinin büyümesini desteklemektedir. Bu tür yapılar, teknoloji ekosistemini güçlendirmek ve hizmet ihracatını artırmak için önemli bir rol oynamaktadır.

²⁵⁴ https://www.ey.com/en_uz/technical/tax-alerts/2024/10/ey-uz-decree-on-additional-incentives-to-support-it-park-residents

²⁵⁵ Topluluk Binalarının İklim Kirliliğini Azaltmasına Yardımcı Olmak İçin 2025 Bina Karbonsuzlaştırma Hibe Başvurusu Açıldı - Greenspace

New York Eyaleti Enerji Araştırma ve Geliştirme Kurumu (NYSERDA) “Beşinci Buildings of Excellence Yarışması” kapsamında enerji verimli çok haneli binaları teşvik etmek amacıyla dokuz projeye yaklaşık 7 milyon dolarlık hibe tahsis etmiştir; 2019’dan beri süren yarışma sıfır emisyon veya karbon-nötr hazır binaların tasarım, inşa ve işletimine dönük yinelenabilir çözümler geliştirilmesini teşvik etmekte ve bu sayede beş turda toplam 75 proje ödüllendirilmiş, bunların 41’i dezavantajlı topluluklarda konumlanmıştır; beşinci turda desteklenen girişimlerden yedisi düşük-orta gelirli konut ihtiyacını karşılarlarken altısı dezavantajlı bölgelerde yer almakta, tüm projeler fosil yakıt kullanmadan pasif ev standardını yakalamayı ve sekiz proje güneş enerjisi, biri de depolama entegrasyonunu içermeyi taahhüt etmiştir; ödüller AIA New York Merkezinde düzenlenen törende açıklanmış ve Bronx, Brooklyn, Queens, Newburgh, Chester ile Buffalo çevresindeki projeler 1,0-4,8 milyon dolar aralığında desteklenmiştir; NYSERDA, Altıncı Tur kapsamında başvurular için 15 milyon dolar ek kaynak açarak proje başına azami hibeyi 1,5 milyon dolara yükseltmiş, jeotermal ısı pompası, düşük çevresel etkiye sahip soğutucu akışkanlar ve tepe talebini azaltan teknolojilere öncelik tanımıştır; Altıncı Tur başvuruları 17 Eylül 2025 saat 15.00’e kadar kabul edilmiş olup Tasarım Ortaklarına yönelik Erken Tasarım Desteği çağrısıyla sıfır emisyonlu konut projelerine 150 bin dolara kadar ek fon 15 Kasım 2025’e dek erişime açık tutulmuştur. Program, Bölgesel Sera Gazı İnisiyatifi ile 6 milyar dolarlık Temiz Enerji Fonu tarafından finanse edilmekte ve eyaletin 2050’de emisjonsuz ekonomi vizyonuna uygun olarak uygun fiyatlı konut geliştirme, enerji maliyetlerini düşürme, yeşil istihdam yaratma ve iklim adaleti hedeflerine hizmet etmeyi amaçlamıştır; böylece NYSERDA, yenilikçi teknoloji ve tasarım yaklaşımlarıyla enerji verimli, sağlıklı ve erişilebilir konut tipolojilerini yaygınlaştırarak inşaat sektöründe sürdürülebilirlik çıtasını yükseltmiştir.²⁵⁶

²⁵⁶ Nearly \$7 Million Awarded To Advance Best-In-Class Multifamily Buildings - NYSERDA

3. Tarım ve Kırsal Kalkınma Yardımları

3.1. Balıkçılık ve Su Ürünleri Yardımları

Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşlar:

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), 2025 yılı Balıkçılık İncelemesi (OECD Review of Fisheries 2025)'ni 19 Şubat 2025 tarihinde yayımlamıştır. Raporda, sektörün değerinin 2005 yılına kıyasla üç katına çıktığı, mevcut sübvansiyonların yaklaşık yüzde 65'inin aşırı avlanma ve yasadışı balıkçılığı teşvik ettiği şüphesini taşıdığı, dünya genelinde hükümetlerin zararlı balıkçılık uygulamalarını desteklemek için yıllık yaklaşık 22 milyar ABD doları harcadıklarının tahmin edildiği belirtilmiştir.²⁵⁷

Sürdürülebilir mavi ekonomi, deniz kirliliği, deniz koruma alanları, dijital okyanuslar, sürdürülebilir balıkçılık, okyanus ve iklim değişikliği alanlarındaki faaliyetleri desteklemek üzere onuncusu 29 Nisan 2025 tarihinde düzenlenen “Okyanusumuz Konferansı (Our Ocean Conference)’nda 300 milyon avro civarında kaynak ayrılacağı belirtilmiştir.²⁵⁸

Okyanusu daha iyi korumak, gelişen bir mavi ekonomiyi teşvik etmek ve kıyı bölgelerinde yaşayan insanların refahını desteklemek amacıyla 5 Haziran 2025 tarihinde kapsamlı bir strateji sunan Avrupa Okyanus Pakti’nin kabul edildiği duyurulmuştur. Adı geçen paktın okyanus sağlığını korumak ve iyileştirmek, Avrupa Birliği (AB)’nin sürdürülebilir mavi ekonomisinin rekabet gücünü artırmak, kıyı bölgelerini, ada topluluklarını ve en uzak bölgeleri desteklemek, okyanus araştırmalarını, bilgi birikimini, becerilerini ve yeniliklerini geliştirmek, deniz güvenliğini ve savunmasını güçlendirmek, AB okyanus diplomasisinin ve uluslararası okyanus yönetişiminin güçlendirilmesi başlıklarını öne çıkardığı görülmektedir.²⁵⁹

AB Okyanus ve Su Misyonu (EU Mission Ocean and Waters) çağrılarını kapsamında 13 proje için 116 milyon avro tutarında fon sağlanacağı 22 Ağustos 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Fon aracılığıyla AB ve ötesindeki okyanus ve sucul yaşamaya bağımlı topluluklara yarar sağlama amacı güdüldüğü, projelerin açık deniz koruma alanlarını korumak, Tuna bölgesindeki göçmen balıkların yaşam alanlarının korunması ve iyileştirilmesi, balıkçılığın deniz türleri ve yaşam alanları üzerindeki çevresel etkisini azaltmak, denizcilik sektöründe vatandaş bilimini güçlendirmek, gibi konulara odaklandığı görülmektedir.²⁶⁰

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Balıkçılık Sübvansiyonları Anlaşması’nın yürürlüğe girdiği 15 Eylül 2025 tarihinde duyurulmuştur. Anlaşmanın çevresel sürdürülebilirliği temele alarak yasadışı balıkçılık faaliyetlerine ve stokların aşırı sömürülmesine hükümetlerin desteklerini yasaklayarak deniz yaşamının korunmasına katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle DTÖ Balıkçılık Fonu’nun da uygulamaya girdiği, fon sayesinde gelişmekte olan ve en az gelişmiş ülkelerin mevcut

²⁵⁷ OECD, https://www.oecd.org/en/publications/oecd-review-of-fisheries-2025_560cd8fc-en.html

²⁵⁸ European Commission, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1111

²⁵⁹ European Commission, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1424

²⁶⁰ European Commission, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/eu-invests-eu116-million-13-projects-restore-ocean-and-waters-2025-08-22_en

anlaşmayı uygulamasına, sürdürülebilirliği geliştirmesine ve dünya çapında balıkçılık topluluklarına yarar sağlamayı hedeflediği ayrıca vurgulanmıştır.²⁶¹

Avrupa Komisyonu, 14 Kasım 2025 tarihinde AB üyesi ülkelerin küçük ölçekli balıkçıları desteklemesine ve balıkçılık fırsatlarının tahsisinde şeffaflığın artırılmasına yardımcı olmak amacıyla kılavuzlar yayımlandığını duyurmuştur. Komisyon'un kılavuzlar aracılığıyla AB ülkelerini bazı iyi uygulama örnekleri üzerinden yönlendirmeye çalıştığı, sürdürülebilir balıkçılık konusunda teşvik etmeye amaçladığı görülmektedir.²⁶²

ABD:

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanlık Ofisi 17 Nisan 2025 tarihinde "Amerikan Deniz Ürünleri Rekabet Gücünü Yeniden Kazandırmak" adlı Başkanlık Kararnamesi'nin yayımlandığını duyurmuştur. Karara göre Ticaret Bakanı, Karar tarihinden itibaren 180 gün içinde, tüm Bölgesel Balıkçılık Yönetim Konseylerinden, yerel balıkçılığa yönelik yüklerin azaltılması ve üretimin artırılması için önerilerini alacak, piyasaların istikrara kavuşturulması, erişimin iyileştirilmesi, ekonomik karlılığın artırılması ve kapanmaların önlenmesi için eylemler belirlenecek, Bölgesel Balıkçılık Yönetim Konseyleri, bu eylemlerin önceliklendirilmesini sağlamak için bir çalışma planı ve uygulama takvimi hazırlayacaklardır. Karara göre Ticaret Bakanı ayrıca, Tarım Bakanı ile istişare ederek, Amerika Birleşik Devletleri balıkçılık ve su ürünleri ürünlerinin üretimini, pazarlamasını, satışını ve ihracatını teşvik etmek ve yerel işleme kapasitesini güçlendirmek için bir "Önce Amerika Deniz Ürünleri Stratejisi" geliştirecek ve uygulayacaktır.²⁶³

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık Çevre, Gıda ve Köy İşleri Bakanlığı (DEFRA), 9 Haziran 2025 tarihinde Balıkçılık ve Deniz Ürünleri Programı'nın yeniden açıldığını kamuoyuyla paylaşmıştır. Programın detayları incelendiğinde, sürdürülebilir ve dayanıklı bir deniz ürünleri sektörü oluşturmak, deniz ürünleri sektöründen kaynaklı emisyon ve atıkları azaltmak, nehir, göl ve denizleri temizleme ile deniz ürünleri sektöründe bölgesel ve ekonomik büyümeyi desteklemek amacıyla 6 milyon İngiliz sterlin tutarında kaynak ayrıldığı görülmektedir.²⁶⁴

Hindistan:

Hindistan'ın 4 Kasım 2025 tarihinde Münhasır Ekonomik Bölgede Sürdürülebilir Balıkçılık Uygulamaları Kuralları'nı yürürlüğe koyduğu duyurulmuştur. Kuralların detayları incelendiğinde, kooperatiflere daha büyük rol verilmesi, balık avı ve sağlık sertifikalarının zorunlu kılınması, sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarının teşvik edilmesi, tedarik zincirinin güvenliği sağlamak, dijitalleşme ve balıkçılık üzerindeki ekonomik hakların güvence altına alınması başlıklarını içerdiği görülmektedir.²⁶⁵

²⁶¹ WTO, https://www.wto.org/english/news_e/news25_e/fish_15sep25_e.htm

²⁶² European Commission, https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/news/commission-publishes-guidelines-help-eu-countries-support-small-scale-fishers-and-enhance-2025-11-14_en

²⁶³ Federal Register, <https://www.federalregister.gov/documents/2025/04/22/2025-07062/restoring-american-seafood-competitiveness>

²⁶⁴ DEFRA, <https://www.gov.uk/government/news/fisheries-and-seafood-scheme-reopens-with-around-6-million-of-investment>

²⁶⁵ TPM, <https://tpm.in/insights/redefining-blue-economy-through-sustainable-harnessing-of-fisheries-in-the-exclusive-economic-zone-rules2025/>

Norveç

Norveç Balıkçılık ve Okyanuslar Bakanlığı, 13 Ekim 2025 tarihinde balık üreticilerinin kapalı üretim ünitelerini kullanmaya teşvik edecek yeni bir programı kabul ettiğini duyurmuştur. Açık kafeslere kıyasla çevreye daha az zarar veren yeni işletme biçimlerinin geliştirilmesini amaçlayan programın çiftliklerdeki balıkların refahını ve sağlığını korumak amacıyla deniz bitlerinin üretim ünitelerine girmesini önlemeyi amaçladığı belirtilmiştir.²⁶⁶

3.2. Bitkisel Üretim Yardımları

Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşlar:

Uluslararası Tarımsal Kalkınma Fonu (IFAD) ile INGABO Çiftçiler Sendikası, Ruanda'daki 10 ilçede 100 binden fazla manyok üreten hane için gıda güvenliğini artırmak, geçim kaynaklarını iyileştirmek ve iklim dayanıklılığı oluşturmak amacıyla 2 milyon ABD doları tutarındaki bir projeyi imzaladığını 22 Ocak 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. SCORE Ruanda (Ruanda'da Gıda Güvenliği ve Geçim Kaynaklarının İyileştirilmesi için Küçük Çiftçilerin Gıda ve İklim Krizlerine Karşı Dayanıklılığının Güçlendirilmesi) olarak bilinen dört yıllık girişimin, Küresel Tarım ve Gıda Güvenliği Programı (GAFSP) Üretici Örgütü Finansman Penceresi, kooperatif geliştirme konusunda uzmanlaşmış bir kuruluş olan Agriterro ve Doğu Afrika Çiftçiler Federasyonu (EAF) tarafından finanse edilmesi ve IFAD tarafından denetlenmesi planlanmaktadır. Ruanda topraklarının yüzde 5,6'sında yetiştirilen manyok ürününe yönelik projenin, 10 bölgedeki küçük çiftçilere doğrudan fayda sağlaması ve katılımcıların yarısından fazlasının kadınlardan, beşte birine yakınının genç çiftçilerden oluşması öngörülmektedir.²⁶⁷

IFAD ve Alman Uluslararası İşbirliği Sparkassenstiftung (DSIK), en az 17 bin küçük ölçekli mahsul ve hayvan üreticisinin üretkenliğini, gelirini ve iklim değişikliğine karşı dayanıklılığını artırma amacıyla teknolojiye erişimini kolaylaştıracak bir program olan "Innovatech 2.0"ı 11 Şubat 2025 tarihinde duyurmuştur. Yeni kurulan şirketlerin başlangıç engellerini aşmaları ve iş modellerini kırsal toplulukların ihtiyaçlarına uyarlamaları bakımından faydalı olacak program, Avrupa Birliği'nden 4 milyon ABD doları finansman almıştır. Programın Latin Amerika'daki beş ülkede (Bolivya, El Salvador, Guatemala, Honduras ve Peru) ve Bangladeş'te en az 340 kırsal kuruluş tarafından kullanılarak doğal kaynakların korunması ve kimyasal girdilerin daha az kullanılması yoluyla gıda sistemlerinin sürdürülebilirliğine katkıda bulunması hedeflenmektedir. 2021-2023 arasında ilk uygulaması yapılan girişim, üreticilerin eğitimini ve finansal katılımını iyileştirerek, makinelere erişimlerini kolaylaştırarak, işletme yönetimlerini optimize etmeye ve e-ticaretten yararlanmalarına yardımcı olarak altı Latin Amerika ve Karayip ülkesinde başlangıçta öngörülen sayının iki katından fazla olan yaklaşık 21 bin hane üzerinde olumlu etki yaratmıştır.²⁶⁸

²⁶⁶ Baird Maritime, <https://www.bairdmaritime.com/fishing/regulation-enforcement/norway-launches-new-incentive-scheme-for-closed-containment-fish-farming>

²⁶⁷ IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/100-000-cassava-farming-households-to-strengthen-food-security-and-climate-resilience-in-rwanda>

²⁶⁸ IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/innovatech-2.0-digital-solutions-to-boost-the-productivity-and-climate-resilience-of-17-000-crop-and-livestock-producers>

AB tarafından afetlerden etkilenen çiftçilere 99 milyon avro tahsis edildiği 18 Şubat 2025 tarihinde duyurulmuştur. Bu kapsamda, 2024 yılı yazında meyve, sebze, şarap, zeytin ve hayvancılık sektörlerini etkileyen kuraklıkla, sonbaharında ise fırtına ve sellerle mücadele eden İspanya'ya 68 milyon avro, 2024 yılının ilk yarısında tahıl, zeytin, meyve-sebze üretimini etkileyen düşük yağış ve yüksek sıcaklıklara maruz kalan Kıbrıs'a 3,5 milyon avro, düşük kış sıcaklıkları, don ve yoğun yaz yağmurları nedeniyle tahılları, kolza tohumları ve patates ürünü etkilenen Letonya'ya 4,2 milyon avro, 2024 yılı yazında mısır, ayçiçeği, soya, şeker pancarı, meyve, patates ve şarap üretimi aşırı yüksek sıcaklıklar ve kuraklıkla karşı karşıya kalan Hırvatistan ve Macaristan'a ise sırasıyla 6,7 ve 16,2 milyon avro destek sağlanmasına yönelik teklif onaylanmıştır.²⁶⁹

IFAD ve Haiti, Sürdürülebilir Tarım, Yerel Ekonomi Kalkınması ve Sağlıklı Beslenme (EFOSE) adlı yeni bir proje aracılığıyla yaklaşık 100 bin yoksul kırsal insanın gelirini artırmak için 23,6 milyon ABD doları tutarında bir hibe anlaşması imzaladığını 12 Mart 2025 tarihinde duyurmuştur. Proje, yetiştirilen yerel gıdaların kıt olduğu, tahıl bazlı beslenmeyle geçinen güneydoğu bölümünü hedef almaktadır. Proje, çiftçilere hem sermaye hem de eğitim sağlayarak ve daha iyi tarımsal ve ticari uygulamalara yatırım yaparak 21 binden fazla kırsal hanenin gıda güvenliğini iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Projenin ayrıca, güvenli suya erişimi artırmak için sulama altyapısını ve öncelikli yolları onarması ve bin hektarlık havzanın iklim şoklarına karşı dayanıklılığını artırması hedeflenmektedir.²⁷⁰

Somali'nin İklim Dayanıklı Tarım Projesi, Yeşil İklim Fonu (Green Climate Fund-GCF)'ndan 79,7 milyon ABD doları tutarında finansmanı 13 Mart 2025 tarihinde almıştır. Federal Hükümet ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) tarafından yönetilen yedi yıllık projenin, sürdürülebilir tarım uygulamaları ve artan kuraklıklara karşı suya daha fazla erişim yoluyla dayanıklı geçim kaynaklarını desteklemesi amaçlanmaktadır. Destek sonradan ulusal araştırma merkezlerine, üniversitelere, çiftçi derneklerine ve sivil toplum örgütlerine ulaşacak şekilde genişletilecektir. Projenin, yarısından fazlası doğrudan yararlanıcı olmak üzere iki milyondan fazla kişiye fayda sağlaması planlanmıştır. Proje kapsamında, 40 bin hektardan fazla verimli peyzaj alanının restore edilmesi, 15 kilometrelik sulama kanalları ve 70 kilometrelik kırsal yolların onarılması, 900 bin kişinin suya erişiminin ve 950 bin kişinin iklim konusunda bilgi hizmetlerine erişiminin iyileştirilmesi ve 15 bin kişinin gelirinin en az yüzde 15 artırılması hedeflenmiştir.²⁷¹

Kongo Cumhuriyeti'nin Igne kentindeki Ruanda'dan gelen mülteci 25 kadın, Lisungi Projesi'nin sağladığı eğitim ve küçük işletme hibeleri sayesinde, küçük arazi parçalarını gelişen çiftliklere dönüştüren bir "tarım kooperatifi"nin kurulduğu 27 Mart 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Dünya Bankası ile işbirliği içinde 2014 yılında başlatılan proje 34 milyon ABD doları tutarındaki fon sayesinde mobil parayla dijital ödeme tanıtılmış, yolsuzluk risklerinin azaltılması ve şeffaflığın sağlanması da amaçlanmıştır. 2015-2023 yılları arasında yaklaşık 76 bin kişi yardımdan yararlanmış ve 95 binden fazla kişi küçük işletme kurmak için hibe almıştır. Dünya Bankası'nın Mülteciler ve Ev Sahibi Topluluklar için IDA18 Alt Penceresi'nin 22 milyon ABD doları tutarındaki

²⁶⁹ Avrupa Komisyonu, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_540

²⁷⁰IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/ifad-and-haiti-sign-us-23.6-million-grant-agreement-to-help-nearly-100-000-rural-people-reduce-hunger-by-increasing-productivity-and-incomes>

²⁷¹FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/ugbaad-symbolizes-hope--somalia-looks-to-boost-climate-resilient-agriculture-with-new-project/en>

ek finansmanıyla proje, Orta Afrika Cumhuriyeti, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ve Ruanda'dan 60 binden fazla mülteci ve sığınmacıya ulaşmıştır.²⁷²

FAO, Myanmar'ı vuran yıkıcı depremin ardından geçim kaynakları ciddi şekilde etkilenen veya yok olan kırsal topluluklara destek olmak için acil müdahale planını başlattığını 11 Nisan 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. Bu kapsamda FAO, Nisan-Eylül 2025 arasında en çok etkilenen kırsal alanlardaki yaklaşık 71 bin kişiye veya yaklaşık 14.400 haneye ulaşmak için 8,3 milyon ABD dolarına ihtiyaç duymuştur. Planlanan temel yardım faaliyetleri, mali yardım sağlanmasını, sebze üretim paketlerinin dağıtılmasını, tohum (mısır, yer fıstığı, susam, bakliyat, çeltik) ve gübre girdilerinin sağlanmasını ve sulama kanalları, pazarlar, çiftlik yolları, köprüler ve heyelanlardan etkilenen tarım arazileri gibi hasarlı kırsal altyapının onarımı ve rehabilitasyonunu içermektedir.²⁷³

IFAD ve Moritanya, küçük çiftçilerin öngörülemez sel ve kuraklıkla başa çıkma kapasitelerini güçlendirme ve ülkenin güneyinde ve doğusunda bulunan beş vilayetdeki 47.500 hanenin kırılganlığını azaltma amacıyla yeni bir proje başlattığını 24 Nisan 2025 tarihinde duyurmuştur. Afrika İklim Entegre Risk Yönetimi Projesi (The African Climate Integrated Risk Management Project-AICRM), 2023-2029 arası dönemde Burkina Faso, Çad, Gambiya, Mali, Moritanya, Nijer ve Senegal olmak üzere yedi Sahel ülkesinde uygulanacaktır. Kısmen Yeşil İklim Fonu tarafından finanse edilen ve yeni teknoloji, eğitim, girdi ve tarım sigortası sağlamayı amaçlayan projenin, erken uyarı ve iklim verisi yönetim sistemlerinin güçlendirilmesi, uzun vadeli risklerin azaltılması için sürdürülebilir çiftlik uygulamalarının ve yenilenebilir enerjinin teşvik edilmesi, küçük çiftçilere iklim sigortası sağlanması olmak üzere üç tamamlayıcı bileşeni bulunmaktadır. Proje, Afrika Kalkınma Bankası, Dünya Gıda Programı, Afrika Risk Kapasitesi Grubu ve Moritanya-IFAD işbirliği programı ekibi tarafından uygulanacaktır.²⁷⁴

Avrupa Komisyonu, Fransa'nın Mayotte Adası'nda Chido Kasırgası ve Dikeledi Tropikal Fırtınası'ndan ekinleri zarar gören, tarım arazileri ve ekim programları bozulan, altyapıları tahrip olan çiftçiler için POSEI programında istisnai değişiklikler yapılmasını önerdiğini 25 Nisan 2025 tarihinde duyurmuştur. Böylece çiftçiler, tarımsal faaliyetleri geçici olarak aksata bile destek almaya devam edebilecek, ancak destek almaya devam etmek için kapasitelerini yeniden inşa etmeleri gerekmektedir. İlerlemeler Komisyon desteğiyle yıllık olarak izlenmesi amaçlanmaktadır. Komisyon aynı zamanda acil destek için bütçe sınırını kaldırmayı ve yararlanıcı seçimi için son tarihi Haziran sonrasına uzatmayı planlamaktadır.²⁷⁵

Dünya Bankası, Gana'nın gıda güvensizliğini ele alma ve dayanıklı gıda sistemleri kurma kapasitelerini güçlendirmesine yardımcı olmayı amaçlayan Batı Afrika Gıda Sistemi Dayanıklılık Programı (FSRP)'nın ikinci aşaması için ek finansmanını onayladığını 29 Nisan 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. Uluslararası Kalkınma Derneği (IDA) kredisi ve Gıda Sistemleri 2030 Çok Kapılı Güven Fonu'ndan alınan hibe birleşimiyle finanse edilen 125,94 milyon ABD doları tutarındaki finansmanın, sel ve kuraklıktan etkilenen çiftçilere ve domates üretiminin sürdürülebilir şekilde artırılmasına

²⁷² Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2025/03/27/afw-refugee-women-in-congo-are-planting-the-seeds-for-change-with-cash-transfers>

²⁷³ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/earthquake-in-myanmar--as-the-planting-season-nears--fao-scales-up-emergency-response-for-farmers/en>

²⁷⁴ IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/agricultural-insurance-to-improve-the-lives-of-47-500-vulnerable-households-in-mauritania>

²⁷⁵ Avrupa Komisyonu, https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/european-commission-proposes-action-and-added-flexibility-disaster-hit-farmers-mayotte-2025-04-25_en

yönelik kaynakların yenilenmesine yardımcı olması hedeflenmektedir. 2022 yılında başlatılan program, sekiz ülkeyi (Burkina Faso, Çad, Gana, Mali, Nijer, Senegal, Sierra Leone, Togo), Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECOWAS)'nu, Sahel'de Kuraklık Kontrolü için Daimi Eyaletlerarası Komite (CILSS)'yi ve Batı ve Orta Afrika Tarımsal Araştırma Konseyi (CORAF)'ni kapsamaktadır. Ek finansman, toplam finansmanı 1.170 milyar ABD dolarına çıkarmaktadır.²⁷⁶

Dünya Bankası, Kosta Rika'daki küçük ve orta ölçekli tarım üreticilerinin çevresel sürdürülebilirliğini, rekabet gücünü ve ekonomik katılımını artırmayı amaçlayan bir programı onayladığını 2 Mayıs 2025 tarihinde duyurmuştur. Program'ın yaklaşık 10.500 küçük ve orta ölçekli tarım üreticisi ve ailelerine doğrudan fayda sağlaması, toplamda ise yüzde 30'u kadın, 15'i gençlerden oluşan 31.500 kişiye ulaşması hedeflenmiştir. Ayrıca, tarım sektöründe dijital platformlara kayıt yaptıran yaklaşık 30 bin üreticinin desteklenmesi öngörülmektedir. Kosta Rika Sürdürülebilir ve Rekabetçi Tarım Programı için sağlanan 120 milyon ABD doları tutarındaki kredi ile üreticilerin bilgi yönetimi ve hizmetlere erişimini iyileştirmek amacıyla dijital bir kayıt sistemi oluşturulması, üreticilerin ürünlerini kaydetmelerine ve ulusal/uluslararası pazarlara erişim için gerekli sertifikaları almalarına olanak tanıyan bir izlenebilirlik sistemi oluşturulması, tarımsal kimyasal kullanımını azaltmak için biyolojik girdilerin kullanımının desteklenmesi, karbon emisyonlarının azaltılması, dayanıklı mahsullerin çeşitlendirilmesi, hayvancılıkta hijyen standartlarını iyileştirilmesi ve suyun verimli kullanımının teşvik edilmesi planlanmıştır.²⁷⁷

Dünya Bankası Uluslararası Kalkınma Birliği (IDA), Güney Sudan'ın çekirge salgınından kurtulmasına yardımcı olmak için, Dayanıklı Tarımsal Geçim Kaynakları Projesi (RALP) ve Acil Çekirge Müdahale Projesi (ELRP) olmak üzere iki proje için toplam 143 milyon ABD doları finansman sağladığını 7 Mayıs 2025 tarihinde duyurmuştur. Projeler, hükümet tarafından Tarım ve Gıda Güvenliği Bakanlığı aracılığıyla, FAO ile ortaklaşa uygulanmıştır. Proje kapsamında tohum ve üretim ekipmanları temin edilmiş ve liderlik, temel tarım becerileri, çiftlik ekipmanları ve tohumlar konusunda eğitimler verilmiştir. Projeler ayrıca, kadınların 403 bin fide yetiştirmesine yardımcı olmuş ve dört pestisit deposu, bir merkez laboratuvarı, sekiz çok amaçlı çiftçi merkezi ve sekiz mağaza dâhil olmak üzere erişim yolları ve diğer altyapıların onarımına öncülük etmiştir.²⁷⁸

Avrupa Komisyonu, Ortak Tarım Politikasını (OTP) basitleştirilmesi ve rekabet gücünün artırılması için sektörün idari yükü, kontrolleri, uygulaması, kriz müdahalesi ve yatırım ihtiyaçlarını hedefleyen bir önlem paketi sunduğunu 14 Mayıs 2025 tarihinde duyurmuştur. Değişikliklerin, çiftçilerin yıllık 1,58 milyar avroya, ulusal idarelerin ise 210 milyon avroya kadar tasarruf etmelerini sağlaması beklenmektedir. Küçük çiftlikler için yıllık tek seferlik ödeme limitinin 1.250 avrodan 2.500 avroya çıkarılacağı belirtilmiştir. Bu çiftçilerin ayrıca belirli çevre kurallarından muaf tutulması ve çevre dostu çiftçiliği ödüllendiren ödemelerden faydalanabilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, çiftçilerin verilerinin tek bir sistem üzerinden toplanması, zamandan tasarruf edilmesi, idari maliyetlerin düşürülmesi ve çiftlik yönetiminin iyileştirilmesi amacıyla ulusal idarelerin birlikte çalışabilir dijital sistemler geliştirmelerinin de teşvik edilmesi hedeflenmektedir.²⁷⁹

²⁷⁶ Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/04/29/ghana-building-resilience-from-crisis>

²⁷⁷ Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/04/30/banco-mundial-costa-rica-impulsan-agricultura-sostenible-competitiva>

²⁷⁸ Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2025/05/07/optimism-as-women-farmers-showcase-positive-impact-of-livelihood-projects-in-south-sudan>

²⁷⁹ Avrupa Komisyonu, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1205

AB Üye Devletleri, Eylül 2024'te şiddetli yağış ve rüzgârlar ile sel baskınları sonucu tarla ürünleri etkilenen Çekya'ya 7,4 milyon, Nisan 2024'te ilkbahar donu sonucu üzüm bağları ve meyve-sebze üretimi etkilenen Slovenya'ya 2,9 milyon ve Ocak 2025'te Brandenburg eyaletinde ağız ve ayak hastalığı salgınından etkilenen su mandaları için Almanya'ya 4,8 milyon avro olmak üzere tarım rezervinden 15 milyon avronun seferber edilmesine yönelik Komisyon teklifini onaylamıştır. Olumsuz hava olaylarına bağlı desteklerin, ulusal fonlarla yüzde 200'e kadar tamamlanabileceği belirtilmiştir. Ulusal yetkililerin, Çekya ve Slovenya'da 2025 sonuna kadar, Almanya'da ise Kasım ayı sonuna kadar yardımı çiftçilere dağıtması ve çiftçilerin nihai alıcılar olmasını sağlaması gerekmektedir.²⁸⁰

Avrupa Komisyonu, 2024 sonbaharında yaşanan olağanüstü hava koşullarından olumsuz etkilenen Valencia'daki meyve-sebze ve şarap ürünleri ile üretim tesislerine destek olmak için idari yükün azaltılması ve esneklik sağlanması amacıyla Stratejik Plan Tüzüğü ile Ortak Pazar Örgütü (Common Market Organisation-CMO) Tüzüğü kapsamında iki muafiyet önerdiğini 27 Mayıs 2025 tarihinde duyurmuştur. Bu çerçevede, CMO kapsamındaki yardım başvuruları için son tarih uzatılmış ve AB finansman oranı yüzde 70'e kadar artırılmıştır.²⁸¹

FAO, Sudan'ın 18 eyaletinden 17'sinde 1,5 milyon çiftçi hanesini (yaklaşık 7,5 milyon kişiyi) hedefleyen acil tohum dağıtım kampanyası başlattığını 30 Haziran 2025 tarihinde duyurmuştur. Batı Darfur'da başlayan kampanya kapsamında 2025 ana ekim sezonu için ekim yapmaya yardımcı olmak üzere ihtiyaç duyulan sorgum, darı, nohut ve bezelye tohumları dağıtılmıştır. Kampanya, Birleşmiş Milletler'in Merkezi Acil Durum Müdahale Fonu (Central Emergency Response Fund-CERF), İsviçre, Eğitim Üzerinden Kalkınma İçin Katar Fonu ve Avrupa Birliği tarafından desteklenmiştir.²⁸²

IFAD, Ruanda Tarım Kurulu, kooperatifler, özel sektör ortakları ve IDH gibi kalkınma örgütleriyle birlikte bugün Ruanda'daki mısır ve soya fasulyesi değer zincirlerine odaklanan Gıda ve Tarım Dayanıklılığı Misiyonu 3. Sütun gıda sistemleri girişiminin pilot aşamasını başlattığını 11 Eylül 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. Girişimin, hasat sonrası daha iyi uygulamalarla gıda kaybını azaltarak ve pazar erişimini güçlendirerek Kayonza Bölgesi'ndeki 4 bine kadar küçük çiftçinin geçim kaynaklarını iyileştirmek için kamu ve özel sektörü bir araya getirmesi beklenmektedir. Toplam 1,23 milyon ABD doları bütçesiyle, IFAD tarafından finanse edilen ve 40 binden fazla kırsal hanenin gıda güvenliğini ve iklim direncini artırmasına destek olan Kayonza Sulama ve Entegre Havza Yönetimi Projesi - Aşama II (2021-2028) projesi tamamlanmıştır. Pilot projenin temel hedeflerinden biri, şu anda yüzde 13,8 olarak tahmin edilen hasat sonrası mısır kayıplarını azaltmaktır. Faaliyetler arasında kapsamlı bir iş analizi yapılması, demonstrasyon alanları kurulması, ekipman yatırımı yapılması ve kamu ve özel sektör ortakları tarafından ortak eğitim verilmesi yer almaktadır.²⁸³

Avrupa Komisyonu, Şubat 2025'te meyve ağaçlarının erken çiçek açmasına neden olan hava koşulları ve Mart ve Mayıs aylarında ise badem, elma, kayısı, kiraz, şeftali,

²⁸⁰ Avrupa Komisyonu, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1307

²⁸¹ Avrupa Komisyonu, https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/eu-responds-help-valencias-fruit-and-vegetable-and-wine-producers-2025-05-27_en

²⁸² FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-scales-up-emergency-response-with-seed-distribution-campaign-targeting-7.5-million-people/en>

²⁸³ IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/rwandan-farmers-and-private-sector-join-forces-to-improve-maize-and-soybean-value-chains-for-4-000-smallholders>

armut, kuru erik, ceviz gibi ürünlere zarar veren don nedeniyle Bulgaristan'a 7,4 milyon avro, Nisan ayında sıcak hava sonrası gelen don ve şiddetli yağmur sonucu meyve ağaçları, çilekler, sebzeler ve bezelye, kabak, keten gibi tohumlu ürünleri zarar gören Letonya'ya 4,2 milyon avro, Nisan ve Mayıs aylarında elma, kuş üzümü, çilek, kiraz, armut ve erik ürünlerine zarar veren don nedeniyle Litvanya'ya 1,1 milyon avro, aynı aylarda yine don nedeniyle elma, kayısı, kiraz, şeftali, armut ve ayva ürünleri zarar gören Macaristan'a 10,8 milyon avro, bu donların ardından şiddetli dolu fırtınalarıyla karşı karşıya kalması sonucu çilek, kuş üzümü, vişne ve salatalık ürünleri zarar gören Polonya'ya 14,8 milyon avro ve don sebebiyle tomurcukları ve çiçekleri donarak meyve üretiminde büyük kayıplar yaşayan Romanya'ya 11,5 milyon avro olmak üzere tarım rezervinden yaklaşık 50 milyon avro sağlanmasına yönelik bir öneriyi kabul ettiğini 10 Ekim 2025 tarihinde duyurmuştur. Destek ulusal fonlarla yüzde 200'e kadar tamamlayabileceklerdir. Yararlanıcıların acil mali desteği hızla almaları ve ödemelerin 2026 yılı Nisan ayı sonuna kadar yapılması planlanmıştır.²⁸⁴

FAO, ulusal hükümetler, Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi (OCHA) ve diğer BM kuruluşlarıyla koordinasyon içinde Melissa Kasırgası ile ilgili Küba'da önleyici eylemlerin, Jamaika ile Haiti'de ise etki analizlerine başladığını 29 Ekim 2025 tarihinde duyurmuştur. Küba'da Merkezi Acil Durum Müdahale Fonu (CERF) tarafından finanse edilen ve toplamda 510 bin ABD doları fon alan "Küba'da Kasırgalara Maruz Kalan ve Etkilenen Hassas Toplulukların Gıda Güvenliğini ve Üretim Kapasitesini Koruma ve Sürdürmeye Yönelik Önleyici Eylemler" projesi aracılığıyla 500 kilogram sebze tohumu, 14 bin metrekareden fazla çatı kaplama levhası, 15 sulama sistemi ve seralar ile yarı korunaklı yapılar için malzemeler dağıtılmış olup motorlu testereler ve rehabilitasyon malzemeleri sağlanmıştır. Bu önlemlerin doğrudan 15.268 kişiye, erken uyarı sistemleri aracılığıyla da dolaylı olarak yaklaşık 54 bin kişiye daha fayda sağlaması beklenmektedir. Jamaika'ya ise mahsul, hayvan ve üretim varlıklarının kaybindan etkilenenler için acil destek önlemlerine rehberlik edecek bir değerlendirme yapmak üzere teknik ekip gönderilmesi planlanmaktadır. Haiti'de ise fasulye, mısır ve meyve mahsullerinde kayıpların yanı sıra balıkçılık altyapısında ve kırsal yollarda hasar ve kış ekiminde gecikmeler olduğunu gösteren "ilk etki analizi" gerçekleştirilmiştir.²⁸⁵

FAO, AB ve İtalya'nın Mevduat ve Kredi Bankası (Cassa Depositi e Prestiti-CDP)'nin yeni programı olan Dirençli ve Sorumlu Tarım İşletmelerini Dönüştürme ve Güçlendirme (TERRA) ile Sahra Altı Afrika, Kuzey Afrika ve Türkiye'deki mikro, küçük ve orta ölçekli tarım ve gıda işletmeleri (KOBİ'ler) ve kooperatiflere kredi sağlanacağını 11 Kasım 2025 tarihinde duyurmuştur. AB'nin 109,5 milyon avroya kadar olan garantisi sayesinde CDP, TERRA kapsamında Afrika ve Türkiye'de faaliyet gösteren seçili finans kuruluşlarına ve şirketlere özel kredi limitleri ve garantiler sağlaması amaçlanmaktadır. FAO Yatırım Merkezi ise yerel finans kuruluşlarının ihtiyaçlarına uygun teknik desteklemeyi hedeflemektedir. Desteğin, danışmanlık hizmetlerini, finans kuruluşlarının tarım ve gıda yatırım stratejilerinin, kredi uygulamalarının ve risk politikalarının güçlendirilmesini, değer zinciri değerlendirmelerini, kapasite geliştirme çalışmalarını ve veri analizini içermesi öngörülmektedir.²⁸⁶

²⁸⁴ Avrupa Komisyonu, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2351

²⁸⁵ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-has-activated-support-to-anticipate-the-possible-effects-of-hurricane-melissa-in-the-caribbean/en>

²⁸⁶ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/new-terra-programme-boosts-small-and-medium-agrifood-companies--access-to-credit/en>

Dünya Bankası, Tarım ve Gıda Sistemlerini Dönüştürme Programı için Yaşanabilir Gezegen Fonu (LPF)'ndan Fas'a yönelik ek finansman sağlamak üzere 4 milyon ABD dolarlık bir hibeyi onayladığını 18 Aralık 2025 tarihinde duyurmuştur. Hibe, Aralık 2024'te program için başlangıçta onaylanan 250 milyon ABD dolarlık bütçeyi tamamlamıştır. Ek finansman, Fas'ın yağmurla beslenen tahıl sektörünün koruyucu tarıma geçişini hızlandırmak için küçük ve orta ölçekli çiftçilerin karşılaştığı talep tarafındaki kısıtlamaları ele almaktadır. Program'ın, 20 bin hektarlık alanda yaklaşık 1.200 çiftçiye ulaşması öngörülmüştür. Desteğin, doğrudan ekim gibi mekanizasyon hizmetleri ve iklime dayanıklı tohumlara erişim sağlayarak üretim maliyetlerini düşüren dijital e-kuponlar aracılığıyla verilmesi planlanmıştır. Projenin ayrıca, kadınlar ve gençler de dâhil olmak üzere tahıl ve baklagil çiftçilerinin hasatlarının pazarlara erişimine yardımcı olması beklenmektedir. Yardımın, e-kupon sisteminin tasarımını ve uygulamaya geçirilmesini ve etki değerlendirmesini de desteklemesi hedeflenmektedir.²⁸⁷

ABD:

ABD Tarım Bakanlığı (USDA), 3 Şubat 2025 tarihinde yürürlüğe girecek kredi faiz oranlarını açıklamıştır. USDA Çiftlik Hizmetleri Ajansı, tarım üreticilerine işletme, mülkiyet ve acil durum kredileri sunarak çiftçilik faaliyetlerini başlatmalarına, genişletmelerine ve nakit akışı ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olmak amacıyla, Şubat 2025 itibarıyla doğrudan çiftlik işletme kredileri için %5,125; mülkiyet kredileri için %5,50; ortak finansman ile olan mülkiyet kredileri için %3,50 olarak belirlemiştir.²⁸⁸

2025 mahsul yılı için Tarım Risk Kapsamı (ARC) veya Fiyat Kaybı Kapsamı (PLC) programlarına kaydolmamış tarım üreticilerine, 15 Nisan 2025 tarihine kadar seçimlerini gözden geçirip sözleşmelerini imzalamaları hatırlatılmaktadır. Florida'da tamamlanan 3.332 sözleşme ile hedef olan 4.413 sözleşmenin yüzde 75,5'i gerçekleştirilmiştir. Bu programlar, mahsul fiyatları veya gelirlerinde önemli düşüşler yaşayan üreticilere mali destek sağlamaktadır. Üreticilerin, farklı koruma seçenekleri arasından tercih yaparak kayıt işlemlerini tamamlamazlarsa, önceki yılın seçimleriyle devam etmesi durumunun bulunacağı bildirilmiştir. Ayrıca, ARC ya da PLC programlarına kaydolmanın, belirli mahsul sigortası ürünlerine uygunluğu etkileyebileceği belirtilmektedir.²⁸⁹

ABD Çalışma Bakanlığı, tarım işçisi temin programı H-2A kapsamındaki işçilik maliyetlerini düşürmek amacıyla 2025 sonbaharında yeni bir ara kural yayımlayarak mevsimlik tarım işçisi ücret oranlarını düşürmüştür. Ayrıca İç Güvenlik Bakanlığı, 2 Ekim 2025 tarihinde H-2A vize başvurularını hızlandıran bir düzenlemeyi yürürlüğe koymuştur. Bu kararlar sayesinde çiftçilerin yıllık toplam yaklaşık 2 milyar ABD doları işgücü maliyeti tasarrufu elde etmesi öngörülmektedir.²⁹⁰

ABD Kongresi, yaklaşık 43 gün süren kısmî hükümet kapanışını sona erdirmek için 12 Kasım 2025 tarihinde geçici bir bütçe yasası kabul etmiştir. Bu yasa, 2018 tarihli Tarım Yasası (Farm Bill) kapsamındaki tüm programları en az 30 Eylül 2026 tarihine kadar

²⁸⁷ Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/12/18/world-bank-approves-new-grant-to-boost-climate-resilient-farming-and-food-security-in-morocco>

²⁸⁸ USDA, <https://www.fsa.usda.gov/news-events/news/02-03-2025/usda-announces-february-2025-lending-rates-agricultural-producers>

²⁸⁹ USDA, <https://www.fsa.usda.gov/news-events/news/03-31-2025/agricultural-producers-april-15-enroll-usdas-key-commodity-safety-net-1>

²⁹⁰ USDA, <https://www.usda.gov/farmers-first>

uzatarak bitkisel üretime yönelik destekler de dâhil mevcut tarımsal teşviklerin kesintisiz sürdürülmesini sağlamıştır.²⁹¹

USDA, “Make America Healthy Again” girişimi çerçevesinde 700 milyon ABD doları bütçeli yeni bir “Rejeneratif Tarım Pilot Programı” başlattığını 10 Aralık 2025 tarihinde duyurmuştur. Program, toprak sağlığını iyileştiren, su kalitesini yükselten ve uzun vadede verimliliği artıran uygulamaları benimseyen çiftçilere mali destek sağlamayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, çiftçilere koruyucu toprak işleme, örtü bitkisi ekimi, organik gübre kullanımı gibi uygulamalar için hibe ve teknik yardımın sunulması amaçlanmaktadır.²⁹²

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık’ta gıda dağıtımını düzenleyen yardım kuruluşlarının, fazla gıdaların ihtiyaç sahiplerine ulaştırılmasını sağlayan 15 milyon sterlinlik yeni bir hükümet programına başvuruda bulunabilmesine olanak sağlayacak “Çiftlik Kapısında Gıda Fazlasıyla Mücadele” adlı yeni program ile gıda fazlası sorununun çözülmesine yardımcı olmak için çiftlikler ile yardım kuruluşları arasındaki bağların güçlendireceği ve kuruluşlara 20 bin sterlinden başlayan hibeler sağlanacağı 7 Şubat 2025 tarihinde duyurulmuştur. Finansmanın ayrıca paketleme ve etiketleme ekipmanları, buzdolabı ve dondurucu ve taşıma araçlarının satın alınmasına da harcanabileceği paylaşılmıştır.²⁹³

Kırsal İngiltere Refah Fonu (the Rural England Prosperity Fund)’na kırsal topluluklara fayda sağlayan yerel altyapının ve temel hizmetlerin iyileştirilmesi ve kırsal alanlardaki işletmelerin genişletilmesi, iş yaratılması ve kırsal ekonominin canlandırılması amacıyla 33 milyon sterlin aktarıldığı 4 Mart 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Fon almaya hak kazanacak projeler kapsamında kırsal iş merkezlerinin oluşturulması, tarım dışı çeşitlenmeye de yardımcı olma amacıyla yeni ürün, tesis ve bina yenilemelerinin gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.²⁹⁴

İngiltere, ülke genelindeki çiftçilerin üretkenliğini, karlılığını ve gıda güvenliğini artırabilecek yeni teknolojiye erişimlerini iyileştirmek için toplam 50 milyon sterlin tutarında hibe sağlayacağını 7 Mayıs 2025 tarihinde duyurmuştur. Bu kapsamda maliyetleri azaltan tohum ekme robotları, kimyasal kullanımını azaltmaya yardımcı pestisit yayıcılar, pahalı gübrelerle olan bağımlılığı azaltan gübre ayırıcı sistemler yer almaktadır. Hibe kapsamında yer alan 46,7 milyon sterlin değerindeki Tarım Ekipmanları ve Teknolojileri Fonu (Farming Equipment and Technology Fund-FETF), çiftçilere verimliliği artırmak, gübrelemeyi yönetmek veya hayvan sağlığını iyileştirmek amacıyla ekipmanlara yapacakları yatırımlarda her biri 25 bin sterline ulaşan üç tür hibe desteğini sağlayacağı belirtilmiştir. 5 milyon sterlinlik Yatırımcı Ortaklıkları Programı (Investor Partnerships Programme)’nın ise devletin hibe tutarını özel yatırımla birleştirerek son teknolojiyi pazara sunulması ve çiftçiler ile gıda üreticilerinin son teknoloji yeniliklere daha hızlı ve yaygın erişimini sağlaması hususunda yardımcı olacağı bildirilmiştir.²⁹⁵

²⁹¹ <https://www.dtnpf.com/agriculture/web/ag/news/article/2025/11/13/trump-signs-bill-fund-government>

²⁹² <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/12/10/usda-launches-new-regenerative-pilot-program-lower-farmer-production-costs-and-advance-maha-agenda>

²⁹³ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/15-million-food-surplus-fund-now-open-for-applications>

²⁹⁴ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/government-funding-for-rural-communities-set-out>

²⁹⁵ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/50-million-equipment-and-technology-grants-to-boost-food-production-and-farm-profitability>

İngiltere Kraliyet Tarım Üniversitesi'nin, Rusya-Ukrayna savaşı sonrası Ukrayna'nın ekilebilir topraklarında oluşan kirliliğin etkilerini araştırmak için 500 bin sterlinlik fondan yararlanmasının planlandığı 24 Haziran 2025 tarihinde duyurulmuştur. Araştırma, İngiltere araştırmacılarının savaşın Ukrayna'nın tarım arazilerine etkisini analiz etmelerini, Ukrayna laboratuvarlarında özel tesisler kurmalarını ve Ukrayna'da uzman yetiştirmeleri için fon sağlanmasını hedeflemektedir. Araştırma kapsamında beş bölgede 8 binden fazla toprak örneğini analiz etmek için Ukrayna'nın Sumi Ulusal Tarım Üniversitesi ile işbirliğinin yapılması planlanmaktadır.²⁹⁶

İngiltere'nin, sürdürülebilir gıda üretimi ve çevresel iyileştirmeyi destekleyen Sermaye Hibeleri kapsamındaki toplam 150 milyon sterlinlik yeni fondan binlerce çiftçi ve arazi yöneticisinin belirlenen 78 madde çerçevesinde yararlanmasının planlandığı 3 Temmuz 2025 tarihinde duyurulmuştur. Teklif, ağaç dikiminden sel önlemeye, gübre depolama ve su filtrasyonunun iyileştirilmesine kadar çok çeşitli çiftlik içi projeleri finanse etmektedir. Ayrıca, maddelere orman koşullarının değerlendirilmesi, orman yangını yönetim planlarının oluşturulması, taş duvarların onarımı ve eğitim gezileri de dâhil olmak üzere dört yeni madde eklenmiştir. Su kalitesi, hava kalitesi ve doğal taşkın yönetimi için 25 bin sterlin, sınırlar, ağaçlar ve meyve bahçeleri için 35 bin sterlin olmak üzere finansman limiti konulmuş olup yararlanıcı çiftlik sayısının en üst düzeye çıkarılması amaçlanmıştır.²⁹⁷

İngiltere'de Kırsal Alan Yönetimi (Countryside Stewardship) adlı program için süre uzatımının teklif edildiği 15 Ekim 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. Program, çiftçilere ve arazi yöneticilerine, sürdürülebilir gıda üretiminin yanı sıra, arazi kenarlarına polen taşıyan yabancı çiçekler dikme ve kuşlar ile memeli küçük hayvanlar için habitatlar oluşturma amacıyla çitleri düzenleme gibi çevresel çalışmalar için ödeme alma fırsatı sunmaktadır. 70 milyon sterline kadar tek seferlik yatırım, 5 binden fazla çiftçiye desteklemektedir. İngiltere'deki tarım arazilerinin yarısı (4,3 milyon hektar) bu program kapsamında yönetilmekte olup sağlanan finansmanın 2029 yılına kadar yüzde 150 artışla 2 milyar sterline ulaşması beklenmektedir.²⁹⁸

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, eski tarım makinelerinin değiştirilmesi için verilen devlet yardımlarını artırma kararını açıklamıştır. Bakanlık, mevcut destek programına (mevcut durumda dokuz çeşit tarım makinesi desteklenmekte) pirinç fidesi atma makineleri, tarım arazisi izleme terminalleri, bitki koruma dronları, tahıl kurutucuları (kurutma makineleri), renk ayırma makineleri ve un değirmenleri olmak üzere altı yeni tarım makinesi kategorisi eklemiştir. Ayrıca, pamuk toplayıcıları için devlet yardımı miktarı 60.000 yuandan (yaklaşık 8.365 ABD doları), 80.000 yuana çıkarılmıştır.²⁹⁹

Pekin, Hebei, İç Moğolistan ve Guangdong gibi bölgelerdeki sel felaketi yardım çalışmalarını desteklemek için bölgeye toplam 1,015 milyar yuan (yaklaşık 142 milyon ABD doları) tutarında afet yardım fonu ayrılmıştır. Bu fonlar arasında ürün ekimi ve tarımsal tesislerin onarımı için sübvansiyonlar da yer almaktadır. Ayrıca, gübreleme, fide koruma, sulama ve kuyu açmayı hedefleyen sübvansiyonlar da sağlanarak Shandong,

²⁹⁶ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/uk-government-supports-research-into-ukraine-soil-pollution>

²⁹⁷ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/150m-capital-grants-offer-returns-to-help-farmers-boost-profits>

²⁹⁸ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/countryside-stewardship-extended-to-support-farming-and-nature>

²⁹⁹ http://english.moa.gov.cn/news_522/202502/t20250227_301464.html

Henan, Hubei ve diğer bölgelerdeki kuraklık yardım çalışmaları için de fonlar kullanılmıştır.³⁰⁰

Çin Hükümeti, Ekim ayında görülen aşırı yağışlar kışlık buğday ekimini ciddi biçimde geciktirince Kasım ayı başında 60 günlük acil eylem planı başlatmıştır. Bu kapsamda, çiftçilere ekim için ek finansman, makine ekipmanı ve işgücü tahsis edilerek buğday tohumlamasının hızlandırılması sağlanmıştır. Alınan önlemler sonucu Ekim 2025 sonunda yalnızca %25 düzeyinde olan kışlık buğday ekim oranı, 17 Kasım 2025 itibarıyla %80'in üzerine çıkarılmış ve ekimler normal takvime yetiştirilmiştir.³⁰¹

Aralık 2025 sonunda Pekin'de toplanan Merkezi Kırsal Çalışma Konferansı'nda ülkenin 2026 tarım öncelikleri belirlenmiştir. Yetkililer, gıda güvenliğini sağlamak için tahıl üretiminde "gevşeme olmaksızın istikrarın korunacağını" ve soya fasulyesi ile yağlı tohum üretim kapasitesinin artırılacağını vurgulamıştır. Konferans sonuç bildirisine göre "yüksek kaliteli toprak, yüksek kaliteli tohum, yüksek kaliteli mekanizasyon ve yüksek kaliteli tarım tekniklerinin entegrasyonu" teşvik edilerek genel tarımsal üretim kapasitesinin ve ürün kalitesinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Ayrıca, küçük çiftçilerin gelirlerini artırmak ve kırsal istihdamı istikrarlı kılmak için her türlü çabanın gösterileceği ifade edilmiştir.³⁰²

IFAD ve Çin Halk Cumhuriyeti Maliye Bakanlığı tarafından Çin'in IFAD Güney-Güney ve Üçgen İşbirliği (SSTC) Tesisi'ne yaptığı 10 milyon ABD doları tutarındaki katkısı yenilenmiştir. Tesisin, hibeler aracılığıyla kırsal nüfusun ve küçük ölçekli çiftçilerin, girişim, finans ve pazarlama kapasitelerini güçlendirmesi, tarım ve tarım dışı kırsal faaliyetlerdeki gelirleri artırması ve geliştirmekte olan ülkeler arasında yatırım ve pazar bağlantılarını desteklemesi beklenmektedir. 2018 yılında 10 milyon ABD doları tutarındaki ilk katkıyla başlatılan tesis güney ülkeleri ve kuruluşları arasındaki bilgi paylaşımı ve işbirliği ile kırsal alanlardaki 100 binden fazla kişiye dolaylı olarak fayda sağlamıştır. Tesis, 2024 yılı sonu itibarıyla Afrika, Asya-Pasifik ve Latin Amerika-Karayipler'deki 40 ülkede 20 projeyi destekleyerek 50 binden fazla kişiye doğrudan fayda sağlamıştır.³⁰³

Hindistan:

Hindistan Hükümeti, 2025-26 pazarlama sezonu için ham jütün minimum destek fiyatını onaylamıştır. Ham Jütün minimum destek fiyatı 2025-26 sezonu için 100 kilogram başına tutar bir önceki döneme göre 315 Hindistan rupisi artırılarak 5.650 Hindistan rupisi olarak sabitlenmiştir.³⁰⁴

Başbakan Narendra Modi başkanlığındaki Ekonomik İşler Kabinesi 1 Ekim 2025 tarihinde, 2026-27 pazarlama sezonunda hasat edilecek Rabi mahsulleri için yeni Minimum Destek Fiyatlarını (Minimum Support Prices-MSP) onaylamıştır. Bu karar uyarınca başlıca ürünlerden buğdayın MSP'si 160 rupi artışla 2.585 rupi/100 kg seviyesine, arpanın MSP'si 170 rupi artışla 2.150 rupi/100 kg seviyesine çıkarılmıştır. Nohutta MSP 225 rupi yükselterek 5.875 rupi /100 kg, kanola (hardal tohumu) için MSP 250 rupi artırılarak 6.200 rupi/100 kg olarak belirlenmiştir. En yüksek artış ise 600 rupi ile saflor

³⁰⁰ MOA, https://english.moa.gov.cn/news_522/202508/t20250811_301527.html

³⁰¹ <https://www.dtnpf.com/agriculture/web/ag/blogs/ag-weather-forum/blog-post/2025/11/19/drier-weather-pattern-helps-boost>

³⁰² <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/china-vows-stabilise-grain-edible-oil-production-key-meeting-2025-12-30>

³⁰³ IFAD, <https://www.ifad.org/en/w/news/china-renews-us-10-million-funding-to-china-ifad-facility-for-agricultural-projects>

³⁰⁴ Narendramodi, <https://www.narendramodi.in/minimum-support-prices-msp-for-raw-jute-for-2025-26-season-590096>

(aspir) bitkisine yapılmıştır. Hükümet bu artışlarla çiftçilerin ürün maliyetlerini karşılayan fiyatlar elde etmelerini ve ekim teşvikinin artmasını amaçlamaktadır.³⁰⁵

Hindistan Hükümeti, 19 Kasım 2025 tarihinde “PM-KISAN” programının 21. taksit ödemesini resmen başlattığını duyurmuştur. 2019 yılında hayata geçen bu dünyanın en büyük çiftçi destek programı kapsamında bugüne kadar 111 milyondan fazla çiftçi hanesine toplam yaklaşık 3,7 trilyon rupi ödeme yapılmıştır. AADHAAR kimlik doğrulaması üzerinden şeffaf şekilde yürütülen programın, kırsal ekonomiyi canlandırdığı ve küçük çiftçilerin yatırımlarını artırdığı uluslararası araştırmalarca da ortaya konduğu belirtilmiştir.³⁰⁶

Kanada:

Kanada Tarım Bakanlığı, çiftçilerin emisyonları azaltmalarına ve dayanıklılıklarını artırmalarına yardımcı olmak amacıyla fon sağlanacağını duyurmuştur. Çiftlik İçi İklim Eylem Fonu (OFCAF)’nın genişletilmesiyle birlikte, önümüzdeki üç yıl içinde belirlenen 13 ilk alıcıya ek 300 milyon dolar sağlanması hedeflenmektedir. Bu fon, çiftçilerin iklime daha dayanıklı hale gelmelerine yardımcı olmak için çeşitli faaliyetler yürütmektedir. Çiftçilere doğrudan destek sağlanarak uygulama maliyetleri düşürülmekte ve bilgi aktarımı ile eğitimler kolaylaştırılmaktadır (2021 Bütçesi’nde duyurulan ve toplam 704,1 milyon dolarlık bütçeye sahip olan OFCAF, Kanada Hükümeti’nin 2035 yılına kadar sera gazı emisyonlarını 2005 seviyelerine göre %45 ila %50 oranında azaltma taahhüdünü desteklemektedir. 2022 yılından bu yana, OFCAF 2.400.000 hektardan fazla arazide 7.500’den fazla çiftçiye destek sağlamış ve bilgi alışverişi faaliyetlerine katılan yaklaşık 3.000 ziraat mühendisi ve 27.000 üreticiye eğitim vermiştir).³⁰⁷

Kanada’da 2025 yılı için ürün araştırmalarına 9,4 milyon dolar fon sağlanacağı, buna ek olarak sektör ortaklarından 5,4 milyon dolarlık ortak fon sağlanacağı ve toplamda 14,8 milyon dolarlık bir bütçenin oluşturulacağı duyurulmuştur. Sürdürülebilir Kanada Tarım Ortaklığı (Sürdürülebilir CAP) kapsamında Saskatchewan Tarım Geliştirme Fonu (ADF) aracılığıyla yatırım yapılması ve 53 onaylı araştırma projesinin desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu yatırım, Saskatchewan’ın tarım araştırmaları için 37 milyon dolarlık 2024-25 bütçesinin bir parçasını oluşturmaktadır. ADF, Saskatchewan tarım sektöründe büyümeyi sağlamak ve sürdürülebilirliği artırmak amacıyla rekabetçi süreç kullanarak projeleri desteklemektedir. 2025 ADF projeleri arasında toprak karbon sekestrasyonunun haritalanması, buğday sapı testeresine karşı direnç için alternatif genetik mekanizmaların incelenmesi ve bezelye bazlı bir içeceğin kemik sağlığı üzerindeki etkilerinin incelenmesi yer almaktadır.³⁰⁸

Tarım ve Tarımsal Gıda Bakanlığı, Kanada Hükümeti’nin 2025 yılı için Avans Ödeme Programı’nın faizsiz limitini 250 bin dolar olarak belirlediğini açıklamıştır. Bu program, üreticilere tarımsal ürünlerinin beklenen değerine göre 1 milyon dolara kadar düşük maliyetli nakit avanslar sağlayarak, özellikle ilk 100.000 doları faizsiz temin etmelerine imkân tanımaktadır. Yeni limit, çiftçilere maliyetlerini karşılamada ve nakit akışını artırmada destek sunarak, ürünlerini en uygun zamanda satabilme esnekliği

³⁰⁵ <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2173566®=3&lang=2>

³⁰⁶ <https://www.global-agriculture.com/india-region/pm-modi-to-release-21st-pm-kisan-installment-on-november-19>

³⁰⁷ Government of Canada, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/01/minister-macaulay-announces-funding-to-help-farmers-lower-emissions-and-build-resilience.html>

³⁰⁸ Government of Canada, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/01/governments-of-canada-and-saskatchewan-invest-in-crop-research.html>

sağlamaktadır.³⁰⁹

Tarımsal Temiz Teknoloji (ACT) Programı, Kanada genelinde çiftçilerin temiz teknolojileri kullanmalarını desteklemek amacıyla 116 milyon dolardan fazla kaynak sağlamaktadır. Kanada Hükümeti, sektördeki emisyonların azaltılması ve iklim değişikliğine adaptasyon için temiz teknolojilerin benimsenmesini teşvik etmeye devam edeceği açıklanmıştır.³¹⁰

Sürdürülebilir Kanada Tarım Ortaklığı kapsamında 32 Tarım Uygulamaları ve Teknolojileri Gösterimi (ADOPT) projesi ve 6 Stratejik Saha Programı (SFP) projesinin 2024-25 yıllarında 1,4 milyon dolardan fazla fon aldığını duyurmuştur. ADOPT programı, üretici gruplarına ve İlk Milletler topluluklarına yerel düzeyde yeni tarımsal uygulamaları ve teknolojileri değerlendirmeleri ve göstermeleri için fon sağlamaktadır.

Kanada Hükümeti, Çin'in, kanola yağı, kanola unu ve bezelyeye %100, ayrıca belirli domuz eti, balık ve deniz ürünlerine %25 oranında gümrük vergisi uygulaması üzerine, Kanadalı çiftçileri, hasatçıları ve işletmeleri olumsuz etkileyecek, fiyatları artıracak ve Çinli müşteriler için ve ayrıca tarım, balık ve deniz ürünleri, perakende, restoran ve yemek hazırlama sektörlerinde seçenekleri azaltacak olan bu karara karşı yeni destekler açıklanmıştır. Ek destekler arasında tazminat oranının %80'den %90'a çıkarılması ve mevcut ödeme sınırının 2025 program yılı için 6 milyon dolara (iki katına) çıkarılması yer almaktadır.³¹¹

Kanada ve Britanya Kolombiyası hükümetleri, Britanya Kolombiyası çiftçilerine daha fazla mali destek sağlamak amacıyla AgriStability programında değişiklikler yapmıştır. AgriStability, Sürdürülebilir Kanada Tarım Ortaklığı'nın bir parçası olup çiftçilerin düşük verim, artan maliyetler veya piyasa değişiklikleri gibi nedenlerle gelirlerinde meydana gelen büyük düşüşlerden korunmasını amaçlamaktadır.

Kanada Tarım ve Agri-Gıda Bakanlığı 31 Ekim 2025 tarihinde, Britanya Kolumbiyası ile ortaklaşa "Yeni Girişimci Çiftlik İvme Programı" için üçüncü başvuru çağrısını duyurmuştur. 3-24 Kasım 2025 tarihleri arasında başvuruları alınan bu program, Sürdürülebilir Kanada Tarım Ortaklığı (Sustainable CAP) kapsamında finanse edilmekte olup tarımsal üretime yeni başlayan çiftçilerin iş planı geliştirmelerini ve işletmelerini büyütmelemlerini desteklemeyi amaçlamaktadır. Program ile uygun görülen yeni çiftçilere 2026 baharından itibaren çiftliklerini geliştirmek üzere hibe sağlanması; örneğin sera kurulumu, sulama sistemleri, soğuk hava deposu, traktör ve benzeri altyapı yatırımları için finansman desteğinin verilmesi bildirilmiştir. Önceki program turlarında sağlanan destekler sayesinde genç çiftçilerin ürün çeşitliliğini ve verimliliğini artırdığı, örneğin mevsim uzatıcı seralar ve ileri depolama tesisleri kurarak gelirlerini yükselttikleri belirtilmiştir.³¹²

³⁰⁹ <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/03/minister-macaulay-announces-interest-free-limit-under-the-advance-payments-program-will-be-set-at-250000-for-2025.html>

³¹⁰ <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/02/minister-macaulay-announces-over-116-million-to-help-farmers-adopt-clean-technologies.html>

³¹¹ <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/03/government-of-canada-announces-support-for-agricultural-sector-following-the-imposition-of-tariffs-by-china.html>

³¹² <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/10/fund-supports-next-generation-of-bc-farmers.html>

Güney Kore:

Güney Kore Tarım, Gıda ve Kırsal İşler Bakanlığı (MAFRA), Akıllı Çiftçiliğin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Yasası uyarınca 2025-2029 yılları için Akıllı Çiftçilik Endüstrisinin Büyümesinin Teşviki İçin İlk Beş Yıllık Ana Plan'ı oluşturmuştur. Kore akıllı tarım sektörünü küresel ölçekte rekabetçi bir seviyeye taşımayı amaçlayan plan, hükümet ile tarım endüstrisinin beş yıl boyunca işbirliği yapacağı politikaları ve projeleri içermektedir. Plana göre MAFRA, ülke genelindeki 55 bin hektarlık seranın yüzde 35'ini akıllı çiftliklere dönüştürmeyi ve tarla bitkileri üretimi yapılan büyük alanların yüzde 20'sinde bir veya daha fazla akıllı tarım teknolojisini uygulamayı hedeflemektedir.³¹³

MAFRA, Yeşil Biyo Sanayinin Teşvikine İlişkin Kanun'un 15. maddesi uyarınca, yedi şehri "Yeşil Biyo Sanayi Teşvik Bölgeleri" olarak belirlemiştir. Endüstriyel büyüme potansiyeli, uygulama kapasitesi, politika uygunluğu ve uygulanabilirlik kriterlerine göre değerlendirilerek seçilen bölgeler yerel yönetimler öncülüğünde, yeşil biyo şirketlerin, üniversitelerin, araştırma kurumlarının ve teknoloji doğrulama ve sertifikasyon altyapısının kümelendiği bölgelerde, mikroorganizmalar, doğal ürünler, gıda maddeleri, böcekler, tohumlar ve veteriner tıbbi ürünleri gibi altı ana sektörü kapsayan yeşil biyo endüstri sektörüne yönelik işbirliği ağlarının güçlenmesi, teknolojilerin ve ürünlerin doğrulanması, değerlendirilmesi, belgelendirilmesi ve ticarileştirilmesinin hızlandırılması beklenmektedir. MAFRA, belirli şehirlere Yeşil Biyo Girişim Kampüsü ve biyofabrikalar gibi devlet destekli altyapı geliştirme projelerine katılma hakkı tanımayı ve bu bölgelerde faaliyet gösteren şirketlere politika teşvikleri sağlamayı planlamaktadır. MAFRA ayrıca, belirlenen bölgelerdeki yerel yönetimlerden üç aylık performans raporları almayı ve uygulama ilerlemelerini düzenli olarak izlemek için yıllık performans sonuçlarını değerlendirmeyi, değerlendirme sonuçlarını ise bir sonraki yılın politikalarına yansıtmayı hedeflemektedir.³¹⁴

MAFRA, tarım sektörü için toplam sera gazı azaltımını Ulusal Katkı Beyanı (NDC)'nin yaklaşık yüzde 3'üne çıkarmayı planlamaktadır. Bu çerçevede, düşük karbonlu tarım ve hayvancılık ürünlerinin sertifikasyonunu, dağıtımını ve tüketimini teşvik etmeye yönelik bir plan hazırlamıştır. Çeşitli karbon vergileri ve 65 tarım ürünü ve 3 hayvan türünü içeren sertifikasyon sistemini getirerek sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik yapılan düzenlemelerle paralel olarak karbon azaltım teknolojilerinin ve düşük karbonlu üretim sertifikasyonunun yaygın olarak benimsenmesi, sertifikasyon sisteminin etkinliği önündeki engellerin kaldırılması, bu ürünlerin pazarının güçlendirilmesi ve tüketicilerin bu yöndeki bilinç düzeylerinin artırılması amaçlanmıştır.³¹⁵

Japonya:

Japonya, FAO'ya Afrika, Asya, Avrupa ve Orta Doğu'daki acil durum ve dayanıklılık faaliyetlerinin artırılması amacıyla 11,9 milyon ABD doları katkı sağladığını 21 Şubat 2025 tarihinde duyurmuştur. Fon, acil insani ihtiyaçları ele almayı amaçlayan 14 kritik projeyi desteklemeyi hedeflemektedir. Projelerle Afganistan'daki iklimsel ve ekonomik şoklardan etkilenen küçük ölçekli çiftçilere destek sağlanması, Mali'de tarımsal

³¹³ MAFRA, <https://www.mafra.go.kr/bbs/english/25/573412/artclView.do>

³¹⁴ MAFRA, <https://www.mafra.go.kr/bbs/english/25/576081/artclView.do>

³¹⁵ MAFRA, <https://www.mafra.go.kr/bbs/english/25/575469/artclView.do>

yollar ve sulama kanallarının inşa edilmesi ve Fildişi Sahili'nde tarımsal yatırımların hızlandırılması amaçlanmaktadır.³¹⁶

Singapur:

Singapur Gıda Hikayesi (The Singapore Food Story-SFS) Ar-Ge Programı'nın, kentsel tarım, geleceğin gıdaları ve gıda güvenliği ile su ürünleri yetiştiriciliği alanlarında gıda inovasyonunu hızlandırmayı amaçladığı 4 Kasım 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. SFS Ar-Ge Programı'nın ikinci aşaması kapsamında, Singapur Gıda Ajansı (SFA), geleceğin gıdaları ve gıda güvenliği ile ilgili iki hibe çağrısı yoluyla seçilen 11 projeye 42 milyon dolar ödül vermiştir. İkinci Geleceğin Gıdaları Hibe Çağrısı alternatif protein ürünlerinin besin değerini ve işlevselliğini güçlendirmek için yenilikçi çözümler aramaya odaklanırken Gıda Güvenliği Hibe Çağrısı gıda yeniliklerinin toksikolojik değerlendirmesi için hayvan deneyi gerektirmeyen Yeni Yaklaşım Metodolojilerinin (NAM'lerin) geliştirilmesini desteklemektedir. İkinci Geleceğin Gıdaları Hibe Çağrısı kapsamında dört proje ve Gıda Güvenliği Hibe Çağrısı kapsamında altı proje ödüllendirilmiştir.³¹⁷

Singapur Gıda Ajansı (The Singapore Food Agency -SFA), Singapur Gıda Hikayesi (SFS) Ar-Ge Programı'nın ikinci aşaması kapsamında gıda güvenliğini artırmayı amaçlayan iki araştırma programı için 40,5 milyon dolarlık bir ödül verdiğini 5 Kasım 2025 tarihinde duyurmuştur. Bunlar, Tohum İnovasyon Merkezi (Seed Innovation Hub-SIH) programı ve AquaPolis Ar-Ge Programı'dır. 22 milyon dolarlık SIH programı, yerel çeşit geliştirme araştırmalarını kurumlar ve sektör paydaşlarının desteğiyle tek bir tarım programı altında birleştirmeyi amaçlamaktadır. Program, özellikle tropikal iklimler ve kontrollü ortam tarımı için uyarlanmış, gelişmiş büyüme, verim ve besin değeri gibi özelliklere sahip daha yüksek kaliteli tohumlar geliştirmek üzere Singapur'un ıslah stratejilerini ilereletecektir. AquaPolis Ar-Ge Programı'na ise ilave 18,5 milyon dolar tahsis edilmiştir. Proje, yetiştirme, beslenme ve hastalık yönetimi gibi unsurları içeren bütüncül bir yaklaşımla yerel olarak üretilen Asya levreğinin üretim maliyetlerini düşürmeyi ve kalitesini artırmayı hedeflemektedir. Proje ile seçici yetiştirme yolu, düşük ölüm oranları, yeni nesil yüksek kaliteli, parazitlere dayanıklı yavru balıklar geliştirerek yerel olarak üretilen Asya levreğinin besin değerini artırma yoluyla ürünün ithalatta daha rekabetçi hale getirilmesi amaçlanmaktadır.³¹⁸

3.3. Hayvancılık Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu 9 Ağustos 2021-3 Ağustos 2023 tarihleri arasında Polonya tarafından bildirilen kuş gribi vakaları nedeniyle ülkenin üretim miktarının düştüğünü ve çiftçileri desteklemek amacıyla 14 milyon 59 bin 607 avro bütçeye sahip bir devlet yardımı uygulanacağını 8 Temmuz 2025 tarihinde duyurmuştur.³¹⁹

³¹⁶ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/japan-contributes--11.9-million-to-scale-up-fao-s-emergency-and-resilience-activities/en>

³¹⁷ SFA, <https://www.sfa.gov.sg/news-publications/newsroom/sfa-commits--42-million-to-drive-breakthroughs-in-future-foods-and-food-safety>

³¹⁸ SFA, <https://www.sfa.gov.sg/news-publications/newsroom/sfa-awards--40-5-million-to-boost-seed-innovation-and-aquaculture-research>

³¹⁹ European Commission, https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/avian-flu-commission-will-provide-eu14-million-poland-compensate-farmers-2025-07-08_en

AB'nin tarım sübvansiyon programı olan Ortak Tarım Politikası (OTP)'nın, Komisyon'un açıkladığı 2028-2034 dönemi uzun vadeli AB bütçesi önerisine göre OTP bütçesinin, mevcut 2021-2027 bütçesi olan 387 milyar avrodan 300 milyar avroya düşeceği 16 Temmuz 2025 tarihinde duyurulmuştur. Teklife göre, 1999 yılından beri yürürlükte olan ve çiftçilere doğrudan destek ile kırsal kalkınma arasında bölünmüş iki ayaklı yapı da 2028 yılından itibaren ortadan kaldırılması hedeflenmektedir.³²⁰

Avrupa Parlamentosu, Ekim 2025'te Avrupa Komisyonu önerisine ilişkin tutumunu benimsemiş ve AB Ortak Tarım Politikası Reformu yasa paketinin nihai şekli konusunda Konsey ile müzakerelere başlamaya hazır olduğunu bildirmiştir. Yine, Ekim 2025'te, Avrupa Parlamentosu üyeleri, gıda tedarik zincirinde çiftçilerin konumunu güçlendirmeyi amaçlayan bir dizi hedefli değişikliği desteklemektedir. Bu önlemler arasında:

- Tarım ürünleri teslimatları için zorunlu yazılı sözleşmeler,
 - Ürünlerin “adil” veya “eşitlikçi” olarak etiketlenmesine ilişkin daha net kurallar,
 - İthal gıdalardaki pestisitlerle ilgili daha sıkı şartlar,
 - AB ürünlerinin kamu alım süreçlerinde önceliklendirilmesi,
 - Et ürünleri için daha katı kurallar,
- yer almaktadır.³²¹

ABD:

ABD Tarım Bakanlığı (USDA), Çiftlik Hizmetleri Ajansı (Farm Service Agency-FSA) tarafından yönetilen Süt Marjı Kapsam Programının (The Dairy Margin Coverage Programme) 2025 yılı için kayıt döneminin açıldığını duyurmuştur. Açıklamada programın süt üreticileri için gönüllü bir risk yönetim aracı olduğu belirtilerek üreticilerin tüm süt fiyatı ile ortalama yem maliyeti arasındaki marja göre finansal yardım sağlanacağı belirtilmiştir.³²²

USDA, kuş gribiyle mücadele etmek ve yumurta fiyatlarını düşürmek amacıyla 1 milyar ABD doları tutarında kapsamlı bir strateji duyurmuştur. Stratejinin detayları incelendiğinde; biyogüvenlik önlemleri için 500 milyon, kuş gribinden etkilenen çiftçiler için 400 milyon, mali yardım ve aşı araştırmaları, düzenleyici yükleri azaltma eylemleri yanında geçici ithalat seçeneklerinin araştırılması için 100 milyon ABD doları yatırım yapılacağı görülmektedir.³²³

USDA, hayvancılığı tehdit eden zararlı hastalıklara karşı önleme, hazırlık, erken teşhis ve hızlı müdahaleyi artıracak projelere 15 milyon 300 bin ABD doları verileceğini 29 Mayıs 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. USDA, 2023 ve/veya 2024 yıllarında kuraklık veya orman yangınlarından kaynaklanan otlatma kayıplarını karşılamak üzere Acil Hayvancılık Yardımı Programı (Livestock Forage Disaster Program)'nın serbest bırakıldığını duyurmuştur.³²⁴

³²⁰ <https://www.euractiv.com/news/eu-farm-subsidies-slashed-in-new-long-term-budget-plan/>

³²¹ EU, <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20210916STO12704/the-eu-common-agricultural-policy-its-reform-and-future-in-brief#:~:text=,national%20authorities>

³²² USDA, <https://www.fsa.usda.gov/resources/programs/dairy-margin-coverage-program-dmc>

³²³ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/02/26/usda-invests-1-billion-combat-avian-flu-and-reduce-egg-prices>

³²⁴ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/05/29/usda-provide-1-billion-livestock-producers-impacted-drought-or-wildfire-2023-and-2024>

ABD tarım üretimi girdileri dört yıl öncesine göre önemli ölçüde daha maliyetli olması durumu çiftçilerin kârlılığı üzerinde baskı oluşturmaktadır. 2020 yılı ile bugün arasında tohum giderleri %18, yakıt ve yağ giderleri %32, gübre giderleri %37 ve faiz giderleri tam %73 artmış bulunmaktadır. 560.000'den fazla çiftçiye 8 milyar ABD doları aşan acil yardım ödemeleri hızlandırılmış, Acil Durum Emtia Yardım Programı (ECAP) için kalan 2 milyar ABD dolarlık fon açıklanmış ve uluslararası gıda yardım programlarını desteklemek üzere 417.000 tondan fazla Amerika'da yetiştirilmiş emtia satın alınacağını duyurulmuştur.³²⁵

USDA tarafından Ekim 2025'te ulusal sığır yetiştiriciliğini güçlendirmek amacıyla çok boyutlu bir eylem planı açıklanmıştır. ABD'de sığır sürüsünün son 75 yılın en düşük seviyesine indiği ve aile çiftliklerinin ciddi oranda azaldığı vurgulanarak, “Amerikan Sığır Endüstrisini Güçlendirme Planı” kapsamında yeni üreticilerin teşvik edilmesi, sektörün kârlılığının artırılması ve tüketiciye uygun fiyatlı et sunulması hedeflenmektedir. Plan çerçevesinde mera alanlarında otlatma kısıtlarının hafifletilmesi (kamu arazilerinde otlatma izni genişletilmiştir), yerel et işleme kapasitesinin artırılarak okullarda daha fazla yerel üretim et kullanılması, küçük işletmelere uygun krediler sağlanması ve gereksiz düzenlemelerin kaldırılması gibi adımlar duyurulmuştur. Ayrıca, ABD Sağlık Bakanlığı ve Küçük İşletmeler İdaresi de plana dâhil edilerek beslenmede doğal sığır eti ve süt ürünlerinin önemi vurgulanarak çiftliklerin düşük faizli kredilerle destekleneceği açıklanmıştır.³²⁶

Kanada:

Kanada Tarım ve Tarımsal Gıda Bakanlığı Amalgamated Dairies Limited kooperatifi için 12 milyon Kanada doları yatırım yapılacağını duyurmuştur. Açıklamada yatırımın süt alım ve işleme operasyonlarının modernize edilmesi ve yeni otomatik peynir yapım ekipmanlarının satın alınmasına yardımcı olacağı belirtilmiştir.³²⁷

Kanada Tarım ve Tarımsal Gıda Bakanlığı Saskatchewan Üniversitesi'ndeki Omics Kaynak Merkezi ve Hayvancılık ve Yem Yetkinlik Merkezi'ndeki sığır eti üretim tesislerini de içeren yeni tesislerin geliştirilmesini desteklemek amacıyla 4 yıl boyunca Sürdürülebilir Kanada Tarım Ortaklığı aracılığıyla 3 milyon 400 bin Kanada doları yatırım yapılacağını duyurmuştur.³²⁸

Kanada ve Ontario hükümetleri, eyalet arıcılarının bal arısı kolonilerini hastalık, zararlı ve hava kaynaklı tehditlerden korumalarına yardımcı olmak amacıyla 2025 yılında Bal Arısı Sağlığı Girişimi aracılığıyla 1,7 milyon dolardan fazla yatırım yapmıştır. Bu Fonun, eyaletin Ontario'yu koruma planını desteklemek için toplam 334 projeye sahip 206 yerel arıcı işletmesinin kolonilerinin dayanıklılığını artırmasına ve ABD tarifeleri karşısında bal arısı faaliyetlerinin rekabet gücünü artırmasına yardımcı olacağı belirtilmiştir. Ontario genelinde 4.000'den fazla kayıtlı arıcı bulunmakta ve çiftlik kapısı satışlarından 28 milyon dolar gelir elde edilmiştir. Bal Arısı Sağlığı Girişimiyle, bu işletmelerin kayıplarını azaltmak için operasyonel iyileştirmeler yapmalarına, kovan

³²⁵<https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/09/25/kansas-city-secretary-rollins-speaks-state-farm-economy-announces-suite-actions-support-american>

³²⁶ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/10/22/secretary-rollins-announces-plan-american-ranchers-and-consumers#:~:text=national%20security%20of%20the%20United,and%20more%20affordable%20for%20consumers>

³²⁷ Government of Canada, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/03/government-of-canada-announces-support-to-increase-dairy-processing-capacity-on-prince-edward-island.html>

³²⁸ Government of Canada, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/06/governments-of-canada-and-saskatchewan-invest-34-million-to-support-usasks-integromes-project.html>

sağlığı yönetimini iyileştirmek için ekipman satın almalarına ve yeni bal arısı stokları veya kraliçeleri edinmelerine yardımcı olmak amacıyla maliyet paylaşımlı fon sağlanacağı bildirilmiştir.³²⁹

Diğer Ülkeler:

Güney Kore Hükümeti 2025 yılı genelinde hayvancılık sektöründe istikrarı sağlamak için çeşitli adımlar atmıştır. Özellikle yem maliyetlerini dengelemek amacıyla tarım sübvansiyon bütçesi artırılmıştır. 2025 yılında açıklanan bir paketle, tarım ve hayvancılık ürünlerine sağlanan devlet sübvansiyonları 108 milyar won³³⁰’dan 228 milyar wona çıkarılmış ve özellikle yaz ayları ile bayramlar gibi tüketimin yüksek olduğu dönemlerde fiyat indirimleri için ek 120 milyar Won kaynak ayrılmıştır. Bunun yanı sıra hükümet, yumurta arzını desteklemek için Şubat-Eylül 2025 arasında yumurta üreticilerine koli başına 1.000 Won’a varan fiyat desteği vererek tüketici fiyatlarını bir süre kontrol altında tutmuştur. 2025 yılı sonunda ise et piyasasında istikrar için sığır besicilerine yem alımında kredi kolaylığı ve domuz üreticilerine salgın hastalık risklerine karşı ek tazminat güvenceleri getirildiği duyurulmuştur.³³¹

Japonya, Nisan 2025’te açıkladığı beş yıllık tarım politikası ile özellikle süt ürünleri ve kırmızı et sektörlerinde verimliliği ve rekabetçiliği artırmayı hedeflemektedir. Bu kapsamlı plan, ülkenin geleneksel korumacı yaklaşımından daha “kazanç odaklı” bir yaklaşıma geçişini simgelemektedir. Politikada, 2025 yılı mali bütçesinden 8,3 milyon ABD doları kaynak ayrılarak ulusal bir et işleme-dağıtım konsorsiyumu kurulması ve et tedarik zincirinin daha verimli hale getirilmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda, küçük çiftçilere modern ekipman teşviki de planın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Büyük şirketlerle küçük aile işletmeleri arasındaki verimlilik farkını azaltmak için küçük ölçekli süt ve besi çiftliklerine ekipman yenileme hibeleri verilmektedir. Ayrıca, gıda güvenliğini artırmak amacıyla süt ürünlerinde—özellikle soğutulmamış süt bazlı içeceklerde—daha sıkı kalite ve etiketleme standartlarının uygulanması amaçlanmaktadır. Örneğin, probiyotik süt içecekleri üreten firmalardan içerik güvenliği ve imalat süreçleri hakkında daha detaylı belge sunmaları isteneceği bildirilmiştir.³³²

3.4. Kırsal Kalkınma Yardımları

Avrupa Birliği:

Avrupa Komisyonu Hollanda’nın doğa ve peyzajı korumak, biyolojik çeşitliliği geliştirmek, toprak kalitesini iyileştirmek amacıyla 2016 yılında uygulamaya başladığı devlet yardımının bütçesinin 894 milyon avrodan 1 milyar 347 milyon avroya çıkarma kararına ilişkin olarak itiraz etmeme kararı aldığını 13 Nisan 2025 tarihinde duyurmuştur.³³³

AB Komisyonu ve Polonya Tarım Bakanlığı ortaklığıyla 12 Haziran 2025 tarihinde Varşova’da “Araştırma, Yenilik ve Dijitalleşmeyle Avrupa Tarımının Rekabet Gücünün

³²⁹<https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/08/canada-and-ontario-investing-more-than-17-million-to-support-honey-beekeeping-operations.html>

³³⁰ Güney Kore Wonu, ya da sadece Won, Güney Kore’de kullanılan resmî para birimidir.

³³¹ <https://www.tridge.com/news/south-korea-adds-agricultural-and-livestock-xldgki#:~:text=According%20to%20the%20Asian%20Daily,sized%20supermarkets>

³³² Dairybusinessmea, <https://dairybusinessmea.com/2025/04/30/japan-launches-5-year-plan-to-modernize-dairy-industry/>

³³³ <https://competition-cases.ec.europa.eu/cases/SA.116415>

Artırılması” konulu yüksek düzey bir konferans düzenlenmiştir. Tarım Araştırmaları Daimi Komitesi (SCAR) ve BIOEAST girişiminin de yer aldığı etkinlikte, sürdürülebilirlik ve gıda güvenliği için bilimsel araştırmalar ile yenilikçi teknolojilerin rolü ele alınmıştır. Üye ülkeler arasında işbirliğini güçlendirmeyi hedefleyen zirvede, Avrupa tarımında dijital dönüşümün hızlandırılması için yeni politika önerileri sunulmuştur. Ayrıca, inovasyonların uygulanması için uygun destek araçlarına duyulan ihtiyaç bildirilmiştir. Üye devletler, araştırmanın Avrupa tarımsal gıda sektörünün rekabet gücü ve dayanıklılığı için hayati önem taşıdığını vurgulamıştır.³³⁴

Avrupa Parlamentosu, 17 Haziran 2025 tarihinde “Kohesyon Politikası yoluyla AB kırsal alanlarının güçlendirilmesi” konulu bir kararı kabul etmiştir. Oyçokluğuyla geçen kararda, 2024-2027 döneminde kırsal kesimi destekleyecek bütünsel fonların (tarım, bölgesel kalkınma vb.) etkin kullanımı vurgulanmıştır. Karar metni, kırsal bölgelerde gençlerin ve kadınların istihdamının artırılması, altyapı yatırımlarının iyileştirilmesi ve sürdürülebilir tarım uygulamalarının desteklenmesi çağrısını içermektedir. Bu sayede AB kırsal alanlarının uzun vadede daha dirençli ve yaşanabilir hale getirilmesi amaçlanmaktadır.³³⁵

Avrupa Komisyonu tarafından 17 Temmuz 2025 tarihinde, 2027 sonrası Ortak Tarım Politikası için “daha basit ve hedefli” bir çerçeve tanıtılmış, daha esnek teslimat yaklaşımı ile çiftçi gelir güvencesinin güçlendirilmesi ve çevre-iklim hedeflerine yönelik ödül mekanizmalarının öne çıkarıldığı bildirilmiştir. Paket kapsamında üye ülkelere çeşitliliği gözeterek uygulama esnekliği tanınırken, “aktif çiftçi” odaklı gelir desteğinin güçlendirildiği ifade edilmiştir.³³⁶ 17 Eylül 2025 tarihinde ise, çiftçi gelirinin desteklenmesi amacıyla doğrudan ödemeler ile yatırım ve çevresel önlemler dâhil olmak üzere tarım için en az 300 milyar avro tutarında “asgari ulusal tahsisler” yol haritasının yayımlandığı, ayrıca piyasa şoklarına karşı 6,3 milyar avro tutarında koruma tedbirlerini içeren “Birlik Emniyet Ağı” çerçevesinin duyurulduğu bildirilmiştir.³³⁷ Komisyon tarafından ayrıca 16 Aralık 2025 tarihinde yayımlanan “AB Agricultural Outlook 2025-2035” raporunda, iklim değişikliği, girdi maliyetleri ve yaşlanan nüfus verileri ışığında kırsal üretimin uzun vadeli sürdürülebilirliği ile gelir yaratma kapasitesine ilişkin kapsamlı analizlere yer verildiği, üretici gelirlerinin korunmasının ve verimlilik artışının çevresel göstergelerle birlikte Ortak Tarım Politikası’nın temel öncelikleri arasında yer alması gerektiği vurgulanmıştır.³³⁸

ABD:

Kırsal alanların ülkenin kalbi olduğu USDA tarafından vurgulanarak, kırsal refahın yeniden tesisi için yalnızca istihdam yaratmanın değil, topluluklara umut kazandırmanın ve Amerikan yaşam biçiminin korunmasının esas hedef olduğu 4 Mart 2025 tarihinde belirtilmiştir. Bu doğrultuda, tarım ve hayvancılıkla uğraşan üreticilere yönelik temel desteklerin güçlendirileceği, kamu kaynaklarının verimli kullanımı için yapısal iyileştirmelere gidileceği ifade edilmiştir. USDA’nın verimliliğini artırmak amacıyla yürütülen incelemelerin bazı üreticilerde belirsizlik yarattığı kabul edilmiş, ilgili

³³⁴<https://polish-presidency.consilium.europa.eu/en/news/research-innovation-and-digitalisation-to-boost-the-competitiveness-of-european-agriculture-and-ensure-food-security/#:~:text=The%20high,and%20the%20BIOEAST%20Initiative>

³³⁵ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-10-2025-0122_EN.html

³³⁶ Avrupa Komisyonu, https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/next-chapter-cap-2025-07-17_en

³³⁷ Avrupa Komisyonu, https://agriculture.ec.europa.eu/media/news/commission-presents-minimum-national-allocation-scenario-after-2027-2025-09-17_en

³³⁸ Avrupa Komisyonu, Agricultural Outlook 2025-2035 raporu (16 Aralık 2025).

<https://webgate.ec.europa.eu/circabcewpp/d/d/workspace/SpacesStore/e4c347aa-1303-44c5-868a-d63e2f46c185/download>

programların hızlı biçimde gözden geçirildiği bildirilmiştir. Ayrıca son dört yıldaki ekonomik zorluklardan etkilenen kırsal topluluklara yönelik 30 milyar ABD dolarlık ekonomik ve afet yardımının dağıtım sürecinin başlatıldığı açıklanmıştır. Bu kapsamda, 10 milyar ABD dolarlık ilk yardımın başvurularına mart ayı içinde başlanacağı, sürecin “Acil Ürün Yardım Programı (E-CAP)” adıyla yürütüleceği, başvuruların sade ve adil bir sistemle yapılacağı bildirilmiştir. Aynı zamanda, hava koşullarına bağlı zararlar için planlanan 20 milyar ABD dolarlık afet yardımının da hızla uygulamaya alınacağı duyurulmuştur.³³⁹

USDA tarafından 2025 yılının ilk 100 günlük sürecinde ekonomi politikasının desteklenmesi, kırsal alanların güçlendirilmesi ve ABD’li çiftçiler için pazar erişiminin genişletilmesi amacıyla çalışmaların yürütüldüğü 29 Nisan 2025 tarihinde duyurulmuştur. Bu kapsamda, yumurta fiyatlarının düşürülmesi için beş maddelik bir plan uygulanmış, kuş gribiyle mücadele edilerek yumurta üreticilerine destek ve tüketici fiyatlarında %56 düşüş sağlanmıştır. Ayrıca, Meksika hükümeti ile yürütülen görüşmeler sonucunda Teksas’taki çiftçilerin su ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik anlaşma sağlanmış, Rio Grande’ye bağlı altı nehir kolunda ABD’nin su payının artırılması ve mevcut beş yıllık su döngüsü boyunca uluslararası rezervuarlardan su aktarımı yapılması taahhüt altına alınmıştır.³⁴⁰

Kırsal bölgelerde gıda hayvanı veterinerlerinin sayısının artırılması ve veterinerlik işgücünün güçlendirilmesi amacıyla USDA tarafından “Kırsal Veterinerlik Eylem Planı” duyurulmuş, bu kapsamda veterinerlik hibe programlarının geliştirilmesi ve basitleştirilmesi, kırsal veteriner hekim açığının analiz edilmesi, USDA bünyesinde veteriner istihdamı ve elde tutulmasına yönelik adımların atılması, klinik kurulumuna ilişkin federal kaynakların derlenmesi ve veteriner okulları dâhil paydaşlarla işbirliği yapılması öngörülmüştür. Ayrıca, kırsal kökenli öğrencilerin veterinerlik eğitimine yönelim oranının düşük olması ve yeni mezunların üretim hayvanları alanına sınırlı düzeyde yönelmesinin, kırsal veterinerlik açığını derinleştiren bir eğilim olduğu vurgulanmıştır.³⁴¹

USDA tarafından, istilacı mavi yayın balığının işlenmesinin teşvik edilmesi ve kırsal ekonominin güçlendirilmesi amacıyla Et ve Kanatlı İşleme Genişletme Programı kapsamında 6 milyon ABD doları tutarında hibe desteği sağlanmış, buna ilave olarak Maryland Tarım Bakanlığı ile işbirliği içinde bir yıllık pilot program başlatılarak Chesapeake Körfezi’nden 2 milyon ABD dolarına kadar mavi yayın balığı satın alınmasının planlandığı bildirilmiştir. Söz konusu girişimlerle bölgesel işleyicilerin desteklenmesi, istilacı türlerin ekosistemden azaltılması ve kırsal topluluklarda istihdamın artırılması hedeflenmiş, aynı zamanda gıda bankaları aracılığıyla ihtiyaç sahibi hanelere besleyici protein sağlanmasına katkı sunulacağı belirtilmiştir.³⁴²

Birleşik Krallık:

Birleşik Krallık Çevre, Gıda ve Kırsal İşler Bakanlığı (DEFRA) tarafından, kırsal toplulukları desteklemek amacıyla 38 milyon sterline kadar yeni bir fon tahsis edileceği

³³⁹USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/03/04/secretary-rollins-previews-her-vision-restoring-rural-prosperity>

³⁴⁰USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/04/29/first-100-days-secretary-rollins-affirms-potus-economic-policy-empowers-rural-america-and-fights>

³⁴¹USDA, <https://www.rd.usda.gov/newsroom/news-release/usda-hold-listening-sessions-rural-and-federal-veterinaryworkforces>

³⁴²USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/08/06/secretary-rollins-targets-invasive-speciesannounces-next-steps-clear-chesapeake-harmful-catfish>

açıklanmıştır. 33 milyon sterlinlik kısmın, Kırsal İngiltere Refah Fonu (Rural England Prosperity Fund-REPF) aracılığıyla kırsal işletmeleri desteklemek, yerel altyapıyı geliştirmek ve ekonomik faaliyetleri çeşitlendirmek amacıyla kullanılacağı belirtilmiştir. Fon kapsamında, kırsal iş merkezlerinin kurulması, topluluk bahçeleri, yürüyüş yolları, yeşil alanlar ve gönüllü kuruluşların kullandığı sosyal tesislerde yapılacak iyileştirmelerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. DEFRA ayrıca, topluluk merkezleri gibi kırsal hizmetlerin devamlılığını sağlamak üzere Kırsal Toplum Varlıkları Fonu üzerinden 5 milyon sterline kadar ek sermaye desteği sağlayacağını açıklamıştır. Fonlamanın, kırsal alanlarda sürdürülebilir ekonomik büyümeyi desteklemek ve toplulukların canlılığını korumak adına yürütülen Değişim Planı çerçevesinde yapıldığı ifade edilmiştir. REPF kapsamındaki fon tahsislerinin yerel yönetimlere mevcut yöntemlere göre aktarılacağı ve onaylanan tutarların ileri bir tarihte yayımlanacağı duyurulmuştur.³⁴³

Birleşik Krallık'ta kırsal sel koruması için 16 milyon sterlinlik ek fonun sağlanacağı 31 Mart 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmıştır. İngiltere genelindeki kırsal topluluklarda taşkın dayanıklılığını artırmak amacıyla, İç Drenaj Panolarına (Internal Drainage Boards-IDBs) yönelik 16 milyon sterlinlik ek destek açıklanmıştır. Böylece IDB Fonu'nun toplam büyüklüğü 91 milyon sterline çıkarılmıştır. Fon, özellikle tarım arazilerinin korunması, pompa istasyonlarının onarımı ve modernizasyonu ile sel savunma altyapısının güçlendirilmesi gibi alanlarda kullanılması planlanmaktadır. Finansmandan, ülke genelinde 91 bin ev ve işyeri ile birlikte 400 bin hektardan fazla tarım arazisinin yararlanması beklenmektedir.³⁴⁴

Birleşik Krallık Hükümeti, çiftlik içi kuraklık riskini ele almak için fon sağlamaktadır. Birleşik Krallık Çevre Ajansı tarafından 4 Haziran 2025'te 1,1 milyon sterlinlik kaynak tahsis edilerek İngiltere genelinde 12 yeni Yerel Kaynak Seçenekleri (Local Resource Options – LRO) çalışması başlatılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında çoklu çiftlik rezervuarları, artırılmış atık su geri dönüşüm sistemleri ve ortak sulama ağları gibi kuraklık direnci çözümlerinin teknik ve çevresel fizibilitesi ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi planlanmaktadır. Geçen yıl aynı programla 106 çiftliğe tavsiyeler sunulmuş, önerilen önlemlerin yıllık 12 milyar litre ek sulama suyu sağlayabileceği hesaplanmıştır. Yeni çağrıya en az iki komşu çiftçiden oluşan grupların 20 Temmuz 2025 tarihine kadar başvurması istenmiştir.³⁴⁵

Birleşik Krallık'ın Uluslararası İklim Finansmanı desteğiyle yürütülen Zambia Integrated Forest Landscapes Project kapsamında, Doğu Eyaleti'ndeki 100 binden fazla çiftçiye ekim nöbeti, agroforestry ve iklim akıllı teknikler hakkında eğitimlerin verildiği 4 Haziran 2025 tarihinde duyurulmuştur. 30 milyon tonluk sera gazı azaltımı hedeflenmiş, Luambe ile Lukusuzi Ulusal Parkları çevresinde yollar ve kamp alanları inşa edilerek ekoturizm yoluyla kırsal istihdam yaratılmaya başlanmıştır. Ayrıca, 2024 yılında imzalanan Emisyon Azaltım Satın Alma Anlaşması (Emission Reductions Purchase Agreements-ERPA) sayesinde topluluklara karbon ödemelerinin aktarılması güvence altına alınmıştır.³⁴⁶

Birleşik Krallık hükümeti tarafından 7 Mayıs 2025 tarihinde çiftçilerin teknolojiye erişimini artırmak amacıyla toplam 50 milyon sterlinlik Ekipman ve Teknoloji Hibe Paketi

³⁴³ <https://www.gov.uk/government/publications/rural-england-prosperity-fund-prospectus/rural-england-prosperity-fund-prospectus-updates-for-2025-to-2026>

³⁴⁴ <https://www.gov.uk/government/news/16-million-boost-to-improve-flood-protection-for-farmers-and-rural-communities>

³⁴⁵ <https://www.gov.uk/government/news/government-funds-scheme-to-tackle-on-farm-drought-risk>

³⁴⁶ <https://www.gov.uk/government/case-studies/supporting-farmers-to-go-green-in-zambia>

açıklanmıştır. 46,7 milyon sterlinlik Farming Equipment and Technology Fund kapsamında tohum ekim robotları, hassas pestisit püskürtücüler ve gübre maliyetini düşüren çamur ayırıcı sistemler gibi yeniliklere başvuru imkânı tanınmıştır. Her işletme için 25.000 sterline kadar destek öngörülmüştür. Ayrıca, 5 milyon sterlin bütçeli Investor Partnerships programı ile özel sermaye eş finansmanı sağlanacağı duyurulmuş, önceki pilotların brokoli hasat robotları ve tohum temizleme teknolojileriyle verim ve sürdürülebilirliği artırdığı vurgulanmıştır. Hibenin, çiftçilerin ekipman yatırımı yapmalarına ve teknolojiye erişmelerine destek olarak karı, üretimi ve doğayı canlandırmaya yardımcı olacağı belirtilmektedir.³⁴⁷

Çin Halk Cumhuriyeti:

Çin Hükümeti, 23 Şubat 2025 tarihinde, 2025 yılı için kırsal kalkınma hedeflerini içeren “1 No’lu Merkezi Belge” açıklamıştır. Bu belge, kırsal alanların canlandırılması, çiftçilerin yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve tarımsal üretkenliğin artırılması amacıyla geniş kapsamlı bir plan sunmaktadır. Belge, tahıl ve diğer tarım ürünlerinin tedarikinin güvence altına alınması, yoksullukla mücadelede elde edilen başarıların pekiştirilmesi, yerel sanayilerin geliştirilmesi, kırsal inşaatın ilerletilmesi, kırsal yönetim sisteminin iyileştirilmesi ve kırsal kaynak tahsis sisteminin optimize edilmesi olarak altı ana bölümden oluşmuştur. Tarımda su kullanımının daha verimli yönetilmesi ve su tasarrufu sağlayan sulama teknolojilerinin teşvik edilmesi öncelikli hedefler arasında sayılmıştır. Plan ayrıca, tarımsal altyapının güçlendirilmesi ve yüksek standartlı tarım arazilerinin genişletilmesi gibi adımlarla, üretim sisteminin doğal afetlere karşı dirençli hale getirilmesini amaçlamaktadır. Dijitalleşme ve yeni teknolojilerin (5G, IoT, büyük veri) tarımda yaygınlaştırılmasıyla, su ve gübre kullanımında tasarruf sağlanacağı, iş gücü maliyetlerinin azaltılacağı ve tarımsal verimliliğin artırılacağı vurgulanmıştır. Tohum sektörünün stratejik önemi vurgulanarak çeşitliliğin artırılması ve kalite ile verimliliğin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, kırsal kalkınma projeleri için finansman mekanizmalarının güçlendirilmesi öngörülmüştür. Tarım ve kırsal alanlardaki büyük projeler için merkezi bütçe yatırımlarından, ultra uzun özel devlet tahvillerinden ve özel yerel devlet tahvillerinden gelen desteği güçlendirmek için adımlar atılacağı, para politikası araçlarının, finansal kurumları kırsal canlandırma için finansmanı artırmaya teşvik etmek için kullanılacağı belirtilmiştir.³⁴⁸

Çin tarafından 2025 yılı kırsal kalkınma planı kapsamında tarımsal üretimin güvence altına alınması, yoksulluğun kalıcı olarak ortadan kaldırılması ve kırsal gelirlerin artırılmasının hedeflendiği 18 Mart 2025 tarihinde duyurulmuştur. Büyük ölçekli tarla iyileştirme projeleri teşvik edilmiş, hayvancılık desteklenmiş, çiftlik koruma ve dijital tarım uygulamalarının yaygınlaştırılması planlanmıştır. Gıda güvenliği için ürün çeşitliliği artırılmış, üretim-ticaret koordinasyonu güçlendirilmiş ve uzun vadeli koruma mekanizmaları oluşturulmuştur. Yoksullukla mücadelede yeniden yoksullaşmayı önleyecek sistemler geliştirilmiş, kırsal endüstrilerin yerel koşullara göre şekillendirilmesi amaçlanmıştır. Altyapı yatırımlarıyla ulaşım ağları kırsala uzatılmış, kamu hizmetleri iyileştirilmiş, ekolojik yönetim güçlendirilmiştir. Kırsal yönetişimde yerel örgütler desteklenmiş, sosyal uyumun artırılması hedeflenmiştir. Ayrıca, arazi kullanımı ve kırsal

³⁴⁷<https://www.gov.uk/government/news/50-million-equipment-and-technology-grants-to-boost-food-production-and-farm-profitability>

³⁴⁸ http://english.moa.gov.cn/news_522/202502/t20250227_301460.html

kaynakların etkin yönetimiyle yatırım mekanizmalarının optimize edilmesi ve kırsaldan kente göç eden nüfusun kentte kalıcı ikametinin desteklenmesi öngörülmüştür.³⁴⁹

Çin, tarım makinelerinin yenilenmesine yönelik sübvansiyon programını genişletmektedir. Çin Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, eski ve yıpranmış tarım makinelerinin yenilenmesine yönelik sübvansiyon programının kapsamının genişletileceği ve 2025 yılı itibarıyla sübvansiyon seviyelerinin artırılacağı duyurulmuştur. Mevcut program kapsamında desteklenen dokuz tarım makinesi kategorisine ek olarak, pirinç fidesi atma makineleri, tarım arazisi izleme terminalleri, bitki koruma dronları, tahıl kurutucuları, renk ayırma makineleri ve un değirmenleri olmak üzere altı yeni makine kategorisi sübvansiyon kapsamına dâhil edilmiştir. Sübvansiyon miktarlarının artırılacağı belirtilmiş, pamuk toplayıcı makineler için destek üst sınırının 60.000 yuan'dan 80.000 yuan'a çıkarılacağı açıklanmıştır. Programın, kırsal bölgelerdeki tarımsal üretkenliği artırmayı, mekanizasyonu desteklemeyi ve yerel çiftçilerin modern ekipmanlara erişimini kolaylaştırmayı amaçladığı ifade edilmiştir. Ayrıca, özel hazine tahvilleriyle desteklenen fonların verimli kullanılması ve sübvansiyon başvurularında suistimallere karşı dikkatli olunması çağrısında bulunulmuştur.³⁵⁰

Çin Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından yayımlanan yeni yönergelerle, 2024-2028 döneminde tarımsal teknoloji inovasyonuna yön verecek on öncelikli alan belirlenmiştir. Yönergelerde, tarımda teknoloji temelli dönüşümün üretim, çevresel sürdürülebilirlik ve yönetim süreçlerine entegrasyonu hedeflenmiştir. Akıllı tarımı desteklemek amacıyla dijital toprak bilgi sistemleri, çok boyutlu izleme ağları, erken uyarı platformları ve hızlı toprak test teknolojilerinin geliştirilmesi önerilmiştir. Ayrıca, tarımsal noktasal olmayan kirliliğin azaltılması, iklim uyumlu çiftçilik ve ekolojik dairesel üretim sistemlerinin yaygınlaştırılması planlanmaktadır.³⁵¹

IFAD ile Çin Hükümeti, 235,2 milyon ABD doları tutarında bir proje finansman anlaşmasını imzaladıklarını 7 Nisan 2025 tarihinde duyurmuştur. IFAD ile Çin hükümeti, Hunan eyaletinde küçük üreticilerin yeşil tarım ve kırsal kalkınmasını destekleyecek 235,2 milyon ABD doları tutarında bir proje finansmanı anlaşması imzalanmıştır. Proje, bamboo, çay yağı ve tıbbi bitkiler gibi sektörlerde 128 bin çiftçiye sürdürülebilir tarım teknikleri sunacak; kadın ve genç çiftçilerin girişimciliği özel olarak desteklenecektir. Proje, iklim akıllı tarım uygulamalarıyla kırsal ekonomilerin yeşil dönüşümünü teşvik etmeyi amaçlamaktadır.³⁵²

Çin Devlet Konseyi, 2035'e kadar tarımda güçlü bir ülke olma hedefiyle on yıllık stratejik planını 7 Nisan 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. Plan'a göre, önümüzdeki yıllarda tahıl üretimi istikrarının sağlanması, teknolojik yeniliklerle tarım modernize edilmesi ve kırsal canlanmaya öncelik verilmesi amaçlanmaktadır. Hedefler arasında 2027'ye kadar 700 milyon ton tahıl üretimi ve temel ürünlerde yüksek oranda öz yeterlilik de bulunmaktadır. Bu girişim, gıda güvenliğini güvence altına alarak kırsalda istihdam ve gelir artışı sağlamayı hedeflemektedir.³⁵³

³⁴⁹ http://p.china.org.cn/2025-03/18/content_117771881.htm

³⁵⁰ http://english.moa.gov.cn/news_522/202502/t20250227_301464.html

³⁵¹ http://english.moa.gov.cn/news_522/202502/t20250227_301463.html

³⁵² <https://china.un.org/en/293124-ifad-china-and-private-sector-invest-enterprise-led-green-agricultural-development-and-rural#:~:text=07%20April%202025%2C%20Rome%2FBeijing%20%E2%80%94,the%20Hunan%20province%20of%20China>

³⁵³ <https://www.reuters.com/world/china/chinas-10-year-initiative-aims-more-secure-food-supply-by-2035-2025-04-07/#:~:text=BEIJING%2C%20April%207%20%28Reuters%29%20,secure%20food%20supply%20by%202035>

Çin Tarım ve Kırsal İşler Bakanlığı ile ilgili ulusal kuruluşlar tarafından 17 Ekim 2025 tarihinde, “modern tarımsal hizmet merkezlerinin” yaygınlaştırılmasını hedefleyen rehberlik esasları yayımlanmıştır. Modern tarımsal hizmet merkezleri, tarımdaki hizmet boşluklarını kapatmayı, tarımsal üretimin verimliliğini ve rekabet gücünü artırmayı hedefleyen entegrasyonlu, kapsamlı hizmet noktaları olarak tanımlanmaktadır. Küçük ve orta ölçekli çiftçilere üretim öncesi, üretim esnası ve üretim sonrası süreçlerde ihtiyaç duydukları hizmetleri tek bir merkezden veya ağdan alabilme olanağı sağlamaktadır. Küçük çiftçilerin hizmetlere erişiminin artırılması, üretim zinciri desteğinin güçlendirilmesi ve kırsal kalkınma altyapısının modernleştirilmesinin amaçlandığı bildirilmiştir.³⁵⁴

Güney Kore:

MAFRA ile Kore Tarım Teknolojisi Tanıtım Ajansı (KOAT), 40 yaş altı çiftçilere yönelik “Küçük Ölçekli Akıllı Çiftlik Kredi Programı” için 100 milyar Kore Wonu tutarında düşük faizli (yıllık %1), uzun vadeli (3 yıl ödemesiz + 10 yıl) finansman sağladığını 28 Mayıs 2025 tarihinde açıklamıştır. Genç çiftçilerin mali yükünü hafifletmek ve tarımı istikrarlı şekilde gelişimini sağlamak amaçlanmaktadır. Programa 40 yaş altı, kendi arazisinde küçük bir akıllı çiftlik (sera) tesisi kurmak isteyen, tarım lisesi veya tarım bölümü olan bir üniversiteden mezun olan, Hükümet tarafından belirlenen “Akıllı Çiftlik Gençlik Girişim Kuluçka Merkezi”nde eğitimini tamamlamış olanlar veya cari yılda eğitimini tamamlaması beklenen çiftçiler başvurabilmektedir. Başvurular 19 Mayıs-9 Haziran arasında alınmış, çiftçi başına azamî 5 milyar Won kredi imkânı tanınmıştır.³⁵⁵

MAFRA, 17 Haziran 2025 tarihinde Kore Tarım Teknolojisi Tanıtım Ajansı'nı (KOAT) ve Kore Hayvansal Ürünler Kalite Değerlendirme Enstitüsü'nü (KAPE) akıllı çiftçiliğin büyümesi için kapsamlı ve sistematik destekten sorumlu akıllı çiftçilik destek merkezleri olarak görevlendirmiştir. Akıllı Tarım Destek Merkezi, Akıllı Tarımın Desteklenmesi ve Geliştirilmesine Dair Kanun'un 6'ncı maddesi uyarınca akıllı tarımın geliştirilmesi için görevlendirilen bir merkez kuruluşudur. İki kurumun akıllı çiftçiliği desteklemek için çeşitli roller üstlenmesi beklenmektedir. Bu roller arasında (a) akıllı çiftçilik için insan kaynaklarının yetiştirilmesi ve üretilmesi, (b) akıllı çiftçilik teknolojilerinin geliştirilmesi ve bu tür teknolojilerin daha geniş bir şekilde benimsenmesi ve kullanılmasının teşvik edilmesi, (c) akıllı çiftçilik ekipmanı ve hizmetleri endüstrisinin desteklenmesi ve (d) akıllı çiftçilik verilerinin toplanması ve analizi yer almaktadır. Bu merkezlerin insan kaynağı eğitimi, teknoloji Ar-Ge'si, veri analizi ve ekipman sanayisini destekleyecek bütüncül hizmetler sunacağı açıklanmıştır.³⁵⁶

MAFRA tarafından düzenlenen Agri-Expo Korea 2025 kapsamında, genç üreticilerin desteklenmesi, yerel ürünlerin katma değerinin artırılması ve kırsal turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik politika önceliklerinin tanıtıldığı, kırsal toplulukların ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir.³⁵⁷

³⁵⁴ Çin Tarım ve Kırsal İşler Bakanlığı ve ulusal bakanlıklar, “modern tarımsal hizmet merkezleri” rehberlik belgesi.https://www.moa.gov.cn/govpublic/NCJJTZ/202510/t20251017_6478245.htm

³⁵⁵https://www.bizinfo.go.kr/web/lay1/bbs/S1T122C128/AS/74/view.do?plancId=PBLN_000000000109900

³⁵⁶<https://www.mafra.go.kr/english/756/subview.do?enc=Zm5jdDF8QEB8JTJGYmJzJTJGZW5nbGlzaCUyRjI1JTJGNTc0NDIzJTJGYXJ0Y2xWaWV3LmRvJTNG>

³⁵⁷ MAFRA, <https://www.mafra.go.kr/bbs/english/25/590491/download.do>

Seed Expo Korea 2025 kapsamında, akıllı tarım ve gıda teknolojileri alanında yeni girişimlerin desteklenmesine ve kırsal alanlarda yenilikçi üretim modellerinin yaygınlaştırılmasına yönelik politika ve uygulamaların tanıtıldığı, teknoloji odaklı kırsal kalkınma yaklaşımının öne çıkarıldığı bildirilmiştir.³⁵⁸

Kore Tarım ve Kırsal Ekonomi Enstitüsü (KREI) tarafından yayımlanan 2025 yılı raporunda, tarım ve kırsal alanlarda sürdürülebilirlik, gelir istikrarı ve bölgesel canlılığın artırılmasına yönelik politika çerçevesinin değerlendirildiği, kırsal kalkınma araçlarının hedef ve performans odağının güçlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.³⁵⁹

Güney Kore, azalan kırsal alanlara yanıt vererek kırsal ekonomiyi canlandırmayı amaçlayan bir stratejik plan oluşturmuştur. Plan, üç ana strateji ve 66 özel projeden oluşmaktadır. Uygulamada, tarım arazilerinin kullanımıyla ilgili düzenlemelerin iyileştirilmesi, kırsal konaklama alanlarının genişletilmesi ve boş kırsal evlerin yenilenmesi gibi adımlar öne çıkmaktadır. Ayrıca, kırsal nüfusun yaşam kalitesini artırmak için sağlık hizmetlerinin genişletilmesi ve günlük ihtiyaçlar için mobil pazar hizmetlerinin sağlanması amaçlanmaktadır. İleriki yıllarda da yenilikçi bölgelerin oluşturulması ve yerel yönetimlerin özerklikleri artırılarak kırsal canlılığın geliştirilmesi hedeflemektedir.³⁶⁰

Japonya:

Japonya Temsilciler Meclisi tarafından, 2025 “Uluslararası Kooperatifler Yılı” kapsamında kooperatiflerin aktif biçimde teşvik edilmesini öngören bir karar kabul edilmiştir. Kararda, kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla katkı sunduğu vurgulanmış; bu doğrultuda hükümetten kooperatif politikalarının uluslararası ilke ve standartlarla uyumlu hâle getirilmesi talep edilmiştir. Karar metninde, kooperatiflerin özellikle kırsal kalkınmadaki rolünün güçlendirilmesi amacıyla hukuki ve kurumsal çerçevenin gözden geçirilmesi, kooperatiflerin kamu destekli finansman araçlarına ve düşük faizli kredi imkânlarına erişiminin kolaylaştırılması, kamu alımları ve bölgesel kalkınma programlarında kooperatiflere daha fazla yer verilmesi, ayrıca yönetim, dijitalleşme ve kapasite geliştirmeye yönelik teknik destek ve eğitim faaliyetlerinin artırılması gerektiği belirtilmiş, bu araçlar yoluyla kooperatiflerin yerel kalkınmanın temel uygulayıcı aktörleri hâline getirilmesi çağrısında bulunulmuştur.³⁶¹

OECD tarafından yayımlanan “Enhancing Rural Innovation in Japan” başlıklı raporda, kırsal kalkınma ve inovasyon stratejileri kapsamında devlet yardımlarının kritik bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Özellikle tarım sektöründe üretim, işleme ve satış süreçlerini bütünleştiren "altıncı sanayi" ve kırsal turizm girişimleri için devlet, altyapı kurulumuna yönelik finansal destekler ve uzman danışmanlığı sağlamaktadır. Kabine Ofisi tarafından yürütülen projelerle bölgesel canlanmayı hedefleyen yenilikçi önerilere çeşitli hibe ve sübvansiyonlar verilirken, özel sektörün tek başına karşılayamayacağı yeni pirinç çeşitlerinin geliştirilmesi gibi tarımsal Ar-Ge yatırımları ve pirinç teraslarındaki sulama

³⁵⁸ Ministry of Agriculture, Food and Rural Affairs (MAFRA), International Buyers and Korean Exporters Meet at Korea Seed Expo 2025, Sejong, 20 Ekim 2025. <https://mafra.go.kr/english/756/subview.do%3Bjsessionid%3DbQLKhR2G0winxoeWMDIP-->

³⁵⁹ Korea Rural Economic Institute (KREI), Major Ten Agri-food Policy Issues in South Korea 2025 Report, yayımlanma 10 Kasım 2025. <https://ap.iftc.org.tw/article/3842>

³⁶⁰ MAFRA, <https://www.mafra.go.kr/bbs/english/25/573423/artclView.do>

³⁶¹ <https://thecooperator.news/japans-house-of-representatives-adopts-resolution-to-promote-cooperatives-ahead-of-2025-international-year-of-cooperatives/#:~:text=TOKYO%2C%20June%207%2C%202025%20%E2%80%94,General%20Assembly%20in%20December%202023>

tesislerinin rehabilitasyonu gibi altyapı projeleri kamu kaynaklarıyla finanse edilmektedir.
362

Hindistan:

Hindistan Tarım Bakanlığı ve Kırsal Kalkınma Bakanlığı işbirliğiyle düzenlenen “Agri Stack” dijital zirvesinde, tarımsal veri altyapısına 6.000 crore Rs’lik yatırım planının olduğu 15 Haziran 2025 tarihinde açıklanmıştır. Maharashtra, Kerala, Bihar ve Odisha eyaletleri ile Devlet Bankalarına ait (PSB) ortaklığı, Çiftçi Sicili (Farmer Registry) projelerine 4.000 crore Rs, dijital ürün haritalarına 2.000 crore Rs olmak üzere 6.000 crore Rs fon ayırmıştır. Bu işbirliği, sicile kayıtlı çiftçilere dijital kimlik doğrulamayla kredi hizmetlerini doğrudan ulaştırmayı ve kırtasiyeyi azaltmayı hedeflemektedir. Böylece, küçük üreticilerin finansmana erişimi kolaylaştırılarak kırsal ekonominin dijitalleşmesinin desteklenmesi amaçlanmaktadır.³⁶³

Hindistan Kırsal Kalkınma Bakanlığı ile Beceri Geliştirme ve Girişimcilik Bakanlığı arasında, işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Üç yıllık protokolle kırsal alanda yaşayan 10 milyon kadına sektör bazlı beceri eğitimi ve sertifikasyonun sağlanması, kadınların kendi işlerini kurmaları ve pazar bağlantılı gelir imkânlarından yararlanmaları amaçlanmaktadır. Proje, kırsal kadınların girişimciliğini artırarak bölgesel kalkınmanın sağlanması ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.³⁶⁴

Hindistan’da kırsal istihdamı ve gelir güvenliğini desteklemek amacıyla uygulanan Mahatma Gandhi Ulusal Kırsal İstihdam Garanti Programı (MGNREGA) kapsamında, kırsal hanelere mali yıl içinde en az 100 gün ücretli istihdam sağlanmasına yönelik hedefin sürdürüldüğü bildirilmiştir. 2025–2026 mali yılında iş talep edenlerin neredeyse tamamına istihdam imkânı sunulduğu, programın kırsal yoksulluğun azaltılması ve gelir istikrarının sağlanması açısından temel araçlardan biri olmaya devam ettiği vurgulanmıştır.³⁶⁵

Hindistan Kırsal Kalkınma Bakanlığı tarafından düzenlenen ulusal politika istişaresinde, kırsal alanlarda istihdam olanaklarının artırılması ve “Lakhpati Didi” hedefi kapsamında kadın girişimciliğinin güçlendirilmesine yönelik uygulamaların hızlandırıldığı 21 Ağustos 2025 tarihinde belirtilmiştir. Önümüzdeki dönemde kırsal kalkınma programlarının daha bütüncül bir yaklaşımla uygulanmasının hedeflendiği ifade edilmiştir.³⁶⁶

Kanada:

Kanada genelinde yerel gıda güvenliğinin güçlendirilmesi amacıyla Küçük Ölçekli Projeler bileşeni kapsamında 87 yeni projeye toplam 5,6 milyon Kanada doları destek sağlanacağı 6 Mart 2025 tarihinde açıklanmıştır. Yerel Gıda Altyapı Fonu (Local Food Infrastructure Fund-LFIF) çerçevesinde yürütülen bu destek programı, üretim odaklı altyapı yatırımlarına yöneliktir ve özellikle dezavantajlı toplulukların besleyici, kültürel açıdan uygun ve erişilebilir gıdaya ulaşımını artırmayı amaçlamaktadır. Program kapsamında 25.000 ila 100.000 Kanada doları arasında değişen hibelerle güneş panelli

³⁶² OECD, https://www.oecd.org/en/publications/enhancing-rural-innovation-in-japan_8d3b682a-en.html

³⁶³ <https://agrospectrumindia.com/2025/06/15/govt-announces-rs-6000-cr-to-boost-digital-agri-infrastructure.html#:~:text=A%20major%20milestone%20of%20the,to%20support%20States%E2%80%94%20Rs%204%20C000>

³⁶⁴ <https://agrospectrumindia.com/2025/06/26/indias-rural-women-rise-new-govt-pact-to-skill-10-cr-shg-members-fuels-lakhpati-didi-mission.html#:~:text=Announcing%20the%20initiative%20at%20Krishi,Chouhan%20also>

³⁶⁵ Government of India, <https://www.pib.gov.in/PressNoteDetails.aspx?ModuleId=3&NoteId=155090&id=155090&>

³⁶⁶ Government of India, <https://www.pib.gov.in/PressReleasePage.aspx?PRID=2159428&>

seralar, sulama sistemli topluluk bahçeleri ve gıda ormanları gibi projeler desteklenmektedir. Nova Scotia bölgesinde beş kuruluşa toplam 1,2 milyon Kanada dolarının üzerinde kaynak aktarılmış olup ikinci başvuru çağrısının 2025 sonbaharında açılması planlanmıştır.³⁶⁷

Kanada Federal Hükümeti ile Ontario Eyaleti tarafından, tarımsal arazilerin dayanıklılığını artırmak ve çevresel sürdürülebilirliği desteklemek amacıyla 14,6 milyon Kanada doları tutarında yatırım yapılacağı 3 Eylül 2025 tarihinde kamuoyuyla Dayanıklı Tarımsal Peyzaj Programı (Resilient Agricultural Landscape Program-RALP) kapsamında, çiftçilerin marjinal arazilerde sulak alanlar ve tozlayıcı habitatlar oluşturmalarının teşvik edildiği, bu yatırımların karbon tutma kapasitesini artırarak kırsal alanlarda çevresel ve ekonomik faydalar sağlamasının hedeflendiği belirtilmiştir.³⁶⁸

Prens Edward Adası'nda "Future Farmer Programı 2.0" uygulamaya alınarak mentorluk, proje finansmanı ve eğitim olanaklarının sunulduğu, programa kayıttan itibaren 10 yıl boyunca uygun projeler için teşviklere erişim imkânı tanındığı ve programın "Sustainable CAP" öncelikleriyle uyumlu projelere katkı sağlayacağı belirtilmiştir.³⁶⁹

Uluslararası Kuruluşlar:

FAO, 15 Nisan 2025 tarihinde "Kooperatiflerin Daha İyi Bir Dünya İnşa Etmesi" temasıyla 2025 Uluslararası Kooperatifler Yılı etkinlikleri kapsamında özel sektör temsilcilerini içeren bir toplantı düzenlemiştir. FAO, kooperatiflerin kırsal kalkınmadaki rolünü tartışarak, özel sektör ile işbirliğini artırmaya yönelik adımları ele almıştır. Bu tür toplantılar, kooperatifler aracılığıyla kırsal ekonomilerin güçlendirilmesi ve KHK hedeflerinin gerçekleştirilmesi için farkındalık yaratmayı hedeflemektedir.³⁷⁰

Dünya Bankası tarafından, Washington'da 4-5 Mayıs 2025 tarihleri arasında "Arazi Konferansı 2025" gerçekleştirilmiştir. Konferansın ana teması ise "İklim Eylemi için Arazi Mülkiyeti ve Erişim Güvence Altına Almak" olmuştur. Dünya Bankası Arazi Konferansı, hükümetler, kalkınma ortakları, sivil toplum, akademi ve özel sektörden binden fazla katılımcıyı bir araya getirerek politika açısından önemli araştırmaları sergilemek, teknik konuları ve sektördeki iyi uygulamaları tartışmak, Dünya Bankası diyalogunu bilgilendirmek, sektörler arası öğrenmeyi teşvik etmek ve arazi girişimlerine yatırım yapılmasını teşvik etmek amacıyla düzenlenmektedir. Gelişmekte olan ülke temsilcileri, sivil toplum ve özel sektör katılımcıları bir araya gelerek arazi hakları, iklim direnci ve sürdürülebilir tarım üzerindeki etkileşimleri incelemiştir. Etkinlik, iklim değişikliğine uyumda arazi reformlarının önemini vurgulayarak, kırsal yatırımları teşvik edecek politika önerileri sunmuştur.³⁷¹

FAO, IFAD ve Dünya Gıda Programı (WFP) tarafından, 2025 Dünya Kadınlar Günü kapsamında bir etkinlik düzenlenmiş ve kadınların tarımsal gıda sistemlerindeki kritik rolü vurgulanmıştır. "Tüm Kadınlar ve Kızlar İçin: Haklar. Eşitlik. Güçlendirme."

³⁶⁷<https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/03/government-of-canada-announces-support-for-local-food-infrastructure-projects-across-canada.html>

³⁶⁸ Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/09/canada-and-ontario-investing-146-million-to-help-farmers-make-improvements-to-farmlands.html>

³⁶⁹ Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/agriculture-agri-food/news/2025/10/new-future-farmer-program-aims-to-strengthen-the-next-generation-of-prince-edward-island-producers.html>

³⁷⁰ FAO, <https://www.fao.org/connect-private-sector/stories/detail/en/c/1737117/#:~:text=,Sector%20Brown%20Bag%20Lunches%2C>

³⁷¹ <https://www.donorplatform.org/event/partner/world-bank-land-conference-2025/#:~:text=The%20theme%20of%20the%202025,Action%3A%C2%A0Moving%20from%20Awareness%20to%20Ac>

başlığı altında, kadınların ekonomik, sosyal ve politik güçlenmelerinin yalnızca bir adalet meselesi değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma için zorunluluk olduğu vurgulanmıştır. FAO, IFAD ve WFP tarafından yapılan ortak açıklamalarda, kadınların kaynaklara, teknolojiye ve fırsatlara erişimde engellerle karşılaştıkları belirtilmiştir. Bu eşitsizliklerin kapatılmasının hem toplumsal hem de ekonomik faydalar sağlayacağına dikkat çekilmiştir. Kadınlara ve kız çocuklarına yapılan yatırımların, ailelerin ve toplumların refahı açısından çarpan etkisi yarattığı vurgulanmıştır. Kuruluşlar tarafından, dayanıklı ve sürdürülebilir tarımsal gıda sistemlerinin inşasında kadınların öncülüğünün desteklenmesinin, yoksulluk ve açlıkla mücadelede kritik öneme sahip olduğu ifade edilmiştir.³⁷²

FAO tarafından 16-18 Haziran 2025 tarihleri arasında Roma’da “Tarım-Gıda Biyoteknolojileri Küresel Konferansı” düzenlenmiştir. “Sürdürülebilir Gelecek için Biyoteknolojiler” temasındaki etkinlikte, biyoteknolojinin tarım ve gıda sistemlerinde yarattığı yenilikler, fırsatlar ve riskler ele alınmıştır. Konferans, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere, biyoteknolojiyle tarımsal verimliliği artırma ve gıda güvenliğini sağlama konularında uluslararası işbirliğinin güçlendirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.³⁷³

3.5. Ormancılık Yardımları

Avrupa Birliği ve Uluslararası Kuruluşlar:

Yeşil İklim Fonu (GCF), FAO liderliğinde Kenya ve Sırbistan’da iklim dayanıklılığını güçlendirmek ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek amacıyla 130 milyon ABD dolarını aşan iki yeni proje için finansmanı onaylamıştır. Kenya’da 29,2 milyonu hibe ve 20,8 milyonu eş finansman olan 50 milyon ABD doları tutarındaki proje süt ürünleri, kümes hayvanları, kahve, çay, meyve ağaçları ve Afrika yapraklı sebzeleri olmak üzere altı değer zincirinde iklime dayanıklı ve düşük karbonlu uygulamaları teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Projenin, 143 binden fazla çiftçiye iklim dostu teknolojiler ve uygulamaları benimsemeleri için eğitim ve destek sağlaması beklenmektedir.³⁷⁴

Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Mai-Ndombe eyaletindeki ormanları koruma ve restore etme çabalarıyla 3,89 milyon ton karbon emisyonunu azaltmak için 19,47 milyon ABD doları ödeme almıştır. Ödeme, Dünya Bankası’nın Orman Karbon Ortaklığı Tesisi’nden gelmekte ve 11 milyon ton emisyonu azaltmak için 55 milyon ABD dolarına ulaşabilecek ödemenin ilkinin oluşturmaktadır. Fonların önemli bir kısmı, sahada orman koruma çabalarına öncülük eden yerel topluluklara ve yerli halka gidecektir. Programın, geçim kaynaklarını güçlendirmek için sürdürülebilir orman yönetimi ve tarımsal ormancılığı teşvik ederek kadınlar, gençler ve yerli halklar dâhil 120 binden fazla kişiye fayda sağlaması beklenmektedir. 400 bin hektar sürdürülebilir arazi yönetimi kapsamına alınacak, orman değer zincirleri ve ekoturizm yoluyla ekonomik fırsatların yaratılması ve yaklaşık iki bin yerel işin yaratılması hedeflenmektedir. Ayrıca, sekiz bölgede altyapı

³⁷²FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/women-play-a-critical-role-in-agrifood-systems-but-face-persistent-barriers-to-resources-technology-and-opportunities/en>

³⁷³FAO, <https://www.fao.org/forest-genetic-resources/news/detail/en/c/1736050/>

³⁷⁴FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/green-climate-fund-greenlights-two-major-fao-led-projects-to-strengthen-climate-resilience-in-kenya-and-serbia/en>

yatırımlarıyla kurumların desteklenmesi ve 900 kilometreden fazla kırsal yolun onarılması amaçlanmaktadır.³⁷⁵

GCF, Papua Yeni Gine'deki ormanları koruyacak, Saint Lucia'da sürdürülebilir balıkçılığı teşvik edecek ve Afrika'nın Büyük Yeşil Duvarı'nın büyümesine yardımcı olacak 300 milyon ABD doları aşan değerdeki projeleri onaylamıştır. FAO tarafından tasarlanan girişimler sürdürülebilir ormancılık yönetimi ve arazi restorasyonunu kapsamaktadır. Projenin Papua Yeni Gine'nin sürdürülebilir orman yönetimi faaliyetlerine 63,4 milyon ABD doları değerinde yatırım çekmesi beklenmektedir. Yatırımlar, tarımsal ormancılığı, sürdürülebilir yakacak odun ve kömür üretimini, topluluk direği ve kereste plantasyonlarını, doğal ormanların restorasyonunu teşvik ederek emisyon azaltımlarını desteklemeyi amaçlamaktadır. Projenin finansmanının, REDD+ (Ormanların Yok Edilmesinden ve Orman Bozulmasından Kaynaklanan Emisyonların Azaltılması) girişimi kapsamında sağlanması planlanmıştır. 222 milyon ABD dolarlık yatırımla gerçekleştirilecek olan Afrika'nın Büyük Yeşil Duvarı'nda Dayanıklılığın Artırılması (SURAGGWA) projesinin ise iklim değişikliğine karşı son derece savunmasız olan Sahel'in yarı kurak bölgelerinde yaşayan tarımsal ve pastoral toplulukların geçim kaynaklarını desteklemesi amaçlanmıştır. Programın, çeşitli yerel türlerden yararlanarak 100 milyon hektarlık bozulmuş araziye restore etmesi ve 10 milyon istihdam yaratması hedeflenmiştir. Aynı zamanda iklime dayanıklı ve düşük emisyonlu odun dışı orman ürünleri için değer zincirleri geliştirerek, savunmasız toplulukların geçim kaynaklarını ve gıda güvenliğini de desteklemesi beklenmektedir.³⁷⁶

Uganda, REDD+ Emisyon Azaltımları için Sonuç Odaklı Ödeme (2016-2017) projesi ile 2016 ve 2017 yılları arasında net emisyonlarını yaklaşık 10 yıl boyunca 133 milyon fidan yetiştirmeye denk olan 8 milyon tondan fazla CO₂'ye eşdeğer oranda azalttığını duyurmuştur. GCF, Uganda'da ormansızlaşmayı önleme ve sera gazı emisyonlarını azaltma konusunda ülkenin somut başarılarını takdir ederek ülkenin iklim alanındaki dönüm noktası niteliğindeki bir proje için 31 milyon ABD dolarlık hibe ödemesini onaylamıştır. Fonun ekosistemler üzerindeki baskıyı hafifletmesi, yerel gıda güvenliğini teşvik edecek hedeflere katkı sağlaması, gelir fırsatı yaratması, yönetişimi güçlendirmesi ve arazi mülkiyetini desteklemesi beklenmektedir.³⁷⁷

Nepal, Terai Arc bölgesindeki REDD+ Emisyon Azaltma Programı kapsamında yaklaşık 1,88 milyon ton karbondioksit azaltımı için Dünya Bankası'nın Orman Karbon Ortaklığı Tesisi (FCPF) Fonu'ndan 9,4 milyon ABD doları ödeme almıştır. Terai Arc genelinde uygulanan program, ormanları korumak ve restore etmek, aynı zamanda kırsal geçim kaynaklarını iyileştirmek için yerel toplulukları, yerli halkları ve sivil toplum kuruluşlarını bir araya getirmektedir.³⁷⁸

Birleşik Krallık:

FAO, küresel ekosistem restorasyonu çabalarının izlenmesini ve raporlanmasını iyileştirmek amacıyla Birleşik Krallık'tan 7 milyon sterlin tutarında kaynak sağlayan yeni

³⁷⁵Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/06/06/drc-afe-communities-set-to-benefit-as-country-receives-19-47-million-for-reducing-deforestation-emissions>

³⁷⁶FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/green-climate-fund-approves-a-record--300-million-for-fao-designed-projects-in-papua-new-guinea--saint-lucia-and-the-sahel/en>

³⁷⁷FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/uganda-secures--31-million-from-green-climate-fund-for-africa-s-first-results-based-climate-project/en>

³⁷⁸Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/11/16/nepal-receives-9-4-million-for-forest-carbon-credits-under-the-forest-carbon-partnership-facility>

bir girişim olan Doğa Restorasyonu için Yenilikçi İzlemenin Hızlandırılması (AIM4NatuRe)'ni başlatmıştır. Girişim, FAO'nun mevcuttaki AIM4Forests programını tamamlamayı ve doğa restorasyonu ilerlemesi hakkında küresel bir veri kümesi oluşturulmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Girişim ekosistem restorasyonuna yönelik olarak ağaçlandırma, bozulmuş tarım arazilerinin onarılması, sulak alan rehabilitasyonu otlakların ve deniz ekosistemlerinin kurtarılması gibi faaliyetleri kapsamaktadır.³⁷⁹

Birleşik Krallık hükümeti tarafından Darwin Girişimi kapsamında finanse edilen proje ile Guatemala'daki Zunil-Atitlán-Balam Juyu' biyokültürel koridorunda Maya ormanlarının sürdürülebilir yönetimini güçlendirmek üzere 4,5 milyon quetzallık kaynak tahsis edilmiştir. 16 Haziran 2025 tarihinde İngiltere Büyükelçiliği heyetince Sololá'da saha ziyareti yapılmış, entegre yangın yönetimi stratejisi hazırlanmış, dört belediye parkının on yılı aşkın süredir güncellenmeyen yönetim planları revize edilmiştir. Yerli kooperatifler arıcılık, gölgede kahve yetiştiriciliği ile sürdürülebilir orman ürünleri konusunda desteklenmiştir.³⁸⁰

Birleşik Krallık, 6 Mayıs 2025 tarihinde ağaç zararlıları ve hastalıklarına karşı korumayı güçlendirmek amacıyla 4 milyon sterlinlik bütçeyle 17 yeni araştırma projesi başlatmıştır. Bu projelerle külleme hastalığına dayanıklı dişbudak türleri ve Dothistroma mantarına dirençli İskoç çamı hatları geliştirilmesi, gri sincap kabuk soyması davranışının azaltılması ve genç yaştaki ağaçlarda erken çiçeklenmeyi sağlayacak biyoteknolojik yöntemlerin denenmesi hedeflenmiştir. Çalışmalar, Orman Araştırmaları Enstitüsü ile Royal Botanic Gardens, Kew işbirliğinde yürütülen Centre for Forest Protection çatısı altında koordine edilmiştir. Ayrıca Clackmannanshire'da 2.500 toleranslı dişbudak fidanı içeren ikinci bir "kül-arşiv" sahası tesis edilmiştir ve bu adım, Ulusal Bitki Sağlığı Haftası'nın (5-12 Mayıs 2025) açılışı kapsamında duyurulmuştur.³⁸¹

Birleşik Krallık Ormancılık Komisyonu, Ağaçlandırma ve Orman Kurma Kılavuzu'nu fonlar, yasal gereklilikler ve iyi uygulamalar bölümleriyle güncellemiştir. Bu kapsamda İngiltere'de ormanlık alan oluşturma tasarım planlarının üretim maliyetlerinin karşılanmasına yardımcı olmak üzere hektar başına 150 avro tutarına kadar hibe başvurusu yapılabilen, ihtiyaç duyulan uzman araştırmaları da yüzde 70 oranında katkı payı ile desteklenmektedir. Destekleme tutarı üst limiti 30.500 avro olarak belirlenmiştir.³⁸²

İngiltere Oxford-Cambridge bölgesinde yeni bir ulusal ormanın kurulması ve Midlands veya Kuzey bölgelerinde üçüncü bir ormanın yerinin belirlenmesi için 2026 yılı başında bir yarışma başlatılacağı kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yeni ormanların, milyonlarca ağacın dikilmesini sağlaması ve bu planlama ağaç dikimi ve ormancılık sektörünün desteklenmesi için ayrılan 1 milyar sterlinin üzerindeki bir bütçenin parçası olması amaçlanmaktadır. Büyük Britanya genelinde ağaç dikme hedeflerine ulaşılmasının, 14 binden fazla işin yaratılmasına yol açacağı tahmin edilmektedir. Hükümet ayrıca ağaç dikiminin önündeki en büyük engellerden birini ortadan kaldırmak amacıyla, net sıfır hedeflerine ulaşmaya yardımcı olacak karbon açısından zengin ormanlık alanlar oluşturmaları için arazi sahiplerine peşin ödeme sunan Ormanlık Alan Karbon Satın Alma Fonu (Woodland Carbon Purchase Fund)'nu değerlendirmeyi de taahhüt etmiştir. 250

³⁷⁹ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/fao-UK-aim4nature-to-ecosystem-restoration/en>

³⁸⁰ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/uk-project-supports-sustainable-management-of-mayan-forests-in-guatemala>

³⁸¹ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/boost-for-woodlands-as-research-to-tackle-plant-pests-diseases>

³⁸² UK Government, <https://www.gov.uk/guidance/tree-planting-and-woodland-creation-overview>

milyon sterline kadar desteklenecek olan fon ile üreticilere finansal güvence sağlanması ve ağaç dikiminin hızlandırılması amaçlanmaktadır.³⁸³

Birleşik Krallık, FAO'nun Ormanlar için Yenilikçi İzlemeyi Hızlandırma (AIM4Forests) programına 2025 Kasım ayı ortasında 16,9 milyon sterlin tutarında uzun vadeli fon sağladığını duyurmuştur. Program, FAO ve Birleşik Krallık arasında, ülkelerin modern teknolojiler, veri şeffaflığı ve teknik yenilikler temelinde orman izleme ve raporlama sistemlerini güçlendirmelerini destekleyen bir ortaklıktır. Fon, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) tarafından 2025 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı (COP30)'nda açıklanmış olup Birleşik Krallık'ın toplam katkısını 48,4 milyon sterline çıkarmıştır.³⁸⁴

ABD:

USDA, tarım üreticilerinin Helene Kasırgası'ndan kayıplarını karşılamak amacıyla sağlayacağı ek yardım kapsamında Kuzey Carolina'nın uygun altyapı ve kereste kayıplarının yanı sıra uygun pazar kayıplarını ve gelecek yıl gelir kayıplarını da karşılayacak bir program için 221,2 milyon ABD doları fon aktarmıştır.³⁸⁵ USDA, Virginia Eyaletindeki üreticiler için de benzer bir ek yardım duyurmuştur. Bu kapsamda Virginia, altyapı, kereste ve plastik kültür kayıplarının yanı sıra pazar kayıplarını ve gelecekteki ekonomik kayıpları da kapsayan program için 60,9 milyon ABD doları fon almıştır. Hibe, diğer yardım programlarından yararlanamayan ve önemli kayıplar yaşayan tarım ve ormancılık faaliyetlerini de içermektedir.³⁸⁶ USDA, aynı zamanda Florida eyaleti üreticilerinin Idalia, Debby, Helene ve Milton Kasırgaları hasarları için de ek yardım duyurmuştur. Bu kapsamda Florida'ya, doğrudan pazar kayıplarına ek olarak altyapı, narenciye ve kereste kayıplarını da karşılayacak program için 675,9 milyon ABD dolarlık fon sağlanmıştır.³⁸⁷

Kanada:

Kanada, orman yangını konusundaki bilgiyi ve inovasyonu geliştirme yoluyla dayanıklılığı artırma, önleme, azaltma ve iyileştirme çalışmaları kapsamında Temel Yaban Hayatı Yangın Bilgisi Oluşturma ve Seferber Etme programı aracılığıyla ülke genelindeki 30 projeye 45,7 milyon dolarlık fon sağlamıştır. Projeler, artan orman yangını tehdidinden korumaya, risk değerlendirmelerini güçlendirmeye ve ormancılık uygulamalarını iyileştirmeye odaklanan araştırmaları teşvik etmektedir.³⁸⁸

Kanada, Uluslararası Model Orman Ağı (International Model Forest Network) aracılığıyla ekosistem restorasyonu, tarımsal ormancılık uygulamaları ve yerli/topluluk

³⁸³ UK Government, <https://www.gov.uk/government/news/nation-to-benefit-from-two-new-national-forests-backed-by-1-billion-investment-in-tree-planting>

³⁸⁴ FAO, <https://www.fao.org/newsroom/detail/cop30-fao-secures-long-term-financial-support-from-the-UK/en>

³⁸⁵ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/09/05/usda-announces-2212-million-grant-agreement-cover-agricultural-losses-north-carolina>

³⁸⁶ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/07/28/secretary-rollins-announces-609-million-disaster-assistance-farmers-virginia>

³⁸⁷ USDA, <https://www.usda.gov/about-usda/news/press-releases/2025/07/21/secretary-rollins-announces-6759-million-disaster-assistance-farmers-florida>

³⁸⁸ Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/natural-resources-canada/news/2025/08/canada-invests-to-build-and-mobilize-knowledge-on-wildfires.html>

temelli işletmelerin güçlendirilmesi için “Küresel Orman Liderliği Programı” kapsamında 10 projeye 1,44 milyon dolar destek sağlanacağı 26 Eylül 2025 tarihinde açıklamıştır.³⁸⁹

Kanada, yerli halkın liderliğini ve katılımını daha sürdürülebilir, kapsayıcı ve rekabetçi şekilde güçlendirmek için Manitoba, Saskatchewan ve Alberta bölgelerinin orman sektöründe yerli halkın katılımını ve liderliğini hızlandıracak, iyi iş imkânları yaratacak ve inşaatta ahşap bazlı ürünlerin kullanımını teşvik edecek 28 proje için 5,4 milyon dolardan fazla bir ödenek ayırmıştır. Fon, yerli halk tarafından yönetilen işletmelerin geliştirilmesini de desteklemektedir. Bu kapsamda yerli topluluklar için orman sektöründe ekonomik kalkınma fırsatlarını artıracak ve aynı zamanda orman yönetimine yerli liderliğini ve katılımını güçlendirecek 26 proje için Kanada Doğal Kaynaklar Bakanlığının Yerli Ormancılık Girişimi (IFI)’nden yaklaşık 3,5 milyon dolar fon ayrılmıştır. Ahşapla Yeşil İnşaat (GCWood) programı kapsamında ise inşaat sektöründe ahşap bazlı ürünlerin benimsenmesini ve ticarileştirilmesini teşvik edecek iki proje için yaklaşık 2 milyon dolar kaynak ayrılmıştır.³⁹⁰

Kanada 2025 yılı Ağustos ayından yılsonuna kadar orman sektörünün gelecek nesiller için rekabetçi, sürdürülebilir ve dayanıklı kalmasını sağlamak amacıyla 2,35 milyar dolardan fazla tutarda önlem uygulamaya koymuştur. Bu kapsamda, Kanada İş Geliştirme Bankası (BDC) Yumuşak Ağaç Kereste Garanti Programı’na ilave olarak 500 milyon dolar kaynak ayrılmıştır. Yumuşak ağaç kereste şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmelerine ve yeniden yapılandırmalarına yardımcı olmak için toplam 1,2 milyar dolarlık kredi garantisi sağlanması planlanmıştır. Ayrıca, likidite baskısı altında olan yumuşak ağaç kereste şirketleri için Kanada İşletme Acil Durum Fonlama Kurumu’nun Büyük İşletme Tarife Kredisi imkânı kapsamında 500 milyon dolar ayrılmıştır. Buna ilaveten, Kanada İstihdam ve Sosyal Kalkınma Bakanlığı (ESDC)’nin İşgücü Piyasası Geliştirme Anlaşmaları programı aracılığıyla, 6 binden fazla yumuşak ağaç kereste işçisinin beceri geliştirme, yeniden beceri kazandırma ve gelir desteği için 50 milyon dolar kaynak ayrılmıştır. Büyük altyapı projelerinde ve konut inşaatında Kanada’nın kereste ve malzemelerine öncelik vermek için federal ihale süreçlerinde değişiklikler yapılmıştır.³⁹¹

Çin Halk Cumhuriyeti:

Dünya Bankası’nın, Çin’e yönelik Yangtze Nehri Havzası’nın Yukarı Uzanlılarında Orman Ekosisteminin İyileştirilmesi Programı’ndan elde edilen kazanımlar 9 Mayıs 2025 tarihinde açıklanmıştır. Program kapsamında, orman kalitesi ve yönetimini iyileştirmek için ağaçlandırma, çeşitlendirilmiş tür ekimleri, doğal orman rejenerasyonu, peyzaj koruma, orman bakımı, bozulmuş ormanların rehabilitasyonu olmak üzere çeşitli yaklaşımlar benimsenmiştir. Program, 378 kasaba ve 2.477 köyde danışmanlık ve kapasite geliştirme faaliyetleri yürüterek 10 binden fazla çiftçiye teknik eğitim ve istihdam fırsatları sağlamıştır. Aralık 2023 sonu itibarıyla program, 6.700 hektarda doğal yenilenmeyi teşvik etmiş, 29,5 bin hektarda yeni karma ormanlar kurulmasını sağlamış, 93,1 bin hektar bozulmuş ve monokültür ormanını karma ormanlara dönüştürülmesi dâhil olmak üzere 130 bin hektarın ağaçlandırılmasının tamamlanmasına yol açmıştır. Program alanındaki karma

³⁸⁹Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/natural-resources-canada/news/2025/09/canada-supports-global-efforts-to-manage-and-restore-forests.html>

³⁹⁰Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/natural-resources-canada/news/2025/10/canada-backs-indigenous-led-growth-in-prairie-forest-sectors.html>

³⁹¹Canada.ca, <https://www.canada.ca/en/natural-resources-canada/news/2025/12/advancing-protections-and-support-for-canadas-forest-sector.html>

ormanların oranı yüzde 6'dan yüzde 62'ye yükselmiştir. Tek türlü ormanlar, karma iğne yapraklı ve geniş yapraklı ormanların bir kombinasyonuna dönüştürülmüştür.³⁹²

Çin Merkez Bankası, yüksek kaliteli ormancılık gelişimini teşvik etmek için mali gücün artırılmasına yönelik 15 hedefli önlemleri özetleyen bir bildiriği 25 Ağustos 2025 tarihinde kamuoyuyla paylaşmıştır. Ulusal rezerv ormanı projelerine yönelik finansmanın koordinasyonunu güçlendireceği ve kredi onay süreçlerini kolaylaştıracağı düşünülen üç departman olan Çin Halk Bankası (PBOC), Ulusal Mali Düzenleme İdaresi ve Ulusal Ormancılık ve Mera İdaresi ile birlikte alınan tedbirler beş boyutu içermektedir. Bu boyutlar arasında, toplu orman mülkiyeti reformu için finansal hizmetlerin iyileştirilmesi, kritik ormancılık stratejileri için finansal güvencelerin güçlendirilmesi ve ormancılık sektörünün yüksek kaliteli gelişimi için finansal yatırımların artırılması da yer almaktadır. Ayrıca bildiride, orman hakları ipotek kredilerinde yeniliğe vurgu yapılarak, ipotek edilebilir orman haklarının kapsamının genişletilmesi, yasalara uygun kredi vadelerinin uzatılması ve kredi kalitesinde, miktarında ve erişilebilirliğinde genel iyileştirmeler yapılması gerekliliğine değinilmiştir.³⁹³

³⁹² Dünya Bankası, <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2025/05/09/building-a-sustainable-forest-ecosystem-in-the-upper-reaches-of-the-yangtze-river>

³⁹³ The State Council The People's Republic of China, https://english.www.gov.cn/news/202508/25/content_WS68ac5622c6d0868f4e8f50fa.html

4. Finans Yardımları

Almanya Federal Meclisi, 26 Haziran 2025 tarihinde ekonomiyi durgunluktan çıkarmak ve yatırım iklimini güçlendirmek amacıyla "Almanya'yı Bir Yatırım Lokasyonu Olarak Güçlendirmeye Yönelik Acil Vergi Yatırım Programı Kanunu"nu onaylamıştır. 2029 yılına kadar yaklaşık 46 milyar avro (yaklaşık 54 milyar dolar) tutarında vergi yükünü hafifletmeyi öngören bu paket; şirketlerin yatırım maliyetlerini hızla amorti etmelerini sağlayacak hızlandırılmış amortisman seçenekleri ve kurumlar vergisinde kademeli bir indirim takvimi sunarak Alman sanayisinin küresel rekabetçiliğini artırmayı hedeflemektedir.³⁹⁴

Vietnam Ulusal Meclisi, 27 Haziran 2025 tarihinde kabul ettiği 222/2025/QH15 sayılı Karar ile ülkenin küresel finans sistemine entegrasyonunu sağlayacak olan Uluslararası Finans Merkezi yasal altyapısını kurmuştur. 1 Eylül 2025 tarihinde yürürlüğe giren bu düzenleme; Ho Chi Minh City ve Da Nang şehirlerini "Tek Merkez, İki Hub" modeliyle küresel birer finans üssüne dönüştürmeyi amaçlamaktadır. Karar kapsamında; fintech ve yeşil finans gibi öncelikli sektörler 30 yıl boyunca %10, diğer sektörler ise 15 yıl boyunca %15 kurumlar vergisi oranı sunulması, uzmanlar için 2030'a kadar tam gelir vergisi muafiyeti ve serbestleştirilmiş döviz rejimi gibi radikal teşviklerle yabancı sermayenin çekilmesi hedeflenmektedir.³⁹⁵

Ukrayna Hükümeti, 2025 yılının ilk yarısında ulaşım altyapısı, sağlık ve savunma gibi kritik sektörlerin sürdürülebilirliğini sağlamak ve savaşın ekonomik etkilerini hafifletmek amacıyla AB, G7 ülkeleri, IMF, Dünya Bankası ve Japonya'dan toplam 22 milyar dolarlık bir dış finansman desteği almıştır. Bu finansman paketinin en dikkat çekici unsuru, bloke edilen Rus varlıklarından elde edilen gelirlerin kullanıldığı Avrupa Demiryolu Ajansı mekanizması üzerinden sağlanan 17,6 milyar dolarlık kaynaktır; paket genelinde imtiyazlı krediler ve hibeler yoluyla Ukrayna'nın kalkınma engellerinin aşılması ve stratejik direncinin artırılması amaçlanmaktadır.³⁹⁶

Avrupa Komisyonu, 22 Ağustos 2025 tarihinde, zor durumdaki şirketlerin kurtarılması ve yeniden yapılandırılmasına yönelik devlet yardımı kurallarını içeren "Kurtarma ve Yeniden Yapılandırma Kılavuzu"nun revizyonu için kapsamlı bir kamuoyu istişaresi ve kanıt çağrısı başlatmıştır. Bu revizyon süreci; çelik sektörünün kılavuz kapsamına dahil edilerek stratejik sanayi kollarının korunmasını, yenilikçi girişimler (start-up) için "zor durumdaki girişim" tanımının modernize edilmesini, öz sermaye ve ödeme gücü kavramlarının teknik olarak netleştirilmesini ve AB mahkeme kararlarıyla uyum sağlanmasını amaçlamaktadır.³⁹⁷

Çin, 30 Mart 2025 tarihinde ekonomik durgunluk, zayıf tüketici harcamaları, deflasyon riski ve uzun süredir devam eden emlak sektöründeki yavaşlama karşısında bankacılık sistemini güçlendirmek amacıyla nadir görülen bir adım atarak dört büyük devlet bankasına sermaye enjeksiyonu yönlendirmiştir. Çin Bankası, İletişim Bankası, Çin Posta Tasarruf Bankası ve Çin İnşaat Bankası, Hazine Bakanlığı başta olmak üzere

³⁹⁴ <https://www.reuters.com/en/german-parliament-passes-46-bln-euro-corporate-tax-relief-package-2025-06-26/>

³⁹⁵ <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-policy-monitor/measures/5074/viet-nam-introduces-incentives-for-the-establishment-of-an-international-financial-center?>

³⁹⁶ https://www.mof.gov.ua/en/news/in_the_first_half_of_2025_the_government_of_ukraine_secured_22_billion_in_external_financing-5228?utm

³⁹⁷ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1975

yatırımcılara yapılacak hisse satışları yoluyla toplam 520 milyar yuan (yaklaşık 72 milyar dolar) sermaye artırımını gerçekleştireceklerini açıklamıştır. Bu adım, bankaların çekirdek birinci kademe sermayesini artırarak kaldıraç oranlarını güçlendirmeyi ve özellikle emlak sektöründeki süregelen zayıflık nedeniyle baskı altında olan kredi verme kapasitesini desteklemeyi amaçlamaktadır.³⁹⁸

Çin, Ağustos 2025'te zayıf hane halkı harcamalarını canlandırmak ve deflasyonist baskılarla mücadele etmek amacıyla, yaklaşık 7000 dolara kadar olan bazı tüketici kredilerinde faiz oranlarını 1 puan düşüren bir sübvansiyon programı başlatmıştır. Normalde yaklaşık %3 olan bir yıllık tüketici kredisi faizlerinin bu indirimi merkezi hükümet tarafından %90, yerel yönetimler tarafından ise %10 oranında finanse edilecektir. Geniş çaplı bir faiz indirimi yerine hedefli destek sunan bu politika, bankaların kârlılığını korumayı amaçlarken, yeme-içme ve turizm gibi hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren işletmelere de yaklaşık 140.000 dolara kadar olan krediler için 1 puana kadar faiz sübvansiyonu imkânı tanımakta hem tüketici piyasasını canlandırmayı hem de kredi maliyetlerini düşürmeyi amaçlamaktadır.³⁹⁹

Dünya Bankası, 17 Haziran 2025'te Yemen'e dijital finansal altyapıyı için 20 milyon ABD doları tutarında yeni hibe onaylamıştır. Bu finansman, kurumsal dayanıklılığı artırırken kritik hizmetlere erişimi iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Program kapsamında sağlanmış olan 20 milyon ABD doları, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından uygulanan Yemen Finans Piyasası Altyapısı ve Kapsayıcılık Projesi'ni finanse edecek. Belirtilen Yemen Finansal Piyasa Altyapısı ve Kapsayıcılık Projesi, Aden'deki Merkez Bankası bünyesinde Hızlı Ödeme Sistemi ve Gerçek Zamanlı Brüt Ödeme Sistemi de dahil olmak üzere dijital ödeme sistemlerinin geliştirilmesini desteklemektedir. Proje, finansal kurumlar arasında birlikte çalışabilirliği teşvik edecek, kara para aklama karştı düzenlemelere uyumu güçlendirecek ve yetersiz hizmet alan bölgelerde dijital finansal hizmetlere erişim noktalarını genişletecektir. Ayrıca, savunmasız haneler için kritik gelir kaynakları olan nakit transferlerinin, devlet ödemelerinin ve havalelerin dijitalleştirilmesinin sağlanması amaçlanmaktadır.⁴⁰⁰

Asya Kalkınma Bankası, 19 Haziran 2025 tarihinde Bangladeş'te bankacılık sektörünün istikrarını sağlamak ve yapısal reformları desteklemek amacıyla 500 milyon ABD doları tutarında politika tabanlı bir krediyi onaylamıştır. Bankacılık Sektörünün İstikrara Kavuşturulması ve Reformu Programı (Alt Program 1) kapsamında sağlanan bu destek; düzenleyici denetimin güçlendirilmesi, kurumsal yönetişimin iyileştirilmesi, varlık kalitesinin artırılması, likidite yönetiminin etkinleştirilmesi ve bankacılık sistemindeki yüksek takipteki kredilerin azaltılmasına yönelik politika reformlarını içermektedir. Program ayrıca uluslararası bankacılık standartlarına aşamalı uyumu teşvik ederek veri bütünlüğünü ve finansal istikrarı artırmayı hedeflemekte, bankaların sermaye yapılarının güçlendirilmesi ve mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin uygun maliyetli finansmana erişiminin iyileştirilmesi yoluyla finansal kapsayıcılığa katkı sağlamayı amaçlamaktadır.⁴⁰¹

Uluslararası Para Fonu, 25 Temmuz 2025 tarihinde Çad için Genişletilmiş Kredi Tesisi (ECF) kapsamında 48 ay süreli ve 625 milyon ABD doları tutarında yeni bir finansman programını onaylamıştır. Bu program Çad hükümetinin 2025–2030 Ulusal

³⁹⁸ <https://www.ft.com/content/d19d9b56-8765-4feb-8460-b0cb0ed5eb89>

³⁹⁹ <https://www.ft.com/content/2ea44b81-4ba6-46c9-bce9-4c2a53cf5162>

⁴⁰⁰ <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/06/17/world-bank-approves-us-30-million-to-support-financial-inclusion-and-education-in-yemen>

⁴⁰¹ <https://www.adb.org/news/adb-approves-500-million-stabilize-reform-banking-sector-bangladesh>

Kalkınma Planı ve “Çad Bağlantısı 2030” stratejisinin uygulanmasını desteklemeyi amaçlamaktadır. Program ile birlikte bütçe sürdürülebilirliğinin güçlendirilmesi, hedefli sosyal harcamaların artırılması, yönetişimin iyileştirilmesi ve ödemeler dengesi sorunlarının ele alınması amaçlanmaktadır. Uluslararası Para Fonu , söz konusu desteğin hem Çad’ın kırılgan makroekonomik görünümünü iyileştirmesini hem de Orta Afrika Ekonomik ve Parasal Topluluğu bölgesinin genel istikrarına katkı sağlamasını ve uluslararası ortaklardan ek finansmanı teşvik etmesini öngörmektedir. Anlaşma kapsamında Çad; vergi gelirlerinin artırılması, kamu harcamalarının rasyonelleştirilmesi, kamu mali yönetiminde şeffaflığın güçlendirilmesi, kamu işletmelerinin reformu ve özel yatırımları teşvik edecek şekilde iş ortamının iyileştirilmesi gibi yapısal reformları hayata geçirmeyi taahhüt etmiş olup, bu desteğin zayıf büyüme, yüksek enflasyon ve borç baskılarıyla karşı karşıya olan ekonomi için kritik bir istikrar aracı niteliği taşıdığı belirtilmektedir.⁴⁰²

2025 Bütçesi kapsamında Malezya, yüksek katma değerli yatırımları çekmek amacıyla 2025’in üçüncü çeyreğinde yürürlüğe girmesi beklenen yeni bir Yatırım Teşvik Çerçevesi oluşturmuştur. Bu teşvik çerçevesi Finansal Teknoloji alanında eğitim veren özel yükseköğretim kurumlarına özel vergi indirimlerini ve yerel tedarik zincirini güçlendirmeye yönelik destekleri içermektedir. Hükümet ayrıca, çokuluslu şirketlere yönelik küresel asgari vergi (GMT) uygulamasına hazır olduğunu, olası olumsuz etkileri azaltmak için mevcut teşvikleri güçlendireceğini ve yeni vergi dışı teşvikleri değerlendireceğini belirtmektedir. Bu kapsamda devlet yatırım şirketlerinin doğrudan yurt içi yatırımları için yaklaşık 6 milyar dolar değerinde bir bütçe ayrılmıştır.⁴⁰³

İngiltere 2025 bütçesiyle kapsamında, Nisan 2026’dan itibaren hükümet, vergi avantajlı Kurumsal Yönetim Teşviki hisse senedi opsiyonlarına erişimi önemli ölçüde genişletecek reformları hayata geçireceğini açıkladı. Bu kapsamda, şirket başına opsiyon genel limiti 3 milyon sterlinden 6 milyon sterline çıkarılacak, brüt varlık eşiği 30 milyon sterlinden 120 milyon sterline yükseltilecek, çalışan sayısı sınırı 250’den 500’e çıkarılacak ve taksitli ödeme seçeneklerinin azami kullanım süresi 10 yıldan 15 yıla uzatılacaktır; ayrıca Nisan 2026’dan önce verilmiş ancak henüz kullanılmamış veya süresi dolmamış uygun opsiyonların, vergi avantajlı statülerini kaybetmeden sürelerinin uzatılmasına imkân tanınacaktır. Kurumsal Yönetim Teşviki opsiyonları, piyasa değerinden verildiğinde kullanım aşamasında gelir vergisi ve sosyal güvenlik primlerinden muaf olmaya devam ederken, vergilendirme esas olarak hisselerin elden çıkarılması sırasında sermaye kazancı vergisi yoluyla yapılacaktır; İşletme Varlıklarının Elden Çıkarılması İndirimi sayesinde bu vergi yükü %14’e, Nisan 2026’dan itibaren ise %18’e kadar düşebilecektir. Uygunluk kriterlerindeki bu genişleme, daha önce Kurumsal Yönetim Teşviki kapsamı dışında kalan büyüyen şirketler dâhil olmak üzere firmalara, çalışanları için cazip ve vergi avantajlı teşvikler sunma imkânı sağlarken, şirketlerin rekabetçi iş gücü piyasasında yetenek çekme ve elde tutma kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, İngiltere hükümeti 2025 Sonbahar bütçesi ile birlikte, çalışan sahipliği ortaklıklarına yapılan devirlerde sermaye kazancı vergi indirimini %100’den %50’ye düşürdü. Bu değişiklik duyurulduğu anda yürürlüğe girdi ve çalışan sahipliği yapılarını düşünen işletme sahipleri için çalışan sahipliği ortaklıkları işlemlerinin vergi verimliliğini önemli ölçüde etkiledi. Diğer bir önemli gelişme ise finans ve bankacılık açısından bakıldığında, hükümetin EMI ve Şirket Hisse Senedi Opsiyon Planı planlarına ilişkin bu düzenlemesi, ikincil piyasa likiditesi, değerlendirme ve vergi uyum süreçleri açısından kritik önem taşımaktadır. Mevcut vergi

⁴⁰² <https://www.financialafrik.com/en/2025/07/28/imf-grants-625-million-to-chad-under-new-economic-recovery-program/>

⁴⁰³ <https://www.mida.gov.my/mida-news/budget-2025-new-tax-incentives-to-attract-foreign-investment/>

avantajlı opsiyon sözleşmelerinin, statülerini kaybetmeden Özel Aralıklı Menkul Kıymetler ve Sermaye Borsası Sistemi üzerinden yapılan satışları “kullanılabilir olay” olarak içerecek şekilde değiştirilebilmesi; bankalar, yatırım kuruluşları ve sermaye piyasası aracılarının özel şirket hisseleri için yeni bir likidite ve işlem alanı oluşturmaya imkân tanımaktadır. Düzenlemenin 2026-27 Maliye Kanunu Tasarısı ile yasalaşması ve 15 Mayıs 2025’ten itibaren geriye dönük uygulanması, finansal planlama ve sözleşme revizyonlarında zamanlama risklerini azalttığı, 6 Nisan 2028 öncesi verilen opsiyonlar için iki yıllık ek esneklik sağladığı belirtilmektedir.⁴⁰⁴

⁴⁰⁴ <https://www.taylorwessing.com/en/insights-and-events/insights/2025/11/autumn-budget-2025>